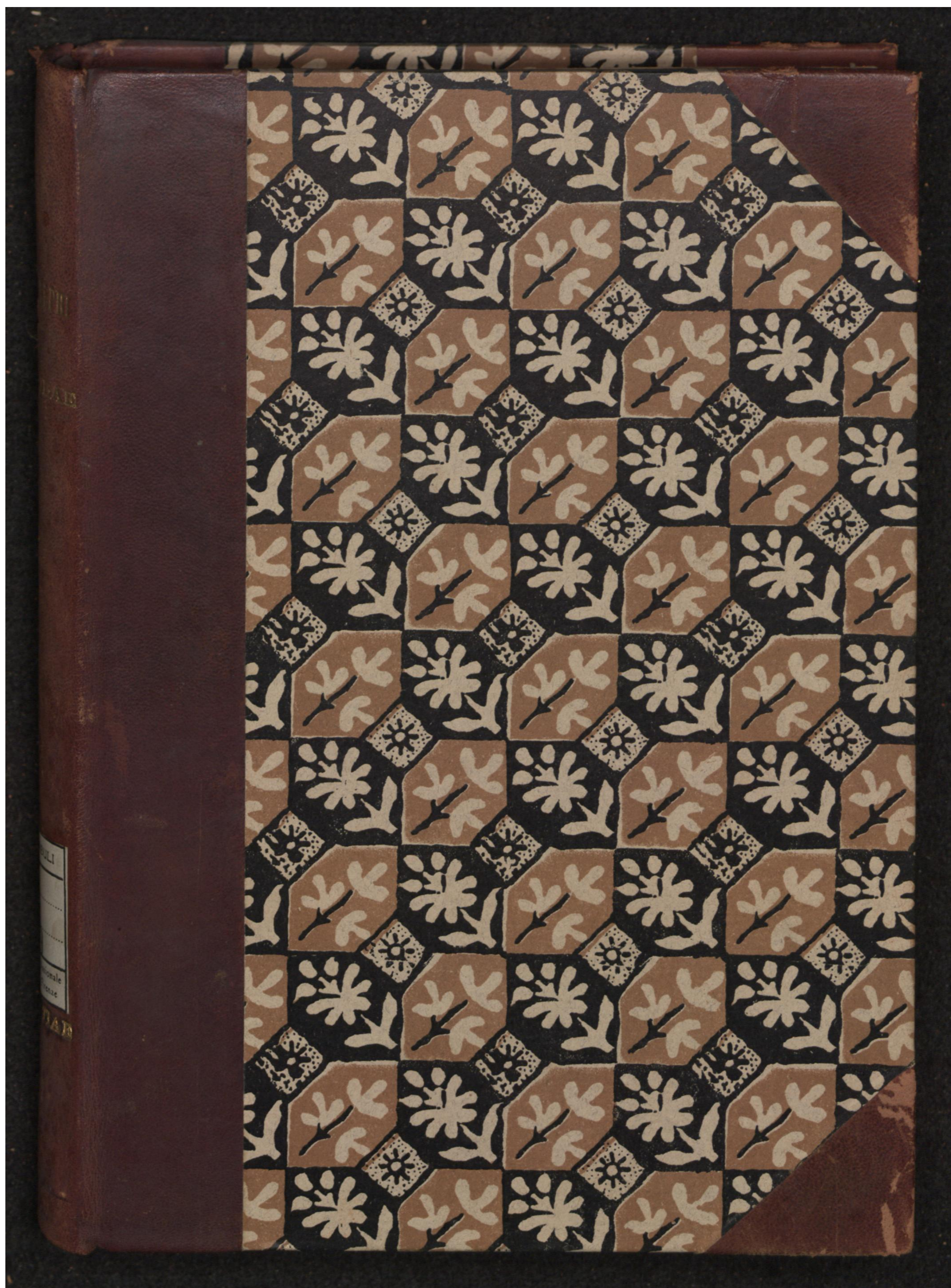

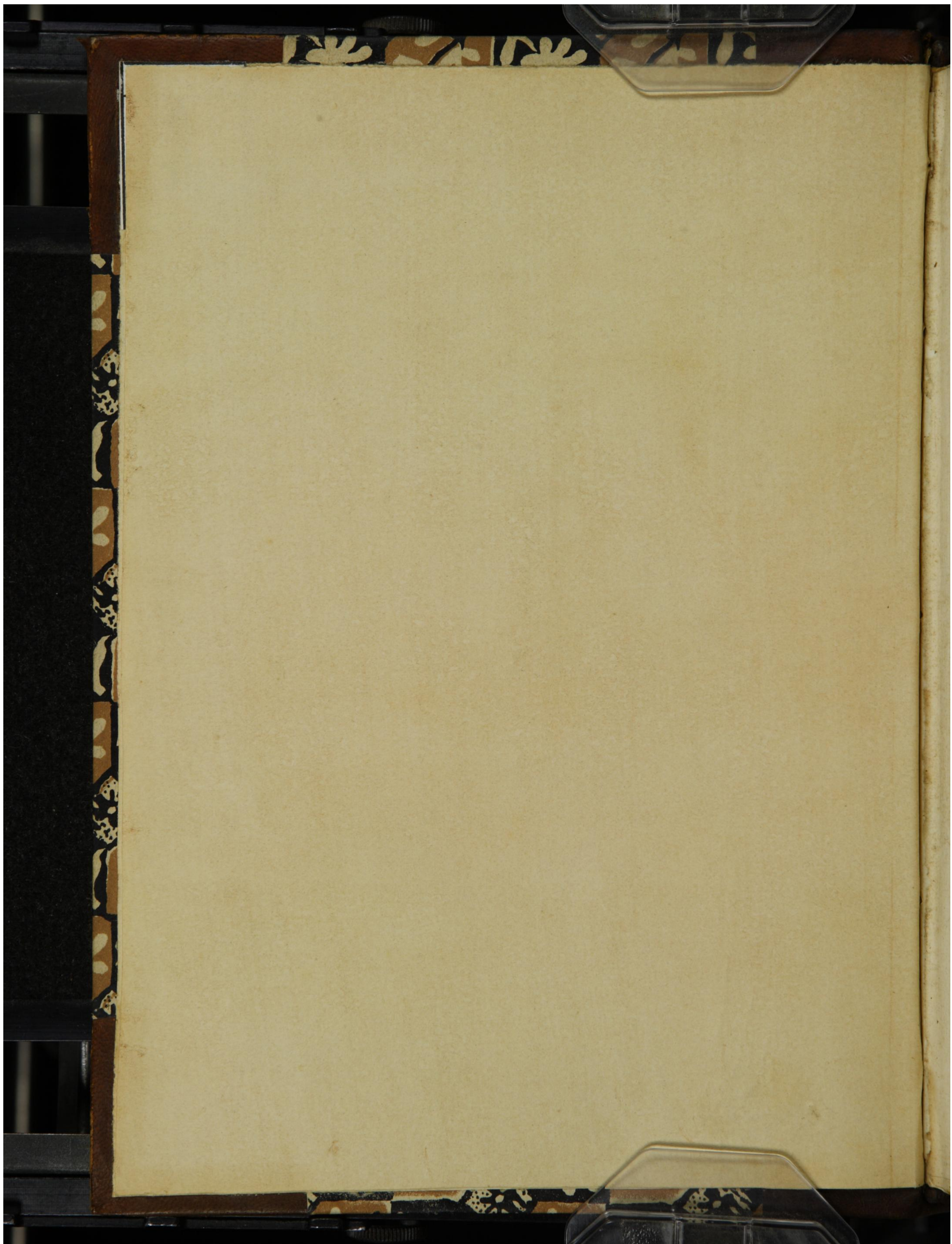

M. PHILELPHI
EPISTOLAE
INCUNABULI
A
5
39
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
VENETIAE
1492

Anza 10063:

Ad Usu Fris Angelici de Marzocchis Servite Florentini

Nunc fratris Innocenzij

EPISTOLAE MARII PHILELPHI.

10.

1

LVDOVICVS MONDELLVS Ordinis mioꝝ doctorq; theologus Octauiano Vbaldino merchatelli domino:illuſtriſſimo ducis Vrbini Germano digniſſimo:doctorumq; uiroꝝ Patrono.S.P.D.

Vellē Octauiane princeps illuſtris: & doctorum uiroꝝ ꝓſidiū ac decus: ut de uiuo Mario philelpho poti⁹ ꝗ̄ mortuo ornando: nunc mihi contētio eſſet.Iucundi⁹ enim eam(non dicā feruentius)ſuſciperē.Sed quoniā ſiue natura:ſiue fato ita ſecū actū eſt:ūt prius ꝗ̄ nos ex hac uita decederet:nō putaui cōmittendū eſſe:ut ei quoq; mortuo meū officiū deeſſet.Et quidez per deum imortalē quid eſt quod defunctis maius ipendere poſſimus ꝗ̄ eis uitam per gloriā propagare:imortaleſq; quodāmodo eos reddere.Solent autē plærięq; ſic defunctoꝝ gloriæ ſtudere:ut marmoreis monumētis:æneiſue ſignis poſitis:eorū titulos & ſpectandos & legendos poſteris reliquāt.Veꝝ hac in re Marius ſuperſtitū amicoꝝ ope non indiget. Satis eniz magna monumēta ipſe uiuēs ſibi poſuit:ſatis magnas ſtatuas erexit:quæ nulla unquā uetuſtas:nulla uiolētia:nulla deniq; duro robore innata caprificus deſiciet Operū ſcilicet & ſcriptorū ſuorū diuerſis generib⁹:quæ cū latinitate:eloqntia & candore mirifice ſplendeant:cū antiquoꝝ operibus & quidē ꝑfectiſſimorū conferri poſſint:ut iure de eo dicere poſſim:quantū Marius ille rapinas rei publicæ romanorū armatus:tantum noſter romanæ linguæ contulit togatus:In hoc tantūmodo locus officio mihi relictus eſt:ꝙ cū ps monumēti ſui quaſi angulus qdā:tenebris imerſus ſit:& ueluti ſub opaca:umbra ita cōſtitutus:ut minime uel ſpectari uel legi poſſit: circūfuſas tenebras pellā & obūbrantes ramos penitus abſcidā monumentūq; Marii totū ſub luce conſtituā:ut non minus operoſuz appareat:ꝗ̄ a ſuo artifice cōſtructū ſit. Epiſtolariū.n.inter cætera ꝓclara opera Marius cōfecerat:in quo nō ſoluz. Epiſtolarū genera octaginta numerauit:ſed ſingulorū formulas & locos ꝑſecutus eſt:nec id quidē ſimpliciter: ſed tripliciter pro numero triū dicendi figurarum:ordine compleuit:Opus profecto iuuenibus & mediocriter doctis utiliſſimū:unde non minus latinitatē & elegantiā exhaurire:ꝗ̄ exercitationis latiſſimā frugē uberrimūq; fructum cōſequi poſſint:doctis uero futurū ꝗ̄ gratiſſimū:utpote quod multo labore:in quocunq; genere dicendi fuerit:poſſit eos releuare.Opus tamen ipſum non ediderat. aut ſi editum dici poteſt:uni mihi tantū cui dicauerat: & Archetypum nullo ſibi retento exemplo aut aliis cōmunicato tradiderat:editū fuerat.Decreuerat illud omnibus aperire:ut quantū laudis & gloriæ inde proficiſci poteſt: Mario non interciperetur:& monumentū illud ex pluribus conſtans ꝑtibus:i hac quoq; parte ut in cæteris nulla caligie obſcuraretur: Debeo ſibi hoc ex pietate: multū me amauit multū me litteris & ſapientia ornare ſtuduit:Eius beneficio hāc ꝑticulā uiuacis anime ꝗ̄ ſortitus ſum habeo.Ingratus & impius cen

sendus essem: si ego qui suo funeri non interfui nũc licet lõgo post tẽpore
cũ possum quasi põpa instaurata: ad eũ ornãdũ: meã ferculorum ptẽ nõ afferrẽ
si nõ & mea thura incẽderẽ odoresq́ miscerẽ si eius feretrũ hoc nobili insi-
gni quasi alio spolio non accumularem. Cæterũ quo plenius huic laudi &
gloriæ marii consulerem: in hac regia Parisiorũ ciuitate i qua iam benninũ
studiorum gr̃a fui. epistolariũ ipsum iprimendũ dare statueram: ut in loco to
tius orbis eminentiori inter tot achademias inter tot sapiẽtissimos & diuinæ
mentis uiros: ab oĩbus marius ẽẽt functus & coleret: & admiraretur. Quem
locũ: quã orbis plagã ad eius nomẽ celebradũ eternitatiq́ cõmendandum
potui eligere aptiorẽ. Verum huic pietati meæ una res obstabat: ꝙ ea lege
ab ipso opus mihi tradi ipetrauit: ut in alterius manus non perueniret: idq́
ipse suis in libri inscriptiõe testatus est monumentis. Nec qdẽ a me id ea mẽ
te factũ est qa ambitione ducerer: aut quia si omnes idẽ scirẽt quod ego me
minus scire putarẽ. Sed profecto quia tm̃ mario tribuebã: tantaq́ me uolu
ptate eius elegantia affecerat: ut non uiderer satis meo facere desiderio nisi
ab eo quodpiã singulare & quasi meũ ꝓpriũ pignꝰ haberẽ: quod noctu diu
q́ uersando ueluti quandã eius imaginẽ contẽplarer. Quo fit ut si nunc li-
brũ imprimi iubeã uerear ne ab oĩbus inconstantiæ accuser: uel quia iam ue
lim quod modo noluerim: uel tanq̃ Marii contemplationẽ post eius mor-
tem continuo omiserim. Alius præterea scrupulus ea in re male me habet:
qa forte cuipiã callido rerum æstimatori possit id operis non dignum Mario
uideri: quia dixerit non eandem q̃ cætera Mariana opera claris principibus
dicata elegantia redolere. Contra uero si in sententia maneã & unicus libri
possessor sim illud timeã ne impius iudicer: quia marii gloriæ & imortalita
ti defuerim. Deinde ne multis inuidisse uidear: quia ad multorum utilitatẽ in
lucẽ ꝓdire librũ nõ permiserim: uel eo maxime quo sicuti cæteris doctis ui
ris ita & mario oẽs existimant illud scientiæ munus a deo collatũ non soli
sibi & paucis amicis: sed toti hũano generi ꝓfuturũ fuisse cõcessum: ob q̃ rẽ
si eos hoc cælesti munere priuatẽ iustã de me oẽs haberent quærelam: itaq́
cum ueluti in mari a diuersis flatibus agiter anceps sum hoc ne an illud eli
gam. aut fugiam: Decipimur. n. specie recti & in uitium ducit culpæ fuga.
si caret arte. Te igitur Octauiane princeps clarissime in tanto fluctu tanq̃
meum numen inuocandũ duxi. Tuũ consilium pernecessariũ mihi existi-
maui. Nec ab re præter cæteros te unũ cõsulere uolui. primũ ꝙ in diiudicã
dis rebus: consiliisq́ diligendis: natura & doctrina cæteros quotquot noui
ita antecellis. ut nõ solũ ex agro piceno & flãminia quarum prouinciarum an-
ceps colonus es: sed ex toto latio. cũ i omni genere uirtutũ tum i hoc quod
ex litteris ꝓficiscit̃ a te pricipe laudatissimo maxime desiderẽt laudari. De-
inde ꝙ utriq́ nostrum singularis amicus eras ut nullius magisq̃ tua inte[...]
tantos inter nos componere (non dicam lites aut turbas) sed animi m[...]s.

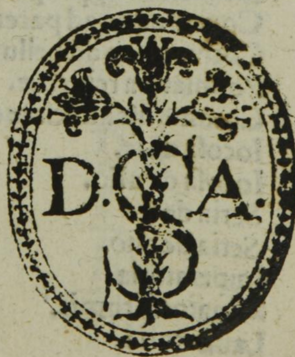
Mario siqdē ita deditus eras & ille tibi. ut plus q̄ dimidiū animæ tuæ cū pu tares. Legem amicitiæ in eo amādo excedebas cū eius scripta tanq̄ libros sy billinos existimares. Omitto q̄ crebris & maximis muneribus eū ornabas. Id.n. faciebas ei esse cōmune cū multis q̄uis nō oibus eadē mēsura qua ma rio metireris nō oēs cū Mario i eodē theatri gradu apd̄ te sedebāt: nec nūc aliter mihi psuasum est q̄te cū eius spiritu amicitiā uelle pducere: cui⁹ in ui ta fueras tā diligēs obseruator me uero ipm q̄tū amaueris non uulgaribus semp ostēdisti argumētis. nullū.n. officii genus ptermisisti: quo nō fueris i me beneficētissim⁹. quotiēs mihi collibuisset te adire (qd̄ ppaucoꝝ erat) si ne cubicularii officio: ut id possem effeceras. Ad penetralia nō solū domus sed ēt pectoris tui me q̄ sepissime admittebas nec idignū sæpenūero puta‑ sti ut q̄ cæteris secreta essent mihi libere cōmitteres. Tātūq; apud te & tuos singulos auctoritate & gr̄a ualui ut ad officioꝝ cumulū nulla possit fieri ac cessio. neq; id mihi mea uirtute cōtigit: aut q̄piam cā ex me pfecta: Sed tm̄ tuæ bn̄ficētiæ cōsuetudo te admonuit: q̄ talis est: ut neminē ptermittas cui te n̄ hospitalē pstes. Age igr̄ Octauiane numē meū mihiq; uocatus apollo p illa singularī sapiētia tua: qua oēs uincis: p eā amicitiā quæ tibi cū Mario olim fuit: quā nō decet ut frustra tibi cōmemoreuerim: p eam fidem & ob‑ seruantiam qua te unice colo & ueneror: & quam tuo mutuo ac miro prose queris amore ac benignitate. Iam tuas hic iterpone partes: iam tuam pro‑ fer sententiam: Neutri nostrū eris procliuior: Sed tātū quo te meru; animi iudicium impulerit adherebis. Ego.n. ad uitam uis partem tuo iudicio & au ctoritate confirmatus fuero: Illam q̄celerrime facto cōprobabo: cum ab al‑ terius crimine (si quod erat) persuasus sim de te eadem tua sententia: eadē q; tabella: me absolutum iri. Vale. Parisii tertio calēdas Maii. Mcccclxxxi.

Octauianus ubaldinus fratri Ludouico.
Mondello doctori theologo. S.P.D.

Amabam te antea Ludouice mōdelle: tū qa tua me ductū indole nō de cepisti: pptereaq; te mihi familiarē semp habere uolui tū qa postq̄ mihi sa‑ tis familiaris factus es: indies uidebam nō mediocres uirtutes i te nasci ado lescere: & pfectas fieri: cū tu neq; laboribus pceres neq; studia remitteres ut magnis principibus: grauibusq; negociis dignū te uiꝝ pstares. Nunc uero ob pietatē tuā quæ & ipsa insignis & i amicū cōmunis est: ita in amore tui accēsus sum: ut de te ornādo q̄tū possim cogitē: ne frustra apud me: qd̄ sem p studuī aliqua egregia uirtute q̄lp tā fuerit usus. Quid enim te officiosius: q̄ cū amicitia inter uiuos sit tu ēt a functis cā nō separas: & cū iis q nobis be nefecerūt paria: aut aliq̄to maiora beneficia reddere soleamus: tu pro re me d ocri accepta imortalitatē reddere cōparas: nec id qpē cū mediocribus la‑ borib⁹ curas: q̄n qdē ex intimis Galliaꝝ ptibus ad agrū usq; picenū ppter eā rē nuncios ad me miseris. Cū tn̄ i ambiguis reb⁹ amicoꝝ consiliū siue in

diciũ exposcis:nõ possum tuã nõ laudare sapiẽtiã. Nemo aliter q̃ tu sapiẽs fecisset. Q uanq̃.n.ita gratus & plus esse cupis ut tuo exemplo alios quoq; ad gratitudinẽ excitare possis:tñ dubitas ut plærũq; solet.ne ea ire q̃ppiã ĩ- ple cõmittas cũ ꝓxime uirtutẽ sepe uitiũ consistat. Et q̃dẽ q͂ ut scribis meũ iudiciũ expostulas:nullo hic te pacto fluctuare pmittã:q̃d.n me iudice ob stiterit quominus pte Marius æternitatẽ adipiscat:cũ & tibi insignis pieta- tis laus inde cõparãda sit. Optimũ hoc cẽseo ex quo utriusq; nomini cõsu- litur:oibus uero q in cõstãtiæ te criminarent hoc respõsum esse uelim in p tinaciã nomen cõstãtiæ mutari:cũ q̃s perstiterit ubi cõsilii mutationem rõ suaserit. Esset ne aliq̃s sapiẽs nisi ad tẽpora & ad hominum utilitates sua cõ- silia accõmodaret: Nõne deus ipse menses dies & momenta uariauit:ut ad opus suũ ptinet cognouit. Nõ ẽt id me moueret:quod de callido rerꝝ æsti matore & libri elegantia ad me scribis: Nõ.n.latet uiros sapiẽtes unius pri uati hominis usui opus dicandum & quasi intra domesticos parietes repo nendũ:non tãta cura elaborari decere:q̃ta solet quod uniuersitati hominũ & quasi in arce mineruæ fuisset locandũ. V triq;.n. operi sua præcipua laus est:quia dignitatẽ eorꝝ q̃ accidunt seruat. hoc ãt iudiciũ meum nõ parũ ex octauiani. A ugusti iudicio cõfirmat. cuius Auctoritatẽ non paruĩ momẽ ti esse duco. Maluit.n.ĩperator iustissimus Virgilii æneidum seruatã esse q̃ igni perire:q̃uis nõ dubiis uerbis ĩ ultimis tabulis mãdasset Mario flãmis eã aboleri. Nõ.n.censebat inter cætera cuiusq̃ præclari uiri cũ suo auctore opus debere extingui. curabis igit Ludouice mondelle uel solũ ꝓpter hoc ipsum omniũ amore dignissime ut anio cõcepisti (nec te ulla auertat suspi cio) Marium nostrũ in occidẽte & ĩ ista parisiorũ urbe quasi orbis terrarũ arce illustrare. Ego uero hic apud nos eidẽ nõ deero. dignus enim est ut uĩ uat q̃diu uixerit homines:quorꝝ utilitati & usui multa cõparauit: Graui ẽt censura cẽsendi nos essemus:si tanta p eũ messe cõparata eius fructũ admit teremus:& posteris nostris trãsmittendũ minime laboraremus. Vale urbi- ni. tertio Nonas Iulii. Mccccl xxxi.

Qui cupis in paucis uersari:& multa uidere.
Hoc lege:quod Marius utile prompsit opus:
Vberius sacro nil dicas fonte philelphi.
Et nihil utilius hoc opere esse putes.
Namq; is rhetorica breuiter precepit in arte
Precepta. exemplis muniit inde datius.
Omne'genus scripti:uarius quo nititur usus.
Adiunxit solers hinc Mariana manus.
Tum genus in ternas partiuit quodque figuras.
Infimus est:medius:altiloquusque modus.

Argumenta uiri poterunt hinc sumere doctis
At iuuenis totum uindicet usq; librum.
Omnia debemus mario pro munere tanto.
Multum mondello: quo duce uiuit opus.

Ordo contentorum in hoc utilissimo opere primo epistola cõsultatiua de opere imprimendo cum eius responsiua præmittitur.

Secundo ponitur epistola prohemialis ipsius auctoris.

Tertio dantur præcepta artis rhetoricæ pro occurrentis tẽporis opportunitate. de orationibus & epistolis componendis & dictandis.

Quarto describitur tituli cum episthetis cõueniẽtibus omnibus & singulis hominum dignitatibus & cõditionibus: a sũmo pontifice Imperatore Regibus usq; ad agricolas & alios artifices.

Quinto: quoniam Tullius & alii de epistolis scribentes dicunt epistolarum multa esse genera: nec tamen declararũt quæ aut quot essent illa genera. ideo ut omnibus ad epistolas facilior pateat accessus: hic declarãtur epistolarum scribendarum octoginta esse genera. & quæ sunt illa.

Sexto unũquodq; genus exẽplificat tribus epistolis differẽtibus: familiari familiarissima: & graui. & unicuiq; generi ꝓpria accõmodat sinonima.

His autem titulis hæ continentur epistolæ.

FINIS TABVLAE.

¶ Marii philelphi artiũ & utriusq; iuris doctoris equitis aurati & poetæ laureati ad religiosissimũ patrem sapientẽq; theologũ Ludouicũ Mondellum mediolanẽsem ex seraphico minorũ ordine præfacio i nouũ epistolariuȝ.

d Ecreueram iandudũ aliquid ædere: quod epistolari succurreret officio. uidebaȝ enim plerosq; uiros etiam doctos parũ hac in re tẽporis cõsumpsisse: perindeq; nostræ cõduxisse tẽpestati: ac si nihil elucubrassent. Nam ubi Cicero iquit epistolarũ multa sunt genera: qui sunt adeo curiosi: qui nostris hominibus: quot: aut quæ sunt ea genera declararint. Quot aũt hac expressione in omni re funditus cognoscẽda sit opus. Græci pariter & latini docuerunt qui cũ artem benedicendi fuere descripturi in generibus causarũ initium quæsiuerunt: ut intelligeretur prius de materia q̃ de forma: prius de quo dicendũ esset: quam quomõ dici conueniret. Nisi enim hominẽ esse cõstet: frustra bonũ malũue dicimus esse. At mihi & uoluntati non nunq̃ hac in re plurima: & diligentius: tum apud libanũ pelasgũ epistolandi officiosissimũ: tũ apud alios utriusq; linguæ peritissimos iquirẽti sunt octoginta epistolarũ scribendarum inuẽta genera ut nihil iã ad epistolandũ sit reliquũ: quod hic numerus non cõplectatur. Nam & publica cõtinet: & priuata: & quæ toga: quæq; bello transfiguntur & quæ quomodo foris ac domi: cũ amico aut hoste: lite cõcordia. amore. odio. re. uerbo attẽptantur: dicuntur atq; fiunt in totidẽ hæc redegi titulos. & ut ad epistolandum paratior sit accessus: stilorũ differẽtes nactus sum pgressus: sub quibus nunc familiarem pro mediocri stilo: nunc familiarissimam pro infimo: nunc titulus quisq; grauem pro stilo altiore præ se feret exempli gratia: Dum hæc meditamur: opportune tu nobis occurris Ludouice Mõdelle uir humanissime: clarissimeq; theologe: rogasq; hoc opus tibi dedicẽ sed ea quidem lege ut in alterius non perueniat manus. A peris enim tuam mihi mentem ut copias tam assidue in eo percurrendo uersari codice: ut quẽ imiteris in epistolãdo delegisse uidearis. Quod exorasset uix ab me quis q̃ alius. impetras: ut si qñ publice communiq; uoluero multorum necessitati conducere: aliud alias efficiam eisdem titulis opus: nequeunt enim Mario in eisdem generibus uel inuentiones deesse: uel uerba nunc librum huic titulo dem. Eum ut solus assequaris liberiusq; teneas: ac magis habeas familiarem: propriis exscripsi mãibus: & ne ullum uel me penes: uel alium opera mea largitioneq; sit exemplar prototypum hoc unicũq; hactenus uolumẽ tibi designaui. atq; tradidi Adhibebis ei tãto maiorẽ ergo fidem quãto maiore i hoc edẽdo: erga te fui caritate p ea q̃ uisus es atq; nõ uulgarib⁹ argumẽtis: esse i me beniuolẽtia. Quod si qd interlegẽdũ percures: nõ omnino ex cultũ industria: elaboratũq; ingenio. ascribes temporis breuitati: qua

a

5

cētū circiter ac q̄dragīnta charthas latiores coegisti īfra dies uiginti pstrīge
re:qb⁹ & nō nihil audiebas: & aliis ēt negociis domi forisq; nos oportebat
uacare. possunt & discursus iteruenisse calami: quos errores aliq̄n iter itine
rādū corrigemus. ut aūt ad epistolādū cōmodius & magis accedas tēpesti-
ue q̄dā artis rhetorices precepta descripsimus cū exēplis: priusq̄ ad epistolā
dū titulos descēderimus. nec omnia q̄dē. Aristotelis Ciceronisq; monumē
ta secutus hic sum: sed ea dūtaxat: q̄ uisa mihi ī tuū usum necessaria: aliud ē
enim ueterē. aliud huius ætatis oratorē se uelle. Aliud in foro inter causarū
strepitus: Aliud ī cōciliis pontificū: coronaq; auditorꝝ uersari. Reliquū est:
ut si q̄d me tibi plus esse usui ducis assidue me putes: æque uti posse: ac te ip
so: si satis ē me tū semp ames semp memineris: id obsecundasse tibi q̄d ne-
mo alius: sine summa difficultate cōsecutus eēt. Vale. ex Vrbino sexto idi
is Februarii. per Millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

Precepta artis Rhetorices & prio de exordio cū beniuolētia ab auditorib⁹

N tali exordio siue p orōnē siue p epistolas: tria opus est cōsideraṫ.
Primū psonæ qualitatē: apud quā agiṫ. Secūdo rē de qua agiṫ. Ter
tio laudē: qua auditor delectaṫ. Qualitas personæ cōsistit circa di-
gnitatē: uel locū magistratus: ī quo situs sit is apud quē agiṫ: q̄a aliter capta
tur beniuolentia a pōtifice q̄ a prætore: Et circa hoc duo debēt seruari. Pri
mū Titulus. Secūdo cognominatio. Titulus ē ut papa appelleṫ Sanctissi
mus Beatissimus clemētissimus Sapientissimus. Imperator uero īuictissi-
mus. Dignissimus. princeps optimus &c. ut de singulis infra de rōne titulo
rū diceṫ. Cognominatio est: ut papa dicaṫ: bene meritis. Christi uicē gerēs
unicū christianæ fidei asylum Maximus diuini defensor nominis. ecclesiæ
nostræ tutor atq; ptector. Imperator aūt cognomineṫ cæsar semper augu
stus. Refugiū romanæ gloriæ &c. de q̄bus infra diceṫ. Res de qua agiṫ tri
pliciter cōsiderāda ē. primo q̄n ē honesta. Secūdo cū ē turpis. Tertio q̄n est
honesta: & uideṫ turpis. uel cū sit turpis: uideṫ honesta. primo q̄n est hone-
sta: satis est cōformare rē cū psona: dicēdo: nō esse ꝑlixū sermonē habēdū:
ea in re quæ sit honestissima: & auditoris naturæ. unice cōformis. Si uero
est turpis: cōsidereṫ si quā habet partē honestatis. & tunc illa est tractanda.
Si nullam habet honestatis partem: arguaṫ ab aliqua cōsequenti misericor
dia uel gratia. Si turpis est: & uidetur honesta: pro se orator instare debet: cir
ca id quod uideṫ: pro aduersario uero declaraṫ taliter esse: q̄ uideaṫ. Laus au
tem qua delectaṫ auditor: ītelligi debet ex eius uita & moribus: modeste tū
tractari: ne uideatur assentatio.

Exemplum talis sermonis.

Cio te prætor magnifice adeo iustū esse: ut nihil uel audias: uel ad-
mittas: q̄d nō sit oī ex parte dignū uiro bono. Attuli ad te igiṫ rem
æq̄ssimā: quæ cū per se intelligeṫ: nullis aduersarii adiectis laquæis

adeo uidebit honesta ut naturæ tuæ sit cõfirmissima. Nihilo enim te aiunt omnes boni: plus delectari q̃ eqtate: qua simillimis dei esse possis in terris.

St autẽ in omni re dicenda, scribendaq̃: utendum apparatu: qui solet exordii nomẽ apud omnes consequi. Hic autem duob⁹ cõstat duntaxat: attentione ac beniuolentia. Nam docilitas attentio nis est inserta uisceribus. Est aũt attentio diuisa bipartito: in expressione rei cũ eius laude & i rei taciturnitate cũ summa dicendorũ laudatione. Aut. n. ante factus est eadem de re sermo & tũc satis est rem altius prouehere: quæ iam dudum est nominata. Aut initium dicendi scribendiue nomen rei po scit cum eius laude. Beniuolentiæ uero & si quattuor sunt rationes una tamen est causa a persona nostra: a re: ab auditore: uel in aduersarium ut si qs scit tantum sibi gratiæ uendicare: quantum ad id exorandum quod oratur satis sit. hoc modo per attentionem.

Exemplum attentionis.

Nunc ut rẽ oẽm aĩaduertatis: quæso diligẽter quã ego rẽ uobis expositur⁹ sim. rẽ inq̃ & mea ditione non indignã & auctoritate uestra dignissimam.

Exemplum de beniuolentia a quattuor personis.

Vdietis autem o uiri præstantissimi rem uobis nõ iniucũdã: q̃ ut iustissimi estis: sic soletis iis delectari quæ non habeant quicq̃ cum iniquitate cõmixtum. Intelligetisq̃ ab hui⁹ nequissimi aduersarii mei natura me plurimũ ab esse. Is enim ut nequam est: perfidiæ semper studet: neminem timet: neminem erubescit. Ego uero qui uestra cõsuetudine fratus impietatem plurimum abhorreo: nihil ad uos afferre ausim turpis.

Ictum ẽ aũt unã esse dũtaxat beniuolentiæ ab ipsis quattuor psonis causam: qa nihil i exordio tractat̃: nisi ad finẽ sibi animos auditorꝝ ad audiẽdũ apparãdũ: & cõciliãdi: ut ad reliqua facilior cõstet aditus. Nã ueluti si quis semel bona sit i nos mẽte: nos amãs laudat oia nostra: ẽt si nõ uideant̃ iis: qui nos odere talia: sic qui male de nobis concepit: nos habens odio: etiam quæ amantes de nobis admirant̃: detestare conat̃.

St ãt & attentio ipsa: & beniuolentia: eo moderamine in exordiuꝫ inducenda ut neq̃ iactator nec assentator homo uideat̃. Nã iactare se uideret̃: remq̃ dicẽdã: si minus modeste uel illã: uel se laudaret. Assentari autem si supra modum auditorum laudes sequeretur.

Exemplum Iactantiæ.

Es. n. hæc de qua uerba factur⁹ sum: tã ẽ isigni laude cumulata. P. C. tã excellẽs. tã admirãda: ut & ante hac nunq̃ sit audita: & a nemine possit alio: q̃ a me uno tractari: Tot. n. ac tãta de oi uirtut genere picula feci: tã sum i oi uersatus bonarꝝ artiũ studio: tm̃ mihi iam laudis in exercẽdis bonis lrĩs eruditissime cõparat̃: ut nemo æq̃ ad hãc materiã cõuenire queãt: nulli sint parate rõnes meæ: neminẽ tã hoc munus: q̃ me deceãt

6

Exemplum adulationis in beniuolentia.

q Vis autem adeo est obtuso plumbeoq₃ igenio: quē latere q̄ant uestræ laudes: uos. n. soli estis luminaria quasi q̄dā i terris demissa cælit⁹ quoꝶ splēdore ac ductu p oīs tenebraꝶ obscuritates ambulentur: uos numina deoꝶ aliq̄ sūma q̄dē apd̄ nos ueneratiōe dignissima: q̄bus q nō credit: nō fidit: nō se dedicat totū: is & pfidus ē: & amēs appellādus.

s Ed sciendum non esse turpe minus: si tantum beniuolētia i aduersarium captetur ut inuehi potius uideamur: q̄ ad oratiōis necessitatem prosequi. hoc modo dicendo.

Exemplum in aduersarium.

Ec ego tam obscœne me dicere quicq̄ posse arbitror in hūc aduersarium: cui nequeant addi peiora multo. Quis eo incontinentior qui libidinibus semper uacauit i meritoriis atq₃ fornicibus. Quis eo superbior atq₃ uanior qui se se audet præferre diis uelleq₃ de omni laudis & auctoritatis genere cum omni contendere antiquitate: Quis eo immanior qui crudelissime multos interemit ut eorum abuteretur patrimoniis: Ab hoc nihil est expectandum: nisi inique & perfide dictum.

St aūt diligēter curādū: ne ꝓlyxioribus uerbis maximoq₃ sententiaꝶ apparatu exordiū trāsigat̄ ne uideat̄ callid⁹ atq₃ uersut⁹ in exordiēdo orator. & ex nimio apparatu paruā efficiat fidē: hoc mō.

Exemplum de exeordio nimis apparato.

Go mihi patres amplissimi iamdudū i mēte ꝓposuerā nūlla de re apd̄ uos uerba facere: quæ nō eēnt oi ex pte igēio laborata doctrina exculta. diutiusq₃ elucubrata: qppe q facile intelligerē q̄ sitis & diserti: & sapientes: ad quos nihil debeat afferre incultum. Nihil inelimatū nihil insipidum. Quamobrem cū est honus hoc meis humeris demandatū ut orationem funebre haberē hoc loci atq₃ tpis: nolui qcq̄ ex iprouiso ꝓseq ad alium deferri malui munus illud: at hūc mihi die₃ potius reseruari: quo parentalis: haberet̄ in his āniuersariis ꝓ defuncto ꝓcib⁹ atq₃ supplicatōib⁹. Interea uero tpis ānus iā agit̄. Maturius huic operā adhibui causæ generis ꝓpagationē didici: de cuius sum nobilitate dicturus. uirtutes hois accepi discurri uolumia ueteꝶ: & qd de mortaliū iteritu: qd de aīorū imortalitate iudicādum sit: itellexi: Nihilq₃ plane iā me latet qd uobis cōmode sit exponēdū: Itaq₃ nō dicet̄ hic qcq̄ iprouidū: aut minus exq̄situ: sed oia cōsulto: oia apparate. Rem aūt tātā aggredior: quātā ante hac ausus est aggredi nemo nō orationē. solū parētalem de mortis Sempronii recordatione: qui fuit oī præstantissimus laude sed de cōmuni hominū miseria: ut intelligatur: quibus simus i hoc orbe calamitatibus subditi. Proh deū atq₃ hominum fide₃: qd sumus in hac uita homunculi quibus trahitur casibus: quibus uexamur perturbationibus: nihil hic stabile. Nihil quod possumus uno die nostrum

existimare:quicq inquit seneca. Nemo tam diuos habuit fauētes crastinū ut possit sibi polliceri. Atq ut Gregori⁹ ait. Nos cōtinue morimur & sicut aqua labimur. Sunt tamen & huic luce functo p inuidiam aduersarii:q nol lent:si possent:his anniuersariis locū esse publicū & conuentum consessum q hunc uestrum tam præclarū. O genus hominū nefarioꝝ: qui ut pessimi sunt:sic omnis uelint fieri pessimos. o scelestissimos paricidas: qui ut iugu- lare consueuerunt alios:sic huius famæ detrahere cuperent hunc honoris modum. Sunt omnium perditissimi: næquissimi. perniciosissimi. At uos o patres non nescio tales esse:ut nō sitis huiusmodi bestiolis quicq̄ secūdatu- ri:ubi semper uestram in bonos pietatem. in oifficia humilitatē. facillitatē benignitatē. In charitatis omne genus pronā promptāq naturam. Itaq iā mihi polliceor neq īpediturū hanc orationem inuidū & maliuolum fore quenq̄ nec uos minus attēte audituros:q̄ si nūc aut demosthenes aut eschi nes dicturus accederet. Attendite igit̄ diligenter patres.

N hoc exordio sunt oia i bonis exordiis cultāda:hoc ē ne sit ꝓlixū:
i est enim ꝓfusissimū. ne sit i eo apparatus:q pateat: At nō solū hic ē sed eē declarat̄:ut nō sint allegatiōes. At hic sunt. ut nō sint structu ræ lōgæ uerbis exq̄sitis ānexæ:ut hic sunt. ut nō sit supra dicta adulatio: & iactātia:ut hic sunt:ut nō sint colores. sentētia. articulus. dissolutū: de q̄bus iferius dicet̄ ut hic sunt. ut nō fiat repetitio eiusdē sentētiæ p diuersa uerba: ut hic fit. Sed cōtra fit apparatus auditoꝝ aios exordiū:cū breui & modesta expositiōe summaria dicēdorū:& cū aliqua cōciliatio ne auditoꝝ:hoc mō.

Exemplum exordii perfecti.

Vm essem hāc orationem funebrē habiturus patres amplissimi.
c cœpi non nihil subuereri:ne si quid minus ad uos afferrem elima- tum uos offenderem:qui ut doctissimi estis oēs:sic ea soletis homi num excellentia delectari:quæ res semper afferat ornatissimas. & uerborū elegantia:& sententiarum pōdere. At cum esse uos humanissimos ac facil limus memini:uel a constituti uentis delegare:uel sermocinationem hāc sa tis & improuisam & incultam adducturus:cuius errores potius correcturi: sitis. quam me superbum existimaturi:q uestris esse iperiis ausus refragari: si negassem hoc loci dicere de clarissimi uiri sempronii Mediolanēsis fune re. In hunc siquis uel sensit aliquando:uel sentit adhuc male. is liuore perdu ctus resipiscat uos me audite:ut de uita morteq tāti uiri dicens præmium consequar auctoritatis in me uestræ pietate.

Ed intelligēdū est:q hæ partes:aut haꝝ aliquę possunt diffusiores
f tribus de causis: Primū cū oratio est longior utpote i suadēdo uel dissuadēdo de pace uel bello. Secūdo cū purgatio ꝓpriæ inocētiæ facienda est:ꝓpter criminationē antea p aduersariū factā:uel ꝓpter opinio nē p auditores cōceptā. Tertio cū insinuandū est:hoc est pedetentim idē

faciēdū q̄d ī ſupioribus exordiis ſed occulte ob cauſas infra dicendas. Om-
niū autem horum exordiorum: & tandem inſinuationū hæc ſunt exēpla.

Exemplum in ſuadendo perlongius exordium.

Cio uos eſſe. P. C. uæhemēter curioſos: bellū ne nobiſcū finitimis
ſ agēdū ſit. an pax habēda: ꝑptereaq; multas ac uarias a ſenatorib⁹
ſententias expectari mīgi q̄dē uidet̄ opus eſſet: ut primum optime
de republica ſentiant qui ei ſunt cōſulturi: tum uero ut nullis aut proprioꝝ
cōmodorum capiant̄ cupiditatibus: aut priuatarum inimiciciarum recor
dationibus at eadem ſemper impatriam pietate nihil habeant in oratione
ſimulatum nihil falſum. nihil dolo tectum. de ueſtra patres diligentia cer-
tus ſumat & de ueſtra ſapiētia nihil ambigo. Intelligo enim q̄ ſoleatis om-
nia mature conſultiſſimeq; tranſigere quibus iuſticia pietate. patriaq; chari
tate: nihil antiquus aut familiarius unq̄ eſſe potuit: Me uero fuiſſe nō igno
ratis aſſidue in iis occupatum: quæ rei publice noſtræ conductura. nō qui
multa ualeam: ſed qui plurima uelim pro patria: pro qua quidem uel mor
tem oppetens nihil expleuiſſe me cenſeam quantum debeo. Quare ſi q̄d
& ipſe recte cogitarim: aut non ipſe prouiderim: quod ad pacem firmandā
& diutius ſtabiliendam attineat: per deum immortalem tantillum attendi
te patres optimi nec cuiuſq̄ me impediat clamor: qui aut mihi ſit infenſus:
aut patriam habeat odio: aut ueſtræ inuideat auctoritati: qui ut male ſenſe
rit facile. ſemper cognitum ac perſpectum eſt.

Exemplum exordii purgatiui.

Nimicū eſt me criminatus bædas fuiſſe Alchibicii: nec q̄c̄q̄ huc in
ſ eū: niſi ꝑ inuidiā ac odiū attuliſſe: Quo aūt inocēter ſemꝑ uixeri;
nec ꝑ ullā animi ꝑturbationē quiq̄ ad uos in hunc locū attulerim
patres optimi: uos teſtes aduoco: ueſtriſq; iudiciis inocētiā meam ab ea cri
minatione cupio purgari ut cōmodius mihi ad dicendū eadē in cauſa pate
at aditus. Cū is Bædas ærario præeſſet: & æs publicū in ſuā arcā uertiſſet.
accuſatoris in eū ſum officio functus: q rei publicæ ſalua cauſa nequibā ali-
ter facere. Tum egi modeſtiſſime: nec eū paſſus ſum crudeliter dānari: ne-
gligentiæ potius aut indulgentiæ tūc accuſandus nimiæ q̄ uel ipietati. uel
odii. Quæ ꝑ republica fiunt: nemo debet ī ſe facta queri ab eo præſertim
ciue q maxime ſuæ patriæ debet: Nunc ī eūdē ago cām meā ciuilem q̄dē:
nō capitalē: Hæreditatē petii primā. Nihil ſe debere mihi dixit: a quo ē ali-
as capitis ī iudiciis acerſitus repetēdaꝝ: Cauſa mihi eſt tā honeſta: q̄ ei tur-
pis. Cur uobis: q oium eſtis æquiſſimi ambiguū uidet̄: pro me eſſe iudicā
dū. Nō proſequar: ne quod inuentore dicit̄ uerboſus uidear Mineruam do
cere. At ut eſtis nō docti minus ac prudentes. q̄ iuſti. Attendite ꝑ imorlalē
deū: quibus ego rōnibus ac legibus mihi nō ſolū decernēdū: ſed plane de
creta hanc hereditatē arbitrer. Paucis aumodum me abſoluam: uec quicq̄

iccirco hac in te tangam: quod uos ulla ex pte latere posse ducam. sed ut aduersarius audiat: quæ non intelligit cognoscatq; quibus argumentis moueri solent ad iudicandum uiri docti & sapientes.

De insinuatione.

i N insinuatione seruant eadē: quæ & in reliquis exordiis: sed quoniam nequit animus auditoris statim & recte ad audiēdum apparari: fit pedetētim & indirecte: quādo causa turpis est: aut auditor est psuasus ab aduersario: aut defatigatus audiēdo: & fit fingēdo uelle alid dicere: q̄ quod dicēdum ē quando causa ē turpis: & paulatim descēdere ad rē quando autem ē persuasus: cū aliqua uæhemēti criminatione de aduersario: cū aūt ē defatigatus: cū aliqua fabula. cauillo uel faceciis hoc modo.

Exemplum de insinuando apud auditorem in causa turpi.

n On nego princeps optime plurimū errasse Gaium: q tuam lieserit maiestatē esseq; tm̄ nefas accerbissime plectēdū: In cūq; debere nō te solū uehemēti⁹ aīaduertere: sed uniuersu; hūc populū oī tælorū genere irruere. Quid. n. cōmitti pōt a quoq̄ sceleratius aut iportuni⁹ q̄ si qd in principē cōmittat: præsertim adeo p humanum. atq; p benignum ta cuius incolumitate oīs nr̄a pēdet icolumitas. Id ut nefariū ē sceleris genus: ita in nullo tollerandū. Verℜ ubi tuā soleo mecū aīo uolutare misericordiā in oē hominū genus: a quo crudelitas maxime abest: nequeo nō existimare de eius uita apud te posse fieri uerba: q cū p se nihil promeruerit: oīa demeritus sit: p sui tn̄ generis nobilitatē. uirtutē ac gratiam: possit sperare non. nihil. Læliū absoluisti qui longe fuit peior: ac insolētior. At hic ea familia cretus ē quæ tibi fuit semp iucundissima: eo patre natus: qui tecum non paruā consuetudinem nactus est. eo socero uiuit quem amas plurimum. Itaq; cū nihil afferre ualeat: qđ audiēdum sit: ad iudices: ut ad facillimum principē: & suorℜ amantissimum nihil non audiendū afferrat. Attende igit̄ dux optime: ut non quis sit Gaius hic uir hoc casu pessimus cognoscas: nosti. n. nūquid gr̄æ mereat̄: demeret̄. n. omnem indulgentiam. Sed quid sui dicant agnati. cognati. affines. omnesq; propinqui. quos semper audis mansuetissime: admittisq; iucundissime: qui peccarunt in te nihil unq̄.

Exemplum insinuandi auditore persuaso.

Vit Gaius hic uir bonus o priceps optīe apud regē Gallorℜ: n̄ minore auctoritate quōdā & gr̄a: q̄ apud te sit. Cū accepisset pecuniā a Colomella quodā Lugdunēsi mutuā iāq; restituēdi tp̄s imineret. Colomellā accusauit homicidii. Cæsus ueniebat̄ hō testes hēbat paratos Gaius: q græcorℜ mor̄ testimoniū darēt mutuū. In iudiciū iuit. cōuicit Colomellā coegit dānari. Nā & torqueri coegerāt testes. dānatus exclamat superosq; inuocat testes. Miraculo quodam factum est. ut uox i plebem facta sit. capiendū Gaiū testesq; questionādos. Diffugit accusator. Diffugiūt

iprobi teſtes Culpā delegūt abſentes ductiq; cōſciētiæ metu liberat̃ Columella. Quid ſi hoc quoq; ꝓbabit̃ o dux optime Gaiū hūc aſſuefactiōe malorꝝ minime pudentem eodem genere criminādi hoc tp̃is i. hūc Semprōium eſſe nixū. Itaq; nō tā res ipſa cōſiderāda ſit primū q̃ accuſatoris cōditio. Accuſati uita: mox ad rerum argumenta deueniendum: ut aliter longe rem habere intelligas q̃ probatum ſit hactenus utq; a uicto uictor facillime ſuperari poſſit. Nam q̃ ipſe ſis prudens: q̃ rerum humanarum peritiſſimus: omnes ſcimus: & q̃ mature ſoleas conſultoq; omnia prouidere. Me uero n̄ ignoras: nunq̃ mentientem ad te ire. multo nunc minus.

Exemplum inſinuandi ubi eſt auditor defatigatus:

e Vm peperiſſet: ut poetæ fabulant̃. Gigantes tris Tellus ut pharetōtis iniuriam in deos ulciſceret̃ nec quicq̃ præualuiſſet: enixa eſt tandem ſimiam: quæ ſuperos: cum tonitruis fulminibuſq; uacarent: irrideret. Itaq; fraterculus ille gigantum. ubi celum miſceri audit: ore in aerē uerſo dentibus labiiſq; hyaſcens debacchat̃ in iouem id eſt hoc loci noſter hic aduerſarius delphio tortuoſior. gibboſior mōſtruoſiorq; ſecut⁹: qui cū alia nos nulla deprimere poſſe uideret uia in prolixitatem ſermonis eo uſq; lapſus eſt: ut ad dicendum apud defatigatum audiendo principem nihil nobis reliquerit temporis nil dixit quod ad cauſam attineat: & multa tam̄ eſt fruſtra proſecutus credens eo ſe pacto: ut ſimia in ſuperos irridendo uerſari. quod ſi tuā animi moderationem conſideraſſet: nunq̃ attigiſſet: Es. n. omnium & prudentiſſimus & æquiſſimus nec potes audiendis etiam profuſius loquentibus beſtiolis decipi. nam alexandri more cum quicq̃ ab aduerſario dicit̃: una occluſa quidem aure: dicis eam te abſenti aduerſario ſeruaturum: ad quam: ut certo ſcio: mihi ſeruatam: pauca proſequar.

f Ciendū eſt aūt: euitari uehementius oportere i exordiis: ne ſit exordiū cōmune hoc eſt quod poſſit in omnes cauſas cōmuniter cōuenire: ſed proprius uideat̃ eius cauſæ: ad hæc aūt ne ſit uulgare hoc ē quod ſolet a pluribus tractari. ad hæc uero ne ſit iproprium cum cā hoc eſt quod non ſit inſinuatio ſi oportet aut prohemium: hoc modo.

Exemplum de exordio communi.

d Icturus ſum o pr̃es āpliſſimi de iis reb⁹. quas admirabimini: q̄ppe raris & iuſitatis & uobis iucūdiſſim⁹. Attēdite mō ꝑhumane t cenſeteq; me uirꝝ eſſe: q nēſciā nec mētiri: nec aſſentari. Vos āt n̄ ignoro tales: ad quos nihil ſit afferedū icultū: nihil nō elucubratū diligētiſſime.

Exemplum exordii uulgaris.

d Emoſthenis Ciceroniſq; opus eſſet hoc die nobis eloquētia ut magnitudini rei: de qua mihi dicēdū ē: ſatis facer̃ poſſem. At ego apud uos dicturus uiros doctiſſimos ac deſertiſſimos undiq; titubo. palleo. tremo. ac labeſco: neſcio q̄d potiſſimū auxilii mihi ſperē: cum eliguis

pœne ſim:aut q̃d potius laudis nõ deſperẽ. Sed ſi hoc muneris ueſtra ſim tã dẽ benignitate cõſecutus: ut me p̃humane audiatis: ſpero nõ nihil ueſtra re creatũ gr̃a i mediũ allaturꝝ q̃d uobis nõ erit iniucũdũ. Attẽdite igit̃ p̃ deu; immortalem: attendite ut audiatis ur̃a prudentia & auctoritate rem dignif ſimam: quanq̃ tenuioribus uerbis & minus elimatis prolatam.

Exemplum exordii non proprii.

e Stis uos q̃dẽ o iudices ab aduerſario perſuaſi: qui nequiſſim⁹ omnium eſt. at ego uobis diſſuadendum: eſſe duco: ne quicq̃ credatiſ ei q̃ nunq̃ mentiri deſiit. Attendite modo diligẽter: q̃d dicam cu; nihil ſim allaturus in medium non ueſtro conſilio dignum.

ſ Ciẽdũ eſt ãt: cũ tria ſint cãrum genera: quæ tractari poſſint a quocũq; uel ſcribẽte uel dicẽte: hoc ẽ demõſtratiuũ i laudẽ uel uituperationẽ poſitũ: deliberatiuũ i ſuadẽdo aut diſſuadẽdo collocatũ: iudiciale i agẽdo uel defẽdẽdo ſituatũ. Vnũ tñ ẽ: q̃d ſemp tractat̃ demonſtratiuũ. ſ. Nã i iudiciali quẽ accuſant: uituperãt: quẽ defendũt laudãt. In deliberatiuo ſuadẽdo rẽ laudãt: diſſuadẽdo uituperãt. Sed materia põt eſſe q̃druplex: aut honeſta ſi ꝓ uiro bono cõtra malũ: uel ſi de nuptiis epithalamion de funere epithaphiõ. de religiõe: pietate & oĩ laude. Aut turpis ſi ꝓ malo contra bonũ: uel ſi de libidine: de aliquo uitio. aut humilis: ut ſi de cãuili ut de laudibus coq̃narie: uel fractoriæ: aut dubia. ut ſi partẽ habeat honeſtatis: partẽ turpitudinis. Si cauſa eſt honeſta eſt aperte procedendum in exordio modo quo ſupradictum fuit. Si cauſa eſt turpis. eſt inſinuandum ut ſuperioribus exemplis patuit. Si cauſa eſt humilis: eſt amplificandum ex ordiũ exemplis ſimiliu; cauſarum. Si cauſa eſt dubia: eſt exordiendum ab ea parte. quæ honeſtatem continet ut ſi uir bonus commiſit ſcelus. exordiemur uiri naturam: non unius erroris ſordem conſiderandam.

Vbi abſtinetur exordio.

ſ Ciendũ aũt & i plæriſq; cauſis abſtinemus exordiis hoc eſt quãdo adeo eſt honeſta cauſa ut exordio non ſit opus. ut ſi de religiõe. de pietate &c. dicat̃. Itẽ ubi apud ſenatũ agit̃ uel pricipẽ i cauſa i qua ſæpius dictũ & redictũ eſt: Sed animaduertendũ ẽ: q; licet nõ ſit opus exordiũ: poteſt tamen ubiq;: ubi uel argumentatio: uel res agit̃ uehemens: rogari auditor: ut attente audiat: & demonſtrari oratorem eius fidere ſapientiæ. Nam licet locus captandæ attentionis & beniuolentiæ ñon ſit propriæ nisi in exordio: diffunditur tamen per omnes orationis partes.

De Narratione.

d Einceps d̃ narratiõe cõſiderãdũ ẽ: quæ ſũmaria quædã ẽ expoſitio rei geſtæ: nõ tñ adeo ſũmaria & breuis: ut in attẽtiõe ſeruat̃. nã ibi dũtaxat expoſcit̃ p̃ docilitatẽ quadã: quæ auditorẽ faciat attẽtũ ut ſi dicat̃ de religiõis hoc die dicturo mihi laudibus quæ ſufficiẽt uerba: quæ

sententiæ. In narratione uero breuiter & aperte & uerisimiliter exponit̄ cau
sa: & quare illo die ac loco tractanda sit: hoc modo.

Exemplum Narrationis.

Ic dies concilio religiosoꝝ designatus ē. Itaqꝫ i hūc locū nobis con
uenientibus q religiōi uacamus. iure ac merito nō nihil eē dicēdū đ
religiōis laude pfecto huic itegerrimo nostri ordinis uisum ē. hoc
munus ad me collatū: eius mihi sūmatim sunt partes trāsigēdæ. Debet autē
eē narratio breuis: ut superius attigi: dilucida & uerisimilis. Breuis ideo dico
ne terat frustra tp̄s cū nihil adhuc de substantialibus dicat: sed dictuꝝ se pro
fiteat̄: aperta ut erou nihil dicat cōfuse: ne animus auditoris icertus ab audi
endo distrahat̄: uerisimilis aūt: qa ēt res uera sine ueri similitudie dicta fideꝫ
nō faceret: ut si dicat̄ uirginem peperisse: & non dicatur quo miraculo fa-
ctum sit: absolute fidem non faciet. Et in hoc maxime animaduertendum ē
ꝙ narratio non habeat aliquid contoruum aut idem repetitū. aut diffusuꝫ
aut obscurum: sed structuras habeat breues & crebras & quasi per enumera
tionem procedentes: ita ut quid sit dicendum potius apparet̄ q̄ quid dicat̄
auditores attendant. Est mala narratio longa: hoc modo.

Exemplo de longa narratione uitiosa.

Agna res est pfecto patres optimi: de qua uerba sim hodie factu-
m rus: & tāta qdē ac tam grādis: ut nullius uel disertissimi oratoris lin
gua rei amplitudini satisfacere quæat: Agit̄. n. funus mœroris ple
nū. Agit̄ cōis totius urbis luctus. Agit̄ de publica ciuitatis potius: quā pri-
natæ domus calamitate. Obiit diē lælius uir maximus uerbis primas. ciuita
tis ppugnaculū. Obiit diē lælius omni laude cumulatus. obiit is: a cuiꝰ i co
lumitate ois pēdebat ciuiū icolumitas & cuius obitu oēs obiisse dici possu-
mus. Proh deū atqꝫ hominū fidē. qs hoc aiaduertebat ærumnæ genus: quis
hūc puidebat casum. Quis poterat cōuertere oculos: Obiisti tu tādē Lælii.
Obiit asyli reipublicæ tutor. Obiit fautor atqꝫ ptector noster. Hic dies lugu
bris ē eius epithaphio designatus. Ego decretus sum: q & laudandæ illius ui
tæ mortis locū ipleā: & uos cōsoler. At ego cōsoládꝰ q pote: cū nihil habeaꝫ
solacii: possim qđ i me nō ē i uos cōferre. Omnes hic sumus ad luctum pa-
ratissimi: a cōsolationis oi genere alienissimi. At dicā tandē: ne munus ad-
me collatum uidear euitasse & eo dicam breuius: quod uel longius ac proli
xius consolando dicens: nihil uel mihi uel uobis proficere possem.

De diuisione seu partitione.

Ost narrationē i ōrone: quæ oia cōplectat̄ artis pcepta: sed statim
p succedit diuisio: q̄ aliq ptitionē appellāt. Et sciēdū ꝙ ex sex parti-
bus itegre ōronis: hoc ē exordio. narratione. diuisiōe. cōfirmatōe
cōfutatiōe. cōclusiōe. Tres hn̄t apparatū dicēdorum. hoc est exordium ad
conciliandos auditorum animos & apparandos ad audiēdū. Narratio ad

aperiendũ & rei rõnem & tẽporis causam. Diuisio ad ptiendũ materiam: ut sit attẽtior auditor ad ea quæ dicenda sunt. Duæ sunt expositiuæ rei: hoc ẽ confirmatio succedens diuisioni: & cõfutatio diluens uel expressas uel tacitas obiectiões. Vltima uero hoc est cõclusio est eius cõplexiua qđ suadere aut dissuadere nitimur. Idẽ obseruant iurisconsulti q in cõsultãdo: primum utanť quadã præfatione mox exprimendo casum enarrant: dũ dubitatiões exponendo diuidunt: de hinc ad unãquãq; dubitationẽ respondẽdo & allegando cõfirmant: deinde obiecta confutant: ultimo cõcludũt qd petať: qd q; iudicandũ sit. Idẽ pdicatores tenẽt: ut propositione thematis exordianť: quare illud thema potius eo die prosequenť declarãdo narrent: tũ de quot ptibus dicturi: proponẽdo diuidẽt. ad hæc unãquãq; ptẽ enucleãdo: confirmant: tũ uero siqua uel obiecta sunt uel obici possunt: cõfutant. ultimo cõcludunt: sic aut sic esse faciendũ. Diuisio ãt hæc neq; plures q̃ tres in partes distingui debet nec in pauciores: ne si in plures: tedium auditurís afferat: & de eis sit fastidio si in pauciores: non confundat eorum mentes.

Exemplum bone diuisionis.

T cum mihi de uita morteq; Lælii dicẽdũ sit tria: dũtaxat perinde ac pcurrẽdo cõplectar. Q uæ fuerit huius ab ineũtibus ãnis institutio. Q uis totius uitæ deinde pgressus. Quis tãdẽ mortalis huiusce uitæ finis: ut itelligať obiisse ne tãtus uir an poti⁹ adhuc uiuere cẽseať

Exemplum male diuisionis.

Am agiť in hoc funere mihi dicẽdũ est: qs fuerit ipse Lælius de quo hic agimus. Iam uel inuitus huc puehor. delegãti uela uẽtis sex mihi cõsiderãda sunt uerbis fortasse plixioribus: sed re certe breuiora. Hoꝝ aliud erit in huius familia constitutõ: ut itelligať qbus hoc funus mestũ sit. Aliud i parẽtũ luctu decretũ: ut uideať q̃tu sint precii: q hoc filio sunt orbati. Aliud in ei⁹ educatiõe ac uitæ pgressi: ut cognoscať: q; & ipse bonus esset: & bene afficeret uniuersam hãc urbẽ. Aliud in eius dignitatibus ac titulis: ut teneať: q̃ placerent eius mores principibus cunctis. Aliud in eius doctrina ut exprimať q̃ esset omnibus bonus & utilis & necessarius. Aliud autem in eius obitu: ut accipiať: quanto nos confecerit dolore.

De confirmatione.

At confirmatio totuplex debet esse: quotuplex diuisio. hoc ẽ unaq; ptitionis pars debet confirmationẽ habere ppria. Verbi gratia si ductũ est i partitione: dicendũ est de Lælii educatione in cõfirmationẽ dicať: hoc modo.

Exemplum bone confirmationis.

T cuꝫ Lælii educatione primo loco mihi dicendum sit: attendite obsecro patres optimi q̃ sit educatus per modeste. Quod attinet ad nutrimentũ: iis cibis educat⁹ est: qbus aleretur: ac uiueret: non quibus uoluptates sordes pararenť. Non. n. ad continentiam est educatus

10

sed ad oẽ modestiæ genus. At moribꝰ iis certe: quos rari solent adipisci: q bus & uita iucũdior est: & laus diuturnior. Didicit modũ i oi seruãdũ eẽ uita. Iam admodũ puer uigilãtie: sobrietati. pudicitiæ usq; odeo icũbebat: ut mediã. algorẽ. estũ nõ metueret adeo ut maiores natu superare uideret. disciplinæ uero militari tã paratꝰ ac accinctus erat ut marte natus censeri posset. tolerãtia singulari adolescẽs: & piculoꝝ nõ timidus: laboꝝ non fugax. Hæc huius educatio tam tenax uirtutis atq; pbitatis q̃ alia uoluptatis atq; maliciæ.

Exemplum male confirmationis.

E aũt singula psequar: uno dũtaxat uerbo sex illa cõplexus declarabo: q̃tꝰ hodie nobis amicus: suis uero filiis ac ppinqs sublatꝰ sit. Nã lælius generosa familia cretus optimisq; parẽtibꝰ natus: educatus ẽ modestissime: famã optimã ppagauit: sibiq; dignissimus ac nobis utilissimus fuit: nec nobis minus sũma cũ laude: quã sibi diẽ obiit. Cur ẽ tot tituli ornatꝰ: qa uir clarissimꝰ fuit. Cur tã eũ celebrabãt docti: qa uir doctissimus fuit. Cur tã eũ lugemꝰ oẽs: qa erat nobis eiꝰ uita plurimũ necessaria. uir inquã fuit pdaucoꝝ hominũ oibꝰ carus. cũctis dilectꝰ oibus uenerabilis:

s Ciẽdũ igit q; cõfirmatio ut debet eẽ apta & rõibꝰ referta: ita minime cõfusa. ut simplex cõplexaq; partẽ & argumẽta partis sub q̃ iacet: ita nõ multiplex cũ ptibus aliaꝝ partiũ: qbus aliæ debẽt seruire cõfirmationes: & artificiosa in argumento: aut perfecto aut mediocri: aut minimo.

De Argumentatione.

a Rgumẽtio ãt ois ea ẽ rõ: i quã uis cõfirmãdi: aut cõfutãdi distribuit. Ea ẽ aut pfecta: & sic distributa i qnq; ptes hoc est in ppositionẽ rõnẽ: rõnis cõfirmationẽ. rõnis exornationẽ & complexionẽ: aut mediocris: & sic diuisa i ppositionẽ rõnẽ: rõnis cõfirmationẽ. & cõplexionem: aut minima: & sic tripartita in ppositionẽ. rõnem. & cõplexionem. Est aũt ppositio caput & fundamentũ argumẽtatõis: qua pponimus: quid arguere uelimus: quæ a logicis solet hodie maior appellari: hoc modo.

Exexplum propositionis argumentationis.

n Emo negat: deberi supmos illis honores q cũ & uiri fuerũt boni: & urbi iucũdissimi: diẽ i negociis suæ ciuitatis ultimũ obierũt. At rõ sa ẽ argumẽtatiõis pars: qua pbat rõne: qd i ppositiõe ppositũ ẽ: hoc mõ.

Exemplum rationis argumentationis.

n Am nisi honoraremus huiusmodi uiros & ingrati uideremur iure ac merito. & nemo bonus apud nos esse diutius uellet. Tum rationis succedit confirmatio: quæ amplificat rationem ipsam: ut apertius intelligatur id. quod probandum est.

Exemplum rationis confirmationis argumentationis.

q Vanta uero esset ingratitudo quam nepharia pestis: quam cuitaturi forent omnes boni: ut in eos fuerimus mali: qui fuere nõ

in alios solū oīs sed ī nos ipsos multomagis optimi: Hoc ut & abhominādū esset & inauditū sceleris genus: ita detestandū & execrādū oībus: ita nemini tolerandū. Continuo cōuenit exornare rōnem ut prosusius ea quidem amplificetur: & sic magis auditoribus persuadeatur hoc modo.

Exemplum rationis exornationis argumentationis.

Ccedit huic ēt nō fama solū: sed uiuēdi ratio: sed humanitatis cōsuetudo: sed ꝓpria cuiusq utilitatis cā qbus minime seruiret usq̄ si essemus ī eos īgrati q fuere uiri graues: & ī pr̄ia; pientissimi: Nā famā certe quæreremus pessimā: nec malā minus: q̄ Dyomedes: q homies dabat armētis pabula: uel Busyris: q hōspites apponebat altarib⁹ uel Lycaon: qui eos obtruncans comedebat. Non enim minus male agitur: si negligitur funus: q̄ si eripitur functi uita: cum in eripienda uita uel metus possit esse causa: uel odiū: ut illud est Virgilii. Aut odium crudele tyranni: aut metus acer erat: in negligendo autem funere: nulla q̄ īgratitudinis superfit cā. Tum nemo laboraturus esset: ut cōmoditati conducat nostræ. Cum uideret quales fuerimus in reliquos. Quid sibi sperandum sit in uita. non ignorat. cum in morte nihil sperare possit. Statim succedit complexio & cum ratio ea sit: quæ a logicis dicitur hodiernis minor. cōplexio ea est quæ conclusio ab illis appellatur. quæ complectitur atq concludit summati; ex supradictis ita sentiendum: ut propositum est hoc modo.

Exemplum complexionis argumentationis.

q Vamobrē cū Lælius uir optim⁹ fuerit: & nobis utilissimus: & officiosissimū sit: taliū funus honorare: īgratissimū āt silentio præterire: iure optimo cōstitutū est supræmos pietatis honores huic exhibere funeri ut & ad nos semp amādos. iuuādosq cuncti ꝓniores sint: & ad uirtutē facilis iflāmētur. Cū āt ē cā breuior: ut ī epistolis familiaribus aut in orationib⁹ habētib⁹ gr̄as. Argumētatio ē q̄dripartita: aut tripartita h̄ mō.

Exemplum argumentationis quadripartitæ.

a Nimus certe bonus: si referre gr̄as acceptis nequit officiis at habere pōt: ac agere debet. Quis enim in nō explēdo pro utili suo officio uir: aut bonus: aut equus appellādus ē. Nā q ꝑ animi supbia sibi cēset nō officiose factū munus: sed debitū esse: is ē ab humanitate alienissimus: potiusq ī bæluaꝝ cœtu cōnumerādus q̄ inter homines collocādus. Quod si & bonæ mētis ē officiis habere gratiā: & iniquæ ac afferre nō habere: nō debemus tibi solū: & habemus: ac agimus grates: sed cupim⁹ referre posse. Cōtinuo succedit argumētatio tripartita ī epistolis & orationibus breuioribus ut nuptialibus: & pōtificū ac pricipum ingressu: aut prio aditu:

Exemplum argumentationis tripartitæ.

c Vm debere ad te ire optime priceps: tu; etiam hoc plurimū desiderabam. Quis. n. qui tantillum sit ingenii: se totum non debet

tiæ diuinæ potius q̃ humanæ uirtuti. Quis aũt cũ debeat nõ desideret pariter præsentẽ te intueri: quasi naturæ quoddã in terris simulacrũ. Itaq; cũ & officio meo simul & cupiditati uidendi tanti pricipis satisfacturũ hoc aduẽtu uiderim accessi: supplicaturus nihil aliud: q̃ ut me ames.

De confutatione.

Confutatio nihil habet aliud artificii: q̃ quod est expressum in confirmatione. respondet & confutat obiectiones hoc est si quis obiecerit aliquem esse litterarum ignarum confutat. hoc modo.

Exemplum confutationis.

Gnarũ me dixit litterarũ: quasi possit recte qcq̃ d litteris hæc bælua iudicare q a bonis artib⁹ alienior semp fuit: q̃ ignis ab undis. Adhibui ab ineũtibus ãnis usq; diuturna bonis litteris opã: nec id qdẽ coactus nec iuitus: At ultro spõteq; tã libẽs q̃ cũ exuriẽs cœnabã uidebã. n. & nihil in uita mortaliũ foret cũ lris cõparãdũ: q̃ & uiuis præsto essent: & famam laudesq; luce functus suppeditarẽt. Quomõ ergo uel ignarus eẽ põt: uel nõ doctissimus ille plane: q natiuo qsi munere litteras cũ lacte hauserit: ibiberitq;: ac iis maximopere delectatus nihil obmiserit: qd ad eaꝝ quærendã rõnẽ attinuerit: Succedit nõ nunq̃ amplificatio p enumerationẽ: & hoc fit qñ est oratio pfectissima: & ne orator esse plixior duceret: breuius cõfirmauit: & cõfutauit: sed aut de argumẽtatiõe aliqd supest: quod amplificat: aut de confutatione aliquid restat: quod recriminatur. hoc modo.

Exemplum amplificandæ confirmationis.

P

Retermisi cõsulto: ne plixior fierẽ ac uobis tædiosior patres amplissimi: q̃tis hic Lælius in ætate admodũ puerili floruerit exẽplis modi atq; modestiæ: q̃ fuerit æqualib⁹ quasi pceptor & moꝝ institutor: maioribus natu admirabilis. minoribus uenerabilis. Nihil dicebat insipide. nihil ridebat. scurile. nihil faciebat indignũ facti recordatiõe. Apud quot fuit urbiũ populos in sũmo qdẽ honore. Apud quot principes iucũdissimus: apud qd diuersaꝝ bonaꝝ artiũ tã colẽdus q̃ admittẽdus. Quotiens magistratus exercuit æqssime: quotiẽs i patriã reddit honoratissime. Cum aberat: fama ferebat elegãtissima. cũ aderat gloria spargebat iucũdissimaꝫ. nã & absens cõsultissime. sapientissime fortissimeq; uiuebat: & præsens nihil temere. nihil isipide. nihil molliter uel agebat uel dicebat uel deniq; cogitabat. Habet aũt hæc ãplificatio structuras crebras: cũ sentẽtiosis ac grauib⁹ uerbis: ut enumerare potius uideat: q̃ uel repetere: uel diffuse aliqd psequi.

Exemplum confutationis amplificãdæ per recriminationem.

S

Ed ne glorief hic helluo nebuloq; pniciosus ac unice petulãs: qcq̃ in me ptulisse qd me mordeat: posteaq̃ ad ea respõdi: q̃ obiecit manifestoq; declaraui q̃ inique dixerit q̃ abiectus nobis: q̃ ipius uideatur patres amplissimi si recriminor hominẽ ipurissimuꝫ sed cogor hæc an-

gustita tẽporis cõticescet. Quod si dicerẽ:obstupescere uos cogerẽ,q acer bissimus patricida me audeat accusare ignorãtiæ. Nam si nescirẽ litteras: id ad accusationis genus nihil periimeret:cũ me dicat nõ admittẽdũ ꝓtorẽ qd iniquus sim iniqtatis queq̃ arguit q̃ patricidiũ adhuc habet ante oculos apud oẽs hic fuit semp i dedecore. Nullius familiaris diutius fuit: quẽ non fraudarit. Decoctorẽ hũc appellant oĩs sui. prævaricatiorẽ alieni. dolosum singuli. nihil cogitauit unq̃ boni. loqt non pplexe. uafre. callide maliciose uersipellis est pœnitus:ac eiusdem rei simulator atq dissimulator

De conclusione generali & de epilogis.

q Væ sit dicenda generalis cõclusio:& qui sint epilogi particulares inquam conclusiones quæ perorationes apud nos appellantur:& quo ab amplificatiua peroratione differant:quæ solet dici peroratio per amplificationem & enumeratione:est nobis diligenter cõsiderãdũ Cõclusio enim ẽ terminus orõnis:q cõplectit breuiter rões in uniuersa orone tractatas:& id:qd ex illis iferť:ac ab eo: q orauit:impetrari quærit. Epilogus aũt:hoc ẽ ꝑoratio ẽ particularis cõclusio:nõ totius oronis sed alicuius oronis mẽbri. Nã si oro uniuersa ẽ quasi corpus: sex illæ supradictæ partes hoc est exordium narratio. diuisio. confirmatio. confutatio & cõclusio sunt quasi mẽbra illius corporis: & quæ hisce singulis mẽbris singulæ competunt conclusiones:appellantur epilogi seu peroratione: & ita Cicero dicit quottuor locis conclusionibus utendum:secundũ exordiũ secndũ narrationem. secundũ firmissimã argumẽtationẽ & secundũ cõclusionẽ.

Exemplum epilogi secundum exordium.

c Vm igit & honesta sit res a me dicẽda:& talis:q̃ uestra sit auditiõe dignissima pſes optimi:q̃to sim breuius dictur⁹ uos audit diligẽti⁹ ut qd uestra snia reportat queã nõ spauerim solũ:sed sim assecut⁹.

Exemplum epilogi secundum narrationem.

q Vare cũ dies ad dicẽdũ me iuuet:& dignitas cauæ uos ad odiẽdũ pſes optimi & ego sim dictur⁹ q̃ breuissime:satis me hac orõne cõsecutũ arbitrabor si nihil dixero:qd & hoc loco & ua pñtia fuerit indignũ.

Exemplum epilogi secundum firmissimam argumentationem.

i Taq cum & bonus uir lælius semper fuerit:& in patriam pientissimus:& omni laude cumulatissimus:debet tãtum honoris uel hac luce functus consequi q̃tum nec eius bonitati sit demegãdu:nec dedeceat patriam:nec ab eius sit alienum laudibus.

Exemplum epilogi secundum conclusionem.

c Vm ergo uobis manifesto constet potius uiuere:& uere quide; ui uere:q̃ diem obiisse Lælium:ne dum nõ esse lugendum nobis existimo uer etiam ridendum letãdum exutãdũq uehemẽtius q ex his terrenis tenebrarũ latebris i æternæ claritatis splẽdorẽ puectus nobis est

futurus apud deum optimum maximum perpetuus procurator.

Exemplū conclusionis genaralis: cuius superior epilogus fuit cōclusio exemplificata:

Vdistis patres optimi q̄ fuerit eleganter ab ineuntibus ānis usq̄ instituts Læli⁹ ad omnē ingēui adolescētis indolem: q̄q̄ p̄fecit assidue omni uirtutis genere ad omnē laudis gratiā cū maxima cūctorum & suorum & exterorum admiratione utq̄ tam præclare. pie. religiose q̄ diē obierit. q̄ præstanter. prudēter. iustæq̄ uitam assidue degerit: utq̄ nemini dubiū esse possit hūc ad superos rediisse: unde fuerat ad nos dimissus & quō cunctos suos cogitatur continue dirigebat. Quo fit ut de eius uite mortisq̄ recordatione sedetur meror uester suapte natura: nec tam censeatur perisse: q̄ uiuere Lælium. cum eo profectus sit: ubi uera est: non fucata uita: reliquum est. ut quādo apertissime declaratum est: Lælio nihil optatius nihil cōmodius contingere potuisse: non solum non feramus moleste quod ei iucūdissimum est: sed sibi gratulemur: nobis autē ac ipsius digressione gaudeamus: cum & ipse cum cælo terras mutarit: & uana quæq̄ mortalium pro eterna beatitudine: & nos apud superos procuratorem autorē. fautoremq̄ nacti simus consiliorum operationūq̄ nostrarum.

Ciendū q̄ q̄dā sunt p̄gressus tractusq̄ uerborum ac sen tentiarum: q̄ solent apud nos colores appellari: q̄bus. s. ueluti coloribus imagines ita orōnes ornatu quodā polliūt. Ex q̄b⁹ q̄ solēt eē magis i usu hi sūt

Exēplū coloris similiter desinētis i tpe. mō uoce ac natura uerbi: sed raro.

Ego te plurimū amo: tuas uæhemētissime obseruo. cæteros ex tuo genere sumopere colo. Vel sic. quis est lælius quem plurimum ob generis nobilitatem amaui: quem uæhemementius ob eius uirtutes obseruaui: quem ob caritatē i patriam summopere semper laudaui.

Exemplum coloris similiter cadentis i eodem casu' eiusdem generis & declinationis sed raro.

Quem dicis amandum: lælium quem affueras laudandum: Læliū: quem affirmas in cælum summis tollendum esse uocibus Lælium. Vel sic.

Quero q̄s sit i hac urbe bonus: Lælius: Posco: q̄s in hac regione sit iustus: Lælius: Mecū aio uoluto: q̄s hic sit doctissimus cōptus ē mihi solus Lælius:

Exemplum articuli in uerbis pluribus eius fere uigoris: expositis cum periodis & crebro.

Quo te magis mecum ipse cōtemplor: hoc magis ac magis afficior tuæ laudi. uirtuti. p̄bitati. pietati sapientiæ sanctimoniæ. Vel sic. Omnes una eademq̄ uoce te dicunt. p̄dicant. admiranturq̄ bonum. integrum. castum prudentem. constantem. fortem iustum grauem inconcussum pium.

Exemplum dissoluti in constructionibus uariis eiusdem fere uigoris expositis cum periodis & fiunt crebro.

Tuos omnis semper dilexi. Tibi plurimum afficior. Extenuatos summa p sequar pietate. Admirabor assidue tuas laudes: In omnem rem tuam præsto me paratissimum inuenies.
Q d ad te attieat nihil neligā. Neq; dignitati nec utilitati tuæ deero unq̃.
Exemplum coloris exempli rei antiquæ summatia recitatione ad magis p suadendo: non nisi in argumentis.
Vt dauid dñ filius morbo laborauit: fletu precatus ē deū: q mederi poterat ubi die: oblit purpurā induit: dei se accōmodatis uolūtati: sic nos debem⁹ quādo nihil omisimus dum uixit: postea q̃ ad superos Lælius redūt æqua mēte ferre quod ad deo institutū ēst. Vel sic: ut Hercules domuit Busyrim: sic te domabit. hercule non inferior: qui superas immanitate Busyrum.
Exemplum coloris sententiæ uæhementis ad persuadendum.
Non est enim minor i homine laus: qui philosophus studuerit fieri q̃ si di scere curauerit philosophiam. Sunt enim aliqui philosophiæ studii clari. q cum multa: & teneant & doceāt: se ipsos ignorant. At qui uitam agūt philosophicam: sunt iis quibus nunq̃ est uera gloria defutura:
Exemplum similitudinis.
u T asinus solet: suo ruditu oēm metiri musicam consonātiam. sic tu quidem tuo isto ignorātiæ sensu oēm metiris aliorum doctrinam Vel sic: Non est in te fabulosum quod de simia dicitur quæ quo altius progreditur: eo magis sua detegit pudibūda. Quo enim tibi plura tribuis: eo magis & uecors diceris. & uesanus.
Exemplum coloris circuitionis. quæ rem unam uel uita uel titulo uel cognomento uel aliqua exprimit proprietate crebra in pœtis.
q Vi corona populea: tergoreq; cleonei leonis: ac claua delectatus ē: ei: q humeris cælū sustinebat succedens ea sustulit mala uirginū: q bus puigil præerat draco: eūq; coegit suis esse pabulū tonsis: q humanis corporibus suos alebat equos. Vel sic. Cui referādi cæli sunt date claues: is ēt obtēperabit: Qui traices iā dudū occupauit: pauloante Eubomiā nō Caphā. Vel sic. oē mortale aīal ac rōnale qd tu cogitas: cōsulto sentiret
Exemplum occupationis tacitæ: qui color crebro intercurrat ad augendam suspitionem uel opinionem.
p Ræterea q̃ possem i hūc nebulonē dicere: si male dicēdi poti⁹ huc cā cōuenissem q̃ tuendæ rei ac famæ meæ gratia. Tot enim hui⁹ afferrē i campū scelera. qbus apud oēs ē populus italiæ galliæq; famosissimus: ut & admirari uos cogerē: & ego dicendo defatigatus ex pluri mis uix attingerē aliqd. Vel sic. Nō prosequor huius uitam ac mores: oēm q; superiorū temporum suam peregrinationem: qbus manifeste cognosci posset: hoc uiro Iuliano præstantiorem esse neminē: excellentiorē iter nostros nullum magis illustrem gloria nobis neminem.

Exemplum occupationis expressae: quae cum alia non habeat quasi sup sint multo plura bona uel mala: dicit aliqua.

q Vot occurrunt huius scelera: ebrietas. leuitas. luxuria. ipudentia: temeritas quibus & Romae sese omnibus expressit: & Mediolani poene damnatus est morte: & Venetiis eiectus urbe. q quide; si af ferrem in mediu; omnia: & ego possem accusari oscaenitatis & uos p mo destia uestra nequiretis audiendo tollerare. Vel sic. Tanta sunt hui⁹ apud bonos omnis ornamenta: in adolescētia quidem apud graecos studiorum pericula disceptando: ac docendos i reliqua aetate apud italos & Bononiae & Paduae & Romae laudum praeconia: quae in plurimis magistratus apud magimos pontifices & alios principes consecutus est: ut si uelim dicendo prosequi: nō modo sim prolixior: q̄ haec oratio patiat: sed uel prolixius di cens minimam partem attingam.

Exemplum interrogationis sed raro.

Quis fuit honestis reipublicae. Augustinus. Quis iniqtatis auctor Augu stinus. A quo patate sunt isidie ciuibus. Quis cōmunes ciuitatis pecunias furtiue i pprios cōuertit usus. Quis literatorꝝ psecutor: hic ipse. Quē audi uimus nunq̄ attentasse: quod nobis non esset obfuturum: hāc feram.

¶ Exemplum conduplicationis sed raro nisi in poetis.

Tuus ille perditissimus animus o Augustine: tuus inquam ille perditissi mus animus plurimū attulit reipublicae detrimēti. Vel sic. Tua mens ista bona. O laeli: tua certe mens ista bona tuis ciuibus fuit semper singulis ad iumento. Vel sic: in simplici dictione: ut iuuenalis: Tu ne duos una saeuissi ma uipera coena. Tu ne duos una. Vel sic: i plurib⁹. Nullae profuere uigi liae huic urbi aduersus Gallos: Nullae profuere uigiliae huic urbi.

Exemplum repetitionis.

Laelii pbitatis hāc urbē i iudicādo seruauit iuliani pietas hāc pñam ī oi sua calamitate defendit iuliani sanctimonia bene uiuēdi fuit nobis singu lis exēplū fere quoddā. Vel sic. Augustin⁹ iterturbauit oia. Augustin⁹ do ctos oēs isequit. Augustin⁹ siccarios apparauit. Augustinus urbē uiolabit.

Exemplum transitionis: q non nisi in expedita una materia: decurren do ad aliam utimur ad attentionem.

Nunc autem satis de huius munificentia dictum sit deinceps ad eius ma gnificentia accedamus. Vel sic: in aduersarium. Hactenus de libidine: nūc ad illius auaritiam prosequamur.

Exemplum superationis.

Hic sua uirtute iam caelū attigit: estq; factus diis cōmu[illegible]ssimus. Vel sic. Nemo tam seuus est apud inferos: q possit cum huius sceleribus cōparari.

De summa colorum & figurarun.

Colores alii apud Ciceronē multi sunt: sed minime necessarii. figur grā

maticarum in usu necessariae praecipue tres: Parentesis: hoc est oratio in oratione interposita: exornandi ac breuius dicendi gratia. Hypbole: hoc est supra modum elata in sermone sententia: ut orationem magis augeat: & digressio sine translatio quae dimisa materia. ad illam aliquid affert externum. s. quo illa exaggeretur. exemplificetur deprimatur aut aptior fiat persuasioni.

Exemplum parenthesis uel breuioris uel longioris.

Go non tibi solum: sed omnibus. ob incredibilem animi tui uirtutem (Es. n. & doctissimus. & prudentissimus & humanissimus) ea sum deuinctus beniuolentia: ut nihil ad cumulum addi queat. Vel sic. Cum Romam uenissem ad agendam meam quam nonne scis causam. Aberat enim summus pontifex. Aberant cardinales. Aberat uniuersa curia Nullae agebantur causae: Nulli erat auditorium liti. Nullus iudicabatur. Nihil hactenus egi. Nihil attentant. Vel sic. Si parenthesis est prolixior me prima excidant memoria uerba. Ego te plurimum (cum quia summa es uirtute uir insignis tum quia me mutuo meosque omnis quam studiose diligis tum quia nemo bonus est qui te non uaehementi beniuolentia prosequatur sic es promeritus) te igitur id circo plurimum; nedum amo uerum etiam & obseruo: & collo.

Exemplum hyperboles maxime in poetis.

a Pud Virgilium de aenea: fama super aethera notus: & rursus tollit quam ad sydera fluctus. non quia sydera possint fluctus attingere: sed quia altius dici nequeat. Vel sic. Pulchrior uenere castior es diana. Vel sic: Pigmaeo minor es: turpior daemone.

Exemplum digressionis.

Clarus es tu quidem inter oratores: sed aliquis potius Demades: quam demosthenes. Aiunt. n. ad demadem ire solitos: qui orationem uellent celerem & imediatam: ad demosthenem: qui pensata peterent & elimata. Proinde consueuit dici demadae orationes nihil: at Demosthenis oleum sapere. Clarus es tu orator: & celer.

De dicendi scribendique generibus.

Sciendum autem eandem esse rationem in scribendo quae & in dicendo est: In utroque rhetoricae ac oratoriae uix extat. orare: ore significat pronunciare quare in dicendo est opus pronunciationis ratione. In scribendis autem epistolis: hoc est missiuis: ea ratione opus non est.

De pronunciationis ratione.

Est autem pronunciatio in tres partes distributa: in uocem. uultum ac gestum.

De uocis uariandae ratione:

Vox triplex est: magna mollis flexibilis. Magna debet esse in argumentationibus: mollis in rebus laetis: flexibilis in misericordia comparanda.

De usu uocis.

I Nitio orationis uox fit parua: sed non infima: & inaudita: sed quae possit pedetentim augeri. Mox in narratione fit altior: sed mediocriter

mox in diuisione augeatur: sed fiat augmētū: ut nō deueniat ad clamorem pcussorum aut uigiliū nocturnoꝝ. Mox argumentatiōes mollitudinem & flexibilitatē cōsequant. Est enim uox mollis: hoc est dulcis: nō aspera: non rauca: non pturbata sed quæ tibiam potius imitet q̄ tubā: Flexibilitas uult posse nūc p materia exasperari: nūc mitigari: nūc flere: nūc ridere. si laudatio sit alicuius: uox sit mollis: & mitis. Si uituperatio: uox aspera: Si animat aliquis i aliquē: uox dira & iracūda. Si funus agit uox mœsta & lachrymosa. Si sit alicuius execratio: uox alta & pturbata. Fiant similiter exclamationes asperæ: ac depressæ. Asperæ: cū cā est nefaria: ut i uiciis abhominādis. Depressæ: ut i cōmiserationibus: Dicendo in cā scelesta. Proh deū immortalē: hoc scelus cōmisit ne quisq̄ alius. uox efferat altissima. dicēdo cauete iudices: ni teles castigetis: cauete: uox sit & alta & turbata. Dicendo i cōmiseratione: cōpatiendū esse mēdicis: uox sit minima & flebilis. dicendo illis subueniendū uox sit lachrymaꝝ plena. In peroratione p amplificationem uox sit mediocris cū claritate pnunciandi sed sine anhentu: ne spirit⁹ defatiget. In cōclusionibus fiat uox mediocritis: sed tardior pnunciatio. ut itelligat quid concludit. Tamen semper animaduertendum ne fiāt exclamationes cum hac uocis mutatione: nisi materia sit aut abhominabilis: aut miserabilis aut admirabilis aut rara. bona uel mala.

De uultus usu.

Vm uultus nō sit facies: sed signū apparens i facie: secūdum animi motū ut illud docet Nasonis: Heu q̄ difficile est: crimē non prodere uultu: debet orator uultū accōmodare uoci ac materiæ. Nā si rē flebilē exponeret læto uultu: aut rē festiuā mæsto uultu diceret ieptus: qui neq rerꝝ nec psonaꝝ. nec tporū seruaret cōditiones. Vt uno igit cōcludat uerbo: eum uerba sint eaꝝ notæ: quæ sunt i anima passionū: pro uerbis sit uox: ut dicere uideat orator ex se: nō aliūde didicisse. pro uoce uero sit uultus: in perturbata uoce acerbus: in flæbili subtractus: ut animi uæhamētia eo uultu intelligat cum uerborum conuenire uæhementia.

De gestus usu.

Gestus autem non debet inurbanus uideri: ut neq uultus: nec uox in re læta: debent in scurrilem profundi risum: nec in re mœsta muliebres distēdi lachrymas: aut uociferatiōes: sed quo ad natura consuetudinemq uirorum deceat grauium & modestorum. Debet gestus: ad rem exasperandam quæ uituperatur: aliquando caput mouere minis ad rem mitem & miserabilem inducendam aliquando palmas piecatorias iungere: inducēdo uirtutem homines ad se inuitantem: brachia aperta pro excipiendis uenienti bus demonstrare: faciam aūt nunc ad hos mouere: nunc ad illos uertere cū qbus sit sermo: ne quasi statua loq uideat uel puer: q sit occupatus in mēoria tenenda quæ sua non sunt: Rem admirandam de superis exponendo:

frontẽ ad coelum uertere: Rem perniciosam pronunciando: inferna respi-
cere: Diuitias & pompas orbis detestando: brachia aperta cum fronte & to-
to corpore circunuoluere: Rem pudibundam in medium afferendo: tene-
re os ad terram uersum: deterendo: manibus pedibusq; pulsare.

De epistolarum ui ac ratione.

Epistolæ uero multifariã habẽt materiã. ut in octogita infra patebit epi-
stolariũ titulis. Sed triplicẽ uim ac rõnẽ: ut aliquando sint familiares aliqñ
familiarissime aliqñ graues ac seriæ: seruẽturq; ĩ iis duæ rõnes. Prima ratio
stili: ut familiarissima sit in stilo infimo familiaris in stilo mediocri: grauis ĩ
stilo summo. Secunda ratio artificii ut familiarissima simplicẽ habeat rei
expositionem: ut inter familiarissimos dicit: do: accipe: mitto: fac: sine mul
tã circuitione: aut argumentatione: aut apparatu: familiaris uero aliquid: sꝫ
modicum: apparatꝰ aũt argumentatione: Grauis autẽ pro rei qualitate: alia
quando uim orõnis summæ: aliquando mediocris: aliquãdo paruæ tenet.
Nam oratio summa sex habet illas superiores orõnis partes: hoc ẽ si dicat
de pace aut bello tenendo in senatu: uel apud principem oratio mediocris
caret confutatione nonnunq̃ & exordio. In causa honestissima: ut ĩ nuptiis
oratio parua est: quæ caret exordio & narratione: interdum & diuisione: ut
in uiscendo principe: ubi dicitur quare illo uentum sit: & quid petatur: ut su
perius uisum est. Totuplex igit̃ epistola grauis quotuplex ẽ oratio: aliquã-
do omnes orationis complectit̃ partes: aliquando aliquas.

De stili ratione ac uarietate.

Stilus ĩfimꝰ nõ habet uerba ignaris pædagogulis cõmunia sed ornata.
At nõ exq̃sita nõ habet sentẽtias uulgares: sed eruditas: at ñ raras: hoc mõ.

Exemplum stili infimi.

Hic dies Lælii paulinæq; nuptiis dictus est felix.
Hanc ob causam in hunc conuenimus locum o ciues optimi.
Non improuide sibi consuluerunt: qui matrimonii leges subierunt: unde
omnis humana rite propagatur uita.

De stilo mediocri.

Stilus autem mediocris habet nõ rara admodum & exquisita uerba uel
sententias: sed meliora longe ac rariora infimo stilo: ut si dicat: hoc modo.

Exemplum stili mediocris.

Nihil est tã salubre humano generi patres amplissimi: q̃ posteritati ope-
rã adhibere: quodq; Aurelius igt: Generatiõi regenerationẽ pparare opor
tet. Nã cũ quottidie diuersis discriminibꝰ in Horcũ delabamur debemꝰ di-
ligẽtius cõsulere successioni. Quod negre cõmodius aptiusq; lege fieri: q̃ si
cõnubio mares foeminæq; sanctissime cõiungant: qs est q nesciat. A supis
est igit̃ ad mortaliũ cõsuetudinẽ. utilitatẽ. dignitatẽq; mrĩmoniũ institutũ.

De stilo graui.

15

Stilus autem maximus & uerba cōplectit̃ rara : & sententias crebras . & auctoritatibus nitit̃:& profusiores habet structuras :ut si dicat̃:hoc modo.

Exemplum stili grauis in eadem Materia.

e Vm permagnũ est honus & pdificile:de iis rebus orōnē habeř:q̃ sit amplissima:& quo uis oratore clarissimo digna:tũ illud hoc loci me reddit audētiorē:q̃ exilitas igenii mei patiat̃ :qđ estis uos patres amplissimi:ut eruditissimi:sic oium humāissimi:atq̃ unice p benigni. Matrimonii uero laudes & si sunt inumerabiles:tales tamen:ut uel Isarum experti sua succurrant sponte:nolintq̃ titubare pro se quenq̃.

De titulorum Epithetorumq̃ ratione ac usu .

Vehementer autẽ errat̃ in titulis uel scribendarum epistolarum:uel dicendarum orationum in epithetisq̃ hoc est adiecturis quasi cognominib⁹ quæ solent dicendo:scribendoq̃ imponi:tam rebus q̃ personis: etiam in p sopope:de qua statim inferius dicet̃.

De prosopopea crebra in p œtis.

f Olent enim poetæ.q cũ oratoribus eādē seruāt artē: licet alia orōnis lege hoc ē carminibus:uti ꝑsopopea:q̃ sibi de re in sensata sēsibilis fingit faciē:ut melius i auditoris lectorisq̃ iprimat mētē:ut Virgilius Athlātē lybiæ montē fingit senē & cætera. Martian⁹ artes liberales suis fingit corporibus. Vt igit̃ esse turpe:uitiũ fingere corpus formosum:uirtutē uero corpus de forme. Angelum turpē: dæmonē pulchrum : sic dicere . mare frugiferũ:aut terrā ueliuolam:epitheta non complectit̃ sua nec:decet ummum pontificem appellare fortissimũ:imperatorē uero sanctissimũ.

Exemplum Titulorum summi Pontificis.

Sanctissimus. Beatissimus. Clementissimus. Pientissimus. Indulgentissimus. Misericordissimus. Benignissimus. beneficentissimus.

Exemplum epithetorum summi pontificis.

Successor primi petri. Christũ i terris referrētem. Dei ministrās officia. Veniæ i orbe largitor. Cæli reserator. Inferni clausor. Superioꝝ interpræs Apostolicæ sedis auctor. Quirinalis regni tutor:christianoꝝ protector.

Exemplum Titulorum imperatoris Augusti.

Diuo cæsari. Faustissimo Augusto. Sacratissimo Romanorum Imperatori. inuictissimo christianorum regi. Felicissimo imperii augustalis protectori: Perbenigno cæsari.

Exemplum epithetorum imperatoris Augusti.

Expugnator pfidoꝝ. Defensor christianæ fidei supremi imperii custos: Inconcusus īperator. Asylum christianoꝝ. Maximus atq̃ optimus quirini Interpres. Nullius laudis rex in capax: Magni decentissimus princeps.

Exemplum Titulorum cardinalium.

Integerrimus pater. Sanctimoniæ plenissimus. Sapientissimus. Grauil

simus Cardinalis præclarissimus. Pietatis studiosissimus Benemerentissimus cardinalis. Officiosissimus.

Exemplum epithetorum Cardinalium.

Aetheriæ ualuæ cardies. Rubra Mitra isigniti. Puniceo diademate cincti. summo pontifici assistentes. Proximi ad põtificatum maximum. Cardinea dignitate præstantes: purpurati cœtus participes summi concilii mẽbra. Apud apostolicam sedem primi pontifices.

Exemplum titulorum Regem:

Serenissimi. optimi reges clementes. æquissimi.
Gratiosissimi. Liberalissimi. Prudentissimi. facillimi.
Mansuetissimi. Beneficentissimi. Innocentissimi.
Christianorum propugnatores. Eminentissimi
Christianissimi.

Exemplum epithetorum Regum:

Legum in orbe tutores. æquitatis auctores. Sceptigeri princeps. Naturæ in terris simulacra. Optimi rerum humanarum auctores. Totius orbis nutrimenta. Vexilla christianorum alimẽtatores clarorum hominum. Benificentissimi reges: Corona insigniti. Diademate regio nitidissimi:

Exemplum Titulorum Archiepiscoporum.

Antistiti optimo. Patri præsulũ benemerẽti. Episcopoꝶ præfecto dignissimo: & etiam cõpetunt ei: quæ cardinali: præter decernentia cardinalatũ.

Exemplum epithetorum archiepiscoporum.

Præsulatus tutori. Episcopatuum asylo. Metropolis rectori. Episcoporum principi. Sanctimoniæ studioso. Magna præsuli auctoritate. Patri patrũ. Nullius sapientiæ experti. Grauissimo patri.

Exemplum titulorum episcoporum.

Præter reuerẽdissimũ. qcqd aliud. Nã uenerabile a uenerãdo dictũ diis cõueniẽs dat̃ qbusq; monachis. Reuerẽdissim⁹ aũt a reuereor qđ metus uerbũ ẽ pueniẽs dat̃ sũmis põtificib⁹: qñ æq metuẽdi sint. ut seculares dñi: ac tyrãni. Dicunt̃ epi eximi patres christianoꝶ. Vrbiũ suaꝶ põtifices optimi Benemerẽtes fidei nr̃æ tutores. Patres colẽdissimi. Obseruãdissimi p̃sules.

Exemplum epithetorum episcopalium.

Ii quibus Christianarum dat̃ ecclesiarum cura. Procuratores christianæ religionis. Præsides p̃sulatuum. Antistites innocẽtes. Pastoris humanarum ouium. Sacri gubernatores sacerdotiorum Ecclesiasticorũ militũ duces. Maximi suorum episcopatuum sacerdotes. Vncti patres p̃sbyterorum.

Exemplum titulorum abbatum & præpositorum ac archiepresbyteroꝶ.

Innocentissimo. Integro Sacrarum morum plenissimo: Sanctimoniæ deditissimo. Religionis curiosissimo. Talis ecclesiæ primario. Monachorum seu presbyterorum benemerenti p̃fecto. Pio suæ fidei custodi.

16

Exemplum epithetorum eorundem.

Obseruandus talis ecclesiæ uel monasterii præses. Incorruptus suorum sacerdotum obseruator. Officiosissimus in tali ecclesia uel abbatia optimas. Grauissimus diuinorum exercituum manipulus. Assidu⁹ ecclesiasticaru; rerum uigil. Inter abbates omnis uel præpositos rara phœnix.

Exemplum Titulorum theologorum.

Theologo sapientissimo. Sacræ scientiæ summo iterpti. Diuinaꝝ lraꝝ in terris arbitro: Sacratissimi dei studii apud nos expositori. Cœlestiũ artiũ preceptori doctissimo. Innocentissimo theologiæ philosopho Clarissimo theologo.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui cœlestia nobis ꝑcepta reserat. Cui archana dei cõmittũt. A quo docemur q̃ a diuinas istõnes attinẽt. Qui semp in diuinis uersat̃ cõtẽplãdis. Q uẽ nihil cœleste latet. Qui reꝝ humanaꝝ & diuinaꝝ summã cognitionẽ habet. Cui datum est & nosse quidem & interprætari Theologica:

Exẽplũ tituloꝝ reliquoꝝ religiosoꝝ cũ grad⁹ sui uel dignitatis additiõe.

Incorruptissimo talis ecclesiæ ꝑsidi. Religiosissimo uiro. Deuotissimo fratri. Studiosissimo religiõis ꝑsbytero. Custodi talis ordinis accuratissimo Sacræ militiæ cõstantissimo militi Patri optimo & diuinis deditissimo: Diuinæ gratiæ religioso summæ integritatis sacerdoti. Probatissimo presbytero.

Epitheta in his suis excerpunt̃ titulis.

Exemplum Titulorum Ducalium.

Accuratissimo duci. Illustrissimo principi. Inuictissimo imperatori. Assiduo triũphatori: Continuo fugatori hostium. Victoriosissimo duci. Præstantissimo suæ Fidei cõmissorum defensori fœlicissimo.

Exẽplum epithetorum ducalium.

Cuius cõsiliis nihil firmius. A quo semp fortũa superat̃. Flumẽ talis belli. Hostilis imẽsus terror. Mens incõcussa imobilis. Omniũ in castramentãdo prouidissimus. Cui parent cæteri quiq; duces. A quo uicti sunt hostes i omni genere. Cæsaris imitator & Cyri Alexandri similis & Fabii.

Exemplum Marchionum Comitum & Baronum Titulorum.

Illustri domino. Inclyto principi. Magnanimo Marchioni. Præstantissimo comiti. Clarissimo baroni. Magnificentissimo principi. Optimo regulo. Prudentissimo comiti. Sapientissimo domino. Excellenti Marchioni.

Exemplum epithetorum eorundẽ.

Qui sublimi sedet i sede comitatus. Qui excelso est Marchionũ in solio. Quẽ cœtus baronũ dignissime comitat̃. Magni decẽti a Marchionis. Eximia comitis uirtus. Barõis clara dignitas Imperiales ubiq; comites. Sacris amictibus ab iperatoribus insigniti. Post reges ac duces primi principes.

Exemplũ Tituloꝝ militũ manipulorũ Centurionũ & decurionũ.

Fortissimo militi. Tolerãtissimo laboꝝ. Omniũ difficultatũ patientissi-

mo. Immoto maniplo. Militiæ curiosissimo. Strenuo centurioni. Solertis-
simo. uigilantissimo. uiro militiæ studiosissimo. excelsa mente maniplo.

Exemplum epithetorum eorundem.

In bene ꝑuisis perseuerans. Nullius leuitatis filius. Grauitatis & consilii custos. In hostes diligentissimus inuestigator. Artiũ militariũ inquisitor optimus. Quem nihil lateat militare. Qui nunq̃ flere uisus est. A quo abhorreat omnis metus. Cui gratiora sunt militaria discrimina cibis molissimis.

Exemplum titulorum equitis aurati.

Magnifico eqti aurato. Insigni laude cumulato. Præstãti militaris dignitatis uiro. Dignissimo eqti. Auro benemeritissime decorato militi.

Exemplũ epithetoꝝ eiusdem.

Militari insignitus dignitate. Præclarus inter equites auratos suæ laudis cutor. Integra mẽte sũmaq; laude aureatus eques. igenio singulari ad oẽm equestrem dignitatem. Magnificorum operum pro suo splendore tenacissimus. Nulli plus rei: quam laudi & immortali uacans gloriæ.

Exemplum titulorum poetaꝝ.

Clarissimo uati. Doctissimo poetæ. Præstantissimo Apollinis interpræti. laureato poetæ benemerenti. Carminis antiquorum instauratori per illustri. Cunctarum artium uati studiosissimo. Diligentissimo poetæ.

Exemplum epithetorum poetarum.

Phœbei aditi custos. Tripodis Apollineæ tutor: Qui res gestas imortalitati cõmẽdat. Prædicator futuroꝝ. Exq̃situs reꝝ abditissimarum decantator. Humanas res & diuinas canere cõplexus. Numen quoddam in terris.

Exemplum titulorũ oratoris.

Eloquẽtissimo uiro. Clarissimo oratori. Præstãtissimo humanaꝝ artium auctori. Liberaliũ studioꝝ tutori. Bonaꝝ lraꝝ ꝓpagatori. Disertissimo uiro.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Qui lingua monet populos. Qui ꝑsuadẽdo cunctos animat. Cui facilimũ est: solo sermone cunctos ĩ sentẽtiã trahere. A quo nihil magis abest: q̃ ignorantia. Cum cuius eloquio est sapientia coniunctissima. Cui familiaris est omnium bonarũ artiũ consuetudo. Qui dicendo exornat omnia.

Exemplum titulorum philosophi.

Accutissimo philosopho. Bonaꝝ artiũ interpreti. Moꝝ istitutori. Naturæ contemplatori optimo. Humanæ sapientiæ inquisitori prudẽtissimo.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Quẽ nihil humanũ latet. Qui mores docet. Qui naturæ iura pandit. Qui naturaliũ rerũ scrutat̃ cãs. A quo abditissima quæq; doctrinarũ oĩum intelligunt̃.

Exemplum titulorũ iurisconsulti.

Sapiẽtissimo iuriscõsulto. Clarissimo iuris iterp̃ti: Præstãtissimo legum latori. Acutissimo iuris enodatori. Doctissimo iuriscõsulto. Viro iuris con-

fultissimo. Exemplum epithtorum eiusdem.
Viro cecropidæ. Ligurgei laboris tenaci. Solonis puro. Scæuolæ clienti. Sulpicii uirginiiq; simillimo. Legū enucleatori. iuris artifici nō mediocri.
Exemplum Titulorum medici.
Accūratissimo phisico. Medico fidelissimo & doctissimo Morborum omnium curatori. Solertissimo medicinæ indagatori. Esculapio medicorum.
Exemplum epithetorum eiusdem.
Viro hippocratico: Galieneo clienti. Medicorū osyri: Phœbeo genito. Herbarum pitissimo. Serapioni Auicenæq; clarissimo: Medicinæ peritissimo.
Exemplum titulorum & epithetorum Astronomi.
Astrorū pitissimo: Sapiētissimo astronomo. Astrologorū ptholemeo. Acutissimo supiorū corporū idagatori. uati cōsultissimo. Rerū futurū interpti.
Exemplum titulorum & epithetorum Musici.
Armoniæ cælestis duci. Orphœo musicorum. Iucundissimo musico. Consonantiæ musicæ pitissimo. Mercurio sonorissimo. Apolloni cōcordātiarū.
Exemplorū titulorū & epithetorū Architecti & Geometræ:
Vetrubio Architetorū: Archimenide Geometrarū. Colosorū diligētissimo artifici. Piramidū solertissimo cōpositori. Ingeniosissimo opificiorū psidi.
Exemplum titulorū & epithetorū Arithmetici.
Studiosissimo Arithmetico. Accuratissimo numerorum sūmatori. Diligētissimo innumerabiliū nūeratori: Pytholidæ Arithmeticorū oiuʒ curiosissimo. Exemplum Titulorum & epithetorū magratuum.
Equissimo ptori. Prudētissimo iudici. Innocēti p ptori. Incorrupto p iudici. Magnanio. Iustissimoq; p dño. Fortissimo fidelissimoq; tribuno. Claro tabellioni. Inclito psidi. Illustri magro eqtū. Inuicto primipilo Dignissimo quæstori. Exemplum titulorum & epithetorū grāmaticorū.
Peritissimo grammatico. Bonarum litterarum studiosissimo magistro Ludi litterali præsidi benemerenti. Litteraturæ doctori optimo. Viro doctissimo. Lactis litterarum præceptori.
Exemplum Ti. & epi. Senatoris & consularis.
Iustissimo fortissimoq; senatori. prudentissimo uiro consulari. Nobilissimo patricio: Generosissimo urbis membro præclarissimo senatus patri.
Exemplum Ti. & epi. ciuis Mercatoris.
Industrio & diligenti mercatori. Curiosissimo mercaturæ patri. Mercaturæ studiosissimo. Mercurio mercatorum. Inter mercatores Iason.
Exemplum Ti. & epi. Plebei uiri boni.
Ciui optimo. Probo & modesto uiro. non abiectæ laudis ciui. ex minore ordine uiro bono. Studioso innocentiæ & integritatis uiro &c.
Exemplum Ti. & epi. Lanificis & cuiusq; fabri.
Diligenti artifici. Bono opifici ingenioso fabro Dædaleo clienti.

Exemplum Ti. & epl. Agricolarum.

Honeſto uiro. frugi agricolæ. Tempeſtiuo meſſori. homini ignauo. Solertiſſimo. diligentiſſimo.

s Ciendum autem eſt: ꝙ multa ſũt epitheta: quæ abiecta titulis aliquarũ artium poſſunt cum ſingulis conuenire ac ſingulas artes pro ſua qualitate decorare: ut egregius. Singularis. Clarus. Præſtans. Doctus. Eruditus. Fortis. Conſtans. Inſignis cum ſuo caſu. hoc mõ. Egregius poeta. Egregius orator. Egregius philoſophus. Egregiꝰ iuriſcõſultus. Quin etiam egregius põtifex. Egregius imperator. Egregius Rex & ſic de ſingulis. Sed aĩaduertendum: ꝙ licet primi ac altiſſimi gradus mũtari nõ poſſint ut pontifex maximus. Imperator &c. minores tamen & mediocres mutanẽ. ut alius miles inferior non æqueſtrenus dicaẽ ac alter fortiſſimus: ſed tocet laborum tolerans & militiæ ſtudioſiꝰ: & ſic reſpectu maiorum minores humilioribus titulis donentur in omni facultate: & ſic alius. Poeta illuſtris: alius poeticæ dicatur ſtudioſius & cætera.

Nunc autẽ ad epiſtolarũ in oĩbus titulis & ĩ oĩ ſtilorũ genere deſcẽdemꝰ exẽpla: ut quid & quõ fiat imitatio: facillius intelligaẽ. Sequunẽ octuaginta epiſtolarum ſcribendarum genera in titulos redacta cum exemplis.

Primus Titulus.

Commendaticia familiaris.

q Vi hanc tibi reddidit epiſtolam: mecũ ẽ ſumma familiaritate coniunctus: uir inquam & nobilis & diſertus: quem propter genus: & uirtutes unice diligo: atq; amo: cupioq; ualere plurimũ: arbitraẽ ipſe meis litteris fore ſe tibi gratiorem. ẽ enim acturus iſtic neſcio quid: qđ eum pungit uæhementer: Itaq; ſi me amas: & ſi cupis gratificari mihi: fac ut hunc ſuſcipias q̃ cõmendatiſſimum. Nulla enim in re poteris afficere ne maiore uoluptate. Cæterum ſi quid eſt: quod mea opera poſſit tibi morem gerere. Nihil petes a me fruſtra. Bene uale.

Commendaticia familiaria.

c Ommendo tibi petrum uirũ grauiſſimũ & mihi amiciſſimũ: cuiꝰ cõſuetudine delector plurimũ: & qui mihi uiſus ẽ ĩ oĩ re ſua ſũma laude cumulatꝰ. Quicqd ĩ hũc cõtuleris bñficii colatũ: ĩ me cẽſebo. Nõ ſecꝰ. n. hũc diligo: atq; amo: ac ſi frater meꝰ eẽt. Ne negligas hoiẽ. uale.

Commendatitia grauis.

f Vit mos antiquiſſimus & communi hominum ſocietate inductꝰ Vt in cõmendandis hominibus amicitiæ munus ſeruaretur & iuſtitiæ ſancto: Quid enim inter mortales diutius ſtaret: poſſetq; perpetuum appellari: ſine amicitiæ ratione iuſtitiæq; officio: Nã homo per ſe uiuere quodammodo nequit in hoc orbe: Niſi ab hominibus adiuuetur. Quare & cecrops apud Athenienſes: & Moyſes apud hæbræos

18

Mercurius apđ afirlos leges inuenerũt: quĩbus humanũ genus sese tueret.
Itaq; & apostolus inbuit: alter alterius onera portate. sed & Cicero: & plu
tarchus de amicitia uerba faciẽtes declarauerũt: ñ posse hominẽ uiuere ne
q; domi neq; foris: nisi amor humanæ fieret. societatis conseruator. Quo
enim pacto qui palam uagabant inter siluas & latibula ferarum: nec domi
cilia colentes: nec coniugia celebrantes: nec tenentes ultimũ uitæ cultũ sese
in seruitutem legũ tradidissent: & ciuitates habitassent mœnibus septas: ni
si natura duce: & amor eos coegisset & iusticiæ fundamentũ: quibus cõstat
uidet humanæ societatis robur: Recte igit Xenophon ille socraticus bene
ficio generis humani comperisse naturã iquit amicitiæ fundamẽta. Quã
obrẽ Aristoteles probat sine amicitiæ rõne corruere quicquid est inter ho
mines inter quos non est hæc uirtus: omnia sunt simulata uel dissimulata:
omnia ficta. Omnia falsa: nihil firmi: nihil stabilis. nihil sinceri: nulla serua
tur fides nulla religio. nulla pietas. Ex huius uirtutis inobseruantia. alii fœ
nerant. alii spoliant: alii uiolãt. nemo tuet alteꝝ: sed eũ deserit ut iudeus in
deũ de quo ẽ i euãgelio. At ubi ẽ amor ibi pax. ibi fides. ibi cõcordãtia, ibi
oĩa palã sunt & ex duob⁹ fit unus: ut nihil uelit: aut nolit alter qđ & socius
nõ uelit pariter. atq; nolit. sed ex ipsa uirtute amicitiæ: atq; iustitiæ laude.
multæ ꝑficiscunt uiæ. cõditiõesq; uiuẽdi oriunt. Inter quas ꝓcipua ẽ uitæ
cõsuetudo quã familitatẽ appellamus: Multi sunt enim hoc amicitiæ uoca
bulo nuncupati qui uere non sunt amici: cognomento spero potius appel
lãdi sunt hospites. Sed qui uiuunt una in ciuitate. q assidue simul uersant.
Quiq; cum absunt alter ab altero corporibus sem per animi adsunt inter il
los uera est amicitiæ ratio: Nam & iustitia curat illorum causas communi
rõne: & amicitia procurat eorum negocia cõmuni beniuolẽtia. Itaq; iure a
ueteribus inuẽtus ẽ mos amicoꝝ cõmẽdandoꝝ p epistolas illis: q & amici
essent & possent cõmode amicoꝝ desiderio satisfacere. Tu q̃ diu hic fuisti
uir clarissime mecũ summa beniuolẽtia cõiunctus es: quotidianaq; cõsue
tudine cõfirmatus. nũc aũt postea q̃ discesisti: nõ minore te ꝓsequor studio
q̃ cũ hic esses: nec cuiq̃ cedo i te amãdo. Itaq; nullã rẽ arbitror esse tãtã: quã
p me nõ sis facturus siqdẽ nihil ego negligere possem: qđ ad te ꝑtineret: &
i mea foret facultate. Sed & Iulianus tanta est in me beniuolentia mutua:
tamq; cõtinua cõsuetudine mecũ uiuit: & familiaritate mihi cõiũctus ẽ ut
inter uos possit esse nihil distinctũ. Quare cupio uæhemẽter: quasi me ip
sum: hũc omnibus esse cõmendatũ: sed illis in primis: cũ qbus mihi est ami
citiæ uinculũ: & quos ego pari uirtute ꝓsequor. Nã cũ huius res bñ hẽnt:
bñ meas habere cẽseo. Cũ accidit huic qcq̃ incõmodi: oẽm icõmoditatem
oẽm mihi duco. est. n. uir ꝑpaucorum hominũ: imo nulloꝝ: ut imo utar
terentiano. Huius quidem uirtus & elegantia in dicendo: & laus excellenti
ssima adeo mihi & grata est & iucunda: ut nihil possit ad cumulum addi

Certe si hominē noris: dices me mea opinione non laudari. Hunc tibi fa-
cio q̄ cōmēdatissimū: cupioq intelligere meā hanc cōmendationē: sibi plu
rimū pfuisse. qd si me amas: nihil omittes: qd ad huius rē pertineat sed ei fa
uebis et consules: eum diriges in omni causa sua: & hoc pacto facies mihi rē
q̄ gratissimam. Vale ex Mediolano quinto calendas ianuarias.

Sinonima commendatitia.

Iohannem tibi commendo.

Facio tibi talem commendatissimum.

Cupio ut nulla in te desis tali.

Si me amas: accipe rem talis tibi commendatissimam.

Nihil est quod hoc tempore diligentius abs te petam: q̄ ut talis negocia stu
diosius prosequare.

Cum desiderem tali omnia succedere prospere: tu3 cupio maximopere rē
huius tibi commendatam esse.

Afficior tali usq adeo ut neminem posse3 tibi maiore pietate cōmendare.

Si mea intercessione susceperis talem commendatum nihil ē quo possis mi
hi magis gratificari.

Cū accepero fuisse tibi talē ob meā cōmendationē gratū atq iucūdū: co
gnoscā esse te optima i me mente. Obsecro te mirifice: ut nihil inuenias cau
sæ quominus tibi sit talis q̄ cōmendatissimus: quem unice commendo.

Secundus titulus.

Consolatoria pro funere familiaris.

q Vod obierit diē pr̄ tuus uir clarissimæ: nō possum nō dolere uehe
méter. Erat. n. mihi iucūdissimus. Itaq tā grauiter hanc rē tuli: q̄ si
meus ipse obiisset pr̄. Eius enim uirtus me mirifice incendebat ad
oēm laudē. Admonebat me. pcipiebat mihi. nihil denique sine morib⁹ ex
eius ore pdibat. Itaq dignissim⁹ mihi qdē uidebat̄ q uiueret. & cui⁹ gloria
nūq̄ iteriret. Quid dixi gloria: illa certe nūq̄ ē iteritura. Fiet. n. p illā immor
talis. Sed ei⁹ certe fama q̄ iter uiuos dispgi solet loco gloriæ uiuēti succede-
bat. Tādē diē obiit soluit qd dēbat mortalibus cū esset moribōdo corpe na
tus. Secū retulit i cælū æterna. Nā apud supos mēs eius pstātissima nūq̄ ē i-
teritura: tibi ualitudo suppetat. Instaurabis uita3 pris: nec eris inferior illo.
Cura igr̄ ut ualeas. & q̄ mortalia sūt ñ admiret̄ si ɔtinuo corruūt & bñ uale.

Consolatoria familiarissima.

a Vdiui qd tibi molestissime: pr̄em tuū uirę clarissimū hac luce fun
ctū esse. Certe uir erat dignus uita: sed quē icccirco de⁹ i cælū reuo
cauit. quoniā est cōuenientius multo. ut futur⁹ eē i superis sedib⁹:
q̄ inter mortales. Nā & si erat hic utilissimus suis oibus: quonia3 incredibili
ualebat uirtute: fecit tamen & pietas & religio. & fides ut merito fuerit ad
superos delatus: quia quidem in sede poterit nobis prodesse magis: quā si

19

eſſet i terris:modo tu bene ualeas q̄ patris teneas ſimulacrum. Ne feras ini
qua mente.cū mortali uita natus eſſet:ad imortalem eſſe ſublatum. At po
tius precare deū.ut tu quoq; illo pferaris. Reliquum eſt ut diligenter cures
ualitudinem tuam:quæ nobis eſt non minus iucunda.q̄ eſſet patris. Vale.

Conſolatoria pro funere grauis.

Enunciatum mihi fuit:obiiſſe diem patrem tuū uirum præſtantiſ
ſimū:quod certe perinde fuit mihi moleſtū:at ſi hac luce functus
eſſet:qui me genuit.uidet̄ igit̄ abſurdiſſimū. ut qui conſolandus
ſum in hoc mœrore:alios cōſoler. Sed ne tādē homines ipſi uideamūr bru
tor̄ ſimiles fieri:i qbus nulla uis eſt rationis:qbus dūtaxat ſenſus & pturba
tio dominat̄ rōne duce nos ipſos cōſolabimur. Vt eo aūt pcedamus ordie
quo decet:uerer̄ iteligamus animos ad oē fortitudinis argumentū inſtitu-
tos:& de mortis neceſſitate cōmentemur. Quis i hoc orbe naſcit̄: qui non
aſſidue uideat mortē ſibi paratiſſimā eſſe:niſi hoc ordinaſſet ille opifex re-
rū mundi melioris origo:aut nos in hoc orbe fœlicitatem nobis omnē pro
poſitam exiſtimaremus:aut q̄tum ſenſu moueremur: tantum saperemus &
intelligeremus:præſentibus intendentes:& paululum uel præterita uel fu-
tura ſentiens:ut iquit Cicero. Corruūt ergo q̄ ſūt i hoc orbe ſingula: Nec
cuiq̄ ſuæ uitæ certus eſt dies unus. Quid q; ea quæ uident̄ diutius duratu-
ra:continuo delabunt̄. Nam quæ fiunt quaſi nunq̄ ruitura mœnia nobiliſ
ſime fundata:ſuperbiſſimeq; iſtructa:quaſi ad cælū ceruices erigentia mul-
tis tempor̄ difficultatibus æquant̄ ſolo. Vbi nunc thæbe Buſyridis illa taz
magnifica tātoq; ſplendore domor̄ exornata: ubi granaria pharaonis ubi
pyralia Babilonis:ubi Coloſſus Rhodius. Sed ubi græcia: ex qua tot tāti q̄
duces:uiri in omni genere laudis p̄clariſſimi pdierūt:ubi Argos cū ſuo Ina
cho:ubi micæne cū ſuo Agamemnone & menelaæ ubi phthiæ cū ſuo achil
le: Vbi pylus cū Neſtore:ubi Itacha cū ſuo ulyxe:ubi corithus cū ſuo periā
dro:ubi leſbus cū ſuo phittacho:ubi miletū cū ſuo thalete:ubi ois Lydia cū
ſuo Crœſſo ubi babilō cū ſuo Nino:ubi pſar̄ palatia cū ſuo Gyro cū Xer-
xe cū Dario: Vbi Macedonia cū philippo & Alexādro:ubi ſpartani cū ſuo
Lygurgo:ubi Lacones cū ſuo Ageſilago:ubi Thæbe dentibus ſerpentinis
pcreatæ cū ſuis diis Baccho atq; Hercule.ubi athenæ cū Thēiſtocle: cū Al
cybiade:Pericle.Solone totq; illuſtribus uiris in oi uiuendi genere:ubi de-
niq; ne oia pſequar:Roma illa priſca Barbaror̄ domitrix. Græcorum im-
peratrix:Latinorum mater:& totius orbis domina cum ſuo mutio:cum ſu
is horatiis:ſuis brutis:ſuis Scipionibus:ſuis marcellis:ſuis Emiliis:ſuis Fabi
is:ſuis metellis:atq; cum ſuis demum tot Cæſaribus:ueluti flores atq; uio-
læ ſolent:quæ admirantur in mundo:cuncta defloreſcūt:& a mane ad ue-
ſperum concidunt. Atq; alia uitæ pars alia inſectatur & pellit. Infantia qua-
ſi lepus pueritiam quaſi uenatorem effugit. Pueritiam pellit adoleſcentia:

huic inuidet iuuentus. Hanc isequitur uirilitas. hæc a senectute fu raẗ. Se-
nectutem prædaẗ decrepitas: iquam fit ut deueniat uita nostra: succumbet
q̧ denīq̧ morti. Mors omnia mordet ut Augustinus inquit hanc hectoris
fortitudo non euitat: nec desterita Achillis effugit: nec Herculis robur. nec
Phalaridis minæ nec Gāimedis aut helenæ pulchritudo: nec castitas Hyp-
politi aut dianæ: nec doctrina Socratis: aut Platonis: nec prudentia Cato-
nis: nec continentia scipionis: nec iustitia Aristidis: nec carmē Homeri: aut
Maronis: nec oratio demosthenis: aut Tullii: nec quisquis in hoc orbe: uel
splendidior fuit Lucillo: uel ditior Myda: uel maior animo quocunq̧ Iulio
potuit hanc mortis rabiem nō gustare: Itaque recte Anaxagoras audita
morte filii se nihil inquit uel noui uel inopinati accepisse: cum sciret illuʒ ex
se natū eē mortalem. Cur igiẗ dolemus: cum nostrum aliquis huic suc-
cumbit necessitati: An arbitramur posse nos reficeẗ hominem alium: q̄ pri
us esset: si id assequi nequimus: parcamus necessitati: & cum non possumus
quod uolumus: uelimus quod possimus: ut apud Terentium est: Nōne de-
bemus sponte sequi: quod inuiti feramus opus est: Et ratione potius obtē-
perare q̄ tempus sequi: quod nos ad obliuionem mœroris perducat: Quo
tiens autem rationem audiemus: totiens illa nobis declarabit hanc nō esse
uitam quam mortales incolimus: sed eam ad quam rapiuntur uiri boni: q̄
ut ait Augustinus iugebit æternitatæ memoriæ: & immortalitate gloriæ: &
in qua ut apostolus inquit: quem nunc uidemus ueluti per speculum i eni-
gmate: Tunc uidebimus facie ad faciem: Proinde Socrates apud Platonis
Phedronem de immortalitate animarum commentatus optare se dicebat
mortem: cum non nisi ea uia posset ad superos proficisci: Itaque & aposto-
lus dicere solebat cupio dissolui & esse cum Christo. Quamobrem pater
ipse tuus & necessitate naturæ ductus ex hac uita subreptus est & uoto suo
potius iucundissime ex hac peregrinatione in patriam ueram peruenit: &
ex procellosa nauigatione in tranquillissimum portum perductus est: Inui-
debimus igitur ne ipsi: aut potius eum æmulabimur: Nobis legendum est:
quos in hac uita: ut Apud Aurelium legitur. continue torquēt timor & do
lor: nō simul torquētes: sed cruciatū alternātes: ut quādo bene est. mortali-
bus timēdū fit: quādo est male: tunc fit dolēdū. Feramus igiẗ nō solū æqua
mēte sed æquissima: q̧ pẗ tuꝰ uir grauissimus ex his tenebris: terrestriq̧ cœ
no: ac corporeo carcere: ad illā serenitatē cælestēq̧ puritatem & spiritualem
libertatem elatus sit: & suæ fœlicitati gratulemur: Gratulemur: Reliquū est
ut ita sit tibi ante oculos imago patris: ut & quādiu uiues in hoc orbe nō sis
inferior ipso: & post digressionem tuā possis ad superos aperta frontæ p̄fi-
cisci: & cum tuo patre cæterisq̧ uiris bonis in æterna beatitudine semper re
quiescere: Me autem habes quo ualeas haud secus uti: ac fratre. Vale.

Sinonima consolatoria pro funere.

20

Dignus es consolatione.
Moeror tuus leuandus est.
Egritudo tua ratione tollenda est.
Tuus luctus est ratione frenandus.
Quod donandum est necessitati: donetur potius rationi.
Quas lachrymas siccabit tempus: eas siccet intellectus.
Tergenti sunt oculi tui ne nimis obediens uidearis sensui.
Cum prudentia sit in omnibus rebus adiutrix adhibenda: tum præcipue ubi moeror nos opprimit.
Nihil ē accuratius cōsiderandū q̄ ne langueas ꝑ dolore ubi opus nō est.
Ego tibi consulo ne puerum te potius plangendo patefacias: q̄ uirum grauem teipsum ratione consulando.
Non est cuiusq̄ lugendus obitus: qui moriturus uiueret.
Nemo doleat: ex suis amisisse aliquem: qui mortalis fuerit.
Ea lege nascimur omnes ut moriamur.

Tertius titulus.

Consolatoria pro re perdita familiaris.

q Vod magna tibi rē fortuna substulerit naufragio: nō potes nō cō gemiscere: ut mihi qdē renūciatū est: facis ut īterdū illi solent q languent aliqua egrotatione: quos cogit naturalis dolor nō posse iterdū seipos tolerare medici uero q ualent meliuscule īducūt quæ ad medicinā prosunt. Cogita ꝑ deū īmortalē hæc fortunæ bona: semꝑ fuisse lubrica: neminēq̄ unū diē tuto possedisse. Itaq̄ recte philosophi uoluerunt extra animū & extra corpus esse fortunæ dicēda bona. Qualis aūt fortuna sit lege Nasonē inquientē: Passibus ambiguis fortuna uolubilis errat. Et manet in nullo certa tenaxq̄ loco. Quid igiť tibi dolendū ē: si ꝑ ueteri sua cōsuetudine fortūa tibi rapuit quæ tua nō erāt: Si diminutū eēt tui corporis deus: posses id fortassis ipatientius ferre. Si uirtus & laus tua & oē ani decus deterius factum esset: nō iniuria tibi ducerē lachrymandū & ad cælum usq̄ tollendos ullulatus. Tua enim hæc sunt cū qbus īmortalē gloriā sis cōsecuturus. sed quæ solent ut Basilius inqť: Alearū more ab uno in aliū cōmutari: nec stabilia possunt appellari nec cū effluxerint gemēda sunt. At dices ad necessitatem nō est mihi fortunaꝝ satis: Cui ego naturā ne ignoras paucis minimisq̄ cōtētā esse: Sine quibꝰ ut Luculus aut Crassus uiuere: uiuēs ut Tellus atheniensis: ut Codrus Romanus. Si non erit tibi domi regius splēdor: erit ciuilis parcimonia & urbana modestia. Cōmunis est quottidianaq̄ in singulis orbis partibus hæc tua iactura. Sed stultos opprimit dolor: sapiētes nō moderať. Essem i hoc dicēdi genere longior: si cēserē hæc & multo plura te latere. sed quoniā satis intelligo: ad te cōsolandū i hac re nullum argumentum incognitū esse tibi: quæ scripsi nō arbitreris ut tibi consulam esse missa sed

ut declarem non esse me immemorem pietatis in te meæ. Vale.

Consolatoria pro re perdita familiarissima.

a Ccepi naufragiũ tuũ: & ut pturbaris eã ob rẽ itellexi. Certe cõsola
rer te plurib⁹ argumẽtis: nisi p̄fa familiaritate te cognoscerẽ: ut
iquit Horatius intus & i cute. Itaq; scio te prudẽtẽ facileq; itelligere
fortunæ quæ appellanẽ bona nullius esse ꝑpria. Quod si terra i his rebus
nemini fidẽ seruat: q̃to minus seruabit pontus: cui: q se fidit: ut Iuuẽalis ait
Est digitis a morte delat⁹ quatuor aut septẽ. Tãtus ẽ hyatus i pelago: ut as
sidue submergant rates. sed qd leuius: q̃ se cõmittere uẽtis: quorũ cõtinua
mutabilia quãta sint: q nescit homo nõ ẽ: Eiusce modi naufragia quotidie fi
unt: fortũæ nulli sunt æterni cõmites. Amisisti rẽ nõ tuã: quod suũ erat for
tũa recepit. Virtus tua cõsilio & rõne tibi modo seruet & augeatur: nõ de
erit propediem res amplior atq; magnificentior. Hæc satis: quod reliquũ
est: me habes cuius rebus omnibus æque uti possis ac tuis. Vale.

Grauis pro re perdita.

e T prius acceperã nescio qd & nũc factus sum certior naufragio te
rẽ non paruã amisisse: proptereaq; mirifice angi. Haud recte sape
rẽt: q tecũ beiuolẽtia iuncti sũt si hoc aduersus te fortũæ uuln⁹ do
lendũ admodũ cẽserent. Ego uero: qui & si non sapio: curo tñ sapiẽtũ imi
tari consilia: neq; dolendũ esse arbitror cuiq̃ hunc casum qui te amet: nec ti
bi uel ferendũ iniqua mente uel censendum inopinati quippiam accidisse
Quis est enĩ qui dicere possit suũ esse: quod fortuna largiri solet: Nã siue
maiorũ exẽpla sequamur seu ueterũ sententias audiamus: quanq̃ ad uirtu
tes exercendas sunt hæc quæ dicuntur fortunæ bona necessaria neq; tam
in corpore neq; in animo sita ualent hominũ appellari propria. Sunt enĩ
instabilia. lubrica & quæ cõtinue mutantur ut illud Senecæ: Rotat omne
fatũ. Et rursus: quẽ dies uidit ueniens superbũ: hunc dies uidit fugiens iacẽ
tẽ. Quãobrẽ & iure ac merito illud addit. Nemo confidat nimiũ secundis
nemo desperet meliora lapsis. Miscet hæc illis prohibetq; Clotho stare for
tunã. Nonne & illud restat iuuenalis. Si fortuna uolet fies de rethore con
sul. Si uolet hæc eadẽ fies de consule rhetor. Et rursus illud seruis regna da
bunt captiuis fata triũphos. sed bene monet idẽ inquiens. Nullũ numẽ ab
est: si sit prudentia: sed te nos facimus fortuna deã cæloq; locamus: Nam &
Boetius ipse seuerinus ita fatũ diffiniens. Fatũ est inherens imobilibus se
ries qua diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus: Et non multo p⁹
ait. In nostra potestate sitũ est qualẽ fortuna fundare malimus. Nemo sapi
ens quicq̃ sibi duxit esse subreptũ cũ fortunas amisit: & plerique suarũ uiri
um cõpotes non dolent fortunæ cursus sibi fuisse aduersos. Et Ouidiũ au
diunt dicentẽ. Plus fati ualet hora benigni: q̃ si te ueneris cõmendet episto
la Marti. Non omnino approbo senecæ illud. Non sollicitæ possunt curæ

21

mutare rati stamina fusi. sed sapientibus consultoribus nemo congemiscat si quid aduersitatis fortunæ sibi ereptum est. non doluit apud Homerum ulixes: nec se quicq̃ perdidisse dixit. cũ naufragiis nudus est electus ad corcyram: sed tanta uirtute uir præditus a phœacibus & Alcinoo Rege susceptus humanissime ditiorq; dimissus q̃ ante iacturã fuisset. Quicqd hæc bona eos: a qbus coli solent iterdũ peiores efficiũt: ut inqt Tullius. Cũ his enim pferunt uoluptatibus q sunt epycurei & patrãt multa scelera q mali sunt: sed cũ nõ sit malũ auræ & argentum quæ creauit deus ut Augustinus ait sed malus homo dimittens: creatorẽ & cõuertens ad creaturã ut illud ẽ dauiticũ. Simulacra gentium argentum & aurũ. Quis tamen possit se tuto dicere possidere quæ nullus habet certa. Crœssus enim lydorũ rex cui tãt⁹ thesaurus erat uno die a Cyro psarum rege tot tantisq; diuitiis priuatus ẽ At cyrus ipse a uili muliercula & regno spoliatus ẽ & uita. Quãdiu fretus est Darius persarum gaza: q̃diu lacedemoniorũ & Atheniensiũ res publica suis opibus potitæ sunt. Artaxerses qui cũ tanto apparatu terra mariq; i terminaretur in Græciam minimo quodam naticulæ spacio contentus i regnum rediit omni exercitu perdito. Quis fuit Annibali finis: qui ptereface iebat orbem: Quis Pompeio: Quis cæsari qs denicq; maximis Regibus exit⁹. Vt illud ẽ iuuenalis. ad generũ cereris sine cede & uulner pauci descendũt reges. Et sicca morte tyranni. sed prætereamus principes quorũ fortunæ: propter ambitionis obiecta tela rotantur assidue. q̃ crebri sunt huiuscemodi casus ut naufragio corruãt opes pluriæ nã qui sese cõmẽdat Eolo ducitq; tuta esse sua singula is haud minus insanit: q̃ si i mediis leonibus decertans cũ bestiis faceret sibi uitæ fidẽ. cõmunissimus est igitur hoc periculorum genus: ut possit iam quottidianũ appellari. fortunæ uero munera in hominũ potestate nõ sunt: & eo debent haberi i precio: quo Terentius uoluit inquiens. Hæc perinde sunt: ac animus q utitur. Quod si sapies ut antehac fecisti semp infirma solidaq; uirtute rẽ tuã omnẽ collocabis. nã quas diuitias appellant: ut Aurelius ait: uere non sunt. Bona ea dici debent. quæ gloriã imortalẽ: pariunt. scriberẽ ad te plura: si censerẽ tui poti⁹ cõmouẽdi: q̃ amicitiæ meæ causa scribendum esse. Vale.

Sinonima consolatoria pro re perdita.

Fer æqua mente rem amissam:
Noli desperare meliora translactis.
Ne delicias animum propter fortunæ aduersitatem.
Esto bona mente in perdita re minime tibi propria.
Nihil amisisse iudica cum pecunia tibi sublata est.
Cui uirtus suppeditat gloriam. ei fortunæ difficultas lugenda non est.
Imitandi sunt sapientes: qui nullam sibi iacturam fortuitorum duxerunt esse lugubrem.

Sapientis consilio patienter ferenda sunt aduersæ fortunæ tela.
Immoderata tempestate. nullus fortis delecta menta iacuit sed eo, fortior factus est.
Cum animi uirtute toleranda sunt fortunæ bella.
Qui patientiæ loricam induit fragilitatem fortunæ non metuit.
Solet animi magnitudo tūc eē præstantior: cū occurrūt pericula grauiora.
Nihil est in aduersitate desperandū prosperitatis.

Familiaris consolatoriæ pro exule.

I Egi tuā epistolā nō nim⁹ iniucūde quanq̄ tu uideris īpatiētissime ferre: qđ extra patriā urbē cogaris exulare. Vbi nā tua solita prudētia nūc latet. Nonne iampridē intellexisti nihil esse dolēdū: qđ neq; famā apud doctos & ꝓbos damnet: nec gloriā faciat eē apud superos diminutā. Quis enim uir bon⁹ est q̄ nō manifesto cognoscat nullo te tuo crimine factū exulē: sed inuidoꝝ delationibus & iproboꝝ studiis. quod si quo factū id esset tuo scelere: causam exilii tui nimirū dolendā tibi esse censerem. Nam in hominū coronā uenires criminādus & assidue ipietatis accusandus & rei fama quæ in te notāda esset: iure ac merito: nec posset ab hominum clarissimoru3 iudiciis reuocari: non esset abs te sine tuis lachrymis audiēda. Simularet enim te cōscientia quæ ante oculos poneret nefas qđ patrasses doceretq; te tuæ culpæ pœnā lucrari: esset intolerabilis exilii pœna: sed intolerabilior certæ conscientiæ culpa. Me miserū diceres tecum loquens quid cogitaui: quid secut⁹ sum: quid uolui: quid errraui: quā pœnam sceleri: dedi ubi: penates: ubi solacia: ubi cliētellæ: ubi reliqua mihi in urbe suauissima: omnium memor esses meritoq; illud Boetii posses in te cognoscere infœlicitatum omnium pessimum esse genus se meminisse fuisse felicem. At nunc cum intelligas errasse te nihil: sic dices atq; cōuersus. Ego nihil cōmisi sceleris: decepi neminem. Neq; fidifragus dici possum: nec alicuius criminis auctor. Inuidiæ me tela sunt insectata: quam sic cicero diffiniuit inuidia est egritudo alini boni. Cōmunis est hæc pestis procerum ualitudini paratissima. Nam ut illud est Senecæ. feriunt summos fulgura montes nemo me ex patria: pepulit cū sim ubiq; terrarū atq; gentiū bene ac cū uirtute uiuens patriam inuenturus. Neq; erat illa patria: q̄ nō mihi: sed scelestissimis pluribus est cōmunis. cōsiderabis deniq; ex maximo fluctuum turbine in tranquillissimū te portū peruenisse hoc est ex summa difficultate susurronū murmuratorū iuidorū detractorū decoctorū delatorūq; quibus habundat tua patria: in optimum conuentum bonorum ciuiumq; præstātium profectum esse. Hæc scio tibi eē perspectissima: nec q; ea ignoras ad te scripsi: sed ut in recēti uulnere amicissimi medici officio fungar qui uel nō uocatus accedam ad medicandum. Cura ut ualeas.

Familiarissima.

22

q Vod exulē te pscripserint inuidiatq improbi qdāq tuæ laudis maie
statē nō poterant tolerare: ne doleas amice optime. Sic. n. ab illis
fieri solet: quos dissimilitudo morū atq studiorū reddit inimicos.
Quo modo poteras illis eē gratus: q sunt oi uitio polluti. Iure te igitur no-
luerūt secū eē: quē sciebāt scelerū sociū habere non posse: uiues cum illis. &
diutius & fœlicius: quos istic iuuenis tui similes pbos inq & iustos: quorū
societas & consuetudo poterit omni te semper molestia liberare. Vale.

Grauis consolatoria pro exule.

q Vod exiliū lugeas: quasi rē molestissimā & quā nequeas tolerare:
uolui misericordia qsi ad te recreādū cōmoueri: qppe q non pos
sum aliqñ humanitatis officio nō fungi. Cū ut inquit Terē. pos-
sim dicere: homo sum humani nihil alienū a me puto. Docet & nos aposto
lus inquiēs debere nos gaudere cū gaudētibus & flere cū flētibus: & ne hu
manitatis officiū turpe fit: nec gaudiū uel fletus sine recta rōne. Nam quāq
ois passio iprobanda ē: cū cōtra rōnē niti uideamur: tū eo ē fœdior: quo ma
gis excedit: & nō obseruat illud ulissis qd apud Terentiū usurpatū ē: ut ne
qd nimis cogit natura nos aliqñ dolere & cōgemiscere. Nō. n. sumus ferrei
nullus i nobis sit sensus. sed i oi reseruandus ē modus ille Ciceronis: & tenē
da mediocritas Aristotelica Nisi frenaremus impetus sensitiuos: & cum rō
ne modeararemur appetitus: certe iter nos & belluas nihil interesset. Sētiūt
n. & illæ quæ dulcia sunt & quæ amara doloribusq atq uoluptatib⁹ inuol-
uunt. At in nobis cōsiliū temeritati pficit. sobrietas intēperantiæ. Innocen
tia maliciæ: & ois rō sceleribus cunctis. Itaq cū uel graue ac pdifficile fuis-
set hoc bonus exilii tui: debuisses post diutinas lachrymas cōualescere: & te
totū tibi reddere. Ego igit iā meipsum i mētē quietiorē traduxi cognouiq
tuam hanc aduersitatem: neq lugendam esse: nec aduersitatis cognomētū
promereri. Nam sunt qui diffiniant exiliū: quasi extra solum patrium. At
Socrates cū quæreretur cui⁹ esset: mundanus sum respondit: declarat hoc
responso: non eē uirum grauem atq doctum alicuius ui bis terminis regio
nis ue finibus circunseptum: sed in uniuersum orbem posse aperta fronte
summaq cum laude progredi. Itaq recte Cicero nō esse interminandum
illis ait exilium: quibus urbs una circunscripta non eēt: sed omnis orbis fo
ret patria. Iuf igitur Hercules argiuum se dixit. subditq: sed omnis græcia
mihi patria est. Quod si recte metimur uitæ nostræ cursus diligenterque in
tuemur unde uenimus quo ue pergimus: intelligere manifesto possumus:
nullam esse uobis in hoc orbe patriā. Quod si recte nos nouimus ut Apol
lo monuit. ex cœlo sumus in terris missi: ut per eas peregrinantes in cœlum
deniq rediremus: ubi uera est nobis patria. Nonne ubi parentes hominum
sunt ex quibus ueram expectant hereditatem: ibi patriam mortales esse di
cunt. Nam & huic patriæ Chretēses censuerūt post superos nos prima de

bere iura. Sed deus oium bonoꝝ parens ē: quos sibi heredes futuros esse ꝑ misit & istituit coheredes Christi. Eā igit̄ sanctā ciuitatē de qua abunde locutus ē diuus Aurelius: debemus nobis patriā affirmare & ab ea ne exulemus: oī cura prouidere. Nec. n. illo exilio uel inuidis, testibus uel iniquis iudiciis cōdēneremur: sed hoc orbis exiliū nemo sapiēs alicuius extimat pcii ꝓsertim cū apud idoctos nunq̄ magnificati fuerint uiri clari. Exulauit Alcides q Græciā oēm summis affecerat ornamētis. Eiectus est Lacedemon Lygurgus q eā tā ꝓclaris egibus istituerat Athenis pulsus est Solon q tradiderat populo iura quæ sequerent̄ pulsus Alcybiades. male habitus mileiades male Pericles: Romæ uero romulū cōditorē iteremerūt. Camillū fecerunt exulē igrati fuerūt i scipionē. In Tulliū i plærosq̄ alios quoꝝ nomina prolixius esset q̄ utilius dicere. Sed quot uiri ꝑstātes ꝑ deū imortalē habiti sunt extra natale soliū ꝑstantiores q̄ domi: Nam Lucinius dimissis uolscis: habitus ē Romæ rex tarqui cognomēto Pitagoras uero Aristoteles & Tullius & Naso & Maro extra domū primā floruerūt & claruerūt. Cadinus longe e patria thebas cōdidit. Marius arpinas natus Romæ uir magnus factus ē Nescis raros i patria pfectos esse: obstat iuidia. obstat ābitio obstat cōpetitio. obstāt cōtētiōes &c. quæq̄: qbus uulgus mistris utit̄ aduersus sapientes nō ē igit̄ dolēdū tibi qeq̄: nec cēsendū amisisse te pſiam: q̄diu & uirtus te comitabit: & uirtutē fama ꝓsequet̄ & famā attinget imortalitas tui nominis. Hæc quotiēs cogitabis: totiens arbitraberis hoc pacto fauisse tibi superos: & iouē tuæ rei optimæ cōsuluisse. Vale. Ex Mediolano tertio nonas decē.

Sinonima consolatoria pro exule.

Ne feras graue exul esse.
Fer æqua mente tuum exilium.
Ne doleas q̄ urbe careas patria.
Non sit tibi difficile exulare.
Non est extra patriam cui est uirtus.
Non debes te exulem arbitrari qui ubiq̄ ciuis es.
Patria carent mali: tu uero semper es in patria.
Terabilis est tibi exulatio ab inuidis & malignis.
Vbi tibi bene est: ibi patriaꝫ esse censeto.
Ne ducas te exulare alicūde cuꝫ tua uirtus nunq̄ possit exul esse.
Fac ut sis aio cōstāti sic extra urbē honorādus: ut i urbe pollēdus fueras.
Tunc te exulem duces cum fama gloriaq̄ priuatus uiues.
Patria tua cælum est quo uirtus assidue dirigit atq̄ ducit.

Quintus Titulus.

Cratulatoriæ familiaris.

a Ccepi te prætorem florentiæ urbis designatum esse. qui te ad id muneris delegerūt: nequerunt non esse uiri omni laude cumulati

Id ea sũ assecutus cõiectura:qđ afficiũť mirificæ sue pŕiæ. Curauitq; diligẽ
ter qcqd ad eius attinet dignitatẽ & ornamẽtũ.qd.n.dignius & ornati⁹ i ci
uitate bñmerita dici põt:ꝙ iustitiæ munus nõ ꝑterire & eius hr̃e maiestatez
añ oculos:officiũ ãt huius ꝙ uirtutũ mortaliũ ẽ excellẽtissima:i te cõsistit in
primis:ut bonus & fortis ꝓtoris suũ cuiq; tribuat. & alios ad uirtutes alliciat
ꝓpositis ꝑmiis:alios deterreat a scelerib⁹ pœnaꝝ metu': Quãtũ aũt i oi tua
uita fueris ꝓstãs æqtatẽq; i oi tuæ uitæ actiõe ducẽ secutus sis:nec nũc expli
cabo ne gratulãdi locõ ad laudatoriã accedã epistolã. Vnũ ausim 'affirmaŕ
cõsuluisse florẽtios reip.suæ nõ temeŕ nec iprouide sed accurare atq; studio
se. Eũq; sibi delegisse ꝓtorẽ:culus & æqtate maximã utilitatẽ ac urbis ampli
tudinẽ:& dignissima cõsuetudine sũmã sint iucũditetẽ assecuturi. Scio quã
oderis nefandos:& quãta seueritate criminũ auctores uelis plecti: ut possis
iure & merito cato quõdã cẽsorinus appellari:& nõ iniuria ualeas inter eos
cẽsores numerari quosuerebãť ẽt ipsi urbis pricipes:hoc ãt tuæ mentis insti
tutũ qs nõ nisi isanus põt nõ unice cõprobare. Nã iccirco gen⁹ humanũ ad
icolẽdas urbes iductũ ẽ a ferina illa libertate:qua prius uiuebat inter siluas
& latibula:ut muniref mœnib⁹:& ꝓtoris sagacitate iustitiæq; defenderetur
illesum. At ubi tu es æqtatis mister:ibi eẽ cẽseãt herculẽ:q & mõstra plectat
& tyrãnos. Cũ bonis aũt ꝙ familiariť agis:ꝙ human⁹ es: ꝙ facilis arte & sua
uitate loquẽdi:& grauitas sentẽtiaꝝ.& oi deniq; uitæ cursu q tecũ uel publi
ce uel priuate qcꝙ agit:fateť sese nestorẽ audiuisse. Vlyssemq; cõsuluisse. O
igiť bñfactuz & prudẽtissime urbi florẽtinæ cõsultũ. Itaq; & florẽtinis q ta
lẽ sint habituri ꝓtorẽ:& tibi q tãte præfuturus sis rei.P. summope gratulor:
cupioq; uos fieri quotidie fœliciores ut laus utrorumq; promulgeť. Vale.

Familiarissima gratulatoria.

g
Ratulor tibi mirifice:q; mas tibi natus sit filius:,nec tibi soli gratu
lor:sed pŕi tuo uiro grauissimo:& mŕi fœmiæ pudicissimæ & con
iugi tuæ mulieri castissimæ:Scio.n.uos oẽs hac puelli natiuitate
lætissimos eẽ. Nec iniuria cũ & parẽtis & aui ꝓpagationẽ sobolis cupiãt ꝑ
ter cætera:Lacedæmonioꝝ.n.& atheniẽsiũ istituto qsq; suæ patriæ debet ci
ues & quo plures ei gignit:hoc magis ẽ ab urbe laudãdus:& mulier puerpe
ra quã possit maiorẽ asseq iucũditatẽ:ꝙ nacta ẽ:cũ pepit: Nã & aurelius in
quit nulla aliã de cã nubit mulier.ꝙ ut mŕ fiat. At auus auaq; qua ualent ma
iore uoluptate affici:ꝙ si sentiãt i successoꝝ diuturnitate:sui nominis,eterni
tatẽ. Iure igiť ex Cornelia familia scimus minore cognomẽto nõ fuisse ge
nitũ sed ex emilia ortũ adoptatũ eẽ in Scipionis domũ:ne genus illud.labe
reť. Idẽ i fabioꝝ genus scriptũ ẽ. Idẽ de Octauio legimus. Idem de Nerone
Idem de Othone ac plærisq; aliis.neq; enumerare est necesse:quãto fœlicio
res aliis sint qui ex se natos uident nepotes.atq; filios. Iure igitur uobis om
nibus ita gratulor:ut intelligatis hoc munus æquæ mihi iucundum esse ac

ſi cælitus meæ domui contigiſſet. Vale.

Grauis gratulatoria.

Vod tādē tibi fortuna fauere cœperit audiui plibēter. Spes.ſi.ꝓt
eſſe bonis in oi ſua: qui mirifice deſperabant. Nā ut illud eſt apud
Ciceronē. Cū bonis bene fit: bonis quoq; reliqs bene ſperādū ē.
Lactantius autem perpulchre docet bona ſibi fundamēta uirtutē cōieciſſe:
cū premia reddebātur bonis artibus. Torpeſcunt enim ingenia & rigeſcit
mens bona cū uidet ſuæ laudi nullū eſſe locū. Iuſta enim Tullianum illud
Honos alit artes & oēs ad uirtutes incendit gloria. Pecunia uero & reliqua
fortunæ bona. quæ uirtuti ſuppeditant neceſſarios uſus. Et ſūt ut inqt Ari
ſtoteles ad exercendas uirtutes iſtrumēta ſi præſto non ſunt laborib⁹ iuſtis
debilitant & eneruant ingenia. Qui obrē & Pithagoras & Plato & plærīq;
philoſophi cū ſuis ſtudiis oēm operā adhibuerunt: cū curis familiaribus ca
ruere. Quare & Martialis iure iqt da mœcenates nō deerūt flacce marōes
Vnde & illud Iuuenalis qđ ſi uirgilio & cætera. Merito igit Perſius ait ꝙ ſi
doloſi ſpes refulſerit nūmi coruos Poetas & poetridas picas cantare credas
ꝑ pegaſeū melos nec ſine ſūma diligētia accuratiſſimus ille poeta Virgili⁹
ait. Si te fata uocāt: Nā auctoritate Iuuenalis illud uerū eſſe cernit: haud fa-
cili emergūt: quorū uirtutib⁹ obſtat res anguſta domi: Hodie uero nemo
bonis doctiſq; donat. aut pauperes cōtemnunt & quantū qſq; ſua nūmoꝝ
ſeruat in arca: ut dixit Satyr⁹ tātū & fidei. Quare cū uirtuti fortūa fauet mi-
rifice gratulādū eſt & gaudendū nobis: q eadē ut tullius ait in cā uerſamur
qua & tu olim. uideo autem ſimilitudinem quandam tuorum cum tempo
ribus meis: ut quando tu poſt diuturnos labores donatus es mercede. Iden
tidem mihi ſperandum eſſe ducam. Cœperam enim torpeſcere: exiſtimat
ꝙ nuſq̄ eſſe uirtutis adminiculū iplorandū quippe qui uiderem in illa Ora
tii tēpora incidiſſe: cū inquit O ciues ciues quærenda pecunia primū: uirt⁹
poſt nūmos. Recta igit Iuuenalis illud diuitiarū maieſtas & ſi funeſta pecu
nia tēplū nondū habitas: nullas nūmoꝝ ereximus aras. Nā ut erudītiſſime
Ouidius cōplexus ē: Crede mihi miſeros prudentia prima reliquit. Et ſen-
ſus cū re conſiliūq; uenit. Iacebas infimo ut aiunt: nec tibi ſuccurret laborā
ti: nec aliis abs te auxiliū poſtulantibus fauere poteras. Itaq; ſordeſcūt oīa
rubigineq; cōtabeſcūt: qbus fortuna præſto eſſe non ſolet. Ita enim ager &
ſi natura fecūdiſſimus: uberrimoſæ: ſi coleret fructus pariens ubi negligit
atq; deſert⁹ eſt ſilueſcere ſolet: & emanſueſcere: ac adeo arere ut niſi refouea
tur atq; ſtercorizet: ab eo nihil plane ſperandū ſit. Nunc uenit in mentē il-
lud tēpus: quo me cū lachrimis nōnunq̄ ad cōmiſerationē ꝓuocabas: & for
tunam tuam deplorans quæ foret abiectiſſima: & meam longe inferiorem
ubi communem exiſtimans: a qua nequires adiuuari. Licet nunc iiſdē uti
lachrymis pro me ipſo. In hac erga tuā fœlitatē gratulatione: rogareq; ne

me deseras: nec me iacere diutius affligiq; tantopere patiaris. Nam istã in te fortunæ cõsuetudinẽ & si fortuna duce collatam uideo esse. prudẽtia tñ tua uirtuteq; singulari ductã & q̃si coactã cẽseo. Est. n. in cãpo satyricũ illud nullũ numẽ abest si sit prudentia: sed te nos facim⁹ fortuna deã cœloq; locam⁹. Iure igit̃ Cicero Stoicorum sententia fretus. Omne sapientes inquit diuites esse. Et Plato uoluit uirtuti ad bene beateq; uiuẽdum deesse nihil. Sed si peripateticorum nos auctoritas admonet. Eruditissime dixerũt fortunæ bona ad uirtutes exercendas & amplificandas plurimum afferre adminiculi & uæhementissime necessarias eẽ. Nũc igit̃ memini me apud ueteres pcurrisse: Pithagoram Carneadem Democritũ & plerosq; alios tunc cœpisse omnem operam adhibere philosophiæ: cũ & curis uacauere familiaribus & rebus affluxere ad uiuendum necessariis. Quis enim quem domestica cogat egestas: in gradiorem potest uirũ euadere. Non ab re scriptũ est: Pectora nostra duas nõ admittẽtia curas. Tunc & Demosthenes Athenis Demosthene fabro natus. Et Cicero arpinas Romæ magnificatus est. cũ diuitiæ suppeditarunt ocium. Iccirco satyricum extat illud: qd Tullius an ne aliud q̃ sydus & occulti mirãda potẽtia fati. Quod si Boeti⁹ in nostra potestate sitũ esse uoluit: qualem fortunam fundare malimus. Luget & ipse tamẽ suoꝝ aduersitatem temporum: & fatum inquit est inherens immobilibus series qua diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus: casum autẽ definit esse inopinatum rerum euentũ. Quãobrem & occurrant oportet i tempestiua importunaq; mortalibus plurima: quibus & cõculcent̃ & suffocentur interdum & rursus cum dulcia non meruerit qui amara non degustauit Post pharmacũ est ualitudo expectanda: & post tenebrosas procellas serenissima speranda tempestas. Quar̃ Virgilius ut doctissime cũcta. Eneã inducit socios hortãtẽ dicere cogit uos: & Scylleã rabiẽ: uos & Scyclopea saxa experti reuocate animos mœstũq; timorem ponite forsam & hæc olim meminisse iuuabit. Et rursus paulopost: p uarios casus per tot discrimina rerum tendimus in latiũ. Sedes ubi fata quietas ostendũt: illic fas regna resurgere Troiæ. In hoc tu tp̃s iã peruenisti: nec in illud incidisti Iuuenalis: Durate & uosmet seruate Cicadis. Expectationi tuæ dat⁹ est deniq; modus & tua rũ uigiliaꝝ solẽnẽ fastũ es cõsecutus. Gratulãdũ est igit̃ tibi mirifice: mihiq; ac cæteris bonis oibus sperandũ in otius: quo tua intercessiõe tua diligẽtia tuo erga bonos studio pclũ simus nostræ sedulitatis impetraturi. Erant uenalia quecunq; appetebamus. diminui uẽditione nihil poterat. Si diuites alloq̃bamur Sphinges adhibamus. Distichũ aut tetrastichũ nõ erat edẽdũ Martialis more: ut inde speraret̃ aliqd. Et lucerna simul & papyrus terebat̃ Respirarũt: ut uideo: bonæ litteræ: qñ tibi tradunt̃ uirtutis p̃mia. Utinam hãc fortunæ accessionẽ i te fortuna accumulet: ut queãdmodũ nũc gratulamur tibi. sic istar tuæ progressiõis pximus nobis unice gaudere. Fœliciter

nũc uiuis: beatissime tũc uiuem⁹. Eritq; gratulatio hæc eo cõior: quo ppẽ sius oẽs ad uirtutẽ stimulabit. Nam ut Ciceronis extat illud: Honos alit artes tu beneuale. Ex Mediolano pridie Calendas Decembris.

Sinonima gratulatoria.

Tibi unice gratulor.
Mirifice tibi gratulandum arbitror.
Tibi gratulor supra modum.
Nunc tuæ fœlicitati quis nõn gratuletur.
Nemo est: cui hoc tempore: q̃ magis tibi gratulor.
Haud facile possem exprimere: q̃topere tibi gratulor.
Quãta sit mea ĩ te tua gratulatio. nec plixiore qdẽ epistola exprimeretur:
Perinde tuæ gratulor uoluptati: ac si meipsum attigisset.
Tibi uni præcæteris omnibus ac tempestate plurimum gratulor.
Gratulandũ tibi esse duco tam uæhemẽter ut nihil ad cumnlũ addi possit.
Adeo tibi gratulor hac audita fortunæ accessione ut nihil me uoluptuosius audire potuisse censeam.
Cum primum accepi q̃ fœliciter tecum actũ est: ita gestire cœpi: & tibi gratulari: ut mei non uidear esse compos.
Quod tã pspere tibi successerint oia: & gratulor admodũ & exulto: quippe qui mihi & bonis omnibus non parum esse fructus sperandũ arbitror.
Si uis q̃ tibi gratuler intelligere: q̃ tu tibi gaudeas perspicito.
Tua uoluptas mihi commissima ẽ.

Titulus sextus.

Inuitatoria ad ãmicitiam familiaris.

IN oi humanæ uitæ cursu id præcipue cõsiderãdũ esse arbitror: qd amicitiæ uim cõplectit. Id. n. est nostro generi uæhemẽtius necessariũ quo mentes hominũ iisdẽ iungant officiis studiorũ: eademq; beniuolentiæ ui. Quod nisi nobis alios amicitia cõciliaret: nisi amoris caritate quadã teneremur ut ita dixerim irretiti: qbus nos uel legũ: uel cõsuetudinis uinculis aliis deuinceremus: aut qcq̃ usui nr̃o suppeditaturos eẽ cæteros censeremus. Sed qm̃ ea est prima qdẽ amicitiæ rõ ut rõ honestatis cã sibi uniant aiorum uires. Prima quoq; ac optima est amicitia quæ uirtutis gratia fũdata sit: radices (ut aiũt) ppetuas ĩ feracissimo solo ppagatura. ad hanc cõsueuere uiri boni sese mutuo inuitare. Quare Læliũ Scipionẽ inuitasse legimus: ut se amaret. Hoc exemplo & ipse productus sum: q tua uirtute singulariq; doctrina pollectus te inuitem ut me nõ ames solum: sed pientissime complectaris: & sinu foueas. Nihil erit mihi gratius q̃ ut itelligã abs te amari. Ego autem pro mea uirili non amabo te modo: quem qui ñ amet: ille saxeus penitus sit sed obseruabo quid obseruabo dixi obseruo ac colo p ea q̃ in te uirtus est quouis homine bñmerẽte dignissima: quẽq; præ

clarissimum uirum referente. Nam q̃tus sis totus iam orbis terrarum istat miraculi narrat: cuius splendoris tuæq laudis partes: ne uideat aut assentari: aut adulari: faciam in præsenti missas: ad idemq redibo: quod initio cæpi: non esse tibi negligendum: ut ameris: ab eo præsertim: qui & si tibi adiumento non ero. laudi certe semper ero. Quare fac ut me ames mutuo beneuale. Ex Mediolano tertio calendas Decembris.

Inuitatoria ad amicitiam familiarissima.

q Vantus sit tuæ uirtutis splendor: una eadẽq oĩum accepi uoce: nec potui: nec cotinuo in te diligendum & amandum incendi ac inflãmari. Sed quia nihil esset in uita fœdius: q̃ esse in eũ studiosum: qui studio non delectaret alterius: cupio summopere: pari me beniuolentia ꝓsequaris. Nihilo sum. n. tibi post hac unq̃ defuturus: qđ & i mea sit facultate: uel opera. Utere igit deiceps me: fortunisq meis æque ac tuis oib⁹. Tũc me mihi plurimũ satisfecisse: cẽsebo: cũ tibi ulla i re maxima satisfecero. Sũ adeo tuæ deditus famæ: ut abs te diligi plus appetã q̃ qcquid reliqui diuitiarum cupidi uel gloriæ sibi ducunt ornatius sublimiusq appeti aut contingere posse. Bene uale: Ex Mediolano quarto Nonas Decembris.

Inuitatoria ad amicitiam Grauis.

c Vm reliqua ppulchre ac unice dicat erudite Cicero tũ id i primis amicitiã præstantissimi genus ad humani generis cõseruationẽ inuentã esse: quæ similitudine quadã & moꝝ & studioꝝ septa & uelu ti circumulata bonos aĩos deuinceret: atq tueret. Quod si Aristotelis testimonio: nõ secus inter uirtutes iusticia splẽdet: ac lucifer aut hesperus iter sydera: qd ꝑclarius amicitia: quæ iusticiæ primũ atq ꝑcipuũ cõplectit & munus & officium. Plutarchus. n. ubi uæhemẽtius iusticiam laudauit: quæ a Catõe definita ẽ. Animi habitus: cõmuni utilitate seruata: suã cuiq tribuens dignitatẽ. Hæc dignitas inquit i amicitia solet iprimis distribui: distributaq cognoscit: sine qua nõ solũ nõ uiuerẽt homines i cœtu: sed ẽt uiui ab officio longius distraherent. Quid iucundius i uitaq suauius: & humano generi optabilius. q̃ habere quibus & domi utamur & foris cum quibusq de nostris cõmentemur uel uoluptatibus: uel doloribus a quibusq uel col lachrymantibus uel consolantibus recreemur atq reficiamur: Sum⁹ i hoc orbe peregrini. Quid autem carius esse solet peregrino: q̃ ut comites habeat cũ qbus & itineris sibi sorte esse cõem cẽseat: & de iis fabulari possit inter dũ quæ aut utilitatẽ afferãt aut difficultates. diminuãt. Vide quãti sit societas facienda: ut uel Eneas iste troyus. quos habebat famulos atq ministros appellat socios inqd. n. apud Virgiliũ. O socii neq. n. ignari sum⁹ añ malorum: Quod si quis dixerit in illis non fuisse uerũ amicitiæ genus: quod simulationem dissimulationemq nõ admittit: cum Eneas simularit illo Maronis carmine: Spem uultu simulat: premit altum corde dolorem: respon-

detur iis casibus amicitiæ paratam esse simulãdi licentiã cum amicis: quib⁹ amicorum illud figmenti genus conducit succurritque necessitati. Nam si patri filius: qui aberat in castris: interemptus esse dicatur cum primum castra dicunt fugata: gladius paratur quo se iugulet. Quod si amicus rem dissimulat ad diem: quæ ut Terentius ait hominibus adimit ægritudinem: eo reseruabitur in tempore quo quidem minus moleste feret patientiusq; tolerabitur: Has habet & multo plures amicitia uires: qua sublata: uiuendi rõ iter homines corruat est necesse. Solis uiuerent belluarum ferino quodam ritu nec coniugia celebrarent: ut ait Plato: nec incolerent i ciuitatib⁹ domus: nec ullis uel legibus uel moribus locus esset: Amicitia hæc homies ut Theofrastus inqt: sua sponte subdit iuris æquitati: ut q sese inuicẽ colerẽt: honestatẽ non effugerent. Hinc domicilia sunt effecta. Hinc coniugia celebrata. Hic religioni cœpit opera & industria diligens adhiberi. Hinc affinitates agnationes, cognationes necessitudinesq; prodiere: sed ea ẽ singularis amicitiæ uis ut Senecæ placet: quæ a uirtute hominumq; gloria sibi principiũ uendicauit. Alia sunt etiam amicitiæ genera: quæ animorum similitudine solent esse munitissima: qbus idẽ uolũtatis satis est feruenti studio. Nã quæ Plutarchus affert amicorum quiq; paria. Theseum. & Pyrithoum Achillem & Patroclum Epaminundam: & Pelopidam Phityam: & Damonem Orestem & Pyladem. Addãtur & is etiam Eurialus & Nisus Aeneas & Acates: non singula quidem uirtutis sunt fundata manibus quanq̃ ad uirtutem omnia tẽdunt. Aliis enim fuere generis propinquitates. Aliis ab ineuntibus annis consuetudo. Aliis aliud quidem in causa. Quare cum ætate sit amor inueteratur. Nec omnis amor laudandus est: cũ turpia interdũ amentur a malis. Quid si feruentius longe: q̃ a bonis honesta. Quanq̃ ego non appellem bonos illos: q uel honesta non ament: uel cũ amare cœperit non pseuerẽt. Est n. constantiæ perseuerantiæq; laus cũ in omni rõne bene cõsiderata ut Demosthenes ait: optima: tũ multo laudabilior in amãda uirtute: a qua pẽdet honesti omni ratio ac disciplina. sed non insipide quod ab homero usurpatum est poeta dixit: geminorũ mater amorũ: & a ueteribus Cupido cæcus pingitur: quippe a quibus declaratum sit: sic ad turpia colenda mẽtes oscœnorum allici: ut ad honesta ueneranda clarorum hominũ inuitatur animi: sed cum amantur quæ mala sunt: cæcos amatores fieri: Quo tandẽ hæc omnis epistola tendit: quo sum deniq; puenturus huc pfecto ut itelligas: ut primũ de tua doctrina. de tua morum ac uitæ innocẽtia: de tua in omni re gratia fact⁹ sum certior. cœpisse me tibi adeo dicari tota mẽte: ut facilius uitæ cessurus sim: q̃ huic meæ i te obseruantiæ. Cupio autẽ nõ fieri uox clamãtis in deserto: cui nusq̃ respondeatur: ut illud est Liuii. Opto abs te mihi respõderi: mutuũq; meum hoc esse amandi genus: sine qua qdem cõditione amicitia dici nequit: cũ eã diffinierit Plato: quandã uocandi respondendiq; cõue

26

nientiam. At Boetius animorum concordantiam: at xenophon uoluntatis con formitatem. Itaque tunc esse ueram nobis comparatam amicitiam duxero: cum uocanti te mihi respondebis: cum aeque me prosequeris diligentia. Cum me obseruabis: ac te obseruo: cum nihil uoles quod ego nolim. In his ego nunquam sum tibi defuturus. Nihil quod ad tuam amplificandam attineat dignitatem: uel ob mittam uel prętermittam deerit mihi prius uita quam amandi tui & uoluntas & industria: in omnique re quam meo queam prestare ingenio mea diligentia meis fortunis: tibi obsequendi: cui quotiens in negotiis quibusque maximis & difficillimis ab me satis esse cognouero factum. Mihi totiens gratulandum esse non secus ducam. ac si maximam sim foelicitatem consecutus. At fac contra: ut & me ames & non indignum me uel amore uel consuetudine tua existimes:, Ad hanc te primus amicitiam inuito quam mihi negaturum esse te non arbitror: cum & in tua sit fundata prestantia: & in tuis sit laudibus radices propagatura. Non. n. e mente mea te delebit obliuio. Nullus te meae memoriae surripiet casus. Nulla temporum intercapedo. nulla locorum interualla. Tuus omnino sum tibique deditissimus. Bene uale. Ex mediolano tertio nonas decembris.

Sinonima inuitatoria ad amicitiam.

Cupio plurimum abs te diligi.
Inuito te: ut me ames
Facit me tua uirtus amicitiae tuae cupidissimum.
Tanta est tua doctrina ut a te in amicum admitti uaehementius appetam:
Cogit me tua doctrina tui amoris esse studiosissimum.
Tunc ego me foelicissimum esse ducam cum me amabis.
Quid est quod assidue religiosius deprecer superos: quam ut tibi carus sim:
Tanti facio tuas laudes: ut si me non indignum beniuolentia tua censueris: me sis habiturus perpetuum praeconem tui nominis.
Ego tibi afficior plurimum: sed ad te meo responderi studio posco.
Nihil expecto diligentius: quam ut tibi me iunctum constantissimo amoris intelligam genere.
Si me amabis: non solum amando non me uinces: sed inuitatus uenies in amicitiam non ultro.
Facio plurimi amicitiam tuam: qua ut me dignum censeas te unice rogo.
Da mihi mutuo: ut te amem.
Fac me cognoscam tibi non iniucundum.
Si uis amari: ama dixit Seneca. quod ut in me serues obsecro maximopere
Respondebis & tuae. uirtuti pariter. & amori erga te meo si numero me coniunges tuorum amicorum.
Facies rem te unice dignam: si me amabis a quo mirum esse amatus in modum.
Ne diffugias inuitatus amicitiam meam.

Supplicatoria familiaris.

Titulus ſeptimus.

a Ffecit me tuus hic ſeruus nõ cõtumelia ſolũ:ſed iniuria. Nã cũ pe⸗
terẽ ne in tui finib⁹ agri excedẽdis mihi fieret iniurius:ea fuit & p
tinacia & inſolentia:ut cũ plurimis in me cõuiciis nõ deſtiterit ab
inſtituto. nequiui non ſupra modũ admirari:cũ apud te ſit enutritus: qui &
humaniſſimus omniũ eſſe ſoleas & æquiſſimus: At uideo quid inter liberꝝ
ac ſeruũ interſit quantũ ſcita referat a Romano. Itaque non tã quæro de ne
quicia uernæ:q̃ poti⁹ te ſupplico nolis hanc itallã eſſe nobis iniuriã. Quod
ut te non iuſiſſe fieri cenſeo:ſic de contrario iperio continuo renocaturum
arbitror. Res eſt certe non magni precii nec cuius utilitatem multifaciam.
ſed ne uel tu uir optimus uiolare me uelle uidearis:qui ſoles bonorũ oium
defenſor eſſe:uel hæc bællua ſeſe in ſuis difficultatibus abs te adiutũ iri: cre
dat. Ad hæc aũt:hæc ſi pars agelli meis hiſce prædiis diminueret adituſ⸗
q; per hanc ad reliquas fieret eius cãpi partes:non poſſet non eſſe mihi de⸗
trimento maximo. Quæ libera eſt poſſeſſio:pararet ſibi eo pacto ſeruiturẽ
Id q̃ te deceret:procuraſſe opera tui ſeruitute conſidera. ſed quid ea in re ſũ
longior quã ſolo nutu ipetraturum me ſciam. Oro te igitur atq; rogo:ne ſe
ras hunc homuntionem cuiq̃. in primiſq; mihi uiolentum eſſe. Bene. Vale
Ex mediolano pridie nonas decembris.

Supplicatoria familiariſſima.

a Git i urbe tibi patria mea cauſa:nec abiecta qdẽ nec precii medio
cris. ſunt aũt primates illi ciues tui tales:ut ex re ſua donẽt nihil: ex
aliena plurimũ rapiãt. Ex qbus cũ eo nihil lis ẽ: q ſolet eẽ oiuꝫ peſ
ſimus:litiũq; obſeruantiſſimus. Ego uero. ut me ppulchre noſti nihil diffi⸗
cilius ago:q̃ lites. Maloq; iterdũ de fortũa uſq; mea nõ nihil cedere:ut pace
uiuã:q̃ anfractu cauſæ:dubioq; litis euẽtu rẽ alienã uel uſurpare:uel q̃rere.
ſcio q̃ graue feras:cuiq̃ iniuriã fieri:quãq; ſit mẽs tibi ab oi uiolẽtia qdẽ alie
na. Te igit unice ſupplico:des ad eos:cũ qbus mihi agit:lrãs qb⁹ eos hor⸗
teris:malit quod æquũ ẽ arbitrio amicoꝝ aſſequi:q̃ cauſidicoꝝ aſtutia ini⸗
quitateq; per uim:quæ ad ſe non attinẽt conſequi:ad eos autem:qui forti te
nent legens ac arbitrium commendatitias ſcribas:ut me foueant in iis quæ
iuſta ſunt. Bene Vale. Ex Mediolano Nonis decembris.

Supplicatoria grauis.

c Vm dedeceat uirũ bonũ qcq̃ turpe pſequi:tũ i primis illud:qđ in
poſtulãda ſuplicãdaq; re turpi ſitũ atq; locatũ ẽ. hoc. n. pacto ſe tur
piſſimũ qſq; patefacit:& peſtiferꝝ morbũ euitãdũ ab oibus: cũ non
ſolũ eſt ipſe malus ut improbat Plato:ſed inuitat ad maliciam alios. Naꝫ ut
ait Seneca: Perinde quidem eſt:allicere quenq̃ i perniciẽ, ac orare:ut iniu⸗
ria fiat. Quid ſi plus pecat:qui corrũpit ad iniquitatem aliquẽ: q̃ qui corru
ptus eſt: Is enim allexit hunc ad tranſigendũ crimẽ ipſum: hunc animi per

turbatio p pecuniā:ut aliud corruptelæ genus coegit imemorē ac improui
dū esse sui. Quāobrē & christiana sapientissima fuere uerba: Maius peccatū
habet: qui me tradidit tibi. Quod si ab amico postulatur aliquid: ea Cice/
ronis est amicitiæ lex habenda semper ante oculos: ut ab amicis non nisi iu
sta petant: amicorū causa dūtaxat honesta fiant. Si a principe uero suppli/
cat aliqd: debet illud obseruari Agesilai q dicere solebat: eadē a diis & pri/
cipibus oranda: si qui constituissent exorare: ut nulla censendū est nos du/
plicitate nulla fraude posse nos circūuenire deū: ita nihil debem⁹ a regib⁹
q̄rere: qd nō omni ex parte præclarū sit atq; iustū. Sunt ut iquit Herodot⁹,
ipsi principes naturæ in terris simulacra: tantūq; cæteris existimādū ē: eos
præstare uirtutis omni genere: sed in primis iustitia: ut nihil duri⁹ auditu
sit ipsis: q̄ si qd accipiunt iniusti quenq̄ appetere. Vt mulier pudicissima fert
periniqua mēte quicq̄ audire: q; turpe sit. rubore p pudorē cōficit. Ita prin
ceps bonus nequit nō excandescere: si qd iniquū ab se posci: audit. ut luxu
rioso inqt Augustinus castitatis uerbū ē offensio: iniquo uiro recta uia: sic
optimus rex turpitudinis mētionē execratur: & q supplicat iniusti qppiam
summopere hūc exosus est. Poscēda igitur sunt hōestissima: cū ab omni ho
minū genere: tum ab iis i quos tanq̄ i numina sunt oīum expectationes oi
um conuersa lumina. ut ipsi admonētur adeo: referēte psalmista. Diligite
iustitia; qui iudicatis terrā. Ita q ab huiusmodi iudicibus qcq̄ appetit: nō
nisi: & quæ deceant uirū bonū appetat: & quæ ducat a bono principe præ/
stāda sibi: ne sic quid supplicet aliud. una supplicatione labor frustra tēpus
triuerit. Supplicansq; tū nihil impetret tum & iratū sibi principem reddat.
Hæc ego quotiens mecū animo uolutaui clarissime princeps. totiēs abs te
quicq̄ poscere: sum deterritus: ne fortē mea cā mihi nimis indulgere ne sa/
tis intelligerē: essent ne quæ supplicaturus accedebā: ipetranda. Nā ut Ari
stoteles docet: omnis malus ignorans. Apparentis enim opinione boni de
cipiuntur: plurimi: q cū uæhementius erant: sibi honestissimam esse cām
opinant. Nunc aūt ubi manifesto cognoui: rē meā talē eē ut audēter sit mi
hi tuū sperādū auxiliū nec ambigo: te mihi futurū i re clarissima: nec mihi
subuerēdū esse arbitror. Cū fratri meo: lis est amplissima Romæ uideretur
q; sūm a quadā a nescio quo sacerdote lacessitus iniuria: decurrit ad ponti/
ficē maximū: eiusq; obsecrauit sanctitatē: ne qd iniqtatis pateret a suis pa/
trari præsidibus acta trāsactaq; sunt plurima. idq; tandē ē deuentum ut fra
tris aduersarius ad te cām eā oēm deferri tulerit non iniqua mēte. sed ea ut
dixit clāculū cū amico: sententia: ut existimaret: te facile plurimorum litteris
inductum se forte: in id iudicandū: quod cupit: Vide q̄ iniqu⁹ sit ut nō mo
do rē malā ab eo speret: qui princeps est & optimus & oīum innocentissi/
mus. Sed ēt famā de te iā turpē audeat dispergere ac disseminare. At mihi
cui notissimū atq; apertissimū est: q̄ uel in ipsis promissis. Agin te illū præ/

stes qui cuidã instantius dicenti:at promisisti:promisi quidē ait:si istud iustū est.sin iniustū:locutus sum:non promisi: nihil uel nunc uel alias uidetur abs te quærendum accuratius:quam quod æquum non uideatur solum: sed etiam sic supplico te igitur unice:ne quid ille suæ temeritati confisus iactabundus de me audeat:per iniquitatem superato:se iactare. Non qui petam:in eū quicq̄ iniuria sperar:sed ut prætori cæterisq; tuis magistratibꝰ iubeas:nihil hac in causa:per cuiusq̄ preces atq; commendationes fieri:ut sola sit honestate satis:nec tabularum detur figmentis nec causidicorum maleficiis nec impiorum uel minis uel pollicitationibus. Hoc autem ipsū nō orarem:si tu tibi iudicandi locum seruasses. At cum in alterius ex prodominis tuis causam hãc traduxeris manus uereor:ne quid:non dixerim minus inocēter minus fiat modeste.s; sit aliqs Pericles q & manus habuerit & oculos abstinentes. Supplicandum esse duxi:præcipias sic rem meam prouideri:ut quæri non possim. Bene uale. Ex Mediolano octauo idus decembris.

Sinonima supplicatoria

Supplico sis mihi adiumento.
Expecto auxilum tuum.
Cupio te fauere meæ causæ
Nihil est quod plus appetam:q̄ auxilium tuum.
Mea causa tuo solo cupit adiuuari consilio.
Cum tuus in me conueniret fauor:nihil est mihi defuturum.
Habeam te modo propicium:postulabo hac in re nihil aliud.
Ex oībus:quæ sunt usui futura in hac re mihi te p̄cipuum aduocatum oro.
Supplicatio mea omnis in te conuersa est.
Mea omnis salus a tua salute pendet:quam assidue in m̄e aduoco.
Pluris te solum facio q̄ cæteros omnes:& in meum fauorem obsecro.
Posco diligentius:ut mihi succurras.
Vnum est quod continue superos precor:ut mihi sis adminiculo.
Nulla est orō mea uæhentior:q̄ ut in meam te rem conferas adiutorem.
Si fuisti cuiq̄ aliquando moriger.ac obsequiosus:esto in mea hanc causam officiosissimus.
Officium ac in causa tuum experiri constitui.
Cum habeas me tibi deditissimum tu quoq; meis ausculta precibus.
Supplicationem hanc omnem in meam admitte controuersiam.

Suasoria familiaris.
Titulus Octauus.

Vpis ab me scire:de tua profectione ad extereas rationes quid censeam:Ego ut summatim rem amplissimam perstringam:tibi suadeo ne diuertas a proficiscēdi tuæ nobilissime istituto mē dis:nec ea dubites adire tolerareq; quibus isti liuiduli:quanquã propinqui

28

te deterrent. Nā qđ aiunt te molissime domi uiuere grataq; istic ad uolupta tē omnia tibi foris: defutura: istuc ipsum te ad istud iter accingant ne torpe scas inter syrenes: neu corporis illecebris contabescas. Non. n. ad somnum gulā uenereq; nati sumus: sed ad labores atq; sudores: ut gloriā imortalē cō sequamur. Delitiæ quas illi dicunt: illoꝝ sint propriε: qui belluarū instar: ut Cicero pulcherrime cōplexus est quantū adest q̄tū præsens ē: probant: pau lulū admodū præterita consyderantes aut futura. Verum qui uidet antecessiones tēporū rationeq; metitur omnia. Vlyxē: de quo dixit Homerus. Calentē dic musa uirū qui mœnia Troiæ post euersa suæ Et mores hominuꝫ multorū uidit. & urbes: ut Horatius retulit. Quid animo nobili: ac magno dignius ē ducēdum: q̄ ut uniuersum mundū unam eē ciuitatē existimet: ut socrates ait. At in ciuitate quis uiuit: qui nolit singulas eius partes sciscitari. Facis humanissime si uisurus orbis terras atq; nationis in diuersas urbes terra mariq; proficiscaris. Nec te deterreat ulla rerū locorūue difficultas: cum multa te magis captura sit reꝝ assidue uidendarum delectatio. Quod letus eris deinceps domū rediens: cū ea quæ uideris diuersa parentibus sociisque serie quadā: ut hystoricus enarrabis. Idētidē Ptholemeus factitauit: qui rerū plurimarū usu didicit atq; docuit & astrorum motus: & regionū diuerticula. Bene Vale. Ex Mediolano septimo idus decēbris.

Suasoria familiarissima.

u Tpacē cū fratribus firmes: ais eē qui tibi dissuadeant nec te quidē amant illi: nec semetipsos. Vt nihil utilius corpori: q̄ si cuncta mēbra singulari pace bona conueniant. Ita concordia. ut Salustius inquit minimæ res crescunt: discordia maximæ dillabuntur. Imitemini o discordes animi christū pacis largitorē: inquientē pacē meā do uobis. pacem relinquo uobis: Quod si pietas genus ipsum ad beniuolentiam cogit: omnis est ipietas exagitanda: quæ uos uobis rebelles reddit. Nō possunt igr eē uiri boni qui te distrahunt a pace tibiq; dissuadent officiū pacis. Ego nedū suadeo ut pace cū fratribus uiuas: uerū etiā oro atq; obsecro malis cum pace decē: q̄ discordia mille: cū illa quiete tueri queas. Hæc ne inquiet⁹ tibi cō parare: nec cōparata seruare. bene uale. ex Mediolano sexto idus decēbris.

Suasoria grauis.

Mnis suadēdi ac dissuadēdi ratio & argumētatio inde nascat̄ opus ē: ut & utile & honestū quod eligitur cæterisq; præfertur intelligēdum sit. Omnē enim in commoditatē atq; turpitudinē euitandā quis non esse ducit: nisi mentis egenus ac ab omni humanitate uæhementer abhorrens: Quāobrē cū Plato rogaretur. quid nā sibi uideretur idipsuꝫ turpe cū utilitate coniunctū: Potest ne inquit cū morte uita cōiungi aut unda cū flāmis Cicero uero & si uoluit posse illā utilitatē appellari: q̄ ab honestate disiuncta foret: cum Panetio tamen sentiēs aliquid dicit utile uocari

quod turpissimũ foret:ut lucri gratia turpẽ aut sordidũ sequi quæstũ: At ut
Theofrastus expresse cõplexus ẽ. Honestas' oĩs ea est:quã primã sequi de-
bet:q uersat in consultãdo mox eã utilitatẽ q̃ ab hõestate nascit. Nã aristo
teles triplicia inqt præmia uirtuti cõparata:diuitias honorẽ & gloriã. Nũc
quærimus hæc tibi cõparanda sint:qui religionẽ es ingressus: Dissuaden-
tes isti negant te qcq̃ eẽ lucratũ:amisisse uero plurima:qui cũ diues ĩ mũdo
fores:diuitiis cesseris cũ honoratus apud principes: quasi non notus in re
ligione uerseris:cũ gloriæ ppetuæ diues:nunc eius nõ paup solum sed ege
nus:sed mendicus. Audi:q̃ ego ab istis dissentiã tibiq; qbus rõnibus ut pse
ueres in delecta sanctissima uia suadeam: Hæc uita ut Augustinus inquit
uere consyderantibus non est uita:in qua due nos assidue torquent ægritu
dines Platonis ille timor & dolor:ut quãdo bene sit timeamus: cum male
aũt doleamur. Diuitias aũt hasce in argẽto auro:gẽmisq; cõstitutas:docet
Tullius non optandas:neq; bonas existimãdas:quaꝝ augendaꝝ non mo
do nos cupiditas assidue premit sed ẽt metus amittendarum: Q̃d si uita
non est:cur in mũdo uiuendũ:si diuitiæ non sun occupandæ. An ut Har
pyas quas rapacissimas dicunt obscœnasq; uolucres: iduamus. At cuꝫ ma
li sumus. expurgandum nobis uetus fermẽtũ: Apostolus nos admõuit: ut
fiat in uobis noua cõspersio:reiiciendã inq̃ ueterẽ illã spumosam mucidã-
q; uoluptatis libidinẽ:ineũdãq; ueritatis uiã p quã nobis bonæ ueræq; di-
uitiæ cõparantur. Non dixerim:ut cũ Aurelio loquar ĩprobãdũ argentuꝫ
atq; aurum:quæ creauit deus. nulla est dei creatura damnanda sed inuehẽ
dum in hominem qui dimisso creatore conuersus est ad creaturam: ut illd̃
Dauiticum extat. Simulacra gentium argentuꝫ & aurũm. Nam & diuitiæ
& reliqua fortunæ bona perinde sunt. quod Terentius inquit: ac eius ani-
mus:qui iis utitur. Iure ab Aristotele instrumẽta sũt ad exercẽdas uirtutes
existimata. Quamobrem & philosophiam difficilem sine rebũs ad uiuen-
dum necessariis. Pythagoras & Anaxagoras dixisse perhibẽtur. & Iuuena
lis ait: Haud facile emergũt: quoꝝ uirtutibus obstat rex angusta domi. Sed
cũ in mundo non nisi ad perfruendas uoluptates his utantur diuitiis ut ti-
cium illum præse ferant: Aut ad ambitionem: ut Isionis Syfiphiq; nõ sint
dissimiles aut ad exaggerandum coaceruandumq; pecuniarum cumuluꝫ
ut Tantali uideantur & phynei. Certe Diogenis est adhibenda ratio ut pe
cunias malimus perdere:q̃ ab ipsis perdi. At cum ista religio quam tibi de
legisti:ueras inquirat diuitias:a falsis migret:ut Ambrosius monet. Ditior
istic eris multo:q̃ unq̃ antea futus esses. Nunc tanq̃ nihil habẽs:& oĩa pos-
sidẽs Christiano documẽto:cũ nihil habeas. nihil tibi deerit: ut ille se iacta
bat Terentianus. Nihilo egebas. Nihil appetes:& pecuniæ usus cupiditas
& uoluptas instar erit Ciceroniam præcepti: ut nihil tibi sit magnificẽtius:
q̃ pecuniam negligeř. cum non habeas:cũ habeas ad amicitias liberalitatẽ

ꝙ conferre. Ditissim⁹ es ergo factus ista tua procellosissimi nauigatiõe pelagi: & adeo q̄dem diues: ut pauper esse non possis. Possides enim ea: quæ nequeant naufragio: incendio: rapina: ulloue tibi deficere calamitatis genere: de quibus quidem illud Biantis unius ex septem Græciæ sapiẽtibus recitat̃. Omnia mea mecum porto Ditissimi sunt: quorum deus custodit thesauros cũ non nisi ubi thesanri sunt: thesaurizanti ũ corda firment̃. Quod si in deo gazophilatium est: cor quoq; ad deum directissimum procuratorem ac tutorem sibi compauit qualem nemo decepturus: nemo superaturus sit. Honores autem quos eras habiturus in mũdo: quos in hac religiosa uiuendi lege ac uita es habiturus. Poteras ne illic aliud quicq̄ asseq̄ q̄ magistratus: q̄ clientelas: q̄ ad summum ali quem principatum. At q̄to hæc in religione consequi clariora possis: ea multo quidem præstantiora. In mundo nõ nisi per inuidiam: per corruptelas. p simultates: ambiendo donãdo mẽtiendo: quisq̄ dignitates assequit̃. Nã ars prima regni est: ut inquit Tragicus Seneca: posse inuidiam pati. Hinc gladii ingulãt: uenena interimunt produtiones delationes quæ oriũtur: atq; omne flagitii genus: Et ut eruditissime dixit Ouidi⁹: Fili⁹ ante diem patrios inquirit in annos. Pudorq; omnis atq; fides ac pietas penit⁹ fugantur. His honoribus qui deniq; potitur: assidue cruciat̃. uenenũq; in auro bibit: cuius mens nũq̄ conquiescit: & peccatorum afflicta conscientia: ut inquit Tullius: & augendæ dignitatis cupiditate. Hi sũt ait Apostolus: quos habui in derisum. Hi sũt ait Iuuenalis: q metuũt: & ad oia fulgura pallent. Hi sũt Danaidum illaꝝ simillimi: quas perhibent urceolis perforatis haurire lympham apud inferos: frustraq; assiduo laborat̃ defatigari. Sũt ne honores illi uirtutis inq̄ præmia testimonia ꝙ fœlicitatis Aristotelis sententia: qb⁹ acceptis miser est homo q̄ antea. Honores & ueri q̄dem & õptandi sunt quos ex religione conseq̄ris: si religiosus nõ haberi mõ uolueris: sed ẽt esse: Præfuisses illic iudicandis corporib⁹: istic animorũ arbiter fies. Vide quãtũ inter corpora & animos intersit: Partẽ mũdani principat⁹ illic fuisses adept⁹: partez istic cœlestis regni nãciscere. Ad reges illic tibi aditus patuisset: istic deum optimum maximũq; semper: cuz uoles alloquere: Nũq̄ ad eũ tibi accessus intercludetur. Quid si ab iisdem regib⁹ petiisses multa: quæ non impetrasses: a deo nihil frustra postulabis. Quid si duras quas inquiunt fores calcibus interdũ centies pulsasses pri⁹: q̄ semel apertæ forent. Quid si quæsiuisses plurima inuenisses uero nulla: istic aũt uerba Saluatoris tibi fidem faciũt: Petite & dabitur uobis. Pulsate & aperiet̃ uobis. querite & inuenietis. At gloriam quam eras in mũdo habiturus: an eam q̄ inanis est: quam diffiniuit Augustinus esse uelle uincere ubi meritum nõ ẽ posses ne panis noie: aut saxo panis loco pasci: q̄d potes igit̃ eã existimare gloriam quæ uera nõ est. Dices ueram diffiniri ab eodẽ gloriam bonã de alicuius uirtute: ut Plato etiam uoluit: cum fama notitiaz

aut testimonium aliquorum de nostra uirtute bene sentientium: Quid id est: non ne quod & prius: Possunt. n. & falli homines & fallere. Possunt id opinari: de aliquo id sentire. id dicere ac laudare: quod non est. Vagatur ea fama. iactatur. per-reptat orbem. Radices certe nullas propagabit. uera est ea gloria: quam beatorum iuncti numero consequentur: quae per opera fidei ad caritatem producta nihil fucati sibi componit. Nihil ficti prae se fert. Nihil palliati suae praeponit laudi. Glo-riari licere in domino docent sancti & in infirmitatibus ac erumnis: ut aposto-lus docet. Ea est uera gloria: quam quaerunt sibi per patientia. tolerantia. mansue-tudine constantia. pietate: inocentia imundiciae de bellatione discriminum mondanorum superatione. caelum aliquando conscendunt hanc tu tibi composuisti: uiamque sanctissimam per quam imaculatus incedas: monente psalmista. Beati imaculati in uia de qua per se ipso locutus est christus ingens. Ego sum uia ueritas & uita. ui-tam igitur uiuentium delegisti: ea praetermissima: quae morientium erat: in quam ait Gre-gorius. In hac uita continue morimur: & sicut aqua labimur. Nequit enim ali-ud esse quam mors: cum sit infernus: dicente propheta Descendit in infernum uiuentium & rursus: Dilatauit infernus os suum illic in assiduis uersabare periculis: siquidem non inperite scripsit Maro: Nocte dieque tutum patet atri ianua ditis: Et iterum faci-lis descensus auerni: & diogenes undique dixit iter ad inferos. Istic autem qui es tibi comparabitur. suadeo tibi ergo ne ab instituto: cuiusque dissuasione di-uertas: nec arbitrere ullum te uiuendi genus salubrius aeternitati quaerere po-tuisse. Bene uale. Ex Mediolano: v. Idus. Decembris.

Sinonima suasoria.

Suadeo tibi ut discas:
Ne quod iter aggressus es deseras: te hortor:
Abs te peto diligenter: ut ab instituto non discedas.
Nihil arbitror quaerendum tibi magis: quam ut ista in uia perseueres.
Te unice obsecro: ne desistas ab incoeptis:
Fac si te amas: ut quae aggressus es diligenter prosequare.
Tolera te rogo singula: quamquidem reliqua difficilia uideantur: ut persistas in proposito.
Ne leuitatis simul accuseris: tibique rectam adimas rationem: esto in instituto constans.
In primis tam hoc tibi suadeo: quam quod maxime.
Quod acriter firmeque tibi hanc rem suadendam arbitrer: haud possem per litteras declarare.
Id apprime tibi consulto. ut non reuoces quod proposueras.
Et si multi dissuadeant hoc tibi ego tuae laudi hoc tamen uideo maxime pro futurum.
Crede suasioni huic meae quae tui nominis est capacissima.
Mea omnis exhortatio est: ut ne discedas ab hoc animi tui decreto.
Vnum hoc praecipue te rogo: ut perseuerantia nullam hoc in negocio uirtu-tem esse tibi necessariam magis opinere.

Hæc eſt ſuaſio in te mea:ut ſis in propoſito:
Cupio te plurimum in hoc:quod es eggreſſus aſſidue perſeuerare.

Nonus Titulus.

Diſſuaſoria familiaris.

e T ſi ꝑ difficile uidet̃ eẽ factũ cũ ſuaſus eſt aliqs ei diſſuadere:cũ tñ rõne gubernẽt homines:nõ ſolo ſenſu nihil arbitror factu facili⁹ q̃ ſi qd argumẽtis ueritateq; ꝓbet̃ illud diſſuadet̃ poſſe quo fuerat ꝑſuaſum. Eſt.n.& ſuadẽdi & diſſuadẽdi lex eadẽ .ut declaret̃ : quid utile ac honeſtũ.qd cõtra damnoſum & turpe ſit: Tibi ſuaſuʒ eſt:ut bellũ agrediare cũ poſſis pace uiuet̃: At ego bellũ tibi diſſuadeo. A quo magis adhorrere debẽt homines:q̃ ab eo:qđ eſt ab hominũ natura diſiunctiſſimũ : Quid ab homine diſiunctius humani ſanguinis ꝓfuſione. Quid ei cõuenĩetius atq; cõmunius uita: Ná ut Homerus declarat: bella nõ niſi coactis inuitiſq; uiris intercipiunt̃ ut uiuat̃ in pace.teſtimonio Tullii. Quãobrẽ & apud latinos a bælluis dicunt̃ bella quia belluaꝝ dimicatio periculoſa ſit . Bella dixit Artaxerſes ineunda:ui uincat̃.uictoria quærẽda:ut triũphet̃ : Triumphus expectãdus ut otiet̃. At qs ꝓhibet ſine bellis otiar: dixit Orontes aut dimicat̃ ꝓpter gloriã aut ob imperiũ: Neutro tibi nũc eſt contendendũ. Inglorius hoc adires bellũ aduerſus longe te iferiorẽ:& cũ eũ tuo ſubdidiſſes iperio plura:multo præliãdo cõſumpſiſſes:q̃ uincẽdo quæſiuiſſes. Ergo id tibi:nõ utile ſed dertimẽtũ fieret:nõ honori cederet:ſed dedecori. Poſſet.n. Ouidianũ illud aduerſarius iſte ſe dicere: Nõ tã turpe fuit uinci:q̃ cõtẽdiſſe decoꝝ. Magnus es & dux ꝓſtãs atq; prudẽtiſſimus. Veꝝ illius memineris: qđ Alexãder Philippi regis filius iuſtatus ad curſuʒ pedeſtrẽ i olympiadẽ nõ eſſe ſibi currendũ reſpõdit niſi cũ regibus. Diſſuadeo tibi uæhemẽtius bellum iſtud & ut tuæ dignitatis amplificandæ cupidiſſimus: ita tuaʒ oẽm execror turpitudinem: Crede mihi:qui tibi deditiſſimus ſum:nõ decere te opus tã abiectũ. Bene uale. Ex Mediolano quarto Idus decembris.

Diſſuaſoria familiariſſima.

n Ihil eſt:quod tibi diſſuadeã magis:q̃ quod incœpiſti.audiui.n. te minime litteris ob quas obſequendas iſtuc ꝓfectus es :operã adhiberet:nec religiõi rurſus ut debes:icumbere.ſed ꝑ urbẽ aſſidue uagari comitibus illis ſocius:qui & i pudici ſunt.& inſolentes. Id q̃ te deceat: nõ te latet:modo te audias & te tibi uẽdices ut Lucillum admonet Seneca Quid enim eſt fœdius:q̃ aliud de ſe polliceri atq; ꝓfiteri:aliud ſequi . Tu religionem profeſſus.tu doctrinam pollicitus ſpem maximam de te parentibus dediſti. Harum rerum peſſima feciſti fundamenta.ubi promiſſa deo caſtitas ubi contemptus mundi:ubi libidinum deteſtatio : In his omnibus conſequendis omnem cõſtituis curam. Diſſuadeo id tibi uæhementius niſi malis famoſum:q̃ laude dignum. Quod ſi me audies:& ſi te nũc nequi

cia cogit flectitq; in scelera: intelliges aliquando: cum mente fies pacatiore fuisse meam hanc omnem disuasionem tibi quidem opportunam ac unice utilem. Vale. Ex Mediolano. iiii. Idus decembris.

Dissuasoria Grauis.

f Actus sum amicorum lrīs certior: eā te in sn̄iam: nescio quorum nebulonum adhortatōibus suasum deuenisse: ut uenatiōi uacaturus i urbē ire nō cōstitueris. Id ego dissuasurus de siluis nō nihil eorūq; uiuēdi genere cōtendā prius: q̄ ad urbanas descēdā uoluptates. Quid iter siluas inueniūt: ii: q eis delectantur quod laudare possint: Nū apparatū regum: aut urbiū splendorē: aut uirorum consuetudinem: si quæris apparatum habitandi. En tibi foueas: & letebras fœtidas marentes fimo putridissimo plenas: ut Hesyodus inqt siluestrē feritatē olentissimā. Si reliquū: uide sub arboribus hyeme lutū cœnosissimū: aut niuosam glaciē quā uel ipse feræ nō secus ac pestē euitant. At æstate puluerē peregrinos suffocātē: muscas & earum omne genus molestissimū omnibus: iis præsertim: qui uersantur in uenando. At splēdor qualis: lucorum q̄ris: an nemorum: utrūq; siluæ nomē est. luci a nō lucēdo dicti sunt. in his dicūt poetæ aīas heroū habitare. credo hanc fuisse cāmquia pp asperitatē loci raro qsq̄ illo pueniat. Incultus ē lucus spinosis arbutis densus. dumis creber: ut q eo deuenit aut i leporē uertat aut quā teneat ad de regrediendā uiam. nō intelligat. Nemora uero a pascēdo dicta: quæ cultiora tenet: ad pastores attinent aut septa pastorū: aut ea qdē ferarum signa: q bus per uestigia canes discant earum processum. Vis in nemoribus qescere: te cum scenam affer: uel ad umbram captandam ī arboribus solis lybici uel ad hyadas sub Arctoo tempore ultandas. Inquire in iis fontes. Parata est tibi Dyrcæ paratus pegasus. paratæ Hippocrine. Vndas habebis a bibulis bobus ac armētis cæteris: nec non ipsis uariis ferarum generibus tam ornatas: ut fecem te bibere posse uideas. si tādē sitieris: ut illud Erminii pueniās: Mori malo: q̄ fœdari: Ad esum aūt in tēpore. mora. fraga. pomaq; durissima & acerbissima: qbus nedum defatigere mordendis: a gustu uero stupescas: uerumetiam ita stupescas dentibus: ut nequeas tuæ fami satisfacere. at uirorum consuetudo que in primis est inquirēda uiro: cū sit: ut Plato dixit: Animal sociabile:: qualis illic est ac quāta: Magna profecto numero ut numerari non ualeat. excellentia: ut recitari non possit: Numerus inq̄ nullus: aut si quem uideris: ut Iuuenalis inquit: ē rara auis i terris: nigroq; simillima cygno. Pastor tamē is ipē rarissimus erit: aut tui simillimus: qui uenetur atq; frustra tēpus terat. Poteris ne aut nullius: aut pastoris delectari cōsuetudine. In nullo desiderabis assidue quēq̄ i uenatore cupies nullū. cū Seneca ipso Ciceroneq; testibus: animalia eodem uiuentia cibo sese mutuo oderit. Cum quibus de actione uitæ aut rerum plurimarum doctrina: aut de cōtemplandis loqre numinibus. Aliud enim horū. aut omnia simul eos seq. aut

de eis cometãri debẽt inter sese illi. qui uiro℞ appellatiõe se uelint exhibere dignos. Adhibebis tecũ cõmẽtãtes de mãsuetudie ac facilitate ursos de castitate ac pudicitia qdẽ aptos. de prudẽtia damas de simplicitate uulpes. de animi magnitudine ceruos. de fortitudine lepores de sciẽtiis robora ipsa: quæ possint adhuc. Druides & Senotheos Gallo℞ & primos hoies duro de robore natos & forte colũbas afferre Iouis. q̃ responsa dabant. Quid si tecũ illic. Atheõ suã miseriã fabuletur: aut arcã suã calamitatẽ cum matre Licaonica narret aut Calydoni⁹ ap. aut Hercule⁹ ille iouis ue dicteus Taurus. Quid si Dianã offenderis & cũ ea tot nymphas cõpeteris. Quid si occurreris Hippolito ac Parthenopeo. gambisæq; ac meleagro. Credes ne illos tibi fauturos. q tue simillimã artẽ exercuerũt. At cõtra q̃ iucũdi⁹ ẽ. i ciuitate uersari: nec uelle tibi sapere soli. Qui. sunt i urbibus. qd habẽt apparatus. Quid ornatus. regias nõ solũ domos lucullinas illas qua℞ i Apollie tot milibus cũ cæsare parabat. ubi aulea sũt. & Attallica singula uasaq; cœlata ex Corynthiis opificib⁹ huc aduecta. ut abacũ eẽ putẽ: ex Asiæ regib⁹ collatũ ad põpeiũ. Nihil hic imũdi. omnia splẽdidissima. Famuli canymedes Asiæ inq̃ flores: Ancille formosissima. Famuli Canymedes Asiæ inq̃ flores. Ancille formosissime uenerẽ ipsã redolentes: de qbus illud a iunone dictũ existimes Sũt mihi bis septẽ præstanti corpore nymphe. Quicquid gula possit appetere moderata qdẽ & icontinẽs hic reperit. Quicquid uel ægrotis iucũdũ esse solet: uel multomagis bene habẽtibus. At cætera prætereo. quæ uel ad hominis ex oi gener uitæ necessaria sũt uel ad uoluptatẽ cõpata: Quid illud ẽ: quod uersaris iter hoies. cũ qbus ualeas oẽ trãsigere uiuẽdi ac bene qdẽ uiuẽdi mun⁹. Aut. n. res ẽ q̃ cõsiliũ postulat. i urbibus uersantur labeones. Virginii. Scæuolæ aut quæ cõmẽtationẽ poscat familiarẽ. hic affines aut domestica: hic parẽtes aut leuẽ: hic socii: apd quos nec oscæna qdẽ sint nec turpia aut grauẽ: hic uiri cõsulares. Catones. Fabricii Curii. Quod qd homines i urbe uides. nõ bælluas: quid cũ oia uideas: ut optas: & ambis qetus es: nec corpus defatigas nec mẽtẽ: Istic uel iuga. Cinthi uel cytheronis adeas uel osse: nũc molosis laxãdis canibus. nunc creteis huc illucq; cursitas: nũq̃ loco stas inter discrimia uersatus ea cũcta: que moriẽtib⁹ i solitudie sũt parata. Quid quod ubi te fulmineus oppresserit aper uel immanis cõpresierit ursus: si diem obieris: urna cares: cælo illo uirgilia no tegeris: Quod si per id temporis facilis, ille inquit erat iactura sepulchri nunc tamen est per dificilis: cum sacra sint oia dicata sepulturæ. Quodqd uiuus etiam si redierit. qui cum feris pugnat in testem non admittitur eam enim conditione m subit: quam gladiator. quam quantum ueteres improbarent: docet improbata Neronis atque domiciani uita qui gladiatorib⁹ delectati proposuissent munera. Quamobrem & Iuuenalis: Gracum illum haud minus turpem ducit: qui lustrauit mediam gladiator harenaʒ: q̃

q coruicini nupſerat:pro monſtroq; pariter ſcribit:quod mænia Tuſcum
figat aprum ueteres illi uenationi uacantes bellis prælude bant:ut & Daro-
ni lybico:qui Athlãtidum cuſtodiebat peruigil mala:preluſit hercules cũ
hĩdiam expugnauit ut Cyrus Alexãderq; futuris preludebãt preliis. At tĩ
bi non eſt ꝓpoſita martialis uiuendi uia. Potius es apollineus? At apollo di
ces:Clyronem iteremit:ſagitariuſq; uocatur ab Orpheo:cur non eum imi
teris:quem ſequeris:uerum ille ſemel uænator:tu uero ſemper. Eũ decuit:
te dedecet. Eſt dandũ:ut Seneca ait ſapiẽtiſſimus:aliquod interualũ aĩo. Et
ut inquit Cicero ſunt adhibẽde ſtudiis intermiſſiones: & rurſus ad ea redi-
tus. Si bellantia utereris uenatione:aut holeribus non diſſuaderem:ut exer
citatione corporis mens ipſa recrearetur. Sed cũ uæhemẽtiſſime cuiq; ui-
ro graui placere poſſit:ac debeat Terentianum illud. Id arbitror apprime
in uita utile. ut ne quid nimis. Diſſuadeo tibi ſupra modũ ſiluas & ut ab ur
bibus abſis:quibus præferas ſolitudinem. Bene uale Ex mediolano pridie
Idus deceembris.

Sinonima diſſuaſoria.

Diſſuadeo ter uæhementius:ne id aſſequaris te hortor.
In hanc rem adeundam te dehortor maximopere.
Ego te plurimum rogo ut ab hoc abſtineas.
Cupio te mirum ab eo te abhorrere negocio.
Quod minime tibi faciendum exiſtimem:hoc unum eſt.
Caue ſupra modum id facias:
Id ſi feceris quod es aggreſſus:pœnitebit te tandem.
Videbis te denîq; ſenſiſſe peſſime:ſi hoc proſequeris:
Nihil eſt quod ſis maiore odio commemoraturus:ſi mihi nõ credis diſſua
denti:q̃ quod nũc temptas.
Fac ut animo rem iſtam e mens deleas.
Hoc quod propoſuiſti uæhementius tibi diſſuadeo.
Diſſuaſiõem meam ſi negligas:pœnitebit te negligentiæ.
Ne credas hoc ab me tibi per inuidiam diſſuaderi:ſed pro maxima erga te
me beniuolentia.
Crede amori in te meo:diſſuaſionẽ in hac cauſa fieri tibi ab me maximã.
Nihilo plus aliqñ lætus eris:q̃ ſi quid te dehortor nõ proſequeris.
Cum intelligam quid te dedeceat:hoc opus ne ſuſpicias hortor.
Dehortatio mea omnis iccirco fit:ut ab iis abſtineas quæ tibi ſũt plurimũ
aliquãdo:ni abſtineas:obfutura.
Nulla me compulit ad hoc tuo inſtituto diſſuadẽdum:niſi quod expræſſe
cognoui:magne tibi fore turpitudini.
Domeſtica de proprio ſtatu familiaris.

Titulus decimus.

f Iuelim de meo ſtatu reddeř te certiorē neq; poſſem id breuiter ſcri
bens efficere:nec ſi poſſem:oia tuto me cenſerē litteris cōmēdare.
Nā in hac mea nauigatione:quo uitā hanc alio uoce;:quā nauigā
di nomine:tam ſum acriter ad nauſeam uſq; perturbatus : ut quid me cōti
nuerit:haud ſatis intelligā. Deniq; ſereniore ſumus cælo melioreq; aura in
portū perducti. Cum primum in urbē uenimus:in inuidias incidimus un
diq; uexabamur undiq; mordebant nos atq; torquebant acculeoru; multa
genera. Tūc ego factus ſum mihi ſapiētior atq; tolarātior. poſui mihi ante
oculos Scipionē:q poſt deletā Carthaginē i iudiciū repetūdaꝝ accerſitꝰ ē.
Poſui multo prius Camillū:q exul factus ē. Poſui multo antea Romulū q
cæſus ē. Et iter tot uiros ſumma laude dignos exiſtimaui mihi ferēdā æquo
reaio inuidiā:q tāta laude inſignes uiros fatigarit & oppreſſerit. Demū Fa
biū illū:q̄q̄ in re ſatis diſſimili, imitatus cūctando mihi recōciliaui maliuo
los:inuidos & ſuſurrones:tātaq; & apud pontificē maximū & apud purpu
ratū hūc choꝝ & auctoritate ualeo & gratia:ut deeſſe mihi poſſit nihil. Do
mi meæ bū habēt ex familia ſinguli:hocq; dūtaxat macerāť: qd te ñ uidēt
Si hic eſſes oēs ꝑleticia geſtiremus. Quid supereſt: niſi ut huc eas : ſed tu ad
nos humiles uir tātus haud ires:niſi magnū te aliqd munus cōſecutuꝝ exi
ſtimares. Id noſtra in facultate nō eſt. Vale ex Mediolano Idibus decēbris.

Domeſtica de proprio ſtatu familiariſſima.

Vpis ab me ſciř:quo i ſtatu res mea ſit hæc paucis accipito. Valeo
c ut Virgilius iqt: Vitāq; extrema ꝑ omnia duco. Nā ut Claudianꝰ
inqt:pauperies me ſæua donat:diruſq; cupido:ſed tolerādus amor
nō tolerāda fames. Hic me ꝑmit. hic cruciat egeſtas. Quo me uertā : haud
ſatis:accipio:In amore paꝝ mihi ſpei cōſtituēdū. Nā marmor & adamantē
amo ſed cogor amare:fatiſq; traducor: Ditari nō expecto. At utrūq; cupio
utroq; careo. Quod mala ſit mea uiuēdi cōditio:nūc tenes. Nō poſtulo:ut
me adiuues:cū aliud negre ēt te ſciā. aliud nolle. Vt es mulieribꝰ hoſtis:ita
qdem ꝑ auaras:uerū hoc poſco qd negatuꝝ te mihi nō opinor:ut quotiēs
oras ſuperos roges me proſpiciant:mihiq; ꝓuideant ut nō amem nec ege
am:Id ſi faciunt mecum ipſis affinitatem contraxiſſe cenſebo : Bene uale.
Ex Mediolano. xix. calendas Ianuarii:

Domeſtica de proprio ſtatu grauis.

Væ ſint negocia mea:quoq; i loco ſit domeſticus mihi ſtatꝰ:cupis
q ab me ſcire. id & ſi nō uno:ut ait Plautus:uerbo ꝑſtringere poſſū:
quo breuius tū potero atq; ſuccinctiꝰ cōplectar: Scis me diſceſſiſſe
Mediolāo maiorē mihi gratiā apud exteros q̄ſituꝝ:q̄ domi cōſequi poſſē
Nā cū iſtic iam cœpiſſent illius iſidiæ iter noſtros ſacerdotes : & monachos
conflare ſeditiones:q grauiſſimus ē hominū inimicus Aliiq; cœpiſſent al
bis:ac alii uacare nigris ſimultatis hoſtis:malui eorum cedere litibus: q̄ iter

undas ignesq; uersari. Nã ut ẽ ibi deus: ubi pace ĩ eius nomine uiuit. Ita cẽsendũ ẽ illic esse demonẽ malum: ubi discordiæ pululant: delationibusq; ac murmuribus fraudibus studetur atq; dolis. Quid est.n. iniquius inquit Socrates quod plato refert: q̃ q peregrini sumus in hoc orbe nesciamus quiete frui: Discẽdes istinc igit sum hic missus huic monasterio præfuturus. Curaui primum omni diligentia: quod Lycurgus Lacedæmonios admonuit exemplo morũ. ac uitæ declarare quæ uellem a reliquis obseruari: ut Christiano documento: quemadmodũ ego faciebã: similiter & hi religiosi: quos mea hæc plationo meæ commendauit fidei facerent. At qm̃ ĩ his erat quædã ferina potius: q̃ hũana libertas: qua cœpant oĩo fieri insolentes: ac equi minus obtẽperãtes fræno: me primum domitorem. Magnetem aliquẽ presti ti: mox oĩa cumulatissime cogitãs: aliam sum uia progressus. ut Basili⁹ nobis pcipit. Nõ esse feras quæ diræ sunt statim exasperandas: sed leniendas aliq̃tulũ: ut pedetẽtim mansuefacte succubant. Ita quos uidi ab obediẽtia humilitateq; penitus distractos: & in quos præceptũ Aristotelis de plantis nõ posset obseruari ut ad oppositã curuaturã traherẽt: humaniter leniterq; allexi. Factũ ẽ ãt ut cũ eẽnt exosi me meãq; nr̃æ legis obseruãtiã. a qua iã abhorrebãt: ut nõ solũ iterminati sunt mihi necẽ sed aliqñ pcurarit. At ego & minas nõ metui & pseuerarẽ ĩ bñ cõsideratis nõ dubitaui. Siqdẽ Apostolus & ærũnas pati & calamitates & oẽs crucis genus nos docet pp nomẽ dñi. Et saluator ipse beatos inq̃ q psecutionẽ ferũt pp nomẽ suũ: Si glorie uere cupidi fortiter dimicamus. ẽ nobis ĩ cælo parata copiosa merces. Ad hæc ãt debemus existimare nos promissione dñica beatos: si psecutionem pp iusticiam patimur. Quid aũt iustius ẽ q̃ puidere: quæ publicã afferãt cõmoditatẽ atq; dignitatẽ. Nã si ut Aristoteles docuit: bonũ q̃to cõmunius ẽ. tãto præstabilius esse: cõstat eiusdẽ istituto: quo sicut oẽ ppositũ ẽ ĩ pposito. sic omne oppositũ ẽ in opposito. malũ id etiã quod ẽ cõmunic⁹ maiorẽ afferre criminationem. maius deferre detrimentum. Curabam igitur pro mea uirili ne qd monasterio meis humeris demandato deesset: uel ad utilitatẽ uel ad dignitatem uel ad obseruatiõem officii nostri. Eo minus præualebam ĩ malam illorum dissuetudinem: qbus eram propter opera innocẽtiæ non odio modo sed lapidãdus. At uidebat iuictissimus hic dux. uidebat. n. frater optimus humanissimus. atq; doctissim⁹ Octauian⁹: qua procederem uia: curq; reliqui essent mihi infensi. Placebam principibus. placebam curiæ placebam ciuib⁹ cũctis: præter eos fortasse quos cũ primũ cognoui preesse custodes ecclesiasticos redditibus atq; causis: æque ac solent oues lupis commendari: ex officio mali ministerii reiici atque reppuli. Demum cura mea factũ est. ut hic locus monasterii possit iam religiosoru; cõuẽtus appellari: cũ antea nescio q̃d ei minus cõueniret q̃ quod apud psalmistam legitur conciliũ impiorum. Quod si nondũ ad idest puentum: ut uiuatur q̃obseruantissime

33

at saltē eo puentū ē ut minus studeat libidinibus. At uacet diuinis officiis: & aut sponte: aut inuiti omnes ieiuniis īncūbāt atq; uigiliis. Nō me ampli⁹ terrent: sed a me terrent: q dicebant me instat passeris : quolibet exanimari nutu. Probāt hi principes mirifice castigationē hāc meā: admirāturq;: ut q uel in se ipsos fierēt aliqñ intempantes nūc uni fraterculo tā obtēperent timide atq; uerecūde: sed nō sine sūma diligētia: maximisq; sum hæc laboribus assecutus: atque assidue prosequor. Fuit interdū mihi de uita dubitādū At ego ꝓposuerā mihi platonici illud generosū decere aut pulchre uiuere aut pulchre mori. qd sum⁹ i hoc orbe corpuscula qb⁹ undiq; discria parata sūt. Nec ut uult Seneca. tm̄ se qsq̄ tuet i facie. ne tergo mors imineat. Apostolus uero piculorum multitudinē magnitudinē atq; uarietatē nō ē ausus describere. Quare si ex iis piculis in illud iciderā qd ipse noiat in falsis fratribus malebā interire q̄ inter pseudo prophetas numerari aut ferre ut in hūc conuentum illi cōuenissent a qbus saluator admonuit cauendum. qui cum uterent ouium uestimentis intrinsecus essent lupi rapaces. Hinc spero me laudē apud hoies & deū cōsecuturū ut mea uigilantia & castigationis assiduitate intrepidaq; mente medicinā huic morbo tā salubrē comparati nūc habes qd hactenus egerim atq; qd agā. ut tēpus foris nō terram perperam. nec otia cōsumere neq;. Nūc uideo qetiorem esse Mariæ uitā quā dominus probauit. optimam partē sibi delegisse: quæ nō auferet ab ea Marthæ uero consuetudinē sollicitiorē ac molestiorē esse. Sed certe in agēdo uersati minus quieti sunt: pluribusq; periculis subditi: sed quibus ut opinor: fit maior merces expectando: si durant nec frangunt: nec mutant: nec loco mouent Ne dum. n. sibi prosunt: sed multis: Hoc mihi cōstitui uitæ genus: ut neduꝫ in cōtemplando uerset utilis mihi: uerum in actione uitæ pluribus aliis futurus nū inutilis. Labores erunt propensiores. ac & premia sunt existimāda fore digni ora. Iustus est. n. deus distributiq; ꝑ ea ꝓmissione qua per ora ꝓphetaruꝫ locutus inquit. Iustus ut palma florebit. Et alibi : Vincenti dabo edere de ligno uitæ: quod est in paradiso. Et deinceps. Qui uicerit hūc cōstituā qsi colūnam i paradiso. Bene uale. ex Mediolano. xviii. Kal. Ianuarii.

Sinonima Domestica de proprio statu.

Ego cum meis bene ualeo.
Res hic meæ meliuscule habent.
In hac urbe nihil deficit mihi quod appetam.
Vt illud est Terentii: cum nihil hic habeam: nihil mihi deest.
Si quæris: quid agam ociose uiuo.
Hic ego laboro ad laudem.
Nullum in hac urbe otium mihi frustra teritur.
Assidue defatigor ad laudem consequandam.
Omnes uigiliæ meæ sunt in laboribus constitutæ.

Quæro mihi omnī diligentia Immortalem gloriam.
Valeo ut aiunt & corpore & mente.
Nouit suis accerbissimis ictibus me fortuna prosternere.
Sunt qui me perterrefaciant:ut desistam ab instituto.
Non cōmoueor:perturborue cuiusꝗ minis.
Sum animo ad omne decus constantissimo:
Sunt angustiæ mihi maximæ:sed spes optima.
Faciunt ac fingunt in me inuidi multa nihilotamē̄ obsunt.
In mea mihi tolerantia fides est talis cōstituta:ut facturus sim quæ decreui
Ego iam ut illud est comicum:in portu nauigo.
Res mea est omnis tuta.
Princeps hic habeo meæ laudis peramicos.

Commotiua ad pacem familiaris:

Titulus Vndecimus.

e O fungar officio:qđ saluator nos docuit:ingens. In quācūꝗ̄ domū intraueritis dicite:Pax huic domui. Quāobrē & Romani tēplū constituere pacis:ut apud Iuuenalē ē:ut colitur pax atꝗ̄ fides Quinetiā Plato:qđ usurpauit Tullius:Pacē atꝗ̄ cōcordiā duo duxi rerum publicaꝝ fundamēta. Vos igit̄ humanissimi principes hortor ad pacē. Satis pugnatū ē. satis cruoris effusum satis admissum iniuriarū. Cedāt Tulio suadēte arma togæ qđ bello terribiliꝰ:qđ pace māsuetiꝰ qđ arma horribilius:qđ q̄te iucūdius:qđ hominū interitu peius & naturæ magis inimicum Quid cōseruatiōe humanæ uitæ naturalius:ac ī ciuitate magis expetēdū pacē instituit deus ꝓ tutela humañi generis. Bellū imisit ī mētes hoīum demon malus:ut ꝑsequeret̄ oī statu mortaliū aīas:nō ut q̄bus dominet̄:iꝗ̄ta Augustini testimōnio:sed cū q̄bus ī æternū dānetur. Diligite pacē uiri boni:diligite pacē ꝑ deū imortalē:uos oro:inuicēꝗ̄ christianū ꝑceptū īsecuti uos diligite:sicut & patrē suū uos dilexisse iq̄t dn̄s. Bene uale. ex mediolāo xvii. Kal. Ianuarii.

Cōmotiua ad pacē familiarissima.

q Vā ægræ ferā bellū hoc uestrū:haud possim breuibꝰ expedire. pacē uobis colēdā opinor:quæ semꝑ ē dimicatiōibꝰ ꝑferēda. Quid ꝑlia uobis afferūt laudē ne. At nulla ē pugnādi laus:nisi cū ī pace stari neq̄t. At uos q̄s negat pace uiuere. Aut dignitatis amplitudinē:cōmodioresꝗ̄ diuitias Cōsumitis æs assidue nihiloꝗ̄ ꝑficitis magisꝗ̄ nix riphæa in uulcani Siculi rogo euanescere. Irridēt uos oēs finitimi:dicūtꝗ̄ ferocitatē uestraꝝ mentiū hoc uobis iniecisse stimuli:ut q̄escere nesciatis. Hoc si bellum apud exteros gereretis:itolerabile uideretur. Quale censetis existimari cū gerat̄ inter uos ꝓpinq̄tatis strictissimo genere cōiunctissimos. Accusant hoc consiliū uestrū tā iniquū oēs boni. Rogo uos:ut paci consulatis:ut decet. Bene uale. Ex Mediolano. xvi. Kalendas Ianuarii.

34

[S]I quærunt antiquiora quidẽ secula: uetustior longe par est q̃ bellũ si rõ inquirit: nihil ẽ formidolosius prælíis: nihil amabilius pace: Paci dixit Cicero: q̃ nihil sit insidiarum habitura: mea sententia sem per cõsulet. Et rursus: intercipiẽda sunt bella: ut uiuat in pace. At plato nihil se bellorum adeo naturaq̃ cõstitui uidisse dixit: pacẽ: aũt utriq̃ cõstitutam Ouidius uero Naso: posteaq̃ cahos pethicũ ascripsit illud: ut unita declararet esse quæ & conseruant & conseruantur: ait dissociata locis cõcordi pace ligauit. Pacem hesiodus docet a diis pcreatã: bellũ ãt a gigantibus. Quãobrem & humanũ genus nulla: inuenit natura præliandi arma: sed usu gẽtium sibi tæla in dies ingeniose cõparauit: cui ut est apud Maronem. furor arma ministrauit: faces & saxa: & interdum sudes præustas: At bellum: qđ ex inferis pdiit inuidiæ auaritiæq̃ coniunctum adeo uiris bonis est inimicum: ut uel ipsis auctoribus noceat. Nam si pugnare primi cum superis ausi sunt: uel apud Siculos illi: quod pulcherrimæ poetæ fabulant. uel i Phlegræa ualle: qb⁹ hercules succurrit cũ Pallade: superati sunt cotinuo. subditi interẽpti. Anceps ẽ semp exit⁹ belli: cũ i eo plurimũ Plutarcho & Vegetio testib⁹ fortuna dominet. Bello sordescũt omnia. Inculti sunt agri. Siluescũt uineta Sãguine sudãt cãpi. Nullis ĩ rebus ruris urbis ue remanet suum dec⁹. Omnia corruunt. omnia delabuntur. Ad pacem rident coloni. Crescunt iumẽta: uniuersa insuper & pecora campi. Vide q̃ sit pace delectatus psalmista inquiens de homine. Oia subiecisti sub pedibus eius: oues: & boues uniuersa insuper & pecora cãpi. Minuisti eũ paulominus ab angelis gloria: & honore coronasti eum. Non: inquit subiecisti tela enses scorpiones balistas: nec i his eum uoluit coronari: sed in hiis quæ pacis sunt & cõcordiæ: quibus coalescunt omnia: quæ sunt usui nostro necessaria. Parti animalia bruta Demosthenes ait ad arandum homini tradita: partim ad uescendum. partim ad uestiendum: omnia ad hominũ usum: nulla uero declarauit ad pugnãdũ: q̃q̃ hodie multi uolunt armenta dici ab armãdo: ut tergorib⁹ boum equorũq̃ fiebant apud ueteres arma. Ego uero ab arando dicta puto. Quo tendo patres cõscripti ut intelligatis: quãti rear: pacẽ concordiamq̃ faciendam esse. Pax a priscis præsertim Orpheo. Prosopopea facta: fide cõmittata describitur læta qdem annus: diutius scilicet obseruata: quæ lætos reddat populos: inquassat qđ promittitur atque dicitur. Bellum monstrũ est in forme igni gladiisq̃ circunuentum. mœstum & iuuenile: quod & nuper fit inuentum iuuenũ furoribus: & nihil obseruet fidei omnia uiolet omnia cædat: cogatq̃ mœrore omnes informes fieri. Paci phœb⁹ præest cõmosus formosus: uates sanctus. Bello mars terrificus. galeatus. hastatus deformis ipius. Siquidem recte Lucanus inquit: Nulla fides pietasq̃ uiris: q castra sequunt. quæ qdem castra illic eẽ duco. ubi castrorum sunt effectus rapinæ uiolentiæ præ

de ruinæ calamitates. depopulatiões deuaſtatiões ærumne: Proh deũ atq̃ hominũ fidẽ: poſſunt ne homines adeo eſſe imites: & ut efferri ſint magis q̃ iplacabiles feræ. Inter eas ut ſniam cõplectar Thucididæ q̃ Iuuenalis inſe traduxit. quæ ſuo generi obſit. Quis leo leonem iugulat. Quis urſus infi-nos interimat fætus. Quæ tygris interimit tygres. At hominibus hoc iã ẽ uitæ genus hic laudis uſus: hæc gloriæ quærẽdæ gra ut ſeſe dilanient plus ſuumq̃ cruorem premãt muſti loco. A prælijs & pudor fugit & rligio qb9 ſublatis qd homini ſuperſit aut ũirtutis: aut ſpei nõ intelligit. Quot. n. pu-dore cõtinent qui ratione cõtineri nõ poſſunt. Quot deũ colentes eũdem metuũt iubente Dauitico uerſu. Initiũ ſapiẽtiæ timor dñi. q mali hoc ſubla to metu fierẽt. At uobis O patres qs ingeſſit diſcordiæ faces: qs coegit hoc tabo fædari. Qui doceris præcepta pacis. eſtis belligeri. Qui admõetis po pulos & ad pacẽ ac cõcordiã adhortamini. eã profugitis. Qui debetis exẽ-plo cedere cunctis innocentiæ humilitatis paupertatis uoluntariæ ac cuiuſ que uirtutis. allicitis uſu ueſtro cæteros ad uitia. Videre ne deus hoc ferat. ne iraſcatur: ne uos in furore arguat. Conſulite paucitati dierũ qbus nihil ẽ firmius obitu. Cõſyderate qd auctor pacis a uobis petat q̃que ſitis i eũ aua ri uacis. q ſuo cũ iteritu cõſuluit paci noſtræ. cũ iã cœpiſſemus acriter expu gnari. ad pacẽ cõcurrite patres ad pacẽ optimã frugiferã hominũq̃ i omni genere altricẽ. ſedulamq̃ tutricẽ. Pax hæc ea eſt uirgo quã Muſeus ille non doctus minus q̃ antiquus deſcribit eſſe nudã albã & oliuã manu ferẽtẽ qp-pe quæ nuda ſimplexque nihil habeat ſimultatis. nihil ſeditionis admixtũ Alba uero puta ſit & imaculata ferat aũt oliuã abundantiæ ſignum q̃ fouẽ tur oia uitæ noſtræ neceſſaria cũ & inuentrix oliuæ Pallas Athenas ſtatuiſ-ſe dicatur. urbem non ſolum ad uiuendum optimam. ſed ad omne ſtudio-rũ genus præſtantiſſimam. In bellis diſcunt homines ſæuire furere inſanire In pace uero docentur bonos mores. rectas diſciplinas beneq̃ ac beate ui-uendi rationem. Quid ex bello non iniquũ ubi Phœniſſis uerſibus Cæ-ſar uſus perhibetur. Si uiolandum ius eſt: regnãdi cauſa uiolandũ eſt: At in pace illud habetur Momericũ: quod ſic interprætor. Pace homines uiuunt peperit quæ ſola quietem. Bella fremunt ſi uero anime ſternuntur & oſſa in cipiunt albere ſolo. Sed pace iuuant in ſtudiis populi. Nihil eſt in pace ma lignum: in bellis ſine fraude nihil. Pax optimas leges inſtituit: moreſq̃ bo-nos: At bella nefanda decreuer dolos: quibus eſt uiolentia parta. Hiſce uer bis ſatis eſſe duco: ut uos a diſcordia contineatis: & ego uos ad pacem con-cordiamq̃ cõmoueam. Quæ uobis tum uſui cedet: tum amplitudini. Be-ne uale. Ex Mediolano. xv. cal. Ianuarii.

Sinonima commotiua ad pacem.

Ego tibi ſuadeo pacem.

Tibi plurimum diſſũadeo bellum.

Cupio te ad pacem commoueri.
Vt pace uiuas te hortor uæhementius.
Nihil abs te plus appeto: q̃ ut a bellis abhorreas.
Fac si me amas: ut pace quiescas.
Consule: si sapis: togæ potius: q̃ armis.
Si uis habere per q̃ optime: præfacias tibi pacem.
Nulla res tibi constituenda est accuratius q̃ ut in toga uerseris.
Sit tibi pax preferenda bellis.
Fuge prælia: occurrereq̨ quieti.
Tam est pax tenenda: q̃ bellum execrandum.
Dilege pacis otium: ne subeas bellorum anfractus.
Pacem adhibe tibi contubernalem potius: q̃ bellum conuiuam.
Phœbum tibi prepone ducem quietis auctorem.
Martem profuge: rerum tuarum imperatorem.
Mineruam tibi magis coniunge q̃ bellonam.
Quære semper pacē: quæ facit oia florescere: q̃ prælia: quibus oia sordent.
Omni cura pacis incumbe studiis: quibus omnia læta sunt.
Attentissime tæla pelle ac militiam: cuius ui omnia lugent.
Esto uirorum socius: quos ad pacem inuitant singula uitæ commoda.
Noli bælluarum uestigia sequi: quæ semper dimicant.
Totiēs euitabis belli curas: quotiēs tuæ tuorūq̨ saluti ac icolūitati cōsules.

Titulus. xli.

Commotiua ad bellum Familiaris.

T si uidet q̃plurimis bellū ab hūitate alienū. Ego non arbitror: oē bellādi genus idē esse. Si tueri. n. se ipm natura duce licet. ac uim ui repellet: populorum oium leges ac iura: si rursus cū neminē lædere iubemur: cōtinuo subdit Cicero: nisi lacessiti tissimis iniuria: illud certe bellū iustū ē qđ ut nos imunes tueamur. suscipim⁹. Id. n. uel aiantia muta sequunt ul naturæ: uel ea q̃ ad pliādū nō sūt idonea: dimicat cogant: defendēdi sui corporis cā: qđ si nō defendūt iterdū: robur tn̄ oē uimq̨ i sui tutelā exercēt. Nā uel ipso leo quē Aristoteles Albert⁹ pliniusq̨ natura describūt nō oino ferina: si post hominū isidias & tæla uitat fugiēs: uite potius icolumitati fugiēs cōsulit: q̃ eius bellās in dubio furori. Nō ego te cōmoueo ad bellū: qa uel ipsis te uelim imitionē eē feris: sed ut idēnitati seruias urbis tuæ: tuorūq̨ cliētū. Quis ē: q̃ nō itelligat: te nihil hūanitatis officiiq̨ ptermisisse ut pace uiueres cum hisce tuis frib⁹. Maluisti de tuo cōdonare: q̃ de re illorum qcq̃ diminuet. Fuere assidue bellatores: q̃ otii getilq̨ cupidiores. Neq̨ dedisti bellādi causas: neq̨ eos iuitasti qdē ad pugnā. Ipsi sunt ipetuosius adorsi. Cōmonuisti rogastiq̨ & es demū iterminat⁹: si te puocarēt ad arma. Irrixerūt neglexerūt ac te penitus duxet nulli⁹ esse pcii. Homines hēs atq̨ deos tuæ

benignitatis testes: & ut inuitus i hoc prodeas bellũ: sed q̃ aut cedas fratrib⁹ remq̧ amittas omnẽ aut pugna te defendas. Itaq̧ te para: in idq̧ castrorũ accinge: quæ fauore terrarum cæliq̧ sint futura faustissima. Bene uale. Ex Mediolano. xiiii. Calendis ianuariis.

Commotiua ad bellum familiarissima.

Vdio tibi litẽ itercipiẽdã eẽ cũ tuis tutorib⁹ illis: q̃ debebãt eẽ p̃res

a Lis ipsa priuatũ eẽ bellũ a Sceuola iuriscõsulto diffinit. Bellãdũ ẽ igit tibi: hoc agẽdæ determinãdæq̧ gen⁹ cãæ: q̃ uelint: improbẽt ego te laude dignũ duco. Hic & iniuriã: qđ honestos decet ois atq̧ bonos: ꝓpulsabis: & p̃rimoniũ tibi obliguriri nõ sinas ꝑerã. Fac ut bono sis anio nec culusq̃ ꝑces audi: nec minas expauescas: nisi uel iisdẽ ꝑcib⁹ alliciant hostes tui: uel minis pri⁹ deterreãt: & pace malint rẽ tuã tibi restituere: q̃ raptã armis uiq̧ fraudare. Scis qđ dicã. Me admitte cõsulẽ: q̃ te amo: scioq̧ qđ te deceat. qđ ue dedeceat. Bene uale. Ex Mediolano. xiii. Calendas Ianuarias.

Commotiua ad bellum Grauis.

N oi re intercipiẽda: finẽ eẽ diligẽti⁹ aiaduertẽdũ Aristoteles do-

i cet siqdẽ res ipse tũ a fine denominãdæ sunt: tũ ẽt bonũ appetũt: i qđ oia dirigunt. At hoc ꝑcipuũ uoluit eẽ hois Plato ut diligat rõne summoq̧ cõsilio: qđ cõstãtissime pa iẽtissime tolerãtissimeq̧ ꝑsequatur Nã ut illud est Ciceronis: ꝑstat nõ icipere: q̃ ab iceptis turpiter desistere Bella suapte natura dira sunt: discordiæ difficiles simultates odiosæ factiões ab-hominandæ. Vitupant iter priuatos rixe int amicos dissidia ut illud extat Terẽtii Valeãt q̃ iter nos dissidiũ q̃rũt int necessarios iurgia: int oẽs dissensiões cõtumelie cõuitia q̃ sunt oia diuersa belloꝝ genera. Sed in oi facinore bellico illud tertius minusq̧ ferẽdũ: quo simul & res offẽdit & dignitas læ-dit & uitæ finis attẽptat: Hic neq̧ fides ſuat nec fœdus: nec pietas. Quam-obrẽ Romani fuere minus aliq̃n mãsueti i Pœnos fœdifragos: i Nũmantinos i Epyrotas: q̃ uel i Asiaticos uel i latinos. uel i ipos deniq̧ Schytas qb⁹ primi bellũ itulerũt: coegerũtq̧ sese ab illata qdẽ iniuria tueri. Nã ubi bellũ isert: & id oi acerbitate ꝑliãdi: qs arguet de scelere q̃ ꝓpulset: nõ iferat iniuriã. Quis aũt accuset excessu: q̃ multo rediderit etiam peiora: q̃ acceperit: si quidem non numero possunt inferri uulnera: neq̧ mensura: Reddendũ esse par pari docet Terentius in Thaidem quod eam mordeat. Reponere se uelle dicit Iuuenalis iquiens nunq̃ ne reponam. Idẽtidẽ sibi factitandum declarat Tullius dicens sibi romæ: cũ ueneris: reponam. At centũ pro uno interdum reddunt Christiana monitione: qui uolunt Theophrastũ discipulina: agros fertiles imitari. At q̃iuste te cõmoueã: ut a bellis hisce aduersi⁹ hoc fratres corrosores atq̧ corrasores nõ desistas: hinc uide qui te oppresserunt: assidue in durescunt in re tua nõ reddẽda: in tua calamitate coaceruanda: in tibi non parcendo. Sunt iccirco facta inuentaq̧ talorum diuersa ge-

36

aetatis: ut Quintilianus affirmat: ne homines caederentur: sed se defenderent
aduersus crassatores & iniquos. Quod si tuendi sui corporis defendendeq;
rei nobis est licentia. quis neget omnem iniuriã in aduersariã reiiciendam.
At mihi uindictam: & ego retribuam inquit dominus. Et nolite Apostol⁹
ait: aemulari in malignãtibus neutrum ex geminis hisce praeceptis negligẽ
dum opinor. Iniuriarum animus magnitudine perturbatus omnino se dã-
dus est: nec ii sunt audiendi: qui nihil habent mãsuetudinis nemini parcũt
nec obseruant poeticum illud: Parcere subiectis sed dissipantur & euertunt
omnia discuntq; potius a malis esse mali: cum licet q̃ a bonis fieri boni: cuz
decet. Verum ubi aut res ferro defendi potest: aut recuperari cur eẽ utrũq;
faciendum: nemo suadet: nullus praecipit. Quod si aeacidarꝝ animo digna
sententia iudicatur a priscis illa Pyrrhi: Nec mi aurum posco. nec mi p̃ciuz
dederitis: qua tandem in re quae ad se minime pertinebat ullo iure: aperuit
non cauponates se: at belligerantes seq̃ uelle: qd illos deceat: qui tuentes rẽ
suam armis utantur opus est: aut ad ea se accingant: ut rem ablatam iniuria
iure recipiant Arma sacerdotũ rõnes. Augustino teste sunt & orõnes: p̃cẽ-
tur pro incolumitate pro dignitate ꝑ ipsa deniq; uita illũ: q nullis ẽ seduct⁹
illecebris mũdi nullis perterrefact⁹ periculis: nullis distractus oppressusq;
uulnerꝝ doloribus: quomin⁹ gen⁹ seruaret hominũ imperpetuã mortẽ co-
ruentiũ. Vt aũt ille mortem nostram: qđ nos docet aeclesia christiana: mo
riendo destruxit & uitam resurgẽdo reparauit: sic nos misericordiae semper
opera prosecuti non ferro debemus iniuriã ꝓpulsare: sed supplicationibus
ac omni facilitatis genere ut potius hostes i s̃niam nostrã flectamus lachri-
mis q̃ iflãmemus aduersus nos acerbissimis minis. Arma nostra prima pre
cipuaq; nõ diffiteor haec eẽ ut deũ i adiutoriũ nostrũ festinãtẽ aduocemus:
ut Dauiticũ extat illud. Et ubi deus ꝑ nobis: quis cõtra nos: & dñs adiutor
meus: & ego despiciam oẽs inimicos meos: At arma secũda sunt rõnes: qb⁹
prius nitendũ est: ut Terentius p̃cipit Omnia prius experiri: q̃ armis con-
tẽdere. At hic ipse: abs quiuis homine iussit ubi opus foret: beneficium im-
plorandum. Si ferentur ea uulnera: quae maximã populo parerent utilitatẽ
expedire dicendum arbitrarer: ut unus moreretur ꝑ populo. At cum & res
amittit̃ & uita sine cuiusq̃ alterius utilitate: q̃ ipsius oppressoris: siue ulli⁹ de
trimento alterius: q̃ oppssi: enitendũ ẽ oi uia: ut occurrat̃ succurrãturq; cala-
mitati. Volucrib⁹ natura dedit rostra. leuissimosq; iterdũ aculeos quosdam
a qbus diffugerẽt: q cuperẽt iis obesse: ut id generis cõseruaret illaesum. Vi-
de q̃ sit existimandũ nobis diligentius consuluisse: qui homines sum⁹: quo
rum uita est utilissima: mors autem perniciosa singulis. Quod si cunctorũ
est natura conseruatrix hominũ: multo magis eorum: qui & sibi sunt & reli-
quis adiumẽto atq; decori. Duco id quidem & sanctũ religiosum: argumẽ
tis disciplina incusando accusãdo per omne defensiõis mãsuetae genus tue

ri uos decere. Sed cum reliqua proficiant nihil: ad bellū uos accingite: non ebrios laphytharū atq; cētaurorū more: non Martiali uia furiali non probris nō cruoris effusiōe: si aliter fieri potest: sed q̄ honestissime: ut docet Hesiodos fecisse superos quibus cū minis rationeq; satis non fuit: gigātes illos tælis cælestiū cōfossos rediderūt: Formicas tamen immutamini q̄ mordent ne pereant. Vale ex Mediolano. xii. Kalen. ianuarii.

Sinonima commotiua ad bellum.

Esto bellacior q̄ oppressior.
Ita te tuere armis: ut non pereas.
Nullum prætereas tæli genus: ut sis immunis.
Ad te conseruandū illæsum: uel bellum tibi iuste suscipiendū est.
Nihil est obmittendū: ut nō sis iniuria lacessitus.
Omnia tibi sunt armorum genera procuranda: ne pereas.
Adhibe tibi & uires & uim & arma potius: q̄ & re priueris & uita.
Nihil tibi negligatur: quod ad tuam possit pertinere tutelam.
Fac ut uel rem bellis experiare: ne qcq̄ hostes tibi surripiant.
Ego te ad bellum commoueo: qm̄ ne quis pace uiuere.
Cum quiete sedere tibi non liceat domi: sis in castris inquietus.
Sūt iccirco tibi subeunda castra: quia domi te requiescere negant.
Bellis insta: quod ratione tibi non datur.
Ad arma diffugiendum est: cū uerba ratiōnesq; non sufficiunt.
Eumenidas sequere: si te phœbus fugit.
Martem adhibe tibi ducem: si minerua te spernit.
Non commouerem te ad arma: si uiderem satis esse consiliis.
Tæla suscipe auxiliaria: si uides rationē tibi fauere non posse.
Si legibus nequis: armis pugna.
Cornus tibi iactetur bellax: si laurus pacis musarūq; fautrix nihil prodest.

Titulus. xiii.

Postulantia rei certe familiaris.

Quum habes: ut audio: singularem robore ac specie. ut iam Bucephalas. Alexandri macedonis ille uideatur aut Geninorū Cylarus. Est talis: ut te multomagis dicatur efficere bello strenuū q̄ sis uel natura uel usu. Quod ego uero delecter equis nobilibus istiusmodi non ignora quaq; soleant esse mea quæq; tibi communissima etiam nosti. Nihil habeo tantum: quod pro ueteri nostra consuetudine tibi nolim esse dedicatū. Cuius quidem rei pericula non semel abs te facta sunt: meq; semper & tui amantiorem: & erga te liberaliorem inuenisti. Nec ea quidem adduco in medium uerba ut exprobrem tibi quicq̄. Es enim gratissimus omnium & beniuolentiæ tenacissimus. Verum ut memineris. Non arbitrari me posse: te quicq̄ esse negaturum. Haud te latet in quam in opiam sim re

dactus, postea q̄ ab hostibus sum superiore anno superatus. Nunc autem sa ceo quasi manchus. ut Iuuenalis inquit & extinctæ corpus nō utile dextre. Nam ut peritissime dixit Ouidius: Crede mihi, miseros prudentia prima relinquit: & sensus cū re consiliūq; uenit. Nunc audent in me debacchari: qui me prius uerebātur. & inter pedites stipendiū mihi statuendum: dicere: ne peream: quasi misereantur mei. Quod si equum ad me tam egregiū dederis: & apud deū & apud hoīes officiū fœnerabere. Nō reddā nunc uel preciū uel mercedē: sed ne dubita: fore me unq̄ immemorē beneficii. Bene uale. Ex. Mediolano. xi. calen. Ianuarii.

Postulatiua rei certæ familiarissima.

I ibrū accepi te possidere: cui par in italia nullus extat. Plinium inq̄ correctissimū: qui eū & rarus & nusq; ueniat alibi: q̄ apud te: potes dominus unicæ uoluptatis appellari. Nā q̄tum plinio debeamus quis ignorat. hic plurimarū est disciplinarū autor. sic nullius arti iperitus. medicinā psecutus ē naturæ arcana rimatus res paucissimis admodū notas pfectus: Quoq; nobis est utilior sua sic expressit tempore ut neq; Iuuenalem nec Martialē. nec Quintilianū. nec Suetoniū: nec Cornelium: nec aliū quēq̄ ex ea tēpestate. nec mores historiasq; rerū illis tēporibus gestarū intelligere ualeam⁹ sine Plinio. At si mēdosus est. ut a nullis adhuc librariis emendat⁹ qd prodest semiuiri corpus quasi mōstrū intueri qd cū muto sordoq; loqui qd cum eo causam agere q'quidem est omniū difficilimus. Quāobrē si æq̄ postulo: si nō iniurius tibi sum: si rem non admodū perdificilē abs te oro. ut exorari hanc sinas: te rogo atq; obsecro: iubeq; de me tibi ac policere q; uelis. Bene uale ex Mediolano. x. calendas Ianuarii.

Postulatiua rei certe Grauis.

q Vi postulant res magnas atq; amplas: nō nisi maximos debent & amplissimos adire uiros. Ii enim solēt: ut reliqui: se digna tradere: cū philosophorum sententia sit decere quēlibet sese uiresq; uas in officiis metiri. Quāobrē & Cicero iqt: hoiem occidat: q tua opera uti uelit. Et alexāder ille magnus cū egregiū Argē auriq; pond⁹ philippo nescio cui barbaro dono dedisset: icusaretur q; q; magna tradidisset barbaro qbus esset idignus. At ego Alexādro respōdit: mun⁹ dignū dedi. Quo āt mor talib⁹ reliqs pricipes antecellūt: q̄ ui maiestateq; donādi: q; possint bōis benefacere: Reliquis eni uirtutib⁹ a multis priuatis iterdū æquātur: nō nunq̄ superant. Cirus apud psas & cæsar apud nostros donādo sibi gloriā imortalē quæsierūt: factiq; sunt apud posteros clarissimi. Hac officiorū exhibendorū gratia ppropinq sumus superis. Donat eni deus largit: cōcedit q̄ postulamus ab eo: nō solū benemerētes sed ab illo: qui clemēs ē. q misericors est: q pius est neq; secūdū ea q̄ facim⁹: ut Apostolus tuq: sed secūdū misericordiā suā saluos nos fecit. At uel ipse deus nōne uotis hominum oblatiōi

bus: decimis: primitiisq placatur nõ qui egeat sed qui hominũ uelit mẽtes in donando cognosceret. Itaq tum illud sacrũ exodicũ extat. Nõ apparebis in cõspectu dñi uacuus. Et illud Nasonis: Munera crede mihi placãt hoiesq deosq. Placatur donis Iupiter ipse suis. Quamobrem & in ipsos persarũ principes idem solebãt obseruari: ut occurrerent populi tã publice q̃ priuatim singulis suis regibus offerentes pro suis facultatib⁹ munera. Hoc ãt inter magnos iter est atq paruos: q regũ ac dei exẽplis ituemur esse factitatũ. Nã Artaxerxes nõ minus læta fronte iucũdaq mẽte phibetur aquã sibi a uillico oblatã in agro sitiẽti accepisse: qui nihil haberet: aliud. qd donare: q̃ quicquid preclarius atq rarius persæ cæteri ditissimi quidẽ illi tribuissent. Christus uero in magorꝝ muneribus nõ admisit særius offerentes th⁹ atq mirrham: q̃ qui aurũ traderet. Ad reges in subditos sunt ea munificentia liberales: quæ possit ac debeat uel regia dici: uel regalis iudicari. De⁹ uero nihil donat quod non maximũ sit censendũ: qppe qui non ignorat: quibus egeant homines: quod nos ignoramus. Itaq non iniuria Socrates admonebat non esse a diis illud postulãdum: aut hoc: sed quæ nobis scirent ꝑ futura: q̃ sententiam complexus Iuuenalis: si quid tandem certi supplicãt postulando cõsuluit mentem sanam in corpore sano. Herodotus uero Alicarnaseus pro Cleobi ac Bytona matrem pientissimam religiosissime docet supplicasse ut iis deus largiretur: q̃ uideret eius magis esse cõducturã q̃ deus sciret. genitrix ignoraret. Itaq dei filius Saluator noster humanã indutus carnem: cum orasset patrem: ut amaritudinẽ auferret sibi cruci: si possibile esset: subdidit homo: ut hanc facultatem ac difficultatem omnem diuino consilio iudicioq submitteret: uerũtamen nõ quemadmodum ego uolo: sed quomodo tu: Qua quidem & christiana & gẽtili admonitionem distractus & si non debeo petere certum aliquid: cum tamen hodie uita sit nobis aliter icomparata: aliter & apertius suplicandũ: & certius aliquid postulandum esse duco. Nam licet tu pontifex maxime deus sis nobis in terris. gerasq christi officium: es tamen homo: qui ut Tullius inquit: uel prudentissimus: uel sapientissimus in mentibus hominum atq multorum necessitatibus: potes falli atq errare. Quare mea quidem est detegenda ualitudo: ut boetius docet: si medicantis operam expecto: uulnus est detegendũ. Ego iã dudũ & litteris adhibui omnẽ operã: & uitæ curã habui modestissime imprimis ut & doctus aliquando: & bonus & adhiberi possem. & essetum uero: ut quæsita fortunatum ui atq fauore: commodius qui rem atq liberius incumbere studiis. uidetur enim uiuendi acerbitas atq difficultas plurimum obesse bone hõm in studendo agendoq uoluntati. quã obrẽ illud Terentianum hactenus me perhibuit mihi desperare cum non põt id fieri qd uis: id uelis qd possis illdq spẽ scõstituit optimã: qd apd maronẽ: o passi grauiora dabit de⁹ his quoq finẽ. nũc ubi & laboraui iãdudũ

in uita: & familia meis hŭeris a pře grauis ē relicta: & patrimoniū ē debilissimum & eo pacto a studiis distrahor p familiaria negocia: & a negociis p studia: ita ut neutris satisfaciens nihil efficiam: ad tuam decurro sanctitatē: quæ me adiuuet: mihi meisq; uiuēdi uiam aperiat. Quid certi postulo: de re queris: uel de genere: ut sis in me officiosus: ut qm̃ religiōi sum ascript⁹ tā tū i me conferas beneficii: quātū nō mea quidē merita: quæ aut nulla sunt: aut minima exigūt: sed tua munificentissima solitaq; largitio impartitur: Vacat hic diui Ambrosii abbatia: uacāt alia quedā ecclesiastica. Delige qd mali: meq; tua exorna gratia. Eo pacto & meos ex Horco iā semineces i lucē reuocabis: & me procurabis inter uiros nō ignaros aliquādo numerari q me tuæ btitudini totū dedico. uale. Ex Mediolāo. viiii. calēdas Ianuarias.

Sinonima postulatiua rei certe.

Rogo librum hunc mihi commodes.
Ne rem hanc mihi neges: te obsecro.
Cupio uæhementius id mihi tradi.
Plurimum appeto. tuum equum abs te consequi.
Laboro solum: ut hoc mihi dono des.
Omnis mea re cura in hac consequenda sita est.
Fac si me amas: ut rem postulatam ad me mittas:
Si meus es: ut ostendis: nihil excipies: quo minus hoc me ornes munere:
Credo abs te amari. ut dicis si rem petitam mihi das.
Afficies me uoluptate incredibili: cū i hoc mihi donādo nihil omiseris.
Quod abs te cupio: ne producas in spē uanam.
Esto erga me tam in hac re liberalis. q̄ ego erga te forem.
Obserua in re parua quam postulo: talem in me diligentiam: qualem in te multo in maioribus obseruarem.
Cura ut intelligam te in hac re postulata non minus liberalem: q̄ in reliqs ante hac semper fueris.
Peterē hoc abs te uerbis plixioribus: nisi te minifică natura cognoscerem
Tam es solitus esse liberalis: ut in hac re certa postulata nihil dubitem.
Quoniā a te pēdet mea salus omnis: hoc quod oro: fac ut exorē facilime.

Titulus. xiiii.

Communis amicitiæ causa familiaris.

A debemus amicis singulat ut Plutarchus docet: quæ nobis ipsis Propterea uoluerunt ligurgi leges: ab amicis uel ditissimis in amicorum caueri causis: nisi cū i isdem diuitibus eæ causæ proprie crederentur: Agit istic curius causam: q mihi supremo est amicitiæ genere coniunctissimus. Ago causam hāc ego ipse: cum nullo sit a me diuisus ille. Afficitur is iniuria: Ad me pertinet. Iure in eius agitur causa: Ad me attinet. Quid nam suum ille scit esse: quod mihi commūe uel ipse diffiteatur uel ego nō

affirmem. Te igit̃ rogo uæhemẽtius ut amicitiæ cõmunẽ hãc esse causam ducas: nec a Scipione Lælium separari posse nec a Curio Ludouicũ. Sum⁹ animis ita cõiuncti: ut aius ab Aristotele coniunctus dicitur esse corpori: ut lætanti conlætetur: & dolenti condoleat. Cõmunem mihi uitam cũ eo cõparaui: cõmune uiuo fatum: cõem quoq; subirem mortẽ. Tu me amas hunc ama. Tu me foues: hunc foue. Tu me uides: hunc uide. Nihilo differimus alio: q facie. Vultus est idem quẽ a uolendo diffiniuit Tullius dictũ esse signum apparens in facie: secundum animi uotũ. Vnde illud extat nasonis. Heu q̃ difficile est: crimen nõ prodere uultu. Mente nõ dissimili. pari studio. paribus officiis etiã cupimus fungi: nec alius cuiusq̃ est muneris particeps: cuius alter possit expers appellari. Superest ut in eo me totũ esse ducas. Bene uale. Ex Mediolano. viii. Kalẽdas Ianuarias.

Cõmunis amicitiæ causa familiarissima.

INiuria lacessitus est a conciue tuo Marcantonius amicissimus me⁹ Cõmunis amicitiæ causa fecit hanc iniuriã: nõ ad me minus attinere q̃ ad illum. In illo. n. ego sum facitq; firmissimum hoc & uerissimum amandi genus. ut neq; ab me absit ille: nec ego ab illo abesse possim Debet qui est iniuriis uindictam dubitare. Is iniquus certam habet. quã expectet propediem: putetq; nõ esse nos mente tam abiecta: ut ulcisci hãc nequitiam nesciamus. Faciemus id quidem & maiore multo mensura. Commune sibi odium suisq; comparauit omnibus & meum & amici: hoc ẽ duorum ingenia. uno. spiritu: duorum tæla uno ictu: quod ut eum admoneas te plurimum oro. ut intelligat: quid egerit Bene uale. ex Mediolano septimo Kalendas Ianuarias.

Cõmunis amicitiæ causa grauis

t Rito illud Græcorũ uerbo a nobis usurpatũ est: ut amicorũ oĩa sint cõmunia. Quãobrẽ iter eos interdũ cõtẽdi uisum ẽ de morte quã uterq; sibi mallet: ut amici succurreret uitæ: qui fuere apud ueteres cõi amicitia cõiunctissimi. nã cũ Phytias &: Damon amicissimi qdẽ illi ad Tyrãnũ Siculũ cõuenissent a quo alter esset neci destinatus: peteretq; ut se ire domũ sineret. testamẽtũ editurũ ordinaturũq; negocia domus suæ: p eius reditu altercauit: ea lege ut si nõ redderet pro eo cederet. Miratus paulo post tyrãnus eius reditũ ad patu; interitũ: ut amicus uiueret nec nõ utrisq; cõtendẽtis uolũtatẽ moriendi: ne periret amicus nihil magis optauit: q̃ ut tertius illis ãnumeraret: quorũ oẽs erãt cões causæ. Eodẽ fere contendendi genere amicũq; sibi pferendi cognitus est apud Dianã illã turicam: cui a Toanoe uiro Ephiginie solebat alter ex hospitibus imolari: cogniti sunt Orestes & Pylades: ac seruat⁹ uterq;. O iucũdissimũ amicitiæ genus: quod neq; letos deserit nec mœstos: nec magis uitæ cedit: q̃ morti. Quid si potius in luctu ac rerũ acerbitate uerũ cognoscitur cõis amicitiæ fundamentu;

ac robur[que] in exultādo. Nā ut sappho. In aduersis optimi sunt amici: Nā psp[er]a semper amicos habēt. At ut seuerin⁹ ait. Qui cecidit: stabili: nō erat ille gradu: Vos in eū estis religionis nostræ sacerdotum ac theologū in ue[n]tis oi[que] hunc cōtumelia iniuria[que] sectati: q ut uir doctissimus est atq[ue] oi probitatis inocentie integritatis[que] genere splēdidissimus: sic mecū ea cōiunctis simus amicitia: ut cōmunia mihi ducā huius singula: iniuria nō ē hic igit[ur] unus a uobis lacessitus at & ipse cū illo mihi ppriā illatā iniquitatē esse du co. At q despexistis eū talem ac tantū: cōtēnetis & me pariter: nec a me ma gis uobis esse censebitis metuendū: q̄ ab ipso timueritis. At quo primū est: occurrat uobis Virgilianū. At sperate deos memores fādi: atq[ue] nefādi: nec existimetis: quia nondū uos plectit oblitū nos esse xp̄m. Nā ut Valeri⁹ ait. Lento gradu ad uindictā sui diuina pcedit ira: Tarditatē[que] supplicii graui compensat. Verū & hoies nos haud cēseatis tam esse uel rationis expertes uel humanitatis: ut nesciam⁹: nolimus[que] docere q̄ inique tulerimus: & infē si feramus: ut in ulta hec remaneat iniuria. Cōmunis amicitie causa: uitam meā & rem omnē in hoc uindicte genus debere me cōferre: non nescio: at contra scio mihi oēs defatigandas ppinquitates in te sim adiumento: qui uel mihi pfuere: uel amico: cuius cōmunē causa[m] semper ago: Quod si id nō seruaret: frustra p ulciscēda Patrocli morte: apud Homerū Eacides se p[ro]lio insecutioni[que] asciuisset Hectore: a qua iure iurādo iratus in Agamemnona se abdicarat. illo[rum] q cōmunē amicitiā tam diligenter obseruarūt: & ego uestigia imitatus nihil omisurus sum: quo minus hāc in amicū illatā iniuria[m] a q̄: ac in me ipsum ulciscar. Rem habes qui contra sentis. Ex Mediolano. vi. calendas Ianuarias.

Sinonima communis amicitiæ causa.

Amici mei causa mea est.
Omnia quæ amicus sentit: ego sentio.
Nihil od amicum attinet: quod ad me non pertineat.
Quicquid amicus sentit: ego experior.
Si quid amico accidit: mihi euenit.
Amico iucunda: mihi sunt uoluptuosa.
Fac ut amico placeāt: si uis placere mihi.
Nihilo mea mens differt ab amico:
Quæ uis amara mihi: sint amico prius:
Cor meū amici corde cōiunctum est:
Nulla sunt in amico: quæ nō sint in me pariter:
Difficilis æque sum in amici luctu: ac in meo.
Cū de amicis cōmodis & incommodis loquor: de meis me loqui crede.
Nulla cogitatione uel in re minima sum ab amico disiunctus.
Nihil est tam mihi mecum, quod ab amico separatum esse uelim.

Quod me curare quis uelit faciat ut amicus curet.
Cui meus est amicus fautor: is me sciat sibi futurum adiutorem.
Nulli est uel patris tam cara causa: uel filii: q̃ mihi quæ mei sit amici.
Nihil inter ueros amicos est non mutuum.
In amici uita: mea quoq; stat uita.
Ab amici pendet incolumitate in primis mea salus.

Iocosa de se familiaris. Ti. xv.

e Go nihil unq̃ pluri feci: q̃ ut graues & modestos honore: sic leues & petulãtes aliquo afficere incõmodo. Sic enim me admonet Hesiodus epigrãmate suo dicẽs ut grauis atq; bonus titulus iactat̃ honestis. Sic malus assiduis cõstet & ipse locis. Ego enim pacto ut Plinius docet boni ad uirtutes alliciuntur: mali a uitiis deterent̃. Cũ hodie noster ille Theologorũ simia in iocularium patrum incidisset: iãq; supra modũ se iactaret: ad meq; cõuersus auderet de Theologis subtilissimis uelle contendere. Quis nam dixi o Cocule noster futur⁹ ẽ arbitrer: ne dĩc iglorius terã: Percũctãtibus q astabant: plerisq; bonis patrib⁹: cur eũ Cuculũ appellassem: fabulã satis iocosã dixi. Cuculus ausus ẽ cũ philomẽa uelle de cantu: musica q; certare. Coacta illa in certamẽ descendit. Asin⁹ delectus ẽ iudex: q̃ppe q primus illa trãsierit: quia primũ trãseuntẽ iudicẽ delegerũt. Audiuit hic auriculatus utrũq; canẽtẽ. Philomenã modulis ad æthera uolãte cuculũ suo illo incõtinuo cuculatu in idẽ semper se flectentẽ. Tandem sic censuit. Ego te philomẽa tot garritibus usã nõ capio hunc intelligo: q latine cantat & aperte: Hic meo qdẽ arbitrio te superat. hac fabula dimissus est cõfusa simia nostra: Vale. ex mediolano. v. Kalendas Ianuarias.

Iocosa de se familiarissima.

f I qd agam q̃ris dormio. Nam inter assiduas hic sum nebulas: nec lux est illa īterdiu: nec cũ q̃bus cõmẽter de re ulla: inuenio socios. fratres meos a sõno uix possum excitare. Credo mũdũ ruiturũ. Dormio: ut me dormientẽ mortis dolor min⁹ afficiat. Ad hæc aũt ne mortuorũ me inuadãt cadauerã solũ. Nã cũ adsint omnes in cellulis: ego q̃d solus cõtra tot luce sũctos auderẽ. Quid qd eo magis mihi dormitãdũ ẽ: q̃d hic insurrexit frumẽti caritudo maxima: Itaq; ne sæpius panem queritemus: q negatur assidue: dormimus. Quod si ad me scriptur⁹ es quippiã. fac ut eã expectes diẽ: qua nos Apostolus uocet: inquiens. Hora est iam nos de somno surgere: cũ hactenus xp̃m audiamus dicẽtẽ dormite iã & requiescite nã & uos pariter omnis dormire conIector. nihil ad nos mittentes litterarũ. ex mediolano. iiii. calendas Ianuarias.

Iocosa de se grauis.

Vm uellem ad te grauiter quicquam scribere tũ occurrebat iocosa de me materia. Distrahebar a scribẽdo: sicq; mecum ipse dicebã.

Ad uirum grauem iocos scribam: At quo pacto grauis esse iocando possi;
Tũ redibã in mentẽ: cũ meminissem. & ciceronẽ de cauillãdi ioeandiq́ȝ gra
tia satis eleganter locutũ. & Demosthenẽ apud græcos idẽ factitasse: & plæ
rosq́ȝ uiros doctissimos summã laudẽ iocãdo cõsecutos. Quid ẽ eni; aliud
iocus (unde cauillum & facetiæ ꝓdeũt) q̃ genus quoddã & artificiosum &
urbanũ. quo uel mores alicuiꝰ cũ modestia accusant: uel frænũ iniicitur in
solenti uel inter amicos & pares aut nõ multo dissimiles ridẽdi materia nõ
ꝑcaciter exhibet: nã qs te fili accinxit ensi dicẽs Tullius. & risum cõmouit
& magnã multoꝝ sedauit aiorũ perturbationẽ. At q illud apud græcos de
duplici. D. D. in oraculi sorte inuento. quo uolebant aliq scriptũ interpreta
ri. Dominaberis Dionysi. At ioco dictũ deliras Dionysi: omnẽ in Dionysii
uim ac mentẽ sniam pendentẽ reuocauit. Prætereo Terentianum illud in
urbanum. Tute lepus es. & pulpamentũ quæris ad me uenio. q cũ nuper i
corona uiroꝝ essẽ claroꝝ. allectꝰ sũ ad iocãdũ a nescio quoquẽ & si ut Vir-
gilius ai fama obscura recõdit. Est tñ ea & auctoritate apud multos princi
pes & gratia: ut nõ sint eius responsa. quæq́ȝ in eũ rñdentur negãda. Is eni i
nostros sacerdotes inuectus: dicebat eos edaces uoracesq́ȝ. ebriosos libidi-
nosos. & hmõi confectos uitiis. Ego respondi. quod in Petrũ apostolum di
ctum prohibẽt. loquella tua te manifestũ facit. Rogãte illo. quid dixissem
Idem aliis cõplexus sum uerbis dicẽs. Qui d terra ẽ de terra loqtur. Percũ
ctante rursus illo satis litteraꝝ ignoro. qd dicerẽ: Mutatis iterũ uerbis eã-
dẽq́ȝ secutus sniam subdidi Virgilianũ illud. Nauita de uentis & rursus co
molestius instate qd dicere. in illud Satyricũ icidit. Tractant frabrilia fabri.
Cũ aũt omnino uellet uulgi more latiniꝰ a cõmuniꝰ ab me exprimi. qd de
mũ uellẽ. Sic ego. cõstituit Gãmarus cũ uulpe decursu certare. dicẽs ad cur
rendũ separatissimũ cum Olympionicis posse cõtendere. Vulpes irridebat
primo Gãmaꝝ bestiolã admirata. mox instantẽ audiuit. Sed cũ iã cursus
decreuissent spatiu; a quodã riuo. In quo erat Gãmarus educatꝰ: ad aliũ us
q́ȝ riuũ: i quo fines erãt prati. per qd currere cõstituerat: subdidit. Gãmaros
ipse: currere cũ uulpe nõ uelle: nisi eã sibi tanto ꝓponeret interuallo q̃tũ eiꝰ
uniuersum cõplecteretur corpus. Nolẽte uulpe: quæ satis esse dicebat cõtẽ
tionẽ: uel sine hoc pluri. Gammarus instabat hoc uelle: ut maiorem asseq̃-
reret uictoriã. Tandẽ eiꝰ importunitate cõmota uulpes cõditionẽ accepit
Spatium designatum est: & extendentis caudam uulpis totũq́ȝ ad bene cõ-
modiusq́ȝ currendum corpus pilum accepit: caudæ gãmarus: ex quo pen-
deret: quod illa præ piloꝝ multitudinẽ nõ præsensit. Mox dato signo: a car
ceribus ad calcẽ (ut aiunt) uulpes gammaꝝ leuissimũ pertulit caudæ pen-
dentem: cumq́ȝ se cõuolueret: ut eum: quem existimabat adhuc esse in pri-
ma linea: irrideret: is sese prostrauit: & ictu caudæ uulpinæ in proximum fi
nitimumque reiectus est riuum: Clamante autem illa: ubi nam es o belluat

respōdit istubi tu o fera. Conuoluens ad illum se uulpes: illis est usa psalmistæ: hoc est mirabile in oculis nostris. Potes & tu fortasse bene ac leuiter currere: sed cursoris certe faciem nō refers. Hac fabula irrisus est ille mihi q uellet alios quasi uir grauissimus accusare. cū nihil haberet i se nō leuissimum Titubare cœpit ipse: Alios cœpit risus nō mediocris. Rem habes. Vale ex Mediolano. iii. Kalendas Ianuarias.

Sinonima iocosa de se.

Ego mihi iocando non indulgeo.
Nihil prætereo: quod ioci sit.
Cum desunt alii: sum in me ipsum iocosus.
Habeo quid iocer: uel in memet.
Cunctos iocis adeo.
Neminem sine iocis prætereo.
Tam mihi sunt facetiæ multæ: ut eas non possim obliuisci.
Nullius rei facilius. q cauillandi memini.
Non prætermitto cauillandi rationem.
Mordeo multos iocis.
In plærosq; iocando ueritatem exprimo.
Magna mihi est de facetiis cura.
Adhibeo præter cæteram maximam facetiis diligentiam.
Et si res graues nunq̄ obliuiscor: iocosas tamen non reiicio.
Græcos imitor: q in cauillis maximam uim eloquentiæ statuerunt.
Habent ioci nescio quid mordacitatis urbanæ.
Facetos ego uiros plurimi faciendos duco.
Cupio in omnibus iocis uti nō indecoris.
Video plurimum prodesse facetias: si nihil habent scurrile.
Iocosos homines maximi facio.
Supra facetos uideo nullos hodie in precio.
Cauillorum audio legem antiquis usurpatam.
Plurimum iocis oblectari uideo cunctos.
Ad facetias omnes intueor modestas inclinari.

Titulus. xvi.

Iocosa de alio familiaris.

Cœpisti: ati nūdū qdē nostri Curii facetias: At ego tibi hois omnē uolo laudē notā esse. Est ut illo utar Hieronymi: nō minus i cauillādo: q̄ in accusando pnus. Vt curi⁹ ē. ita noie suo dignissim⁹: cui nihil pbari pōt sceleratū: is ubi nescio quē itueret bonos ois irridentem assidue i Curiū iā risū apparasse: hūc uocauit in hominū coronā: cōuētūq; nō paruū: atq; ait. Scis ne bone uir: Cur canes latrēt: illo respondente: qm̄ famēt: subdidit male sentis: At qm̄ cor̃ hoc fert & usus & natura. Verū itē

41

ligis:quare infantes a laruis defleāt uisis dicēte illo:qa lac nō habent: quod emungaт.adidit nec id qdē bene:sed metuūt a bestiis sibi formidolosis. At tenes:cur leone uiso asinus rudiat:illo referēte:qa metuit: Nec id qdē bene Sed qm̄ paratū uidet regē a quo possit uorari natura id facit nō met⁹. quid annuerent hæc problemata:postulāti:respondit: posse in eū cōferri singu-la:qui consuetudine naturaq; semp latrat:nec qd in quēq̄ loquaт cōsideret eū uero non uidere quicq̄ apud laruatū loqui cū uideret bestiam hunc esse qui laruatum se hominem diceret:quasi Simiam:irrisorē cælitum ipsi uero post hac se suiq; similibus uisis:quasi Asino:apud leones rudiendum assi-due:hæc prohibendum ei quidem sua sentētia loquacitatis fatuitatis scur-rilitatisq; precium Risere curii grauissima & cōmodissima cuncti. Vale:ex Mediolano pridie calendas Ianuarias.

Iocosa de alio familiarissima.

'p Etrū nostrū scis esse inersum:nolui cōuersum dicere:ut cauillo uti liceat litterarū mutatiōe. Factus est.n.noster monachus:uouit: ut ait:se nunq̄ peccare in se ipsum:ea ut opinor mente:qd suā cupi-ditatē fraudabit nūq̄ A ise rationē habiturū cōstituit:hoc est q̄tū aius red-dat uoluptatibus. Bonus est totus:nā cognomēto dicit bon⁹. Quis eo me lior:qui se nō negligit. Teipsum audi:ad curionē scripsit Tullius.id obser uat hic noster præter se neminē audit. Per infamiā(inqt Apostolus) & bo-nam famā.id istud curat. Sibi parat infamiā:suis reliquis uiris optimis bo-nā famam. Totus(ut uno concludā uerbo)iocus est:qui nedū alios(ut in se iocentur)cōmoueat:uerūetiam in se ipsum ipse iocari non desinat. Vale ex Mediolano kalendis Ianurii.

Iocosa de alio Grauis

Mnis humanæ uitæ rō:q̄ p uirtutis cōsuetudine sit inuēta:ut iqt lactāti⁹nō nisi cū uirtute cōiuncta cēsenda est. Cauillis aūt & face tiis q̄ uti sciūt:plurimūq;(ut Plinius & Martialis ait)habet salium quasi cōdimēto suauissimoq; ad panē obsonio munitus accedit. Cū.n.ite niant q mordere alios suis ineptiis apparati neminē metuūt: sed & urbani sunt in cauillando & scurriles:ut Mimi solēt in scenis aut ad mēsas parasiti. Iocosi uiri docti sunt:a qbus illi cogant resipiscere aut nō assidue furere: ut ait Polybius. Mutius igiт hic noster:quē appellamus aliqñ mutū:nō ē tibi nūc appellādus Mut⁹:neq; rursus loquax:sed eloquēs & iocosus. Nā cū eēt in corona curiæ:a qua neq; milites abessent:nec sacerdotes:nec principes:i uasit eū stultus ille nebuloq; Pasin⁹:quē Palatinū scurrā:ut Iuuenalis Pari dē pātomimū uocat:merito sum⁹uocaturi:petiitq;:qd nā esset cur rideret nōnūq̄: sepenumero uero(erat. In parte rūdit Democritū imitor & Dioge nem:q eiuscemodi fuissent. Quare petiit ille nō in uniuerso at in parte imi taris. Quia illi subdidit:aūt hoium ineptias oium ridebāt:aut inanis ope-

ratiões uolũptatesq̃: qb⁹ merguñt: lachrymabãt. At mihi nõ solum ridẽdorum dolendorum ue labor adhibetur: sed illis duntaxat conuentus: in quo uerseris. Risum enim ab iis contineo: q nõ tuis oblectent insulsissimis salibus: ab iis gemitus mihi ministrat: q quicq̃ in te cõferũt adiumẽti. Quem me dixit ille: credis esse. Non credo rñdit: at scio certo te causis simillimũ: q aliqbus adulat: ut edat. Es. n. edacissimus colax: in aliquos latrat: q eũ uerberibus ab se pellũt: ut tu in eos soles mordẽdos esse diligẽtissimus: q te q̃dẽ indignũ appellãt: i quẽ uel munera pdant uel cœne. Esto canis: sim ait: qd deinde Simia dixit: quasi me simlã: qa cũ neq; humanitatis habeas qcq̃ nec officii: nec loquare: nec audias: qualem Albertus eã esse descripsit: faciẽ tamen hominis prætefers: dentesq; at nutus bestiolæ: & ut Iuuenalis ait. Es fraterculus ille gigantum: Hisce iocosissimus: sed uerissimis quidem uerbis obmutuit ille tam diuq; siluit: q̃ diu risimus omnes: Mox ad æstantes cõuersus: minime pudebit me inquit cœnare ꝑpterea. Vide qualis est uterq; Bene uale. Ex Mediolano. iiii. Nonas Ianuarias.

Sinonima Iocosa de alio.

Est hic uir iocosissimus.
Dicit hic omnia facetosissime.
Nihil hic loquitur iniucunde.
Est in hoc homine plurimum salium.
Ex huius uerbis assidue ioci pullulant.
Nullum est huius sine cauillo uerbum.
Abundant hic in omnibus uerbis iocandi condimentis
Vt hic est facetosissimus: sic & urbanissimus.
Quo pacto nihil immodeste hic profert: sic iocis ad rem utitur & personas commodissime.
Ex hoc hoie loquẽte inter amicos: plus hauris salium: q̃ ex alio ineptiarũ.
Nunq̃ hic facetus esse solet inurbanus.
Quid est quod hic sine summa ratione cauilletur.
Quid hunc mordet insipide ab hoc mordetur sapidissime.
Ad huius uirtutes reliquas accedit: qd est unice facetus.
Eam hic habet in iocando gratiam: ut nullius accusatione castigari debeat
Tanta est huic in cauillis modestia: ut nihilo excedat.
Quis hunc dicat mordacem.
Omnibus bonis huius facetiæ placent.

Titulus. xvii.

Særia de se familiaris.

Si laudem ueteri accepissem Romanoq; uerbo: in proprio sordescere ore, særiũ nescio quid atque graue de me scriberem: Accessit huc noster commilito, qui regentis hic titulo conductus ad do

dendū esset arbitratus est se Pythagorā philosophādo censeri. Scotum ipm sapientiæ nodis enucleādis. Sepenumero in illud puenit Ciceronis. ut & superbū se declararet q nihil rńderet: & cōtumeliosum. q male rńderet. uelle plus sapere q̄ oporteret. aduersus apostoli pcepta. Vbi plurimū hæsitatum est utrinq̧: & apud hūc qualē sese in nos patefaceret: & apud nos: qualē existimaremus: tandē cœpit se iactare: neminēq̧ sibi philosophū aut Theologum dicere parē in uniuerso terrā orbe: nos uero iudicam⁹ hūc malos educasse clientes: a qbus nō laudatus seipsum iactaret. Interea & in me fremebat: qui ei nō deferrē q̄tum uellet. Ego tū palā eū honorabā: tū priuatiꝫ ut sese ipse uinceret: frustraretur q̧ spe sua. Cupiisset. n. ab me cōtemni: ut dissidii cām inueniret. Tandē sese leuissimū apuit hic abiit assidue sibi arrogās multa me paratū inuenit taciturnū. superb⁹. humilē. loquax elinguē. Ebriosus modestū. Gulosus cōtinentem. In ieiuniis in uigiliis: in canonicis horis est cognitus: qualis esset. Hæc grauitas mea. Bene uale. Ex Mediolano. quarto nonas Ianuarias

Særia de se familiarissima.

I Am dudū egi cū Lucio litē. Sed ita qdē: ut nō litigasse at poti⁹ disputasse uidear. Egi. n. unā cām nec pbris unq̄ cōtēdi: nec iniuriaꝝ ullo genere. Si qd excādescebat: nihil ad cōtumelias rńdebā nihil ad minas: hoc dūtaxat resipisces: hanc exues mētē. Nunc tui nō es compos Tibi nō obtēperas. Perturbata loqueris rōne. Rabies eū aliquādo furorq̧ uidebatur inuadere lingua nutu: oculis gestuq̧ totius corporis loquebatur Eo eram impetulātē minus exasperatus. Risu cogebā hunc opprimi. Cuꝫ pacatiore cerebro quiescebat: tunc argumētis a me uincebatur. uale ex mediolano pridie nonas Ianuarii.

Særia de se Grauis.

N Ihil arbitror in uita dignius quā i særiis assidue grauibusq̧ uersari cāis: q̄ (Salustio teste) ut hoies p se laudāt ita semp ad uirtutem īclināt. Quis. n. in re leui uersatus assidue (ut Basyli⁹ inqt) pōt eē haberiq̧ nō leuis. Nā qui de terra est (ut christianū est illud) de terra loquit tritoq̧ apud hesiodum græcoꝝ dicitur uerbo: auem garritu nosci. Grauitatem iccirco ueteres in Catone laudāt leuitatēq̧ in plærisq̧ sermonis. uituperat. Mihi nuper id contigit: quod neq̧ sperabā: nec expectabam: ut qdam me hypocrita nō tēptauerit solum sermone imodesto: sed coegerit q̄ sit særius sermo meus aperire. Cum predicaret. n. & ad eum conuenirēt plærisq̧ uiri boni & simplices: & fortasse fame cupidi: ego uero minime: publica me cœpit insectari prædicatione: illa solita hypocritaꝝ seruata clausula se mei misereri: quem uideret hostem esse uerborum dei q nunq̄ ad audienda pcepta. Saluatoris accederem. Ad huius eo die auditorium accedēs: priusq̄ e pulpito descēdisset. hæc sū pcūctat⁹ ut diui Thomæ remedio usus publi

cū hūc accusatorē publice docerē accusandū. Quarto bone uir dixi. Nū de us ipse sis. Eo se deū negante subdidit: q̄ nā igit lex docet: q ad te nō audien dū accedit: hæreticū esse. Q uoniā ait: ego hic sum q loco Dñi loquor. V bi mādatū dixit. Quis ꝓcuratorē instituit. Ego ne tibi credā: quē contra sunt oia dicta. Temulēto sobrietas: Ignauo sollertia. Furenti prudētia. Imperito doctrina est cōtraria. Quis te in his uirtutib⁹ credat recte loq quod nescias: uenitq; in mentē Iuuenalis carmē. Loripedē rectus derideat: æthiopē albus Et rursus. Quis ferat Gracchos de seditione querētes. Debet ut Chrisostomus docet: a nemine posse incusari: qui accusat alios. At ille obmutuit: nec quidem ausus est ad ea rńdere: quæ addidi ad ei⁹ uitia. Særia fuere oia hæc a doctissimis iudicata. Bene uale. Ex Mediolano nonis ianuarii.

Sinonima særia de se.

Nihil est mihi seria oratione carius.
Grauis sermo cunctos decorat.
Q ui sapit sermonis dignitatē: in sēntentiarū crebritate si tam iudicet.
Orationis laus omnis in seriis esse debet composita.
Si uis loquens omnibus esse iucundus: grauis esto.
Nemo se cuiq̄ grauitate uerborum ingratum existimet:
Abhorret ab omnibus oratio non grauis: at særia cunctos delectat:
Q uis est tā alienus ab oi doctrinæ genere: cui grauitas pondusq; uerborū non placeat.
Nemo tam rudis est: quem non delectet plurimum oratio særia.
Iocosa nutrirunt aures: at grauia mentes.
A nimis hominum sermo særius æsca quædā ē: omne uiuacissimum afferens nutrimentum.
Orationem graui maximopere lætori.
Tam est mihi uoluptuosa oratio særia q̄ quod maxime:
Cū in uerba peruenio grauitatē præseferētia: nihil īnde me facile detrahit.
Sum rebus uerbisq; særiis deditissimus.
Særia quæq; in epistolis me sibi ascripticium asciscunt.

Titulus. xviii.

Særia de alio familiaris.

q Vam sit noster Curius grauis in oi re sua: uel ei⁹ sermo manifesto docet. Est. n. totus serius. Disceptauit nūc de diuinis publice i cla rissima Theologoꝝ corona. Q uis possit (uel si centū habeat Homeri: quas Persi⁹ replicat linguas) describere: q̄ oia dixit særie. Credidi aduersarius hūc cauillis mordere: nūc Mercuriū ægyptia cū uocās: nunc colossum Phodiū nunc Circulū ad taberna Hic tulit iniurias: uerbis respondit: q̄ grauissima: eo illi turpius esse: quod loquacior ab elinguibus superaret. Tandē in id deuentū eum: ut interminatus fuerit aduersarius. At cu

43

riusq̃ grauissime dixerit:non iniuria constituisse ius ciuile:opus esse facto
ubi uerba nõ sufficeret. Propterea sibi cedendũ duello nõ cõtentioni. Dic
ille inquit (si non cedis) imo nihil hic ait cedendo taceo:ne te cogã:ut Te-
rentius uoluit. Ex stulto insanũ reddi. Cognouerũt Curii grauitatẽ omnes
illiusq̃ leuitatẽ Bene uale. Ex Mediolano. viii. Idus Ianuarii.

Særia de alio familiarissima.

Oluissem adfuisses cũ hic noster Curius cõpulit nos suã grauitatẽ
o supra modũ admirari: Aduersus petulantiã Marcãtonii: cuiũs con
tumeliis afficiebat̃ assidue sua in lite fuit ea uerborũ særiorũ mo-
destia ut nil grauius dici queat. Ille maledicebat. hoc semp bñdicẽte ille hũc
stultũ uocabat:hic eũ sapientẽ. Sic tandẽ. Si tua istæc sermocinatio sapien-
tis est:mea stulti:quæ cõtraria tuæ. Vale ex Mediolano. vii. idus Ianuarii.

Særia de alio grauis.

Vriũs noster uir grauissimus:& si nunq̃ aut fecit q̃cq̃ nõ pmodẽ
c ste:aut cogitauit nõ prudẽtissime:aut locutus ẽ nõ særio quib⁹ uir
tutũ generib⁹ reliquos huius ætatis superauit ois:nũc tñ ea & co-
gitauit:& dixit:& fecit:quibus seipsum superauit:ut illo utar in socratis. nã
cum in hac urbe delectus fuerit prouinciæ monachorũ nostrorũ pses:aduo-
cauit primũ in cõsiliũ ex oi ordine ministros atq̃ custodes:habuitq̃ oronẽ
& copiosam & elucubratã diligẽter de iis oibus quæ deceat illos obseruare:
qui uitam religiosam delegerũt. Hac aũt paucis cõplexus est:qb⁹ ordo no
ster teneat̃ uotis:tantasq̃ tum castitatis:tũ uolũtariæ paupertatis:ac obediẽ
tiæ ludes ptulit:ut incredibile dictu sit. Nã & ab Aristotele declarauit has
esse istitutas leges uitiorũ fugandorũ q uirtutẽ distixit in cõtinẽtiam uirtutẽ
& heroicã:& xpiano exẽplo id aptũ est cũ non pmisit se Saluator tẽptatus a
spiritu in incõtinẽtiã delabi:p panis oblationẽ in sũma fame:nec in superbi
am:p hortationẽ:ut se deiiciens ex pinaculo speraret ab Angelis in manib⁹
suscipi:nec in auaritiã:per regnorũ oium pmissionẽ:si cadẽs adorasset eum
Addidit & illud Ioannis q̃cq̃d eẽt in hoc orbe aut i castitatẽ esse carnis. aut
uite superbiam:aut oculorũ incõtinentiã:ppterea q̃ religiosuz aduersus ea
mõdi picula debere sese ascribere castitati:obedientiæ. paupertati. Mox in
hæc explicãda descendit:execrat⁹ libidinẽ supra modũ: q̃ cæcũ sequeretur
ducẽ. cũ qua esset ois imundicia omnis turpitudo. Superbiã uero illã fuisse
docens. quæ coegit primos spiritus in Abyssum cadere. Auaritiã pari mo-
do illinc originẽ duxisse a qua fiunt homines imanes in pecunia optanda
quam ut inquit Cicero Nemo sapiens comcupiuit:& sophocles dicit. Au-
ri cupiditatẽ abiectiõe mentiũ gigni. Deinceps ubi cõsulto cũ patrib⁹ mul
ta cõmentatus est ad religionẽ pertinẽtia. cunctos adiuit cõuentus alios pu
niuit peccantes. alios castigauit errantes alio:ad uirtutes (propositis etiam
præmiis) inuitauit:ea uerborũ grauitate:ut admirati sint oẽs: maluerintq̃

huic obtemperare uel acriter uerberanti.q̃ alteri uel humanius mitiusq; co
genti. Vide quantũ inter hoiem hũc huiusq; cũcta særia & alios aliq̃ȗ acer
biores(sed leuiores)intersit. Bene uale. Ex mediolano.vi.idus Ianuarii.

Sinonima særia de alio.

Certe hic uir est grauissimus.
Hoc uno quis magis særiis delectatur.
Est in hoc tanta grauitas ut nihil non loquatur særio.
Tanta est in curio uerborum ac sententiarum copia:ut admirabile sit.
Verborum ac factorum hic pondere ac mensura cunctos superat.
Nihil ab hoc profertur insipide:nihil immodeste.
A nulla grauitate abhorret hic noster.
Est hinc omnium in særiis & cogitandis:& dicendis haud inferior.
Vt cogitat hic omnia mature:sic facit consulto.
Temeritas & insolentia dicendi agendiq; Curio est protinus inimica.
Prudentissime curius cuncta rimatur:& consultissime perficit.
A curio tam abest leuitas:q̃ ab insaniis grauitas.
Cum curio nulli stulto quicq̃ est commercii.
Tanta est huic cum sapientia familiaritas:ut ab ea nullis uitæ suæ partibus possit disiungi.
Curius cum est in agendo prudentissimus tum in dicendo grauissimus.
Vtinam omnes qui særiis delectantur. Curii similes fierent.
Si res publicæ Curii similibus mandarentur gubernandæ fœlicissime sem per essent

Titulus.xix.

Imperatoria familiaris.

e T si nõ dubito:uos milites huic ædicto cõtinuo fore obtẽperatu ros nec multis arbitror opus esse ad eos adhortãdos q̃ fuere semp mihi obsequẽtissimi:ut adiiciam tñ calchar equo spõte curreñti ut Euripides dici uobis ipero:ut ad diẽ constitutã in castris cu; impedimentis iam sitis. Dies aũt erit.xii.kalendas aprilis. Martis enim fauore fræti: quod ueteres factitarũt:bonis procedamus auspiciis. De uictoria nobis ac hostili um fortunarum præda nobis est nihil dubitandum:cum infirmi sit illi nobis autem nihil ex his desit:quæ inquit Cæsar ad oppugnãdos hostes necessaria. Nam & multum numero ac præstantia illis antecellimus:& gloriæ cu piditate.quæ in omni adeundo discrimine plurimũ ualet. Facit enim ultra cætera quæq; militum præmia hæc nobis proposita immortalitatis merces nos ad omne facinus magnum & memorabile pro nos. Venite igitur iussu imperatorio:nec nisi uelitis meam indignationem in uos experiri.ullo pa cto desistatis. Valete.ex Mediolano.v.idus Ianuarii.

Imperatoria familiarissima.

44

n On ignoratis: ubi castrmētari cōstitueriꝫ & ad quæ nos oporteat accinctos esse. xii. Kal. Aprilis dies est designata qua prodeatis in castra. Quã uos decēt obtēperare imperio: nõ nescitis. Ad hæc & paratissimos uos esse duco: & unice prõptos. Itaqꝫ nihil opus est: pluribus hic certare. Fierē in dicēdo lõgior: si crederē: uos esse ad obediēdũ difficiles. At ut seruetᷓ militaris ordo. uobis impero: ne quid excipiatis causæ cur nõ ueniatis ad designatum diem. Itaqꝫ uobis gratiã meã ad ueniendũ dico. Valete. Ex Mediolano. iiii. Idus Ianuarii.

Imperatoria Grauis.

m Vlte sunt in īperatore causæ: quas neqūnt ii cognoscere quos obtēperare decet: nec omnia sciscitari. Nã ut ait Alcibyades: q̃ uidet imperator: ipse tenet: Xenophon asit ille philosoph⁹ & imperator alia ee ē dixit in imperatorib⁹: alia in militia. Quãobrē & Agesilaus fœlices ait esse milites: qbus imperator ediceret agenda: cõsilia uero non nisi detegeret in tpe: Scio qd mihi cũ hoc hoste designato sit agendũ: & q̃ facile possim hunc superare. Nã quæ quatuor debeant in imperatore inuenire: quã egregie possideã: nõ ignoratis. Nec me iacto. Sed uos mea laude in hãc & alias expeditiones alandos esse reor: cũ nõ abesse ab me rei militaris scientiam uideatis nec uirtutē in ꝑliando: nec auctoritateꝫ in rebus gerendis: nec fœlitatē in ꝓsequendis: qbus ꝑfectum imperatorē Tullius extulit. Cõtra uero his fere oibus carere nostros hostes: uos nõ latet. Habēt nescio qd plus diuitiaꝝ. At nos aios eo maiores: corpora eo fortiora. Sunt locis munitissimis. Omnia uincit dies Obsidebimus si fortes habēt muros. quid nõ domat obsessio: ut inquit Cornelius Obsidioni succũbunt oia ut Plinius ē arbitratus. Venite uos modo ad diē cõstitutã: nec si a me accerrime nõ uultis mulctari: qcqd inueniatis causæ: quo minus ueniatis. Laborabimus fortasse non nihil. At ut illud est agesilai: laboris difficultatē spes uictoriæ consolabitur atqꝫ recreabit: ex qua procedet & merces & gloria. Vos me tenetis. Venite continuo. Ex Mediolano. iii. idus ianuarii.

Sinonima Imperatoria.

Impero ut continuo huc eatis.
Ite in castra imperio meo.
Ne desitis imperatoris uerbis.
Audite hac in re me imperantem.
Hæc est res quam uobis imperator edico.
Præfigo uobis imperatoris gratiam.
Imperatorio uobis hoc præcipio iure.
Facite ut non desitiatis imperiis meis.
Si non exequimini: quam imperaui pœnitebit uos errari.
Vbi non parueritis imperio meo: subbibitis.

Præſtate uos in obediẽdo difficiles:ſi uultis iperatorẽ iratũ experiri.
Quãdo nihil ex iperatoris ꝓceptis omiſeritis:cõducet uobis ſũmopere.
Deerit uobis apud me nihil ex imperiis meis neglexeritis.
Si cupitis a me cõſequi plurima difficiles uos nuſq̃ imperiis meis exhibete
Eſtote in iis quæ uobis impero paratiſſimi.
Ex præceptis meis deſpicite(ſi ſapitis)nullum.
Adhibete diligentiam omnem in proſequendis:quæ impero.
Sola obedientia:uos in oẽm euentũ ipatori q̃ cõmẽdatiſſimos faciet.

Titulus.xx.

Minatoria turpis familiaris.

Cum nõ ſoleãt rõne feræ coerceri:ſed minis:ut Alchmæõ inq̄t poetã q ferina ſunt natura:eodẽ uidẽt eẽ cohibẽdi caſtigatiõis genere Quod ſi ab humanitate diſtractus o beluaꝝ non leo ſolus: ſed elephas:cũ ignores ipſe:ceteri ñ ignorãt. Auſus es o temerarie i me debacchari nihil ex iis omiſiſti:q ad meũ dedecus attinerẽt. Scis eẽ me iis & diuitiis: & cliẽtelis.ut nihil effugere diſcriminis ualeas q̄d te ſubire cõſtituã. Caue igit q̃tum potes:& tibi cõmilitiones iſtos tuos lennones:ac reliquũ nebulonũ genus tuo adiũge lateri. Tuebit te nullus ordo.ne tãdẽ i meos cõcidas laqueos. Curabo te aſinũ bipedẽ ad necẽ uſq; deuerberari. Porcũ aũt i cryptis aſſidue cœnociſſimũ in cloacis abdine i lucẽ hoium ꝓcedas ꝑpetuũ & patriæ dedecus & parẽtũ. Iãdudũ tumuiſti uẽtre iſto ab dñe ſuffarcinato. nec minus temulentiſſimis uerbis q̃ ebrioſiſſimo ſenſu i omne ſcelus ꝓlapſus neq; hoies metuiſti.nec deũ es ueritus. Omne facinus licere tibi attẽptare.duxiſti.quia nemo te furentẽ correxit.nemo te ipudentẽ caſtigauit. Poſthac aut obis.aut fies mea caſtigatione minus petulans minus inſolẽs minus beſtia.qd q̄d te audes mecũ uelle cõferre.qd ꝙ neq; te moetiris:nec tua quam uilis es officio:q̃ turpis fama:q̃ in omnium oculis ignobilis atq; degener. Huic audaciæ opus eſt me correctore:ut pro illo Hieronymi:qui loqui neſcis:diſcas aliquando conticeſcere cum tibi ſit lingua in fruſtra cædenda. uita uero: & ſpurca & intollerabilis. Ex Mediolano pridie Idus Ianuarii.

Minatoria turpis familiariſſima.

Fac ut intelligas beſtia:qui diſpare certemus uoto. Tu nullius extimatiõis ego aliquis in eorum numero:qui habentur in precio. Tu uir neq̃ qui rem ſemper agis perperam.ego ſine cõſilio nihil. Habebis meo iuſſu mercedẽ & dictorum meorum ſimul & factorum. Naʒ dignus es mercenarius tuo precio:qui nihil dicas ueri:nihil nõ iniqui. Debaccharis i bonos omnis: id ꝙ tibi euenerit uſu:quod Simiis:quæ quo magis in altum prouehũtur:eo pudibunda magis detegunt. Dicis oſtenſurum te mediuʒ: ut Iuuenalis ait mihi reliqſq; digitum:qui tibi cõminãtur. Potes id & ſoles efficere. Quid

si & nates detectas ostendes: At feres meritũ ob stultitiã. Quod si te nõ piget errati: pœnitebit acceptæ penæ tibi debitæ. Ex Mediolão idib⁹ Ianua.

Minatoria turpis Grauis.

Q Vãq̃ Claroꝝ hoium minæ turpes eẽ nõ possũt: cũ a celebri uiro ut Cleobolus Lyndius iqt: nihil uel dici: uel fieri turpe q̃at: nõ possuꝫ nõ tñ oscœnitate uerboꝝ uti i te iuadẽdo: Quid aũt ẽ aliud inter minari: ut placuit Maroni q̃ uerbis iuadere. Tu nihil uel omisisti uel ꝑtermisisti: qd̃ ad meã turpitudinẽ attineret: quis ea quoq̧ turpitudo dici ñ ualeat: q̃ bonũ uiꝝ qcq̃ falso dissem inat ut Augustin⁹ docuit dicẽs. De bono turpe qcq̃ fictũ ñ durat. Nec turpe qdẽ ẽ: quod si nisi turpib⁹ fidẽ facit. nisi oẽ qd̃ a turpib⁹ ꝓdierit: turpe uocet̃. Sed nisi resipicis: ex capro asinus fies. Cap ẽ. n. hyrcus sine testibus cuius cõiux ẽ multoꝝ usuraria. At asini solẽt siluis onuisti sæpe domũ duci. Vehere tu qdẽ hac sarcina militari ꝓditus in q̃ me uidisti cloa cã. i quẽ tñ impudice locutus sis: Nũ ne tibi uideor dign⁹ inquẽ insanias. At ego tibi pharmacũ curatoriũ sanitatis ꝓcurabo: aut illã cædi tibi studeo uenã: de q̃ Iuuenalis. O medici mediã ptundite uenã: & de qua Persius nec. n. mihi cornea fibra ẽ. Caue tibi neq̧ bestia ut satirico utar uerbo. Dicent aliq: nõ esse te murẽ leonis ita dignũ: aut cyricẽ aquilæ furore puniẽdũ. At ego nullũ excipio plectẽdũ q me lædat. Nnnq̃. n. castigarẽtur insani: si uiuerẽt hodie q Peryclis atq̧ Socratis patientiã aduersus maledicos maleficosq̧ laudabãt. Irridẽt̃ nũc q nõ ulciscunt̃ iniurias: iniustiq̧ ducunt̃ q eo tolerãtiæ genere alios: alios ad idẽ inuitãt criminis. Ego te cogã i Syllæ pidicularẽ incidere morbũ: & in insomnia eius: In insomnietatemq̧ Marii: de q̃ erãt: q cẽsent Iuuẽalẽ sensisse cui inqt. Exul ab octaua Mari⁹ bibit. Ego tibi uitã eẽ tædio studebo: ut misẽ. rim⁹ oium tibi ipsi sis odio nec a tuis qdẽ adiuuari ualeas. Ex Mediolano: xix. calendas Februarias.

Sinonima Minatoria turpia.

Diminuetur tibi lingua nostra opera.
Curabo ut nequeas esse loquax.
Afficiam iniuria te non dissimili.
Ab me non inferiorem accipias pœnam: q̃ feceris iniuriam.
Custodi diligenter tibi testes ne castoris fias similis.
A mea uigilantia tibi sumopere cauendum est.
Nihil debes studiosius aiaduertere: q̃ ne pœnam stultitiæ feras.
Equissimus censebor: cum te pro tua in me malignitate plectam.
In te unum omni odio insectandũ ero solertissimus ac unice intentus.
Oi opa tuũ iteritũ: aut sũmã aliquã turpitudinẽ examinabo.
Ero in te puniendum curiosissimus.
Nunq̃ in te summa quadam iniuria conficiendum. conquiescam.
Adhibeo in tuam perniciem oẽm pro ingenio diligentiam.

Nulla me cognosces i te die noctuq; acutiorē: ꝗ in exitio tuo sūma quaeren
do cura.
Tūc me tuis defuturꝶ icōmodis isectatorē crede cū ignis coire cū ūda sciet
Cupio ut itelligas dum uiuam: deesse mihi acrimoniam uiresq; in te odio
persequendum non posse.
Fac ut immemor tui sim prius: ꝗ tuas obliuiscar iniurias: & te nō plectam.

Titulus.xxi.

Laudatoria familiaris.

.Vrius noster oi laude cumulat⁹ illud famae genus cōseq potest: de
c quo Terētius inqt. Hō ꝑpaucoꝶ hoiu;: imo nulloꝶ. Dignissim⁹
est Curii noie. Is. n. de quo tātā ois historia mentionē facit: Plutar
chi testimonio uir fuit: ut frugalissimus (& ea qdē frugalitate: ꝗ cicero uult
oēm cōplecti uirtutē) sic aeqssim⁹ fuit. si eius rñsa & Sanitib⁹ & aliis facta
diligētius cōsiderēt. Quid si ad diligēti ꝑ oium reꝶ sibi agēdaꝶ curā Curi
us caepit appellari: Tu uero tali tantoq; patre natus: ne degeneres: cura: nō
in hoc minus sis: ꝗ in oi ꝓbitate innocētia prudētia fuerit ille Curius. Vi
deo ingenii tui acrimoniā. Memoriae ꝓstantiā: doctrinā iā poene paternā:
aliaq; tū naturae: tū industriae munera: qbus genitorē si nō superas: aequas
certe. Quibus si nō rñdes augēda laude: ꝗ nuꝑ in tuo noie iecit fundamē
ta certe delaberis: nec quo pacto resurgas inuenies. Grauis ē in te cōmota
hostiū oium expectatio: qbus sis uiribus ut de curiōe dicit Tulli⁹ ꝗ uia sis
patri futurus nō dissimilis. Sed qd ego ea i re dubito qcꝗ: Generosa saemi
na i hortis crescunt suis. Pater tibi fuit unicus in Italia sciētiae splēdor. Tu q
dē ineūtibus ānis bonis litteris deditissimus. Censendū est tibi deesse nihil
posse: quo sis apud posteros imortalis. Quod ut cōmodius conseqris: me
nō habes inferiorē caeteris: q tuis laudibus aeternitatē scribēdo patrē: quod
assidue facturus sum. Bene uale. Ex Mediolāo. xviii. Kalēdas. Februarias.

Laudatoria familiarissima.

On ero indicēdo longior. Vidi quae scripsisti singula suꝫ tuū acu
n men admiratus. Eloquētiam uero tuarum epistolarū tanti feci ut
nullius possim efficere pluris: uel ueteris uel noui. Admisces tot in
scribendo sñias: tot cū sentētiis testimonia: tot cū testibus argumēta: ut legē
do alliciar ad existimandū ex te flumē profluere uerboꝶ. Quid aūt minus
scabrum: minus perplexū: minus uile. Omnia in tuo stilo uidentur antiq
tatem redolere. Adde quod es humanissimus: nō superbis tua laude ñ tu
mescis. Quo tibi maior est gloria: eo tu minus (ut multi solent) in solens:
minus elatus minus iactabundus. Dii tibi fortunent nomen quo dignissi
mus es. Me habes cui quod tantus sis & habearis: es stupori fere incredibili
Bene uale. Ex Mediolano. xvii. calendas Februarias.

Laudatoria Grauis.

Triplicibus fortunæ corporis atq animi bonis uoluere. Peripate
a tici laudandos esse uiros quos hac in parte Cicero secutus ẽ cũ cæ
teris sit oĩbus: Platonem imitatus: qui duplicibus dũtaxat cõtẽtus
erat internis ac externis: at fortunæ: nec ĩ aĩo nec extra aĩum dicere. sed ab
utrisq aliena. Quã hæc oĩa sint in hoc nostro patre. attendite p deũ imor
talẽ o fratres uiri eruditissimi ac religiosissimi: ut cognoscatis: manifesto q̃
nobis in huius diligẽdi cura cõsilioq gaudendũ. Est primũ (ut a leuiorib[9]
ad grauiora queramus pgressum) ea generis nobilitate: quæ in Italia pos
sit inter primas nũcupari. Nã si florẽ huius hodiernæ Italiæ desiemus exi
stimare ĩsubriã: & agrorum ubertate & urbiũ amplitudine. & soli dexteritate
& uirorum præstantia. In insubria uero Mediolanũ ciuitas ea est: cui similis ĩ
toto nõ inuenitur orbe terrarum uel populi multitudine: quã. Suidas scripsit
populosissimã: uel rerum ad uitã hoĩs dignitatẽq necessariarum: certe hic eo no
bilior est: quod Mõdella familia cretus: & generosa est: & antiqua ĩ ea urbe
domo: parentibus cretus optimis clarissimis. Insubriũq principibus sp iu
cundissimis: de qbus (ne in illud incidã Senece) Aliena iactãt: q gen[9] suũ
laudãt: hoc psequar: quod apud Iuuenalẽ est. Cũcta licet ueteres exornent
undiq cæræ atria: nobilitas sola est: atq unica uirtus. Nã & si est generosis
sima stirpe satus: si natura ĩ huius uniuersum corpus fuit liberalissima si nu
trimentũ & educatio huic plurimũ pfuit: multo plus tamen laudandus est
ab animi bonis: modestia in adolescentia: diligentia bonarum artium ĩ iu
uẽtute: prudẽtia in senectute hac uiridi: ut illud est Virgili. Sed cruda deo
uiridisq senectus: cæterisq in oĩ ætate uirtutibus: quibus aut superauit ma
iores suos: aut illorum attigit laudes. Prius cœpit laudari continẽtiæ: q̃ sci
re posset: quid foret continẽtia: ut de Epaminunda: & de Agesilao a Græ
cis scriptum perhibetur: assidue religioni tam uacans & castitati: ut insensa
tior (ut dicit Aristoteles) nusq̃ uacantes uoluptati: q̃ mundior aut abstinẽ
tior soleret apud socios appellari. Mox in mundi contemptũ sese inducbat
eo: quo nunc: panno tum quia constituisset Franciscaster esse: tũ qa iã ele
gantiæ hostis esset. Pluribus hanc argumentis omnes propinqui ab ea di
strahere uitæ uia nitebantur. Hic assidue ut summe solent cautes: annosissi
meq arbores: inconcussus ac inlabefactus loco moueri non poterat se sibi
natum in primis inquiẽs: sibi uelle satisfacere. Si quis illud adducebat Aca
demicum: nõ solis nobis nos natos esse at patriæ parẽtibus: & eiusmodi re
liquis. hanc eorum esse uitam dicebat: qui in agendo uersantur: nõ amiciẽ
do: non in poliendo. Intrinseca hæc suo posse quẽlibet ingenio debereque
curare diligẽter quæ ad animũ fœlicitatemq comparandam pertinent: ut
Theophrastus inqnit. Extrinseca uero nullis a sapiẽtibus pendi: nostro ne
an alieno fiant admonitu. Quid quod neminẽ audiuerit: nulli auscultauer

nemini obtēperauerit in religionē nō fit ingressus. Ouidianum illud adde hortantes usurpans. Nititur in uetitum. Quāobrem iam admodum adolescens præfectus est Thaurisco monasterio: ut de Scipione: cui iuniori lōge ante senatorios annos demādata est respublica: & de Alexādro Macedone qui tam natu minor tot res gessisse phibetur. Eam aūt administrationem. Plærisq alíis quibus deinceps assidue prælatus est tā exercuit perhumaneq ac pbenigne: ut admirati sint oēs. Non multo post apud pontifices multos egit maxima: nec in patriæ suæ: nec in amicoꝝ negociis unq̄ defatigatus: est nunq̄ laboribus cessit: ut iā alter Clearchus uocari posset: qui causas & amicoꝝ & patriæ præferebat suis. Ea tamen fuit semp demissione suæ laudis ut cum uel fiducia sui quereret: uel ut se notum redderet apud icognitos: nunq̄ se uoluerit uel laudare: uel in faciem laudari: ne quis posset in hūc assentator existimari. Qui imo secum ipse si quod laudabat in eo memoria illud in Apollinis templo scriptum: quod ab Homero usurpatum est & Pythaco Mitileno repetebat. Nosce te ipsum: seq non tantū iudicans: arbitrabatur a Socrate diserte posse. qui se diceret unum scire solū: qđ nihil sciret illudq Ciceronis nō obliuiscebat: nec natura nouū nec scientia uetus repit Tandem in hāc est ꝓuectus sedē ut nō solū sua singulari uirtute pepererit amplitudinē: sed suis omnibus: hoc est nobis: nostræq religiōi: suæ patriæ suis agnatis cognatis necessariisq ac ꝓpinquis reliquis laudē atq gloriā immortalē. Nō. n. in hāc ꝑfecturā sorte cōiectus est: sed una oium eoꝝ sententia: qbus huius delectionis bonus imminebat. Nō hoc loci corruptelis tēptatares est (ut sæpe) nō amicoꝝ studiis (ut assidue) nō principū litteris cōmēdatitiis (ut semp) at sola uirtute: ꝓbitate: doctrina: sapientia huius Ludouici: hui⁹ Theologi clarissimi: huius uiri aio maximi: huius suo cognomēto dignissimi qui ē iccirco de Mōdello dictus qm̄ mundū uincens: paruus fit mūdus uirtutū quasi thesaurus effect⁹ quem Microcosmon Bernardus filuester appellauit. Huius nūc regimur & gubernamur claritudine: ꝑceptis ac institutis. Habemus quem imitamur uirū ꝑstantissimū. Philosophum & doctrina & moribus. Theologū optimū patrē innocētissimū. pientissimū religiosissimū. cuius quotiēs per uestigia ꝓcedemus: totiēs non errabimus. Quod ego p me decreui: uos hortor: nō recusetis: cunctis unice conductorum. Ex Mediolano. xvi. Kalendas Februarias.

Sinonima Laudatoria.

Hic uir est dignus uiri nomine.
Summa est huius uirtus.
Nullam uirtutem hic minus tenet.
Omni laudi æque hic operam adhibet.
Vt domestica iuuenis āncellebat cūctos: sic nunc prudētia præstat oībus:
Hic nullius ē ꝓbitatis: præter cæteras particeps: sed oēs tenet mediocriter.

47

In omnia uirtutum genera Curius eodem habet pacto:
Tantus est curius: ut diuinus possit potius: q̃ humanus appellari.
Virtus curii ut est admirabilis: sic incredibilis.
Ad hūc diuino sunt munere: omnium delatæ uirtutes.
Qui uelit huius prosequi laudes: laboret infinitum
Nemo uel diutius scribēs calcē attigerit laudum huius enumerandaꝝ.
Maxima ē de hꝰ uirtutibus apud oē humanū genus admiratio.
Facit curii sanctimōia: ut i eo laudādo uiris uel eloquētissimis uerba desint
Qui sunt in cæteris copiosissimi oratores: in laudanda huius uirtute obmutescunt.
Amplissimus est prosequendæ tuæ uirtutis campus.
Non possum non te fœlicem hac uirtute iudicare

Titulus.xxii.

Vituperatoria familiaris.

t Vrpe uideri pōt: huius mali atq; pniciosi hois uitia inseq. Sed hoc habet prudētia: Ciceronis definitione: ut rerū bonaꝝ malarūq; sit sciētia. Veritas aūt caldæoꝝ definit astronomoꝝ uerbis: p quā q̃ fuerūt: sunt aut futura sunt: imutata dicunt. Quāobrē & prudētē oportet tā mala scire: q̃ bona: ut ab iis caueat: hæc sequat: & q ueꝝ seqt: rēq; ut est sic explicat: minime peccat. Nō inuehor: uera sequor. Est ille nebulo tā mentis inops: ut nihil aiaduertat: oia intēperate simul & insolenter efficiat. Vacat libidini: plusq̃ possit: uiolatq; in hoc naturā: ut crapulā admittit huius ampliandæ gfa. Tessaræ ac oi tali genere adhibet oēm operā. A uirtute uero tā ē alienus: q̃ a cælo refert tellus. Hō (est: ut paucis agā) p uerissimꝰ ebriosissimꝰ: emēdatissimꝰ sceleratissimꝰ. Adeo delectat decipiēs aliquē fraudās decoquēs ut ide summū se bonū eē cōsecutuꝝ existimet. Furāt ē diligētissimꝰ aut ante rē tibi subtraxerit: q̃ tu tibi quicq̃ in hunc potueris suspicari. Quare si qd es acturus cū hoc monstro: ne tibi censeas caueri quire: sed deū optimū deprecere: ne hūc sinat ad te ire. Non recedet abs te sine tua uel ignominia: uel re perdita. Qui. n. alicuius uident cū hoc familiaritatē: qbus qdem sit cognitus mirant: nec pñt nō existimare qcq̃ inter eos esse flagitii. Quare si me amas: hūc abs te abiicere: ne aut incōmodo te afficiat: aut famā tuā maculet. Bene ual e. Ex Mediolano. xv. kalendas Februarias.

Vituperatoria familiarissima.

m Alus est Sul picius: sed peior longe huius filius: homo cunctis sceleribus deditiss imus. Nihil enim hunc flagitii latet: omnia nouit: ac sequitur quæ nefaria uiderit. Nec gulā excipit. nec uenerē: nec furta In homicidiis nō est iccirco uersatus: quia uiribus nullis est otio dūtaxat ascriptus & inertiæ Pu er huit interminatus metū faceret. Sed ut malus est sic & maledicus. Nemi ni uel murmuribus cedit: uel delationibus. Hinc factū

est:ut a nobis eiectus monasterio ac penitus fugat⁹ deliteat:nec certam ha bens loci sedē uagetur assidue:possitq; illud Virgilianū licet dissimili cau sa:de se dicere. Ipse ignotus egens Lybiæ deserta peragro. Europa atq; asia pulsus: Rem habes. Vale Ex Mediolano. xiiii. calendas. Februarias.

Vituperatoria Grauis.

u Ereor ne plus mihi laboris assumā in uituperando Augustino ne bulone famosissimo:q̄ sequi possim. Nā ut sum laudādi alicuius bo ni cupidissimus. sic ab insequentibus malis alienissimus esse soleo. Nihil enim magis detestor:q̄ malos (ut Diui Thome testi monio) cor cō tactu:q̄si pestifera cōtagione:me pestilentē morbosūq; fieri posse rear. Ve rum qa nihil est tā humū ut Terātianus inqt Chremes: q̄ existimare hu mana quæq; ad hois curā attinere. Nolim hic pnitiosius Helluo te fraudet in aliquāq; calamitatē pducat. Est. n. delator assiduus:& cū delatiōe quidē uanissimus:nō solū mēdosissimus. nō delectat:n si ut tygris cruore: cupit q; semp alicui mortē pcurare:aut hoiem cū quo agit uorare: penitusq; cō sumere:ut de hycaone fabulant. Quid Cacū uel Procustē:uel Listrigones poetæ describūt:hic est illis longe latro maior:& imanior. Verrē cicero ui tupat. Quis hoc uno Verres inuentus ad furta pnior ac ingeniosior. Ha bet nescio qd primo ingressu:inter incognitos humanitatis ac eloquentiæ Sed omnis ea facies uirtutis est ad fallendū simulata. Formidolosus ē:ut si nō dicitur extitisse: Aliquid admittit in uerbis aliquādo ueritatis:ut figmē tum maiorem faciat fidem. Accipe sempet ex iis quæ dixerit quicquid fini stri potes accipere. Nam dextra fraudem affert atq; dolos. In nulla re hone sta hunc firmum aut constantem esse ducito. Vt est oculis assidue infirmis nec cuiusq̄ os respicit:sed quasi modestissimus in pedes dirigit aciē:sic hu ius mentem fallacissimam ducito a lio:q̄ quo debet tendere:nihil præsefer re ingenui nihil modesti:nihil innocentiæ:Possem in hoc uno plura signi ficare. sed iis ero contentus: quibus tibi notum hominem esse quare ducā Est abiectissimo quidem genere:a quo non degenerat. Quali sæmine pro creatus:tales fructus affert:persicain q̄ illa præco quat quibus existimauit Asia Romanos contaminari ac interiri:sed mutatus illis profuit ager. Hu ic nulla uarietas temporum:nulla ingenium di uersitas: nulla castigatio p fuit. Na semel admodum adolescens uirgis est cæsus. Paulominus est nu per:q̄ suspensus:nisi enim intercedebamus:actum erat de fure peruersissi mo. qd ei condonasse non alia de causa pœnitet:nisi quod emendari neqt Assidue peior est. semper imman ior. Patrem autem habuit:licet abiecto lo co natum:satis honestum:& ingenuis moribus:matrem optimam:a qui bus tam est alienus:quā nihil ab sua origine alicuius soleat inueniri. Quid Thersitem apud ueteres ignobilem querunt. Hic ille Thersites Achille cretus est: de quo Iuuenalis. Malo pater tibi sit Thersites dūmodo tu sis

48

æacidæ similis uulcaniq arma capescas q̃te Thersitæ simile p̄ducat Achilles. Hic est parētū ille dolor: quo desperatione ducti periergt. Assidue huius audiebant male, peruerse: pernitioseq uel dicta uel facta. manifestoque cognoscebant hunc euasur non esse: quin nō plecteretur digna pœna cupiebantq potius mori q̃ eo usq uiuere. Hoc primū est generis munus: a quo non abhorruit: ut uilissimus delectetur & parentū: a quibus plurimū refert ut nihil unq̃ libentius audiuerit q̃ eo obitū a quibus huius accusabantur facinora: Hinc autē accipe secūdū: quod ab ineuntibus annis usq nihil admisit laudis in cūctis uersatus est sceleribus ad omne se facinus conuertit. libidinē Paphiā cæcu cupidinē ac lyæū sibi prefecit numina quæ coleret ac uenerarentur. Nullius rei magis est exosus uim atq maiestatem q̃ castitatis innocētiæ ac fidei. Tunc obseruat quæ promisit: cū aut res turpia ē & sibi piucūda. aut fallere uult uæhemētius: Audet aūt omnia modo sint parua: Nā in bonis (ut Plato inqt) ē eneruatus. Accipe nūc tertiū hoc: & crede tibi solium sybille recitari: nec Apollinis tripodē afferre posse hac ueritate qcq̃ uerius qd ē inimicissimus bono omniū. in primis tuus. qm̄ bonus es. a quo tibi cauēdū esse duco maximopero ne qd tibi paret detrimenti. Bene uale. ex Mediolano. xiii. Kalendas Februarias.

Sinonima uituperatoria.

Hic uir pessimus est omnium.
Abhorret hic ab omni laude.
Nihil huic est familiari⁹ scelere.
Cum hoc nebulone uitium omne coniunctissimum iudica.
Si recte intueberis: nihil inuenies in hac bestia laudis.
Est hic ut malo ingenio: ita plurimis sceleribus cumulatus.
Habet hic petulantiā admirabilem: inauditamq procacitatem.
Quid est in hoc homine boni: quid non nefarii.
Paratam hic habet mentem ad omne facinus malum.
Tam est hic pestifer. ut pestilentia etiam uerba conflet.
Nescio quid tertius hoc homine dici queat.
In hoc certe uno cuncta sunt omnium uitia.
Vt uirtus est in Caruca nulla: sic omne genus uitiorum.
Quo plura in Caruca uitia consyderantur. eo plura inueniuntur.
Scelera huius hydra referunt: ut uno cognito detegantur plurima.
Sic est Augustinus nefariis deditus facinoribus ut inde se uitā q̃rere cē sciat.
Vt pisces aqua uiuunt: uiri uirtute nutriuntur sic. Caruca oi crimine alit.

Titulus. xiii.

Paternalis familiaris.

e Go mi fili iucundissime: ut afficior tibi plurimum: ita cupio te uirum esse præstantissimum. Sed hoc tibi prædico: nihilo te præstan

tione poſſe fieri:q̃ ſi noctes dieſq; uirtutibus incubueris: Virtus.n.eſt (Platonis teſtimonio) quod uſurpauit. Cicero ſola illa: quæ uiros uita mortales diuturnitate memoriæ facit immortales. Quæ uides in terris: quæ uulgus admiratur: pulchritudo formæ. ſinceritas & pr̃oceritas corporum̃) ut Hyeronymus dixit (aut aeris intemperie aut demum ætatis rubigine cito corruunt. at fortunæ q̃ bona diu ſolent ut apud Baſilium legitur. alearum inſtar ludicra: nunc in hunc traducuntur locum: nunc in illũ: Pompæ cadũt iuuentutis decus defloreſcit. Hominum in reliquis gloria euaneſcit: In uirtute ſemper eſt ſolidior: atq; ſtabilior nec (ut Homerus ſcripſit) uiuos deſerit: nec nõ comitatur luce functos: Solent uiuentibus occurrere multa: quibus ad libidines inuitantur alliciuntur prouocantur. Diſtrahuntur a ſociis Animantur ab iis: qui maiores natu mali ſunt: Ab æqualibus ſuadent ad uoluptates. ſed ſi ſeſe audiunt naturamq; ſequuntur ducem. nihil committunt ſceleres. Non omnes motus impetuſq; iuueniles improbo. Non progreſſus adoleſcentiæ ſingulos damno. Eius eſt ætatis aliquãdo falli: ut hominis eſſe docet Tullius decepi errare: nec omnia recta intelligere. Verũ poſt culpam ſubeat penitentia: ſuccedat pudor ſeruetur modeſtia. Erubeſcat ætatem ætas. Vereatur ſenem adoleſcens: patrem filius: Hæc ego tibi ſeruanda reor: ut & tibi ſis ſuauis & mihi: & tuis omnibus non iniucundiſs: & apud omnes eas ualeas auctoritate: ac gratia: qua & hic lætus uitã agas: & poſteris immortalitatem conſecutum te doceas. Vale. Ex Mediolano. decimoſecundo calendas Februarias.

Paternalis familiariſſima.

n Ihil eſt: quod plus appetam ſuauiſſime fili: q̃ ut bonus ſis: ut ingenio ſic etiam uſu. Naturæ fundamenta ſunt in te optima ingenium acutiſſimũ. Memoria tenaciſſima. Vis animi optima. Sed niſi hæc exercitatione uirtutiſq; conſuetudine coaleſcunt atq; coluntur: facillime fiunt deteriora: nihilq; afferunt fructus. Cupio ut aſſidue ab iis aliquid diſcas: & addiſcas: qui te poſſunt non docere ſolum: ſed diligenter erudire. Nam ut illud eſt Platonis: quod Boetius ad nos traduxit: Qui non addiſcit. Ad hæc autem memineris modeſtiæ ne quid ſupra: quam puerum deceatis (& eum quidem educatum ingenue) loquaris: aut de te audeas profiteri. Si quod per appetitum & animi perturbationem te ſtimulat: ratiõis te cohibeas fræno: cenſeaſq; demum: Id eſſe in te plurimum laudandum: ut ſenior uideare quam iunior. Hoc pacto illud pulcherrime attinges: cuius es conſequendi gratia profectus in ſtudium mihiq; carior aſſidue fies. Vale. Ex Mediolano. xi. calendas Februarias.

Paternalis Grauis.

n On iniuria illud Maro complexus eſt. Omnis in Aſcanio cariſſa cura parentis: & Cicero docuit. caritatem eſſe patria. Nam ex om

ni officioꝝ genere:nõ cõsuetudine solũ & morib⁹: sed uel sola natura duce
debet patri filiũ pietatẽ:at filio pater caritatẽ. Itaq̃ apud Homerum. Hesio
dũ Orpheũq̃ filii semper erga parẽtes dicuntur eẽ pii:patrib⁹ autẽ nati cari
incidi suaues appellaꝛ:suis utriq̃ ut itelligiꝛ epithetis. Vt.n.aristoteles &
oẽs declarãt philosophi ea est naturæ uis:ut in successoribus augeatur.nec
id qdẽ in iniuria:cũ pater ac auus & pro aui se ducãt in nepotibus posse ui-
uere:suiq̃ nominis familiæq̃ propagationẽ in eos pẽdere. Quamobrẽ & q
bus naturales nõ fuere filii:legitos sibi adoptarũt:ut in eoꝝ manib⁹ & signis
uiuerẽt:familiasq̃ cõseruarẽt. Hinc & ab octauia familia in iuliam trãslatus
Octauii filius:q possessiuo ac noiatiuo cognominatus est Octauianus ubi
C. Iulius Cæsar nomine agnomineq̃ adoptantis diceretur & ex æmiliis in
Cornelios adoptiõe traductus ẽ adoptiuus. P. Scipio dict⁹:ubi pri⁹ Emy-
lius esset:quod retinẽs cognomẽto uocabaꝛ Emylianus. Tantum patres fi-
liis q̃tũ natura debeat tm̃ iis læti sunt q̃tũ eós nõ forma potius q̃ uirtute pre
claros intelligũt:nec iurib⁹ magis oiq̃ corporis dexteritate: q̃ modestia cõ
tinentia:oiq̃ mentis ac animi temperamẽto. Illo.n.& leuissima bona sunt:
uixq̃ bonoꝝ nominib⁹ digna:interdũq̃ plerisq̃ cõmunia bælluis:q̃ uel ci
to corruant uel minima utilitatẽ afferãt. Hæc aũt q̃ ad animi splendorẽ atti
nẽt:eiusmodi certe sũt existimãda:ut cũ nullo ualeat cõparari ornamento:
ut Hieronymus ait. Quid eni iste pfuturus est color.quo lilia purpuramq̃
uincis:& te pstas polydorum. Hyacinthũ Narcisũ. Hypolytũ:Hilã & Gani
medẽ. Quid iste decor adiumẽti daturus ẽ:Quod phœbus possis Cupidi-
neusq̃ dici. Quid cõfert ad æternitatẽ:certe nihil. Cũ nõ multopost uenu-
stas oris:leuisq̃ cutis sit a pilis deformiq̃ squalore obsidenda:exq̃ pardo iã
incipias ursus fieri. Nã (ut Basilius docet) plus obest longe species q̃ floscu-
lorum instarta mane ad uesperũ conciditq̃ cõducat. Accedat robur:& mẽ-
brorum interdiorũq̃ pstãtia:quæ nobis te dicat Eacide similẽ:aut Hectore
aut Furiũ referat.aut Camiliũ aut eoꝝ aliquem: cuius tãta uis fuit præliis.
Quid hæc uires afferunt uitæ nostræ subsidii:quod agiles fuim⁹ iuuenes
Agiliore Simiæ. Celeriores corui atq̃ damæ:quod robusti:robustiores ele
phantes:qđ fortes aiosi:fortiores aiosioresq̃ leones. At quid tandẽ:uel supe
ramus hisce laudibus alantia cũcta.quod homines cædimus.carpimus ui-
cimus:in prædam eorum res uertimus. Istud est:quod uelim nos meminis-
se:quod quidem est ab omni humanitate alienũ. Discimus hoc pacto Mar
tiales fieri, laphitas & centauros imitari gloriam militarem nobis quærere.
Quousq̃ tandem hæ uires:hoc robur.hæc ualentia nos comitatur: q̃ diu
stabilia hæc sunt:nullam profecto solidam habent sedez. Nulli ibi firma di
ci solent. Nunc intemperies hæc aeris uerbera:ut Aurelius inbiit.nunc ior
dinatus cruciat uiuẽdi modus:ut ait Seneca: Nũc minim⁹ labor: nũc otiuz
nunc cibus immodestus.nunc libido intemperata:ut Theofrast⁹ dicit:eri-

piunt hæc munera: Desint ea incōmoda: nō est ætatis defutura canicies at-
q rubiano: qui corrodat quasi teneatas uestes nostra corpora: ut uerbis utar
Gregorii. mēbraq penitus consumat eneruata: & enodata. ut Ambrosiāo
utar sermone. Prudentia uero æquitas religio. fides. sanctimonia cæteraq
huius modi: neq is: nec aliis debilitantur importunitatibus: semper durant
assidue sunt meliora: firmiora magis inconcussa. Quamobrem mi suauis-
sime fili: ne te prosternas ulli fortunæ impetu ne te subiicias ullis uolupta-
tum blandimētis. ne te abiicias ulla rerum mūdanarū desperationem. Cur
finxit Homerus poeta clarissimus: Ulissem in Siculo pelago in Sirenū can
tus incidisse: ac sese malo nauis alligasse apertis auribus: cæteros autē nati
tas & uinctos esse uoluisse & obturatis auriculis: nisi quod illarū audētes cā
tus sese in pontum proiicere nequiret: Erant autem sirenes mulieres libidi
nibus deditæ: quæ solebant illinc transeuntes ad oblectationes incestas tra-
ctos perdere malum autem ratio erat: cui se uir bonus deuinci: ne se proii-
cias in uoluptatum pelagus: sed audiat iucunditatem inanē illā sciatq nō
solum a se propulsare ac execrari: sed in aliis: qui suæ sunt commissi uigilie
castigare tam acriter & oportune: ut summergi non possint. Omnes ut Te
rentianum illud declarat procliue a labore ad libidinem corruūt: cum Ari-
stotelis arbitrio passus: passio deterreat omnia natura quidem animātia do
loremq fugentur at uoluptas alliciat: & in suam facillime redigat potestatē
Succurrunt in ordine mensæ bacchanales illæ. Sardanapeleaq condimen
ta conuiuiaq Neronta: quæ iuuenum mentes cogunt furere suiq non esse
compotes. Tu uero abstine mero. Abstine ab iis odoribusq quos ex ara-
bum deuehunt siluis ex Damasco Cipro: Creta. quibus operosa consuluit
saties. & ut Socrates admonui paucis minimisq naturam esse cōtentā ede.
ut uiuas: nec uiuendum esse tibi ut comedas arbitrare. sed ut discas: ut sapi
as: ut assidue te uirtutibus exerceas Nec tibi Pithagoricum illud excidat: iu
uentibus tam diu tacendum esse: q̄ diu didicerint loqui bene silendo ac au
diendo: Tuæ uero modeste quidem exercendo: quæ audiuntur: at demū
docendo: quæ audita fuere simul & exercitata. Quid insolentius: ut Plato
uoluit: q̄ loqui uelle ubi sermonis non est ratio. Succurrat aūt illud. Agesi
silai non esse tam indecoram in adolescentæ uultus turpitudinem: q̄ ali-
cuius motus: aut gestus incontinentia. Mendaciorū consuetudinē ex qua
uanitas oritur: quā uoluit. Tullius oblectationē eē mentiēdi: prohibet om
nis phorū scola. His nihil addi posse præceptis duco paternis: qb⁹ mea ī te
admonēdo caritas exprimat: nisi ut sis religiōis amicissimus: fidei obseruā
tissim⁹: ut dei possis: & hoium amicissim⁹ existimari. Quis. n. q deū nō co-
luerit: nō omni opa idustriaq sit ueneratus qcq̄ poterit ī uita cōseq: uū uir
magn⁹ appellet. in quo religio nō ē. ut Chrysostomus igr: in eo nihil eē po
test laude dignū: at fides q cōtiet q̄dā pmissorū obsuatio nisi cōstātissime re

gũt seruet̃ morte cogit hoiem euanescet̃:nec ĩter hoĩes qcq̃ existimari. Fac igit̃ mi fili:ne qcq̃ ex his ꝑtermittas:neu magis haberi uelis:q̃ eẽ bon⁹. Fucat⁹.n.color & simulata quæq; delabunt̃. Vera ſp bona ꝑmanẽt:& uiuos exornãt:& mortuis uitã parãt. Carissimus nobis es:at multo (ut ait Tulli⁹) eris carior:si meos nõ aspnabere modit⁹. Bene uale. Ex Medio.x.cal.Febr.

Sinonima paternalis.

Ego te ad uirtutem hortor.
Cupio te fieri meliorem.
Amplectare si me audias uirtutẽ omnem.
Nihilo:mihi magis gratificabere:q̃ si laudi oẽm operã adhibebis.
Tũc mihi multo iucũdior fies:cũ uidebo te nulli pl⁹ q̃ gloriæ uacat̃ studio
Nihil magis desiderio:q̃ tuæ uirtutis famam.
Fac ut ingenii tui uiuacitatem.cum omni coniungas laude.
Nil decet te magis mi fili q̃ ut tuis te maioribus reddas nõ inferiorem.
Cum omnes debeant se modestissimos exhibere:tũ multo tu magis in quẽ omnem sunt oculi conuersi.
Peto abs te in primis hoc:ut te studiosissimũ litterarꝝ efficias.
Si bonis te moribus dedicaris:tam incredibili nos afficies uoluptate: ut ad cumulum addi queat nihil.
Vitum me diutius optabis:ubi te uirtutibus totum dederis.
Vt sis excellenti laude præditus omnem exerceo curam.
Tunc me fœlicem existimabo:cum ea te gratia uidebo præstantem quæ te numeret inter claros.

Titulus:xxiiii.

Maternalis familiaris.

CVpio te mi fili:ad nos redire incolumẽ. Sed ut id cito fiat:te uæhemẽti⁹ oro:ut uiuã. Nã sine te uita mihi sit iniucũda. Debes tu quoq; labores mihi meos cõpẽsare qbus suꝫ diutius ĩ te pariẽdo. educãdo.nutriẽdoq; defatigata. Quæ aũt ẽ cõpẽsatio mihi:uel carior:uel optatior q̃ ut te uideã:audiã amplectar. Pater tuus uir ẽ.nec eo te aluit dolore ac cura qbus ego sempq; anxia tuæ ualitudis. Propterea is te desinat studiorũ laboribus. Ego te mali uiuũ beneq; ualentẽ apud nos eẽ:q̃ istic litteratissimũ in ꝑiculo ualitudinis. Scio qd desit apud exteros filio meo. Vbi mollia:q̃ hic tibi parare sũ solita. Vbi ciborꝝ iucũditas:ubi ociũ:istic laboras (ut aiũt) ſp. Quid tibi q̃ris mi fili.nũ Herculis Thesei ue labores. Quid tuꝫ:ut moriaris:uelut illi iuuenes obedierũt.redi ad nos te rogo:nec p̃reꝫ seuerꝝ audias & crudelẽ. Ita fac & cito. Bene uale. Ex Mediolano.ix.Kal.Februarias

Maternalis familiarissima.

AVdio te mi Fili:aliquam diu aduersa ualitudine laborasse nũc autem conualuisse. Me miseram in hũc usq; diẽ:ea de te nihil mi

hi ſignificatū ꝫ eſt.cura per deum īmortalē tuā ualitudīnem diligēter ſi mea
non tibi minus eſt ſeruāda uita:q̄ tua. Tuus eni interitus ſine meo nō ꝑce
deret. Scis q̄ te amē anime mi.q̄ cupiā te mihi ſuperſtitē ac tuis oibus:ſi no
cet ſtudiū tibi:deſere qcquid obeſt:& te mihi ſerua ſanū ꝫ & fac ut te cito ui
deam. Vale.Ex Mediolano.viii.calendas februarias.

Marternalis Grauis.

SIGnificatio te mi dulciſſime fili nō latere nihil uſq̄ te matri tuæ cari⁹ eē
poſſe.Nō.n.ab re fictū a poetis ꝓhibēt certe tam curioſæ Per ſe
phone filiā ingrere ſolitā:cū per uniuerſam Sciciliā clamaret in triuiis. Q đ
ſi de filia tā fuit diligēs mater:qd eſt cēſendū de filio matrē cogitare. Docet
eni Ariſtoteles:cur filio magis afficiatur:q̄ filie genitrix:qm̄ cū inualida ſit
mulier:ſeſe adiuuare:plus cū diligat:a quo plus ſperet adiuuari.Cū aūt na
tū non neſciat:patris hæredem fore:qui domū regat:qñquidē uir(qui iuni
or uxore ſolet eſſe moriturū etiā cēſet ocius:)in eo ſe totam cōponit:& ab
eo ſic pendet:ut cū eius incolumitate:ſuā quoq; incolumitatē uidet eſſe cō
iūctā:Ad hæc aūt:ut plato uoluit:nō minus ad ꝓcreandū maternū cōcur
rit ſemen:q̄ patriū:ut Deucalionē & Pirrham cōiuges admonuiſſe dicitur
Themis:lapides:hoc ē matris oſſa poſt ſe iacerēt:ut Ouidius poſt diluuiū
ꝓſecutus ē ingens:& marib⁹ nudas oſtēdit pirrha puellas.Quid quod plus
ſibi ex matre ſumūt pignora q̄ ex patre.Nā ab eo ꝓdeūt ſola ſæminaria:ab
hac aūt non origine habēt modo ſed fouentur:ſed ſanguine:carne:ſpiritu:
neruiſq; cōglobātur.ſed educantur in laboribus & erumnis interdū pluri
mis:ut Bernardus inquit:Amat eos igiẽ mater plurimū:ut uel in minimis
cognoſci beſtiolis poteſt & angiẽ eoꝝ cauſa uæhemētius:ut & illud ē Linis
ut gallina ſuos pullos fouet anxia:miluus ne ꝑmat acrius:& anno abſenti
bus filiis nūq̄ cōqeſcit:quare comica ſnia ſcriptū eſt ꝓſtare:ut eueniunt hoi
bus q̄ cōiuges ſupplicantur:q̄ q̄ matres:cū cōiuges de illaꝝ uoluptate ſint
zelotipæ:ne cū aliis gaudeāt fœmininis:matres uero de diſcrimib⁹ meticu
loſæ:ne filiis ulla inciderint aduerſa.Nūc me ꝑmūt de te inſōnia mi fili:ut
illud Virgilianū de Didone mihi accidat.Anna ſoror q̄ me inſōnia terrēt:
Nunc ne incideris in itinere in latrones:aut in urbe factioſa in inimicitias:
aut inter diſceptandū in rixas & a cōtumeliis:& cōuitiis ad uulnera conue
neris:dubito:uereor.timeo diſcrutior.Scio q̄ magno ſis:animo:q̄ alta men
te:q̄q; per ætatē forte ꝓuoceris.Ne quem ledas:neu ledaris ab ullo:aſſidue
agito. Ve matri omnium infœliciſſime quid eſſe prius optandum:aut qd
potius non optando periculo:egrotationis atq; mortis.q̄ ut tibi quicq̄ ſini
ſtri.quod auertat ſumm⁹ iuppiter.accideret. Viue ſic igiẽ apud exteros mi
fili.ut te memineris iſtic ſolum ſine parentibus ſine agnatis & cognatis.ſi
ne ꝓpinquis eſſe ullis.ut te manchum iudices.ut tibi ſemper metuas:ut poſ
ſis ſaluus ad me redire.Cura dūtaxat ſtudia quoꝝ te cauſa iſtuc ſeuerus pa

51

fer misit. Cura si potes sine piculo uitæ sin id nequis: uitæ in primis consule litteras desere. Satis erit patrimonii. Satis maternæ dotis. Non audis quottidie dei seruos improbare i multis multas litteras: Viue simpliciter ac religiose: deo te quottidiæ cõmenda. Vtere dei seruorum familiaritate. A conuẽtibus & scolariũ cœtu absis. ualitudinẽ semper cura. Bene uale. ex Mediolano. vii. calendas Februarias.

Sinonima Maternalia.

Caue tuæ uitæ mi fili.
Fac per deum ne tuam ualitudinem negligas.
Esto de te fili curiosus.
Succurre anxietati meæ: quam de te capio.
Sum de tua ualitudine semper suspecta.
Nihil plus appeto q̃ semper de te quicq̃ audire.
Te mihi serua mi fili diligenter.
Euitato rixas contumelias & conuitia.
Si sanus ad me redis satis te litterarum hausisse ducam.
Sum assidue de te in ambiguo: ne quid tibi accidat.
Si me uiuam esse uis fac ut tibi omnia pro arbitrio sint meo.
Quod a superis die noctuq; opto: piuste semp ut oĩa tibi bene succedant.
In omni re tua deum aduoca tutorem atq; defensorẽ.
Inter omnes curas tuas diuinis incumbe monitis:
Audi me fili & cum ualitudine cito ad me regredere.
Tam te doctũ nõ expecto q̃ pater modo bene ualeas & oti⁹ huc reuertaris
Quæris qd primũ abs te ueli. n. ut a piculis caueas quid secundum ut ualeas quid tertium ut redeas.

Titulus. xxv.

Filialis familiaris.

ET si scio pr̃ optie nihil te mihi cõsuluisse. qd nõ sit oraculo Apollis ueri⁹ duxi tñ mearum eẽ ptiũ: ad ea q̃ scripsisti ñ nihil respõdeř. Accepi oẽs tuas admõitiões eã i sñiam i q̃ ꝑlate sũt. Quid. n. cẽsere possũ de me pr̃m ñ itelligeř lõge meli⁹: q̃ mihi p ætatẽ liceat. Nõ ab re iqt Aristoteles ñ eẽ iuuenẽ moralis disciplīæ auditorẽ idoneũ cũ uiderit iuuẽtuti ratione ad degẽdã uitã aut nullã: aut puã eẽ. sed tua pceptio ñ solũ patissima fit mihi uta: ut a uitiis abstineã: s; ad capescẽdã uirtutẽ assidu⁹ stimul⁹ audiã ut iubes lrarum doctores: nec curabo mius. ut agesila⁹ istituit. eẽ phus q̃ scire phiam. Assequor. n. cõiectura sine moribus lr̃as ꝑdesse parum. plurimũ autẽ uel sine lr̃is bonos mores. Si qd interdũ erraui tu familiaritatib⁹ ascribe pessimis. Nã ut apud hieronymũ illd apostoli repiř qd ẽ a poeta usurpatũ græco. Deprauãt bonos mores colloqa mala. uale ex Me. vi. Kalẽ. Februarias.

Filialis Familiarissima.

NOn nescio q̃ te cruciet mr̃ plẽtissima qd istic absim in urbeq; uerser factiosa. ueteris assidue. ne qd ꝑ nolis accidat. laborař ãt me mirũ doles. s;

ne te maceria mē.nullo sū i discrīe. At neq; labor ē ull⁹:iter cōmilitōes stu-
dioꝝ eē:ubi nulla sit:nisi de uirtute disceptatio:sed nec ea cōcertatiōis istar.
Cōmentamur de rebus honestissimis qq; doctus loquiē : palmā refert hoc
est gloriā apud eos q nos audiunt:spero aūt uos me ꝙprimū rediturū:at ea
laude cōfirmatū:ꝙ pater optet:Interea tu ñō negliges : ad me sæpe de tuo
patrisq; statu deq; nr̄orū ualitudine quicꝙ ad me scribere. Vale ex mediola
no.v.calendas Februarias. Filialis grauis.

MVlta paucis es cōplexus pater optime:nec pauciora mateē est ꝑsē-
tissima ꝓsecuta quibus si nō obtēperarē:ferre⁹ sim:& ut apud Vir
gilium illud est:aut duris de cautibus ortus:aut inter harcanas ty-
gres enutrit⁹. Ad matris cōsilia(ꝙ omnia in mea curāda ualitudie:sita sūt)
non multa respondi:ne magis corporis ualitudine ꝙ in mentis sanitate ꝙ-
rēda uidear attētus eē:tamē hanc ullo conficiam dolore.post ingenii studia
doctrinæq; ꝑcepta uis mea ois i ualitudine sinceritateq; mēbrorū cōstitueē
Ad ea uero ꝙ cumulatissime sūt abs te scripta:qd rn̄deā aliđ: nisi ꝙ ea'sum
uolūtate ut nihil negligā:qd tu mihi ꝑuādū đcreuisti:erraui qn̄q; fateor:pa
terq;:qđ apđ Terētiū legiē ꝓ peccato maxio paululū supplicii satis fuit sed
neq; nimia idulgētia:ut hieronymus inqt me tibi ꝑditū eē ducas:nec ꝑpea
qđ aliqn̄ pepceris uirge filiū odisti:nā iis sū parētibus ort⁹ ut ab iis nequeā
eē degener. Habui te genitorē:cui⁹ sciarla sint i me cōlecta natura.habeo te
ꝑceptorē:cuius assidue istitutionē n̄ possim usq; errare. Te ducē sequar. Te
uexilliferū audiā tui herebo uestigiis ut uoluptates ꝑtermitā cupis āt eas ad
misi ut deserā libidies iubes an ex mecū hitāt.mirāē certe hic multi:ut i tā te
neris āñis sin a lasciuie ipudicitia oiq; alien⁹ imūditia: ſ; nihil mihi eiusmōi
mirabile fit:nā ut illđ crisp⁹ recte iqt.ubi itēderis igeniū ualet nec qcꝙ tā dif-
ficile fcm̄ ē(ut Terēti⁹ ait)qđ uolñ facile ñ fiat. Deceē dicis (cū errare sit h⁹
ætatis)erubesceē uiros grauis.pēitereq; peccati: qđ Cato laudabat. Verū
multo ꝑclarius duco nullā subeē cām erubescēdi:si nō peccaē:nihil facilius
ait plato ꝙ scđm uirtutē uiuere teneo mēoria qđ apud Plutarchū legi. Pery
andrū dixisse corithiū.iuēi.q scđm naturā uiuat:nitiū fieri difficilimum. Id
ego sū aliqn̄ i multis uel meoꝝ studioꝝ familiarissimis expt⁹ q cū in pluteo
solerēt bōis artib⁹ uacaē qetissie. Puellaꝝ a morib⁹ iter mille discria diei no-
ctisq; iactabāē:nec tā erāt pri sedati dolores ꝙ cōcurrebāt continuo plures :
hoꝝ cū bñ rursus iterūq; rimabar uita ac more cōperiebā.plus eē difficulta
tis i uoluptate:ꝙ curaꝝ laborisq; fuerit unꝙ i litteris cōsecuti. Ab his didici.
uel i maxis negociis otiosissime uiueē uel i meis(ꝙs diligo)curis liberrie ñi-
miꝝ(ut scipio diceē solebat)nūꝙ min⁹ uel sol⁹ sū.uel otios⁹.ꝙ cū sol⁹ aut oti
osus. Alloquor eos a qb⁹ tu pē cæteriq; didicerūt oēs boni. Cum his de ui-
ta mihi tenenda commentor. Hi mihi ante oculos & illos ponunt: quos ut
pestiferam euitem lucem. Qui claris maioribus degenerarunt. Cicerone

52

ac Hortensio. & illos: qui clariores atauis uirtute facti sunt. quos ischitor. inter hos pceptores philosophos & pientissimos tu quoq multa dixeris elegantissime pater: quibus pro uita uirili studiosius parebo. Vale ex Mediolano. iiii. kalendas Februarias.

Sinonima Filialia.

Parebo tibi pater q̃tum in me erit.
Nihil ex iis negligam quæ iussisti mater.
Quod uos mihi parentes præcipistis: omne exequar nixu.
Præcepta tua tam mihi sunt o pater iucunda: caraque: q̃ quod maxime.
Iubere uos modo parentes ero erga uos obsequiosissimus.
Ea parebo tibi pater mente: ut cognoscas q̃ te amem.
Quid poteris edicere mihi pater: quod non teneam.
Pluris tuam admonitionem facio pater: q̃ quicq̃d muneris in me quisq̃ uel maximis princeps conferret.
Es mihi genitor alter in terris deus.
In mente semper habeo fidissima quæ mihi præcipis.
Tam unq̃ a tuis de me diuertam institutis: q̃ a deo diuertere potest pietas.
Non philosophum te solum in hisce monitionibus uideor audire mi pater sed numen quasi quoddam cælitus ad me missum.
Cumulatissime dixisti multa mi pater: ex media quidez ablata philosophia
Tantum me satisfacere mihi posse rear: q̃tum præceptis institutisq de me tui: o pater satis fecero.

Titulus. xxvi.

Seruilis familiaris.

MEum officium oẽne in obtẽperando seruiendoq situm eẽ d̃bere satis iamdudũ intellexi. Nec iccirco tuas imperatorias expectaui litteras: ut nõ fuerim ultro litteris occursurus: si peruenire fas fuisset. At cũ tuum sit iubere: scireq quid iubeas. ut demosthenes dixit: meum autem arcana principis non inquirere. at cũ iuberet: nusq̃ refragari: tacui expectaui q diem designanda: interq tenendũ: Nũc pcipisti ad diẽ cõstitutã eẽmus I castris: dieq constituisti prædam es pollicitus: animandoq ad arma (ut ita dixerim) allexisti mẽtes nostras. Pro me duxi respõdẽdum me tam esse tuũ ut si uitã centies in rebus ammiserim tuis. nihil me censeam meum amisisse. Nã si me seruũ habes: si me ales si me tueris. istatuq auges: quid est meũ illud quod abs te nõ habeã: tibi non debeam: Satis est mihi pdæ. satis muneris: satis gloriæ: si rem egero tibi non ingratam: qui te semper nos omnes tã gratũ bñficiũq præstitisti. Bene. uale. ex mediolão. iii. calen. Februarias.

Seruilis familiarissima.

QVod meã laudes fidẽ ac taciturnitatẽ mi here: tuã hũanitatẽ decet nõ q̃rit mea fuitus: q̃ (ut Terẽtianũ illud est) mihi apud te semp fuiti & iusta & clemens. Accepi semper abs te plura q̃ sim meritus.

quod tuæ munificentiæ fuit officiū:nō officii mei donū. At quod præcipi as ac iubeas:ut sim tuis in rebus(quæ hic agunt̄)q̄ cautissimus:atq; unice diligens:fiet:nihil ab me obmittet̄ quod meaꝝ sit uiriū. Tu modo uide ut istinc oīa huc concurrāt ad rem efficiendā : ut pro filio nō desinit libri nec amictus. Prædiis adhibe curā:reditusq; fructuum ad te referam. Vale. Ex Mediolano pridie Kalēdas Februarias.

Seruilis Grauis.

IN ōi mea uiuendi cupiditate præcipuū a superis mihi munus hoc semp supplicaui:ut scirē possēq; sine fraude ac dolis hero sic obedi re.ut fidelē me posset seruū illum appellare:cui gratulat̄ uerbis chri stianis dominus:quod sup pauca fuerit fidelis:pmittitq; sup multa se illū cōstitutuꝝ:nec eius unq̄ similē dicere:ad quē serue neq̄ inq Saluator. Quo niā eū conseruoꝝ misertū nō esset:& quē iussit in tenebras uinctum cōiici. Quid.n.sunt i hoc hoīes orbe nisi qsq; suā norit teneatq; mensuram : & ut apud Horatiū legit̄:sorte sua cōtētus qsq; uiuat:nec Epithiabos: nec iugū caballus optet: Terētius ipse fuisse legit̄ Lucani Terētii seruus: a quo qͣ & fidelis foret:& ingenio nō tardiore:pceptoribus litterariis cōmēdatus heri diligētia liberalitateq; magnū euasit in uirū:atq; clarū. At Esopus pariter s uus fuit. Quid de Ciceronis Scipionūq; seruis:q qdē oēs liberaliter educa ti nō uernarū nō Atrīēsiū locis educati sunt:sed p filiis. Hanc ego munifi centiā abs te cōsecutus sum here mi optime:ut iam æque ac libertus possiꝫ agere.negociari:pprias habere.fortunas:nec iuris seueritati subiectus tibi quærā:quæ laboribus nācīscor meis:qd possim iussu efficere: quod nō de beā. Sūt q putāt indignū:sibi a dominis officia cōmemori:ut Sosias inqt il le. Istec cōmemoratio q̄si exprobratio est imemoris erga me beneficii : ma lū certe hoīum genus:cū sine hac ego memoria nolim uiuus esse. Quid.n. me minus ingratū iis:q de me sunt optie meriti:ut Ambrosius admonet: esse faciet:q̄ si habeā in memoria semp illius in me beneficia. Tunc & meā ante oculos cōditionē habeo:nec me fugit.qs essē prius quē herus me tot affecisset muneribus. Tolero si qd durius uidet̄ i uita.dño maiores ago(& si possum) refero gratias : si qd cōtingit melius:id ipsuꝫ ab Homero didici cū tu me ab ineuntibus ānis::here mi optie ibui annis artibus latine Græ ceq; curasti:ut is optimus merear dici seruus:q seruit officio se ac spōte. Nō ego igit̄ coact⁹ ad ea puocor q̄ tu iubes sed ultro & cū aliquē adiicis stimu lū:æquo spōte currēti chalcar adiūgis. Nihil est tā aspeꝝ:duꝝ & cū piculo. quod mihi leuissimū eē nō uideat̄:mō p te faciā. Hæc.n.ossa:hi nerui hic sanguis:hic spiritus:hæc demū oīa qbus uegetor alor.uiuo sentio. sapioq; fortasse(aut nō oīno insipio)tua sunt oīa tibi dedita:tibi dedicata:seruique obligatione deuincta & obnoxia. Tuū est iperando munus.ab me attinet audire tm̄:q̄ iusseris:at cōtinuo quod in me fuerit:exequi:& ut illo utar Vir

53

gilia nō:tuus ē mi dñe ꝙ optas:explorare:labor mihi iussa capescere fas est
Tu me pascis. Tu me uiuū tueris: A te mea pēdet sal⁹ tuæ uoluptatis tuæ
uitæ tuæ laudis par est mea; Si tu bene ualeo qdē bñ. Vbi angeris & ma-
cceraris:& affligeris oīs tuus uel luctus uel mœror:uel gemit⁹ ad me attinet
in q̄ tu fatoꝶ sede uersaris:ea ē cōmunissima mihi: Quid ꝑuo cū dño. qd
hoī cū deo. Nā tu quoq; meus es in terris deus. Te istar adoro nūinis. Neq;
te magis iratū metuo:q̄ Iouis fulmen:nec magis placatū lætor:q̄ cū oēs su
peros fautores mihi duco. Accepi aūt cōditionē p litteras abs te missam ea
frōte:q̄ Domitianus legit̄ spectasse Thymelē derisoreq; latinū:apud Mar-
tialē:apud Iuppiter a Marone fert̄ subrisisse ueneri: quo uultu serenat tēpe
states:q̄q̄ satis est ipar similitudo. Ad ea q̄ mādasti:sic me accingā: ut itelli
gas:nihil me facere pluris:quā si pareo tuis de me istitutis.nūq̄ iuenies me
min⁹ uel ꝑnū uel ꝓmptū i rē tuā:q̄ cū ago meā ꝓpriā. Quod me āt admo
nes:a tuo caueā filio:ne qd deterat tibi de re tua:domi sū. Nō me fallet:nec
allictet in sniam suā:ubi tecū nō senserit. Frustra laborabit:uel pollicitādo
uel terēdo quod dicis.nec.n.factus sū puer q̄ nucibus inducar: nec auis: q̄
terreat. Bene uale. Ex Mediolano calendis Februariis.

Sinonima seruilia.

Parebo tibi per libenter.
Vt iussisti faciam here.
Nihil ex iis præcepisti prætermittam:
Ero in obediendo & nunc & semper paratissimus.
Habes seruū in te me domine fidelissimum.
Quæ tua causa cōmittitur mihi:eam abs te geri censeto.
Tam tibi debeo here mi:ut assidue in soluendo uersatus tuis deme meritis
nequeam satisfacere:
Nulla res iucundior mihi esse pōt:q̄ si tibi obsequor ut cupis.
Modo tibi seruiam lætus sum.
Nō mutē meā cū ullo primate conditionē dū tibi rem gratā efficiā.
qd eē mihi ualet i uita iucūdi⁹:q̄ si mea cū idustria gratificor dño tibi meo.
Fac quod malis de me periculuꝫ:inuenies seruum nullū unq̄ fuisse sui heri
obseruantiorem:q̄ eo sum tuus.
Abhorreo ab oī seruoꝶ ignauia:cū re tua studeo fidei ac uigilantiæ.
Nihil esse duco magis meum q̄ si tibi obedio.
In hoc est mea oīs deposita uiuendi ratio:ut q̄ tuus sum abs te pendeam &
fide sim erga te diligētissima.

Clientalis familiaris. Titulus.xxvii.

SI uelim(ut i tuā clientelā traductus sum)meis in te officiis satisface
re:nec ingenio satis nihil sit hoc exilii:nec oratione hac ieiuna nec
uiribus huius corpusculi māchis. Nā(ut Cicero perpulchre docet)seruorū

loco successerūt apud priscos cliētes in patronos: nec iniuria. Quod .n. est officiū dominorum in seruos: idē & multo qdē maius patronorum in cliētes extat. Debēt cliētibus. Patroni tutelā. defensionē: auctoritatē gratiā (ut plato cōstituit) quod prius apud lacædemonios instituerat Licurgus. debēt deniq; cibū si clientes nō habeāt. Quaobrem iure optimo Iuuenalis sue tempestatis patronos improbat dicens. Vestibulis abeunt ueteres fessiq; clientes uotaq; deponūt: q̄q̄ longissima cenæ. Quare cū tuus iandudum sim cliēs: te nūc patronū oro primū: ut mihi crebro iubeas: nō sec⁹: ac seruo mox ut rem meam: de qua sæpius ad te scripsi tuearis: adiuues. dirigas. nihil omitas quod ad defensionē attineat causæ: Quod & scio te penitus: uel me reticēte curaturū magnitudini tamen tuorum occurri negociorum: ne quādo minora maiorib⁹ cedāt. Scis: q̄ me coquat res ipsa. q̄q; me curiosum oporteat eē Aene. Vale Ex Mediolano. iiii. Nonas Februarias.

Clientalis familiarissima.

EGo tuus sū cliens: tu patronus es meus. Nihil meū est qđ ad te nō ptineat. Agit ut nō nescis istic mea cā de iis pdiis: q̄ iure posco hēditario. Exerce p ingenii tui doctrinæq; pstātia quod uoluere iuriscōsulti patronatus ius esse. Vt .n. creatus abs te cēseo qn̄ me in clientelā admisisti: sic mihi nō cōsiliū debes solū: sed fauorē ac auxiliū. Fac ut oēs itelligāt q; cū te mihi pstitisti: quē solitus es hactenus reliquis pstare cliētibus. Nulli eni cedo beniuolētia in te singulari: ac incōcussa fide. Sunt alii fortasse tibi cliētes ditiores meliores corpore: nobiliores genere. at nullus amantior. Ex Mediolano tertio nonas Februarias.

Clientalis Grauis.

CVm cliētes haberet siculos Cicero: dicebat se n̄ minore. Si canos se q fauore debere q̄ romāos: cū cliētelæ iter pria potissimaq; fortunæ bona solerēt nūerari. Alchbiades āt ille tātus uir: & ipator: n̄ existiauit cōtra legē fieri: si cū ipio cliētes Focaces tueret. At Myltiades i Lemnū lesbūq; idē factitasse phibet. Quis .n. uir bon⁹ n̄ amet cliētes: quos uidet i se paratos nō min⁹ q̄ filios. Quid si filii nōnunq̄ deserūt ea tēpestate pres: q̄ deberēt i eos eē pietiores & caritatis pleniores. at cliētes iuēti sūt nūq̄ patronos dereliqsse. Quare iā trito dicitur illđ Aschlepiadeū: filiū da mihi bonū: seruūq; fidelē: cliētē semp ego reddā optimū. Itaq; cū Rōæ iuēti fuerit sui mali seditiosi factiosi: a cliētib⁹ ē adiuta resp. Societati summa debet fides: multo cliētelæ maior. Nā ad tps iterdū sōcii: ppetui sunt cliētes. Socios nō nūq̄ eos iūgim⁹: q hostes aliqn̄ fuerint. ut & apud Græcos: & apud Latinos legimus plurimos. At cliētes nūq̄ asciuim⁹ nobis: nisi quorum & cognita fuisset ergo nos bēiuolētia. fides ac deuotio: & quos intellexerim⁹ nostrum assidue studiosos. Itaq; cū mea iandudū familia sit omnis in clientelam traducta tuæ domus: ut a uestra & salute & fortuna. pendeat & salus & fortuna nostra quod primum est: cupimus: ut exerceas in nobis ius patronatus

subeasq; uel maxima cuncta qbus nostras itelligas ptes exerceri posse. ut I telligas: q̄ & tui simus. & cupiam⁹ in rebus tuis operā nostrā exhibere. De Inde uero cū mea istic agat̄ nō mediocris causa: sed qua nō parꝝ angor atq; affligor cupio ut patronus es ita me sic adiuues: & tuearis nō me latet q̄ ua leas apud principē istū: & auctoritate & gratia qualisq; soleas in amicorum esse causis. Præterea quod debes clientē patronus adiuuare. Fac supra q̄ de bes. quod potes. nec premittas me fraudari cuiusq̄ nequitia. Malus est: cu ꝫ quo agit̄ mea cā. sed longe peior est prætor urbanus. qui pecūia corr upt⁹ nō aduocati minus officio fungitur q̄ arbitri. Rem habes: eā adiuua. Vale Ex Mediolano pridie Nonas Februarias.

Sinonima Clientalia.

Adiuua me clientelem patrone tuum.
Debes mihi patrocinium qui tuus sum cliens.
Omnis clientela in tui est patroni manu:
Quis meā suscipiat causam: nisi tu patronus:
Abs te pendet mei clien tis spes ōmnis.
Patronatus officium abs te postulo.
Faciens rem patrono dignosissimam. si me clientē nō deseres:
Quid potest ab ullo certius & officiosius sperati: q̄ ab eo qui patronus esse ut tu meus officium c lientelæ debitum.
Ois mea spes in te fita manet. q̄ clienti mihi patrocinium debes:
Nequeo mihi hac in cā desperare: cum sis mihi patronus.
Tu solum metum hac in re totum adimis. cuius sum cliens.
Quid potest a tanto patrono quantus es contingere mihi nō optato.
Facies tu certo scio in me quod patronum decet in clientem.
Hoc abs te postulo: ne te patronū esse meū sis oblitus.
Quæso ut solita in cæteros: sis etiam in me clientem diligētia.
Cū exercueris curā in hac re tuam oēm: eris in cliētem officio functus.
Cōmendo me clientē fidelissimū tibi patrono. diligētissimo.

Titulus. xxviii.

Disciplinalis familiaris.

IAmdudū p̄ceptor mi doctissime cupiebā te corā affri: & ut illud est Maronis Veras audire & redder uoces. At posteaq̄ id nōdū per locorꝫ interualla potui conseq p litteras p̄sequar: nec longiorē tpis inter capedinē: in hāc sitim extinguendā admittā. Sunt q dicant: nō esse la tine dictū ppetuitatē cum Cicero utatur hoc in officiis uocabulo, neq; p̄ bent a causidicis nullitatem dici processus: cum tamen nullā esse rem. iuris cōsulti uetustissimi dixerint. Quid hic sentias expecto. Genitorem: geni tricem: natū gnatūq; tuū dicendū affirmāt alii: sed patrem matrē: filium ac filiam. Alii uero nō esse minimorꝫ titulos ut dicāt egregii: aut singulares

Alii uæhementius improbāt: si qs famosus aut gloriosus appellet. Quæ aūt coniunctionē: nō nisi breuitate punctorꝶ scribi posse latine asserūt atq; relationē expresse. Idē tidem q̄ & quod differentur a relationibus. & cū con iunctionem a præpositione & pleraq; talia. Ego tuæ imitationis cupidissi mus: a cuius scola (tanq̄ a platonica pēdeo) tuā in his singulis sniam expe cto. Malo (eni errare tecum) ut Actici dicebāt cum platone q̄ cum reliquis bene sentire. uale. Ex Mediolano Nonis Februariis.

Disciplinalis familiarissima.

QVæro abs te præceptor humanissime: ut Gazop hilatiū exprimas quo differat a Thesauro: an idē sit. Quis proprie Architriclin⁹ cē seatur: quis Ghoraules: Habemus. n. quosdā hodiernos interpræ tes rerum & linguarū pariter iguaros. Quod ei sit urbi nomen: in qua cor pus & reliquæ Diui francisci seruanť. A qbus fuerint Mediolanū: & Bergo mū: urbes cōditæ. Quæ sit differentia: inter intra. & in. Quæ sint proprie uoces latinæ dictæ rhanarū: equorꝶ. asinorꝶ bouū cæterorūq; hmōi. Hæc si declaraueris afficies me uoluptate icredibili. Tu iube ac me ama. Ex Me diolano. vii I. Idus Februarii.

Disciplinalis Grauis.

VT illo utar Iuuenalis qui præceptore loco uoluere parentis eē: ui ri fuerūt nō pietate minus gratitudineq; singulari: q̄ innata qdā3 de litteris bene sentiendi cupiditate. ac assidue quæ didicissent: me moria repetendi. Vt. n. a patribus sumus: sic a præceptoribus bene sumus. Ab iis uiuimus: ab his aūt bene uiuimus. Quid si bn̄ simul & beate. Quid enim (ut Aurelio placet) aliud ē bene: ac beate uiuere: q̄ illa & discere: & te nere: qbus æternitas gloriæ cōparatur. At a qbus aliis has emunt mercimo nias utri: q̄ a præceptoribus. Ab his discimus nō loqui solum: quo a mutis differrimus animātib⁹ ac brutis: sed eloqui: quo nos Cicero cæteris homi nibus nos docet antecellere. A prisciano grāmatice3. Beda. Phoca Capro Marcello. Varrōeq;: ab Hermagora. Hermogene: Eschine lysia. Demoste ne. Aristotele. Isocrate. Cicerone. Cathoneq; rhetoricen accipimus: ab Or pheo Musæo. Hesiodo. Homero. Pindaro. Aristophane. Euripide. Sopho cle. Marone. Ouidio. Horatioq; poeticam: ab Herodoto. Thucidide. Poly bio. Plutarcho. Liuio. Salustioq; historicam a Seneca. Quintilianoq; decla mandi modū: & ab aliis singulis singula nostris moribus uitæq; necessaria cū qbus ne dū cogitemus oīa modestissime dicamusq; politissime ac pluri mū elimate: uerꝶ etiā faciamus cōsulto. æque. sancte. pie. religiose qbus uir tutū gradibus hinc nobis ab inferioribus ad supiora paramus ascensum: & cū in terra corpora uiuant: in cœlo mētes pascanť. Nūc igiť: cū te absentem aio speculor: atq; nū secus: ac præsentē intueor: nō aliū uidere uideor: q̄ eu3 a quo ex nihilo factus sī aliqs. Tu me non minus bonos docuisti mores: q̄

55

bonas artes. nec minus (ut admonuit Lactantius Curasti: ut saperem: q̃ ut scirē: Ad te redeo: cū qcq̃ ambigo: a quo utpote piissimo quærā & uerborum rationes & rer̃. Quædam de uerbis dubitamus melius nec ac latini⁹ quarto calendas: an quartū calendas dictum sit. Quid proprie sit eiulatus: quid gemitus: quid singultus qd plāctus. Quæ inter recreare. consolari. leuare. ac reficere sit differentia. Quædā de rebus ipsis. Nū epicuri sententia: sit nullo pacto de uoluptate tolerabilis: cū & a Cicerone tātopere dānetur: & ab iis omnibus qui Ciceronem secuti sūt. Quædam de nominibus. Nū recte scriptum sit in officiis Aristotelem & Isocratē: quor̃ uterq̃ suo studio delectat⁹ cōtempsit alter̃. Quædā de historia. Nū Dido potuerit Eneam amare. Sin id minus: qd hoc exponat figmenti. Quædā de poetica: fuerit ne qui ante Homer̃ & Hesiodū scripserit cum Philon id iudeus negare uideatur. Hæc discipulus a doctore postulo Tu responde: ac Vale. ex Mediolano. vii. Idus Februarii.

Sinonima disciplina.

Doce me mi præceptor.
Ne sis in me docendo difficilis.
Adhibe in me instruendo diligentiam.
Fac ut non graue sit: discipulum admonere.
Præceptis elegantiæ tuæ discipulum imbue.
Nulla me maiore affeceris uoluptate: q̃ si sis in me docendo assiduus.
Ero incredibili abs te munere donatus si me doces.
Quid potes in me conferre præstantius: q̃ eruditionem.
Tu plane me beatis: cum docueris egregii quippiam.
Quotiens in me defatigabere: totiens tibi plus debeo: q̃ si me omni thesauro feceris q̃ ditissimum.
Est ne quicq̃ abs te mihi dono dandum: quo te munificentiorem exhibeas q̃ si præceptis me bonarum artium institueris.
Adhibe in præceptis erga me curā: si uis me tibi ꝑpetuo deuinctissimū eē
Cum te rogo plurima: ne sis in me docendo durus.
Ego te quando me doces assidue: numinis instar colo.
Te supplico per imortalem deū respondeas ad hæc quæ sæpe quero.
Facit doctrina tua ut nō sim negligēs i qrendo semp quicq̃ ambiguū.

Titulus. xxix.

Doctrinalis familiaris

Quod me ames: equum est. Amaris enim ab me supra modū. Sed ne prolixitate uerborum tempus terram: cum sententiarū potius opificem: q̃ uerborum sapientem esse decere. doceat Augustin⁹ ad ea summatim respondebo: quæ postulasti. Perpetuitats utuntur: uel obseruatores latinæ linguæ in iis: quæ ad philosophiā attinēt: si quidē cōmodio

te uocabulo ea sententia nequit exprimi. Vt enim ab æterno format ætet
nitas:sic a perpetuo perpetuitas. At cũ licet oratorem amplius loqui:uten
dum est consuetis immortalitate æternitate. Sempiternitas & perpetuitas
philosophica sunt:necnon & hinc procedentia uerba ppeturare sempiter-
nare. At si apud poetas reperiantur:quibus carminis:est difficultas tolera
tur:ut & apud eos genitor:& natus:& apud comicos gnatus. Refert enim
& inter ipsos poetas:heroice ne quisq̃ scripserit:an elegiace:an satyrice: an
bucolice:cum hæ carminum diuersitates uaria soleant admittere uocabu-
la. Satyrus caballũ dicit:non heroicus:at sonipedẽ. Vt apud Maronẽ. Stat
sonipus & fræna ferox spumantia mandit:at carnipedem quem satyrus mo
nychus:ut Iuuenalis:aut q̃tas iaculet monychus hornos. Nullitatis dictio
bona est. Egregium uocat Tullius Cæsarem nec potest præstantior quisq̃
dici:q̃ egregius:modo titulus adiiciatur artis:ut egrius uocet philosophus
aut orator. aut princeps: Singularis eandem habet rationem:dum ne uul-
gi more addatur superlatio:quæ stare non potest cum plusq̃ singulare; di
cere ualeamus nullum:cum ex pluribus sigillatim uisis delectus hic unus
fit:ut Tullius uix singulis ætatibus singulos inquit tollerabiles oratores ex
titisse. Breuiationes autem ac punctuationes nouiores in uenere:non pri
sci. Omnia possunt latinissime plana scribi. nec errabitur modo quæ rela-
tio diphthongetur coniunctio uero minime. Cum autem a cum nihilo dif
fert nisi quadam nouorum quorundã superstitione:qui(ut Tullius in græ
cos ait)ne parum multa scisse uiderentur ea interdum conquesierunt quæ
nihil ad artem attinebãt. uel inanis arrogantiæ causa uel spe lucri:uel ut ars
difficilior cognitu uideretur. Hæc habes. Ego tuus sum audendet eiusmo-
di pete. Ex Mediolano. vi. idus Febrarii.

Doctrinalis familiarissima.

GAzophilatiũ mi fili(nõ secus. n. ac filium te diligo)agaza uoca
bulo Persico quod censum significat:& phylago unde phylace:
hoc est seruo & custodio cõpositũ:custodiã declarat hodie eccle
siastici qdẽ cẽsus. At apud ueteres gaza p oi capit cẽsu:ut apud Maronem
Arma uirũ tabulæ:& troia gaza p undas. Architriclinus ab archon. i. dñs
& triclinos hoc ẽ aula:dominus dicit aulæ:quæ nos perfectũ uocamus ho-
spitio. Choraules afit chori dr ductor. De diui francisci urbe:axem rñdeo:
cuias. & propertius fuit Mediolanũ & Bergomũ Suidas docet a Gallis ædi
ficata. Intra ueteres dicebant ultra uls:citra cis. Tra uero ad Euphoniam ẽ
additum ut Gellius docet. Rhanæ cohaxant:equi hinniunt. Asini rudiũt
Boues mugiunt. Ex Medilano. v. idus Februarii.

Doctrinalis Grauis.

MVlta breui complexus es mi fili:quando me patrem appellas: nec
immerito quibus & ingeni tui fecunditatẽ expressisti:& studioru;

aſſiduitatem & tuā in me pietatē. Lætatus ſum mirifice qui tantū peperim fructum tam ſuauē: tam nectarē. Quod ad rem attinet quartū calendas ſi ne præpoſitione nō inuenit latine dictū: ut cicero ad Tertiū calendas hoc ſtudebā & de eo intelligit: quod futurꝝ & paratū deſcribit tempus. At quar to calendas de præſenti iam tpe ſcribitur: ut idē Tullius. hæc ſcripſi Idibus mane. Eiulatus eſt ſic a muliebri uoce tractū: uel a molli uiro cū in funerē fit clamoſa lamentatio: ut in beſtiis pleriſꝗ pariter a uoce originem capit uer- bum: ut ululatus in lupis latratus in canibus cuculatus in cuculis. Gemitꝯ eſt qui uel uiros decet quodā admixtus in funeribꝯ moderamine. ſingultꝯ mutatione litterarū ab ingulciendo eiulatu dictus eſt: ubi præ pudore nō emittitur clamor. Planctus mulibris ille clamor eſt cum lachrymis in mœ rore. Nam mœror eſt egritudo flebilis de eius morte: qui nobis carus fue rit: ut Ciceroni placet. Leuare eſt dolorē ſuadēdo leuiorē efficere At recrea re: ac reficere non ſolū eſt facere leuiorem ſed perſuadendo in primā redu- cere mentem. Conſolari autem eſt: ſpe propoſita maioris uoluptatis ægri tudinem de mente delere: ut apud Virgilium Venus ſe dicit ſolari ſe ſolitā caſus troianos ſpe promiſſorum iouis. Epicurus (mea quidem ſententia) uir fuit doctiſſimus: & haud qualem improbant multi cum Cicerone. Po ſuit ſummum bonum in uoluptate. Quid aliud eſt beatitudo: q̄ idelebilis uoluptas. Quid apud nos paradiſus: q̄ uoluptatis locus: ſi Cyrechaici con ſtituerunt ſummū hoc bonum in indolentia: nōne melius Epicurus in uo- luptate: cum uirtus in operatione perfecta (teſte Ariſtotele) ſit cum delecta tione: Quid uera Chriſtiana fides nobis pollicetur inquiens: Gaudete & exultate: quoniam merces ueſtra copioſa eſt in celis. Vir qui poſt obitum nihil cenſeret permanſurum non triuiſſet in ſcribendo tempus: ut ille: qui quadringenta ſeptuagintaquottuor librorum ædidit uolumina futuræ glo riæ imortalitatiſꝗ ſtudioſiſſimus. De Ariſtotele intelligitur & Xenocrate: quorum uterꝗ ſuo ſtudio delectatus eſt. Dido ſtatuit Carthaginem ānos circiter triginta prius q̄ fuerit urbs Romana condita ab æneæ ſucceſſoribꝯ annos quadringentos aut paulominus: poſt interitū æneæ Figmentū illd omne apud Virgiliū ꝑ ænea Romā ſignificat pro Didone Carthaginē q nouitate ac ſimilitudine delectata. qđ profugi Troes cōdiderint urbē ut & Dido profuga: primū & dona miſit: & cū Romanis maximā cōtraxit beni uolentiam. Mox qa Romani amplificare cupiebāt imperiū: a pœnis receſ ſerūt: quare Carthaginenſes ſibi mortē aſciuerūt: tripliciꝗ nulnere ſunt cō foſſi. hoc eſt triplici bello punico eneruati. Ante Homerꝝ & Heſiodū ſcri pſit Orpheus qui audierat Linum Thebanum: qui quidem Linus cadmū Agenoris habuerat præceptorem. At multo antea perhibentur ſcripſiſſe poetica: & apud Egyptios uulcanus & pleriꝗ profetæ: & belli Troiani tem poribus ſibylla. Nunc ad ea reſpondi ſingula: quæ petieras. Cæterū eſt

ut perseueres: nec te unquam quęrere pudeat: quæ nescis: cum multo nesci re sit turpius. Ex Mediolano. v. idus Februarii.

Sinonima doctrinalia.

Ita fac mi fili semper roga.
Vt multa discas: quærenda sunt plurima.
Nihil est tibi temporis terendum: ut discas assidue.
Si percunctaris præceptorem semper nunq̃ te pœnitebit.
Fies summopere doctus: si semper quæris.
Efficere peritissimus si studebis: & quæ non intelligis: postulabis.
Si nescis fœdum est: si quæris pulchrum.
Quid magis discipulum decet: q̃ aliquid assidue quærere.
Nihil magis est discipulo proprium: quam ut quærat a doctore aliquid assi due.
Si fabri fimus fabricando: multo magis docti rogando ac exercendo.
Magnus eris in litteris si semper aliquid audis.
Non ut te scire putes (fies doctior) sed ut assidue aliquid discas.
Ne te pudeat scire uelle: quæ nescis.
Illos non audias quos pudet magistros audire: cum maioris natu sunt.
Ab illis qui uel senes audiebant bonarum artium præceptores exemplum tibi uendica.
Nihil in homine ignorantia turpi⁹ est: sed turpissimum pertinacia.
Debes semper uidere multa: & quæ non tenes sciscitari.
Haud difficilis in quærendo sis: ubi doctorem facilem habes.

Titulus. xxx.

Munificalis Familiaris.

MVnificentiā illam esse uirtutem Aristoteles docet: quæ maiores ac plures sibi uendicat amicitias. Conciliantur enim munificis populorum animi: fiuntq; in eos omnia hominum genera deditissima. Id ego consideras sæpe in eos me præsertim esse debere me munificum duco qui uiri sunt & docti & boni: qui merentur omnem munificentiam. Ex eorum enim memoria: nunq̃ excidunt munera: & a nobis factū est op⁹ quod semper laudaturi sunt: q̃ recti quippiam sentiunt. Scio quantus sis: q̃q; doctus q̃q; multo merearis plura: q̃ tibi dono de. Cuperem posse tanta ministrare tibi: q̃ta me cogeret in credibilis tua uirtus. Sed ubi uoluntati nō satis fiet facultatem admittes & æqua mente feres paruam hanc esse largitionem meam: q̃ fortunæ debilitas tenuiorem fecit. Vale. Ex Mediolano. iiii. idus Februarii.

Munificalis Familiarissima.

EGO cōtentus sic munusculo: quod ad te dedi: nec eius paruitatē exiguitati uoluntatis: at facultatis ascribe. Sum enim ea in te beniuo-

57

sentia: ut nihil ad te dare tm̄ me posse uideā: cui non sint assidue defutura q̄ plurima. Mereri autem maxima te quæq; nō nescio. in quo tam diuina potius. q̄ humana sit uirtus. Accipe q̄ familiarissime quod in me fuit: & cuius rem minimā animi magnitudo maximā faciat: Nō quæ data sint animaduerte: sed qui dederit. Bene uale. Ex mediolano. iii. idus Februarii.

Munificalis Grauis.

THeophrastus largitionē inquit. fundū nō habere. Qui dat enim (ut Aristoteles docet) si liberalis & haberi uult. & esse: sciat liberalitatē a dādo dictā eē. Nā philotimia uocaᵗ apud Græcos qppe quæ amicos honoret: uel amet honorare. Quod si Platone teste honoramus aliquē in uirtutis testimoniū manifesto cōstat huiusmodi honores munerib⁹ ab iis esse implēdos: a qbus in primis solent: ut ab habētibus facultates: expectari. Principes. n. ut ditiores sunt reliqs: sic & fortunas habent: quas donēt ꝓpēsiores. Quare ne sua largitio fundū habeat recte admonet Theophrastus ut nihil in principe turpius: q̄ aurū uel cumulare uel cupere: ita ꝓclarissimū in iis est: ut multa donēt. Arati. Sitionii laudatū est illud in suos ciues munificentiæ genus & Cæsaris in ærario per populum partiendo: & Cyri: qui liberalissimus fuit in largiendo magnificentia: quid de nobis dicturos eē multos opinemur: si cū admodū pauca paruaq; possim⁹ ut multa donemus & magna. Nolim ab aliis rapere: ut aliis donem: ut illud improbat Tullius. Sed malim debere semper plurima: ut habeā unde multo elargiar plura. Quam me delectat respōsum illud Curii. Nolle romanos aurū habentibus imperare uelle. Quā eo fabricii lætor: cū a Samnitib⁹ aurū uoluit dicens indigne sibi uisum fieri: si ab illis ea caperet: quibus eis usus esset cū ipse nesciret uti. Qua sumus uirtute simillimi supis alia magis: q̄ liberalitate: Quid autē in principe fœdius: q̄ si thesaurum augeat instar Crœsi lydie regis. aut Madæ: aut Phimei: qui thesaurū magnitudo plurimū obfuit Ego dono & libenter & sæpe & illis in primis: qui mererentur cum uirtute meq; ad donandū inuitat. Accipe quod minimū ad te dedi nec rei tenuitatē potius: q̄ uoluntatem specta. Si enim ad ea: quæ te decēt: & quæ tuæ debentur laudi: hæc conferas: nihil acceperis: munus corruat. Si meā mœtiris facultatē: supplebit uoluntas: quod defuit largitati. Ad hæc aūt neqn̄ mea negligas: te hortor aliqn̄ ad me scribas nō nihil: ut itelligas: q̄to ab me plura sis habiturus: q̄ ab illis qui me multo sunt ditiores: maioresq; principes. Cognosces Platonicū illud. non in imperio: sed in mēte cōsistere principatū. Audio & tibi filios esse. Filiæ si nubēt eis istitui dotē. Filios quot ad me dederis curabo apd̄ me q̄ liberalissime: nō æducari solū: sed erudiri ut meā erga te: tuosq; omnis cognoscas beniuolētiā. Si qd est aūt: aut nūc: aut deinceps quod aliud ab me postules. fac ut sciam. Nihil es a me frustra petitur⁹ Vale. Ex mediolano pridie idus Februarii.

Sinonima Munificalia.

Accipe munusculum ea mente qua dedi.
Paruitatem muneris magnitudo nostræ compenset uoluntatis.
Indulge dono: si meam non exprimit mentem.
Pro mea facultate donum capis: non pro animi magnitudine.
Si tanta res esset mea: q̃tus est animus maiora longe caperes.
Habes a me signum animi non ingrati.
Non quæ te deceant: dedi sed quæ possim.
Scio quæ sis meritus: at tu non nescis q̃ta sit facultas mea.
Si tuam metiris uirtutem: fac ut & quid ego possim non prætereas.
Debeo tibi maxima sed cogit impotens tenuitas reddere parua.
Nihil est: quod plus cupiam: q̃i ut habeas ab me quæ meritus es.
Tanta est tua uirtus: ut uel cum sanguis meus ac spiritus dono tibi dat⁹ sit debere adhuc me tibi sciam alia.
Nullum seruarem in largiendo tibi modum: si possem rem aio suppeditarẽ
Fieres a me q̃ ditissim⁹: ubi fortuna uolũtati meæ (qd̃ uellem) ministraret
Fer æqua mente: si non nisi: quod uellem munus ad te: sed quod potui.

Titulus.xxxi.

Iuridicialis familiaris.

C. Vm illud sit iudicis ꝓpriũ: quod apud Demostenẽ legitur: ut nec amore. nec odio: aut alliciatur: aut ꝓuocet: nõ tam ego hac in causa mutuæ fauebo tuæ in me beniuolẽtiæ: q̃ meam seruabo fidẽ. Hoc enim a me poscit iurisditio mea: ut nõ alios corrigã. alios ꝑtereã: alios ꝑdã: alios seruẽ. Vocauit in ius te me corã: ad ea q̃ petitur⁹ erat: respõsurꝫ. Curi⁹ ad diẽ cõstitutã ñ accessisti: ut tuã dãnem⁹ cõtumatiã istat. Aut negem⁹ ei ius exequi op⁹ ẽ aut te dãnem⁹. Vtrũq3 difficile: sed deteri⁹ illud. q̃obrem. aut huc accedas ẽ necesse: restituim⁹. n. adhuc tibi uiuẽdi respõdẽdiq3 locũ aut post designatam diẽ: nõ eris idãnat⁹. Dies aũt a nobis tibi sit deiceps ad. xiiii. designata calẽdas decẽbris. Cupio te adiuuare i iis omnib⁹ q̃ mea sint ære domo subsidiis: amicis cliẽtelis: at i iis q̃ mea nõ sũt: sed legis haud q̃cq̃: Aliud ẽ eni priuatũ amicũ cã alid̃ publicã gerere ꝑsonã. Marcellũ sp hẽs ꝑtorẽ nõ nisi cũ ius decreuit: Ergo fac ut uenias ne legẽ iratã expias. bene uale ex mediolano. Idibus februariis.

Iurisditialis familiarissima.

A. Ccedẽtẽ istuc parmenonẽ: q te nostro i ius noie uocat audies & deiceps nr̃is obediẽs idilate mãdatis: Nã audiuit nos aduersarĩ⁹ tu⁹ ut nũci⁹ iste tibi significauit. Ad te igĩ petitionẽ hoĩs dedimus: ut respõsur⁹ accedat. Nõ erit id nobis iniucũdũ: ut negligas: q̃ iubem⁹. At si negligas feres cõtẽptiõis pœnã. Multabim⁹. n. te i decimũ argẽti põdo: nec admittem⁹ cãm: cũ i cõtũacẽ oĩa iura clamãt. uale ex mediolão. xvii. calẽ. Martias.

Iuridicialis Grauis.

l Ycurgus lacedemoniis leges tulit: Vt si quis in ius uocatur: instā-
te aduersario: non uenisset: æq̄ damnaret: ac confessus quæ præte
rētur. quem ipso iure Cecrops dixerat esse damnatum. At solum
mitius apud Athenienses agens: atq; iterum inquit uel contumace ipsum
reuocandum esset: ut si causam more dixisset idoneam: admitteret: Sin id
minus & damnaretur aduersario debitor: & multaretur negligentia. Labeo
uero uir doctissimus hoc addidit ut rederetur moræ causa: ne forte menda
ces fieri plures cogerentur ad damnationis seueritatem. Sed cum tertium i
huius uocaretur non ueniens decernetur ea confessus quæ interminat⁹ ar-
bitrer esset. At Scæuola doctissimus ille maluit procliue in absoluendum
agere q̄ difficulter in damnandum. Itaq; decreuit ius suum urbibus esse: qđ
singulæ sibi dicerēt. Quod si iuberet urbs ulla damnādum eē: qui aut pri-
mum aut quartum non uenisset id obseruaretur. Nunc aūt in hac urbe scis
esse principis edictum: ut qui primum uocatus ē: continuo non accedēs dā
netur ob id ad quod uocatur. Fabius quid abs te petat: istis accipies litteris.
Est homo permolestius (nec id inficior) sed cui non sint iustitiæ partes dene
gandæ: quam nec ipsi malo dæmoni deus denegaret. Nam & alexander il-
le: rex tantus: cum quærebatur de alio quisq̄: unam occludebant aurē. quā
se dicebat alteri seruare partim: ut utraq; audita rectius iudicaret. Amo te
plurimum: sed ita quidem: ut agis ille respondit ad ea: quæ dixerat pater: q
iudex est personam exhibet in terris dei. Nullum in lege amicum hosti præ
fero: æqua procedo lance. Astræa illa me uirgo uidetq;: neq; Tytanas suos
seruauit. Huc igitur accede q̄ primum in ius uocatus: ad ea responde: quæ
petantur. honestaq; sit causa tua: uel turpis considera prius q̄ in eius disce-
ptationem descēdam. Melius est enim (pro Ciceronis sententia) non incipe
re q̄ ab inceptis turpiter desistere. Possunt facilime in arbitros compromit
ti causæ: Transigiturq; non difficulter inter omne: cum euentus litiū. Qui
tilianus dubios esse doceat. Ni pactus id fueris: quod honesta tibi sit causa:
nec tamen legum tenes ac ordinem iudiciorum, causidicum tibi quære nō
Mathonis similem: qui te inuoluat perplexisq; in foro discruciet: nec eoru;
aliquem: de quorum inquit Seneca genera. Hic clamosi rabiosa fori iurgia
uendēs improb⁹ iras & uerba locat: lege tibi uirum bonum: qui possit (ubi
opus sit) & arbitrer interesse. Ordo autem causarum idem est: qui & rheto-
rum complectitur orationes. Nam ut exordiuntur hi: sic illi factum propo
nunt esse dicendum: ut & iudices attentos: & beniuolos faciant. Vt narrāt
hi: narrāt etiam illi casus propositione materiam litis explicantes. Vt hi di-
uidunt: illi partiūtur quæ sint probanda. Negata positionibus: uel quæ af
firmata sint in suam commoditatem traducēda. Vt hi confirmationibus
totuplicibus utuntur: quotuplex sunt partitiones illi articulos ad probāda
referunt: argumātatiōib⁹ nitunt rationib⁹ legibusq; rē trāsigūt: Hoc differūt

quod propositione: ratione: rationis confirmatione: ex ornatione: complexioneq; sequuntur rhetores probationes inficiationesq; suas: at iurisco͂sulti non nisi iuris inductionibus. Illis sunt probabiles: ac ueri simile argumentationes: his autē demonstratiuæ ac necessariæ. His tibi & ordinibus & modis est in foro disceptādum: quos docuerat in republica Plato sed multo magis hodierna docuit consuetudo. Ne igit̄ ab his distrahas nec inuersurum hunc ordinē pro te iudica: ne aut famā dānem meā: aut mihi sim criminis conscius: qui alias habeam pro amicis. alias pro reliquis leges. Non habeo personarum exceptione. Bene uale. ex Mediolano. xvi. calendas Martias.

Sinonima iuridicialis.

Ne sit in iudicio contumax.
Haud amori meo in causis confides: quarum sum arbiter.
Nihilo tibi plus deessem q̄ filio: excepto foro.
Fac ut quando publicus iudex sum: de iustitia nihil diminuas.
In iudicando neq; te noscam: nec alium quenq̄.
Non erit fides mea pro te uel alio in foro uiolata.
Omnia mea tibi debeo: præter legum maiestatem.
Commodate mihi sunt iuris partes: quas a me nemo petat: ut restituere co͂mendanti possem deo.
Quid ē i amico insolēti⁹: q̄ de iuris uia ratio͂eq; uelle qcq̄ amico detrahere.
Quæ mea sūt ab me posse co͂ia tibi: iuris leges itactas depositori suo prin/
Cura ut non sis contumax. ne in te clament leges omnes.
Fac ut obedias præceptis legum ne plectare si te difficile præstitis.
Aut causam in foro non habeas: aut iurisditionis obtēpera institutis.
Amicus sum tuus. sed priuatus.
Iudex ego te non illi propono.
Habeo te fratris loco: modo tu meam in iudicando dignitatem no͂ lædas.
Ne tibi de me quicq̄ indicante pollicearis.

Titulus. xxxii.

Regratiatoria familiaris.

Qui referre nequit gratias (inquit Cicero) habet certe potest. Itaq; cum maximo nos affeceris munere: cumq; referendi: no͂ se nobis facultas offeras: habendi certe bono sumus animo agendiq; lingua non ꝑplexa. Ve℞ cui deessent hac in causa uerba: Ei certe soli q mutus sit: aut penitus elinguis: nihil potuimus nos quidem optare quod abs te uel no͂ orato: non reqsito: no͂ simus affecuti. Tu nos hos hospitio perhumane tam excepisti: q̄ uirum aliquis nostrorum ausus esset cupere. nullam omisisti: genus officii: quo nos non insigniueris. At neq; nostra te docuit id efficere familiaritas nec antiqua uirtus: nec ulla ꝑfecto causa qua quicq̄ deberes nobis. Ad ea te coegit sola beneficentiæ tua consuetudo (quæ talis est) ut ne/

59

rem praetermittas cui non te prebeas hospitalem. Est igitur nostrorum deinceps munus ut cum tibi plurima debeamus: multo uelim⁹ debere plura Quo sumus pacto patrem gratiam relatori. Vita haec tua est non fortuna solum. Vtere nobis post hac non secus. ac tui. Bene Vale. Ex Mediolano. xv. Kalendas Martias.

Regraciatoria familiarissima.

r Edidit ad me puer meus q̄ꝙ diligens in eius te praestiteris expediendam causam rettulit. Fecisti quod superabam te facturū eē. Sciebā enim q̄ soleres esse meus. quid meum te dixi. Imo bonorum omnium. Habeo & ago tibi gratias immortales. & si quando fuerit tibi nostra opus opera. non recusabo referre. Quanq̄ scio nihil esse mihi tantum. uel fortunarū uel ingenii: ut par tibi praeberi possit gratia. Verum ubi caetera in hac referenda gratia deficient. uoluntas certe nunq̄ deerit. Bene Vale. Ex Mediolano. xiiii. calendas Martias.

Regraciatoria grauis.

q Vi genus inuenerunt officii: quo munifico beneficosq; sese uiri ꝓstarent in uiros: ut mutua uiueretur beniuolentia: iidez edixere leges: quibus & haberi gratiae: & agi & referri pariter possent. Ex quib⁹ Eschinem: apud Athenienses imitandum esse duco: qui dixit nullum esse tā abiecta conditione. qui ulla uitae parte non posset exhibere se non ingratum: benedicendo saltem referret officiū non parum: est enim a plerisq; muneris ut laude reponatur officio. Nam (ut Plinius docet) qui poete uel urbium ac principum: uel priuatorum laudant uitas: maximis eos muneribus donant quos extollant: merenturq; ab illis maxima. Quid si acceptis muneribus: abs te laudes pro gratia referuntur. Ego perpetuum existimo bonum illis praeferendum: quae e pauca sunt: ac interdum uix diurna. Quod si de dignitate contendi muneris: quod donum cum laudis immortalitate contendere audet: si quidem ac largitione dii: friuolis autem reliquis delectari solent homines. Fuisti tu quidem in me meosq; omnis o clementissime princeps liberalissimus: primum omni hospitalitatis officio: ut Iouem te possimus hospitalem illum existimare: de quo extat poetic⁹ uersus. Iuppiter hospitibus nam te dare iura fatentur: Ad haec largiendo nobis assidue multa nemini christianorum cessisti. nullum praetersisti genus officii: quo non fueris erga nos beneficentissimus. Audiuisti nostros omnes facilime. Amisisti humanissime. Vidisti iucundissime. Dimisisti omnibus in rebus liberalissime. Valuimus apud te tuosque singulos tanta & auctoritate & gratia ut nihil addi ad officiorum cumulum possit. Quo pacto respondebo huic benignitati mā̄suetudini caritati: Res mihi ē minima: nec qua tu egeas. Quid referam: ut tibi sim ulla in re adminiculo: At meo fauore consilio auxilioque tibi non est opus. Carminibus caeterisque latine graeceque respondeo generibus: quibus te faciam non moriturum. At & alios scriptores tuaruz

habes laudum uirtutumq́ precones. Habes: non diffiteor: At & urbes habes: & diuitias. Reiiceresne quamquam: a quo posses & alias cum honesta te consequi: Scribunt de te multi. Quid si & me non aspernabitur posteritas: Potest igitur hæc gratiæ relatio non esse inferior cæteris. Habeo tibi ꝑ tuis tot in me officiis gratias. & ea quidem perpetuas & ago non inferiores: ea tamen mēte. ut nulla temporum diuturnitas. nulli casus nulla diuersitas locorum: aut gentium horum de me meritorum officia. de mea deleāt mēte: sed in referēda tamē non sum ignauus: non infecundus non tardus. Habebis enim me quādiu uiuā tui nominis obseruatorem. tuæ famæ ducem tuæ gloriæ auctorem: & tunc me silere de te posse censebis: cum luce funct⁹ nusq̄ amplius respirabo. Cæterum est: ut si quid aliquando euenerit: ubi tibi amicisue: aut seruis tuis me cognoscas opera. igenio ulla ue diligētia posse quicq̄ opitulari: suppeditareq́ tuæ uoluntati officii: iube: impera manda præcipe: nihilq́ te remoueretur causæ: quæ te cogat credere alium eē me q̄ sim. Debeo te sequi omni non amore solum: ac obseruantia: sed cultu atq́ ueneratione haud secus ac numē aliquod. Non solus ego tuus sum: sed tota hæc nostra domus: uniuersaq́ familia. Nam q mihi uel amicitiæ debent officium: uel cliētelæ: sese oēs tibi dedicarūt: cūq́ intelligāt q̄ tuus sim: assidue de te nobis fit sermo nihil ē quod uæhemētius appetāt: q̄ eē tui. Vtere mi princeps & me & meis oibus: & quāuis non sit necesse: scio tibi & maiores uiros & ditiores amicos. cliētes ac seruos eē: ne tamē indigne factū existimes: si nos multo illis inferiores nō eiicis: non aspernaris: nō cōtēnis. Vt ait Homerus parui cum magnis amici sæpe coeunt. Non ero in dicēdo ꝓlixior ne hac epistola cēseas uoluisse me tuæ in me magnitudini meritorum gratiam referre. Nulla enim uel amplissima carmina. uel profusissima psalrum genera satis factura sunt huic debitioni meæ: quæ quidem est sempiterna: sed tu prudentissimus a nobis accipe (quod dari ualet) mentē tibi deditissimā. Animū tuis institutis dicatissimū ingeniū tuæ laudis testimoniū dispositionem in te conuersam: cōmentationem cum claris de te assiduam Vale Ex Mediolano. xiii. Calendas Martias.

Sinonima regratiatoria.

Ego tuis de me meritis gratias habeo maximas.
Affecisti me maximis officiis: ꝑ quibus habeo incredibiles tibi gratias.
Regratior summopere tuæ in me liberalitati.
Referre nequeo tibi gratias. at habeo & ago.
Dicere nescirem paucis quantas debeam tibi gratias.
Fuisti tā i nos offōsus: ut qn̄ pares referr̄ gr̄as ūaleam⁹ haud satis itelligam⁹
Quis tibi nr̄um æque (ac tu fuisti beneficus erga nos) regratietur.
Nulla æloquii præstantia gratias agat tibi debitas.
Gratiarum agendarum loco nos tibi dedicamus.

60

Sanguinem etiam ac spiritum pro te statuentes: nõ erimus in referẽda gratia tuis beneficiis similis.

Laborantes die noctuq; non satis faciemus acceptis officiis:

Iube si qd i nos uides ad mortẽ usq; ꝑ habẽda nõ referẽda tamẽ tibi gra.

Vellẽ tam esse disertus ut agerẽ: tam diues ut referre quirẽ tibi gratias.

Nulla est res tanta: quam in referendis tibi gratiis non debeam.

Fac de nobis qua malis in re periculum: si uis certo cognoscere quas tibi habeamus gratias: etiam si referre nesciamus.

Titulus. xxxiii.

Commissionalis familiaris.

e Onstituerã istuc ire: ne qd in re mea: me absente: fieret. Nam ueterе ꝓuerbio dici solitum docet Plato uirum coram suam meliorem Sed ubi mecũ aio uolutaui. q̃ sis prudens: & q̃ me ames: decreui meã tuæ fidei cõmittere causam: Scio q̃ sis futurus & diligens & curiosus: q̃q; multo meli⁹ cohitabis ꝙ sit op⁹ facto: q̃ sim ipse cogitaturus. Solent enim qui suas res agitant: esse maioribus interdum occupationibus circũscripti: neq; uidere possunt omnia: nec ꝓsequi quæ ad rem attinent. Falluntur aliqñ apparẽtis specie boni: aliqñ cupiditatis ui nunq̃ ira: odio: amore: cæterisque mentis passionibus. Tu nõ liberiore multo consilio: firmioreq; iudicio pedetentiꝫ insinuabis in causas (si opus fuerit) omniaq; consulto: nihil temere proseq̃ris: nec celeritate frangeris: nec tarditate cõculcaberis Tolerãtior eris q̃ ego esse queam. Itaq; huius epistole ui ac officio tibi committo: quam ago cum æmilio causam. Quicquid in ea uel egeris: uel transegeris: æque firmũ immobileq; esse ducam. nec reuocaturus sum: ac si præsens omnibus adfuissem. Iudices autem omnes eam adhibeant tibi eam : fidem quam ore meo prolatis uerbis: & mea mente uoluntati expresse adhiberent. Cura tu post hac igitur rem mei perq̃ diligentissime. Bene uale ex Mediolano. xii. calendas Martias.

Commissionalis familiarissima.

e Si mihi aduersus Columellam istic apud pro dominum ĩgens cã. Sũt aliquot adhuc menses in iis ĩpeditissim⁹: que ad principeꝫ attinent nequeoq; hinc sine maximo incommodo digredi. At ne neq; causæ isti consulere non debeo: quandoquidem est non mediocris Memini te non causidicum esse solum peregregium: sed mihi summa beniuolentia coniunctissimum. Te unice rogo: non dedignere: hanc tibi prouinciam corrigendam assumere. Ego enim hisce litteris fidem huius meæ uoluntatis efficio: teq; meorum hac in causa negotioꝝ curatorem & procuratorem diligo atq; cõstituo: cui cõmissam esse uolui. meam omnem facultatem. Bene uale ex Mediolano. xi. calendas Martias.

Commissionalis grauis.

e Vm uiderit Solon interesse suis i foro causis plerósq̄ ñ posse: quõs
maxie necessariæ detinerẽt causæ. At cõtra q̄ agerẽt nollẽt frustra i
iudicio agere: ñ ueniẽte aduersario: puidit ñ incõmode: q̄ a carbo
ne primũ: mox aliis iuriscõsultis ñ iportũe usurpatũ ẽ. Nã aut prece: aut p̄
cio: aut bñiuolẽtia delegi posse uiros istituit: q̄ alienis itercederẽt noibus q̄
bus pcuratoꝝ apud nos noia uidẽus adhuc eẽ: apud Græcos reꝝ actores:
uocabula dari. Quãobrẽ & demosthenes ac Eschines i Thesiphõtis egere
cã: & Cicero ac Hortẽsius i plerisq̄ aliis: Nã q̄ ab oratorib⁹ aliq̄d dicãt dif-
ferre solitos pcuratores: ut ab aduocatis hodie differũt causidici: nec id q̄dẽ
negẽ oino nec penitus affirmẽ. Vt.n. uel hodie iteruẽire nõnũq̄ p iurispe
ritis hisce tabulis clamosissimis iuriscõtissimi uident: cũ est: cã magni p̄cii
sic & oratores i illis copiosissime dicebãt causis: i q̄bus paꝝ pfuissent causi-
dici. cũ ergo & ipse interesse meis nõ ualeã: q̄ illic gerunt: & res iste magne
atq̄ amplæ mihi negligẽdæ nõ sint: delegi te uiꝝ & legũ iurisq̄ clarissimũ
interpræte: & mei mearũq̄ reꝝ oium amantissimũ. Te.n. præter cæteros
delegi: quẽ arbitror fore mei studiosissimũ. Vt.n. es & in amicos officiosis-
simus: & gloriæ cupidissimus: sic & rei meæ consultuꝝ certo scio: & tuæ lau
di. Quas es unq̄ amplexus causas: quaꝝ uictoriam nõ reportaris. Quod
iccirco fieri: nõ ambigo: q̄a nihil aggrederis: q̄d nõ æq̄ssimũ & honestissi-
mũ esse uideas. Nec aliud abs te nũc etiã postulo: q̄ quod si q̄d iniquitatis i
mea esse cã uideris id oino reiicias. ne ut plutarchus dicit. quicq̄ contẽdas
uel a iudicibus ipetrare. uel in aduersariũ optinere quod turpe sit. Quis.n
uel fœnore ditari uelit uir bonus quod cato definiuit hoiem occidere: uel
cum aliena iniuria: quod Sulpicius mõstrũ in hoiuꝫ appellauit natura: ue
rum quæ iuste nostra eẽ posse cognoris: nec sine legis ui ac maiestate peti:
posce insta: increpa obsecra. ut Apostolus ait: curaq̄ demũ ut res tuas. Tua
eni potes existimare mea oia: cũ ob uirtutem in te sũmam. tum ob ueteret
tuã mutuãq̄ mecum beniuolentiã. Hanc igit̃ oẽm causam tibi cõmisi: cõ
missãq̄ hac epistola uolo: iubeoq̄ te meo noie reꝫ agere: ab oibusq̄ admit
ti: ratũq̄ promitto gratũq̄ habiturũ q̄tum egeris composueris: trãsegeris
ac pactus fueris. Habe posthac ergo ab me ipso facultatẽ nedũ petẽdi. sed
accusandi si q̄d interciderit: uerum etiã opponendi. obiiciendi. articulandi
testes producẽdi. cõcludẽdi in re ipsa: iudicisq̄ sententiã audiendi ac si q̄d
inique pronnnciatũ censueris: appellãdi ac rursus: & iteꝝ si dixeris opus
esse prouocandi: supplicandi: a Cæsarisq̄ irato ad Cæsarem nõ iratũ acce
dendi: intercedendi contendẽdi. Quicq̄d.n. affirmaris: ut negaris: uel cum
iureiurando in meã & famam & animã stabilitum improbatũue fuisse ue-
lim. Scio.n. q̄ & nihil te lateat (quod meũ hac in re sit) & si latuerit quippiã
esse te oi curaturũ industria prius q̄ affirmes aliquid: d̄ re ut habeat: fias ab
me certior. Nihil ergo te impediant: aut remorent̃ iudices: nec ante causæ

61

cōstitutionē:siteq; cōtestatā:q̄ḡ obiiciat te talē ēē:cū ego ad quæ hæc perti net oīs:cā ꝓ te fidē hic faciā ꝓmittāq; ab oibus eximere te difficultatib⁹:q̄s ob hoc ferre posses. Bene Vale. ex mediolano. x. calendas Martias.

Sinonima cōmissionalia.

Cura diligenter rem meam tuis humeris demandatam.
Hanc causam omnem tuæ cōmitto fidei.
Constituo te in meo negocio procuratorem.
Rei meæ te patronum nolo destinatum esse:
Fac si me amas ut non neges curare meam istic causam.
Ergo te meorum decerno gestorem negociorum.
Præter te unum meas res agere uolo neminem.
Ad te solum deferri iubeo: quicquid istic prome agitur.
Cum tibi soli mearum rerum oium diligentiā isto foro commiserim:fac ut acumen ingenii:uimq; tuæ declares sapiētiæ.
Tu mihi delectus es mearum rerum tuor atq; defensor.
Te solum præesse meis præcipio causis.
Quicquid in omni re mea perfeceris:ego quoq; factum reor.
Confirmaturus sum semper quæ gesseris meo nomine.
Iube in rebus meis:quæ apud uos aguntur. ut uelis:idem affirmo.
Nulla in re tuæ refragabor uoluntati:si res meas interceperis.
Cōmisi tibi meas causas. quæ istic tractantur::nec sniam muto.
Scire quēlibet cupio delef me quæcūq; mādata(q̄ḡ aliū ꝓcuratorē meū appellant)te solum deinceps illum decreuisse.

Titulus. xxxiiii.

Testimonialis familiaris

m Agna fides adhibēda testi(ut Scæuola iussit)cum exposcit oi exceptione maiorē. Itaq; cui testimoniū dicēdū ē:ei aiaduertendū arbitror ne qd dicaf temere:siue ꝑ obliuionē:siue ꝑ errorē. Nā q ꝑ amicitiā aut preciū: aut odiū:aut metū a fide deficiūt:ii mea qdē snia:uel stulti sunt uel scelerati:uel imanes uel abiecta mēte nulli⁹faciēdi. Nā testimonio præest deus:& peieratio superos semp habet ultores. cū ad me igif fit testificādi gratia deuentū::ne me roget quisq̄:nec arbitref:me dictuꝝ:qđ non memini: Videor. n. q̄si somnia meminisse quēdā istinc me præsente:nescio qua pecuniā cuidā numerasse. At neq; tp̄s memoria teneo. nec locū:nec q tūc inter essent:nec nūmoꝝ:nec ipsos hoies inter se cōtrahētes: nec causas: aut pactiones. Ne me igif cogatis:ꝑterea qcq̄ dicere:quod nesciā. Nec rursus hæc testimonia sint suspecta cuiq;:qm̄ bona solā:esse reminiscētia. Cum n. tūc me nō designauerint testē: nihil ex iis rebus memoriæ demandaui: qppe qui nō credidi:ne unq̄ esse ꝑpterea relatuꝝ aliqd. Si scirē: ꝑsequeret plura. Valete Ex Mediolano. ix. calendas Martias.

Testimonialis familiarissima.

Ausa sic habet. Curiꝰ fabricio mutuos dedit nũmos aureos octo:
c me corã: rogauitq; ut interessẽ testis: si qñ qcq̃ ab me q̃reret͂ uerita
tẽ expressurus. Intererat me mecũ & Lucius: & Flauius: q sũt pari
mõ testes aduocati. Post ea tpa: nihil audiuimꝰ. Fuerũt hæc aũt Partheno-
pe q̃rto cal. Ianuarias huiꝰ anni. Ex Mediol. viii. calendas Martias.

Testimonialis Grauis.

Ato uir tãtus: quẽ uel Solon Hieronymus' iqt credẽdũ eẽ cũ dictu
c rus testimoniũ q̃reret͂ iniuratꝰ dicere uoluit. Tabellõe p̃torẽq; istã
re: qđ ei fides haberet͂ uel ñ iurato: at aliis iqt id ñ tradit͂: ius aũt oĩs
eosdẽ existimare debet. Quod si nulla ẽ p̲sonaꝝ i iudiciis exceptio qd ego
de me cẽseã: cui: testimoniũ expectatis. Tã. n. mihi desunt eæ: q̃s uulgus ad
miraт͂ diuitiæ: ut nullã uideãt͂ adhibere mihi uerbisq; meis fidẽ posse qui te
stimoniũ legẽt. Nõ. n. ea sũt tpa: qbus iniurato. Catõi credebat͂ qbꝰ Solon
i tẽplo testimoniũ a quocũq; dictũ uoluit: nefas eẽ: reprobare qbꝰ Mercuriꝰ
Trismegestus apud Asyrios: aut sic aut nõ iubebat a teste p̲ferre: nec đ illo
qcq̃ dubitari: cũ uel maxios peierare posse cẽseret: uel iusiurãdũ nihil in ma
los cõponere metus. Nũc ãt illđ Iuuenalis ẽ i imprõptu: q̃tũ q̃sq; sua nũmo
rũ s̲uat i arca: tm̃ habet & fidei. Iuret licet & nr̃oꝝ aras. & Samothracũ: con-
tẽnere paup̲ habet͂ numina. Deberẽ igr͂ a dicẽdo desistere: cũ sitis deide pe
titurí: qđ possideã: & cũ nequeã illud rñdere libertini. Ego possideo plꝰ Pal-
lãte & liciniis: reiiciar: & aut p̃cio: aut p̃ce ducar hoc dixisse: aut illud. Nã p̲
tinus ad censũ: ut idẽ Satyrus pulcherrime cõplexus ẽ: de moribꝰ ultia fiet
q̃stio. Quot pascit s̲uos. Quod possidet agri iugera: q̃ multa magnaq; pa-
raside cœnat. Ego ñ qd rñdeã: q Codro sũ illo paup̲ior: cui nihil p̃ter aba-
cũ erat: & eã q̃ uetus Græcos s̲uabat cista libellos. At paup̲tatẽ noui me p̲
petuo seruaturũ: qd ẽ diuitiis opꝰ. Certe nõ ẽ necesse. At iudice & causidici
hæc obiicient testimonio: q̃q̃ beati appellant͂ a christo pauperes: ut Augu
stinꝰ declarauit paup̲es ĩnq̃ suo: sed diuino diuites spiritu. Dicã tñ (qđ me
rogatis) & deos primũ aduoco mihi testes: sic rẽ habere (ut dicã) Tum eos
hoĩes: q p̃fuerũt: nõ solũ interfuerũt hisce causis. Põponius Titũ adiuit: &
est unice nobis intercessoribus deprecatus: sibi mutuos daret centũ aureos
cõmodatos aũt libros tris: Liuiũ Iustinũ & Tranqllũ. Dicta sunt multa: in
uentæq; plures ad negãdũ causæ. Demũ orauimus ego Camillus Brutꝰ &
Sẽproniꝰ adeo titũ: ut & mutuos dederit: quot petebat: neq; p̲miserit mõ:
sed nobis tradiderit coram: & cõmodatos illuc allatos: & illinc Pomponii
traductos domum libros pariter. Nõ multo post petiit Titus: cum alio pro
fecturus Põponius esset: ut publico sibi de hisce rebꝰ fides fieret documẽto
nosq; quoꝝ fuerãt hæc intercessiõibus facta cogeremur renitentẽ ẽt. Põpo
niu; hoc facere. Nequiuimus hæc suadere Põponio: quippe cui uideretur:

62

ante diē ad restituendā pecuniā reddēdosq; libros designatā: se nihil debet
Titoꝛquo posset iure cogi: cū ei semel crediderit: nec deterion factꝰ sit. hæc certa sūt. Aduocate etiā testes illos. Ex Mediolano. vii. calendas Martias.

Sinonima testimonialia.

Res hæc sic habet: ut tabulæ docent publicæ.
Nihil hac in causa dici potest aliud: q̄ quod mea legi pōt epistola.
Vera sunt omnia: quæ testimonio firmaui meo.
Neq; prece: nec precio dixi: nec odio nec amore.
Censui deum interfuisse testimonio.
Sūmam arbitror testificandi religionem.
Qui fidem testimoniis frangit: nequit non esse uir nequissimus.
Quid magis impium existimari debet: q̄ irreligiose testimonium diceret cui præsunt numina.
Qui peierat testis: deos omnes habet ultores.
Quæ sunt a me testimonio tibi dicta: in tanq; conueniunt causam dicta nō fuissent: si aliter habuissent.
Non sunt abs te mihi habendæ gratiæ: sed ueritati: quæ sic habuit.
Vbi ueritas est: ibi Deus.
Totum me mundi aurum testimonio mentiri non cogeret.
Nulla in re delectant me mendacia. Sed multo in testificando minus.
Expectanda est a me semper in testimoniis ueritas.
Nihil arbitror esse in uita religiosius & fide obseruantius: q̄ testimoniis immutata dicitur ueritas.

Titulus. xxxv.

Lamentatoria familiaris.

p Ossum hoc existimare: supos fere: ut neq; pietati apud te locus sit: nec religiōi. Me fratrē fefellisti ac iuratus ꝑmittēs asseuerās. Scio illud Ouidii i usu. Fratrū quo gr̄a rara est: nec excidit e memoria fraterno primi maduerūt sanguiue muri. Sed ego me q̄si pegrinū ad te cōtulerā ꝑmisisti: te nihilo me deceptuꝝ oi fraude ac dolo nixꝰ es. Quid ē reliquū: ut cui q̄ āplius fidā. Cōfisus tuæ fidei fraudatus sū. Quo cōfugiā. quē aduocē arbitrū: frater es. In me dico si q̄d in te q̄ror. At Bellꝰ Gainusq; iisdem parētibꝰ nati sūt: nec tn̄ aliū pietas coercuit: ne cederet aliū. Proh deū atq; hoium fidē tm̄ facinus fratrē niti. Nūc ego mihi uiuēdū nō esse āplius reor: cū nō amplius inter hoies uiuā: at inter imanissimas q̄dē & iplacabiles feras. Cura igitur si quid tibi superest humāitatis: ut serues quod hactenus nō seruasti: ni malis apud omnis semper me lamentari. Ex Mediolano vi. calendas Martias.

Lamentatoria familiarissima.

q Verar ne primū tuā fraudē: q decoquisti: an rem mihi dolo sublatā

quã tã tibi liberaliter cõmodaui. Vtrũq; certe me cogit acriter lamentari: ni tu prouides: ne taciturnus & famæ tuæ cõsulam: & indẽnitati. Nã si sum in quærendo asperior. habebis homines hostes atq; deos. Sanus sis. Ex mediolano. v. calendas Martias:

Lamentatoria Grauis:

u E inquit hoi Saluator: per quẽ eueniũt scãdala. Quare Plutarchus cõsiderãdos hoiu; agit gradus: & qd a maxio fiebat pessime: mi n⁹ tollerãdũ uideret: q̃ si quid peccasset uæhemẽtius minor: A magnis enim (ut plato uoluit) exẽpla peccãdi sumũtur: cũ q errare cupiũt exemplo maiorũ gaudeãt. Quãobrẽ Lycurgus iussit. quod reges alios seruare uellẽt seruarẽt ipsi primi. Quis. n. (ut simonides recte dicit) agnos edente pastore: lupus abstinebit. At ille princeps Siculorũ: q Tirãnus ẽ deinceps Siracusanus appellatus. nõ abstinebat furtis nõ rapinis. nõ sacrilegiis: qn i æsculapiũ & eius aureã barbã in Iouẽ: & ei⁹ aureũ amictũ. In aras. & earũ aurea uasa cauillatus tandẽ a superis in successiõe multatus: est. Interim hui⁹ exẽplo quot didicere uacare latrociniis. Nũc rursus in rẽ meã tã scelerat⁹ extitit ille Turcourm rex quẽ: oẽs admirant: q̃si regũ iopia sũmaq; mẽdicitate coactus sit mihi sibi deditissimo suas urbes incolẽti. suis degenti i monasteriis æs meũ sarcinulasq; surripere possum nõ lamẽtari: nõ angi. nõ macerari. At cõsidebã eius pfecto quæsturæ: fidereq; me cẽsebã. Nihil arbitrabar mihi uerendũ apud eũ principẽ. qui tã sit opulentus tam nũmosus. tãti custos. possessorq; thesauri. Fidifragus is: mihi cõptus est. cui plus credebã: q̃ mihi. Queri nũc ausim. Apud Barbaros agẽdæ fuerũt mihi gratiæ: qd abstulissent ab me oẽ meũ æs: q̃si difficile quoddã ad uehẽdũ & peregrinãdũ honus. Hæc sunt igit̃ nostra tpa. hæ calamitates: hæ nos angustiæ subeunt Quo me nũc uoluã. Ad quos potissimũ quærimonias deferã. Quorũ implorẽ auxilia. Solebat Alexãder uel in alios ulcisci collatas iniurias. At Romani quotiẽs (uel maxima cũ impensa) reges suis restituere sceptris qui p populorũ iniquitatẽ essent pulsi. Querite ab ægiptiis a Latinis. a Græcis. At christiani uiolentias: pdasq; quottidianas audiũt atq; uident de suis fieri: nec prouident nec audiant: nec curant Hei miseris hisce fatis: quæ patimur: quæ toleramus. quæ nõ reiicimus. Quid est reliquũ: nisi ut cũ uitam mihi ducã acerbissimã: hac dissolui cupiam: & (ut Apostolus inqt) esse cu; Christo. Quod eiusmodi quottidie in alios fiunt & assidue: ut Iuuẽalis ait: fient: fient ista palã: cupiẽt & in acta referri: Lamẽtãdi superest facultas hic saltẽ: quæ fuit apud illud mõstrorũ genus prorsus ablatum in mediis doloribus. Ex Mediolano. iiii. calendas Martias.

Sinonima lamentatoria.

Nequeo hoc casu: nõ uæhemẽtius angi.
Hæc res me plurimum macerat.

60

Nihil hoc tempore potuit hac una re mihi molestius esse.
Quid potuisset accidere morte patris mihi lamentabilius.
Tantus est in hoc funere dolor meus: ut accessionē nequeat ullā admittere.
Quā doleā lamenterq; fatis mihi surreptum esse fratem: tūc intelliges: cū recte percunctabis: q̄tam ex eo caperem uoluptatem.
Huius rei qua nuper amisi cōmoditate nulla fuit in uita mihi. iucundior.
Coaceruatus sum hac calamitate tot lamentandi casus: ut difficillimum dictu sit.
Fuere in me facta non aspera solū: sed oino imanissima.
Tam aduersa fuit hoc tempore mihi fortuna: ut in omnem cōciderez lamentationem.
Si quis daretur quaerimoniae Iudex: meis questibus obtūderetur.
Dies noctesq̄ gemo: ac crucior: quādo tā affectus a fratre sum turpiter.
Lamentatio mea neq; ficta est: nec nō ex corde prouenit.
Non minus langueo: q̄ lamentor: cum tam opportuna mihi substulerit eo sus: aerumnaq; successerit.

Hortatoria familiaris.

Titulus. xxxvi.

h Ortor ego te quidem: pro mutua inter nos caritate: ne quid ea ī re lamenteris: quae tibi cōis est cum multis. Quis. n. in urbe uiuit nec eiusmodi casibus est subiectus. At cōstantiā indue Marii: quē nūq̄ aiunt uel in aduersis flere uisum: uel ī prosperis ridere. Admōuit nos quoq; Tragicus ille Seneca. Rotat oē fatū: & rursus extat illud: res deus nr̄as celeri citatas turbine uersat: Num irasceris aut quereris in superos. At eorum aut iussu aut permissione fiunt haec omnia. Quid si tuum aliquod est pro meritū in Iouem crimen multo maiorem acerbioreq; poenam. ego te hortor ad ea uirtutum munera quae sanitatem efficere dicebat Stratonicus. nā cum & perturbata mens nostra uel cupiditate: uel dolore: succurrit philosophia: facitq; ualitudinem bonam. Ad hanc te hortor. quae uirtutum est plenissima: quibus qui se dedit: nequit dolere: nequit nō laetus: ac iucundus eē. Vale Ex Mediolano. iii. calendas Martias.

Hortatoria familiarissima.

a D uirtutē ego te hortor: ut eā te praestes quē te parentibus debes ac patriae. Nam a cunctis expectaris uir clarissimus si tuis a maioribus non es futurus degener. Virtus te nedum beatiorē deniq; reddet: sed uel interea laetiorē. Quid est enim iucundius cuiq̄ uiro bono: q̄ secundum uirtutem uiuere. Adimit aegritudines uirtus. Rationem pro sanitate bonaq; mentis ualitudine subministrat. Quare nō iniuria Stoici dicebant cui uirtus sit: ei nihil deesse ad bene beateq; uiuēdū. uirtus sit tibi semper comes. Vale Ex Mediolano pridie calendas Martias.

Hortatoria Grauis.

Vſſit Hieronymus adhortari uos alterũ ad caritatis opa ut illũ ꝓſe
i querẽmur. Apoſtoli pauli: alter alterius honera põrtate. At Epime
nides poeta dixit. Hortatur qcũqꝫ alos ad honeſta pudicos chalcar
eqno ſtimulſqꝫ bono cõmiſit: at illis: quos fouet ingeniũ pũerſa mẽte ma
lignũ. ꝓceptoris opem: uimqꝫ impẽdit amici. Quod & ſi ſcio: q̃ ſit tua ſpõte
uel ſine hortatione ulla deditus pietati: nõ eſt tñ abſurdũ: ut te horter: ne de
feras patrẽ ſeniorẽ: matrẽ anum ſorores innuptas. Fauendũ eſt ſemp gene
ro. Quod ſi ut uult Chryſoſtom⁹ nudo ueſtimentũ debes iuſſu dei: ac ege
nis reliqs ea quæ cogunt mẽdicare q̃to plus ea debes parentibus ac tuis in
quos primũ: ut propinquitatis: ita caritatis eſt genus. At lex nature (quã &
diuino uerbo nõ neſcis fuiſſe Moyſi traditã ut referret populo & Thobiæ
præceptis Thobiolo filio datam: te hortatur: quæ fieri tibi uis: aliis facias
& proximũ tuum: ſicut te diligas: ne quidqꝫ in aliũ cõferas quod in te no-
lis cõferri. Qua cupis igit in te filios aliquãdo pietate fore: hac tu primus i
parentes utere quodqꝫ impietatis hos effugere uis genus: idẽ effuge. Nã ut
illud docet Iuuenalis inquiens: Condere ficedulas didicit nebulõe parẽte
a patribus pueri diſcunt: a matre puellæ. Te igit hortor: ſis in uirtutis diſci
plina tam ſolicitus: q̃ decet eum eſſe qui gloriæ ſic cupidiſſimus. Quid po
tes in hoc orbe conſequi ſine uirtute: quod nõ cõtinuo delabatur: cõcidat.
atqꝫ corruat. At diſciplina te docebit mores. uiuendi rationẽ quæſt⁹ ac lau
dis uiam. Hortor autem ſuper omnia te ad nominis tutãdam amplitudi-
nem. Nam qui ſecũdum Græcorum prouerbium. An homines ſũt: obie
re iandudum: & ut Grægorius ait: uerſantur in tenebris. Ad eaꝫ te hortor
quærendam ſuppellectilem. quæ ditiſſimos exprimit & nunq̃ deficit. Hæc
ſi ſequeris. & me hortantẽ audies: nõ pœnitebit te unq̃. Bene uale. Ex Me-
diolano calendis Martiis.

Sinonima Hortatoria.

Nihil eſt quod te magis: q̃ hoc deceat. ad quod te ſum hortatus.
Ad ea te hortor quæ tuæ conſulant.
Adhibe tuis (me hortante) parentibus omñem diligẽtiam.
Omnis erga te adhortatio mea in uirtute ſita eſt.
Si me audis: eſto in patrem pientiſſimus.
Si uis q̃ diutiſſime ac fœliciſſime uiuere: fac ut matri apud te nihil deficiat.
Ego te ad doctrinam conſequendam hortor.
Cura ſi me amas ut mea hæc omnis ad diſciplinam adhortatio tibi ſit nõ
iniucunda.
Nulla re plus debes (me hortãte) delectari: q̃ iis ſtudiis: ad q̃ te ſum hortat⁹
Vbi nullum fruſtra triueris tempus quod te hortor aſſidue maiorem cõci-
pis uoluptatem.

Tanto eris aſſidue ſetior q̃to meis diligentius pebis hortatibus.
Quo te uæhementi⁹amas:te magis ad uirtutē hortor & gloriā imortalē.
Nihil eſt unq̃ tibi defuturum:ſi meam non negligis adhortationem.
Cū ſolertius icubueris adhortationibus meis eris & ditior & excellentior.
Ornabis domum tuam omnē:niſi meis defueris hortatibus.
Ad ea te hortor:quæ uideor te paratū:unde laudē incredibilē conſequaris.
Cū cætera q̄q; i orbe uana ſint uirt⁹(ad q̃ te hortor)ē & ꝑpetua & diuina.

Titulus.xxxvii.

Conſultatiua familiaris.

Væris a me:qd ſentiā:ſit ne tibi ducēda coniunx. Conſultatiuum
q hoc qui attingit dicendi genus:ut ſit oīno prudentiſſim⁹:oportet
ut inquit Plato. Sed ego familiariter hæc paucis. Vxorem qui nō
ducit:aut uitā celibē profitetur:aut iceſtam.ſi turpe; in moechia inceſtuq;
uerſatur:quid attemptet:ipſe uiderit:nihil certe ſancti:nihil boni. Si uirgi-
nitati ſeruit:a mundo abeſt:ſibi ne uiuendū ſit ſoli:an & patriæ ſimul & ſuis
doceant. Stoici dicentes:hoīes hominu; cauſa procreatos. Doceat Ariſto-
teles iquiēs. Naturā ſibi tractū procuraſſe:ut ſpecies cōſeruaret:doceat Pla
to:nō nobis nos ſolis natos oſtēdēs:ſed patriæ parētib⁹:liberis: doceat Au
relius cū ait. Nulla alia de cauſa nubit mulier:niſi ut mater fiat. Doceat de-
mū Soluator chriſtus:qui nō ſolū nō ꝓhibuit nuptias:ſed ad eas inuitat⁹ac
ceſſit:illaſq; miraculis illuſtrauit. Cōſulo igit:ut nubas:ſed ei:cū qua illud
inuenias Naſonis. Si qua uoles æque nubere:nube pari. Duc uxorē: nō ui
rum. Bene uale. Ex Mediolano.vi.nonas Martias.

Conſultatiua familiariſſima.

Ibonus ducā auſpiciis tibi mercādū:me cōſulis. Ego ſic ſentio:qđ
ſ ab Ariſtotele dictum in noſtrū incidit Ciceronem:ut quā quiſq;
norit artem:in ea ſe exerceat. Ex tuis maiorib⁹ mercaturæ uacauit
nemo. Te primū hoc officiū & uitæ genus aggredi:nō probo. Vult enim
mercatura uirū & aliis negociis nudum:& uariaꝝ gentiū:atq; reꝝ peritiſſi
mum. Tu uero & urbē patriam alio profectus nunq̃ deſeruiſti:& habes fa-
miliæ tantū honus:aut uix quottidianis uaces cybis. Me tenes. Vale ex Me
diolano.v.nonas Martias.

Conſultatiua Grauis.

Is cum Turcis militiam paciſci tuā potius(ut dicis)q̃ iter chriſtia
u nos expers uiuere dignitatis. Cōſulis me:quid ſentiā:qui te amor
Amo inq̃ te plurimū:ſed hæc cōſultatiua ratio longe ab me abeſt
fugiuntq;:me uæhementius conſultatiui generis argumēta. Sed cogit me
ſtudium erga te meū:ſentētiam aperire cretenſium leges:quas Iuppiter ille
tulit omium regum apud Græcos antiquiſſimus: Vetuſtiora dicebant &
peiora nos patriæ debet:q̃ parentibus officia : poſt ſuperos ſcilicet prima.

Nam & plato. & Stoici. & Cicero affirmãt patriam esse: quæ nos aluit: nos educauit: non in sede ac statu locauit: Hostes autem natura insectamur du ce ut neq; igni cum undis nec terre cũm cælo pax esse possit ulla: Quis igit tam iniquus ẽ: & ab omni alienus humanitate: ut prætermissa patria: desertit: parentibus relictis filiis: reiectis propinquis: cum hostibus cõueniat: eis sit præsidio: illos adiuuet. Maluit regulus ad omnem cruciatum & interdũ redire demum q̃ ut prima captiuis aliquod. Africanis potentioribus priuaretur Pro patria sese Mutius Chocles Decii duo: Fabii tricenti morti dedicaret. Pro patria. Clearchus nihil metuit. Alcybiades nihil formidauit. Tu contra patriam arma capies: pro impio profanoque Mahumeto dimicabis contendensq; cum tuis. Vide ne id ut nefarium factu esse: sic etiam dictu sit fœdissimum. cogitatu perniciosissimum. Ille Barbarus est Tyrãnus Ex pattis oriundus: matre scythica: ex utrasq; parentibus dirus atq; crudelissimus: & cui: præter humanum sanguinem fuit: nihil unq̃ uoluptuosu;: qua si Lycaoni edantur hospites: aut Busyridi immolentur Tu uero latin⁹ optimus: humanissimisq; parentibus cretus quid potes cum ea fera conuenire: a qua tantum abest mansuetudo: q̃tum a nostris immanitas: Non es dilectus in patriam. Cui uiro & ueteri & bono non idem accidit. Quod exularunt philosophi: quot uiri fortissimum & aliquando inter tuos cõsequaris quæ non speras. Hæc ego. Tu me audi: & tibi impera. Ex Mediolano. iiii. Nonas Martias.

Sinonima consultatiua.

A patria ne dissentias.
Patriæ dignitati serui.
Nihil cum patria tibi sit dissidii.
Cum urbe tua sit tibi uel mens ipsa communis.
Patriam reliquis præfer omnibus.
Ante omnia patriæ faue.
Consule patriæ dignitati: si sapis.
Nisi insipias: nihil afferes patriæ detrimentum.
Si cum patria senties: terris cæloq; gratissimus fies.
Nulli prius debes: q̃ patriæ.
Patriam tueri: te docent humana & diuina iura.
Nihil potes: sine tuo summo dedecore: nocere patriæ.
Fac ut patriam in primis serues.
Prima deo proxima debes officia patriæ.
Nulla res tanta est: qua maiorem non debeas patriæ.
Patriam si fugis: parentes omnes fugis & propinquos.
In reliquos studiosus esse potes: in patriam colendam non nisi pius.
Qui dederit patriam: reus est sibi suæ necis.

65

Perinde peccas relicta patria ac interempto tuo genere.
Nullum est scelus cum desertione patriæ comparandum.
Cum pietate in patriam nullum est uirtus comparandum genus.
Si uir bon⁹ & esse cupis & haberi: fac ut in primis diligenter studeas patriæ caritati.

Titulus. xxxviii.

Accusatoria publici criminis familiaris.

n On quia uelim uir malus accusando censeri clarissime prætor Antonium accuso criminis publici: sed ut meo satis faciã officio: qui causis præfectus sum publicis aduocatus. Tunc eniꝫ Lycurgus inquit regi iure ciuitates. cum neglecturus nemo foret: quæ ad se attinerét. Læsit is igiť uirginem uestalem: in cuius uiolenter ingressus cellulam: a Tribuno (qui ea de re admonitus ab me fuit) captus est. Sed Clodium illum superauit q̃ ausus est uelle Bonæ deæ templum uiolare. Is enim in iudicium accersitus sui criminis. Hic ita pecunia tribunum suosq; occupauit milites ut cõtinuo dimissus libertati restitutus est. Huius ego hunc duplicati criminis accuso tibi: & quod sacrum uiolauerit uestæ: & quod corruperit Tribunum: hortorq; ac rogo: & instantissime puniatur postulo. Ad hæc autẽ ne Tribunus insolentior post hac fiat mulceretur oro. Nam nisi eiusmodi cohercerentur appetitus nihil ad curiam deferetur: Rem habes & æquissimus es: & ego intercedo. Ex Mediolano. iii. Nonas Martias.

Accusatiua publici criminis familiarissima.

d Eprehensus est cum Glore in lecto Antonius finxit se præualitudinariũ. Alter erat sibi apud eandem lectulus domum: ubi cõiuge consueuerat esse. At absentem uxore: sororem illius adiit. Quid inde nedũ suspicionis uerum etiam expressi criminis intelligatur: satis cognoscis ut es omnium prudentissimus iudex. Ego tribunatũ (ut scis) gero. Mea interest: quos in publico deprehendi crimine: acccusare. Fac igitur: ne in suo tã graui scelere glorietur neu putent alii pariter peccare: licitum esse. Beneuale ex mediolano pridie Nonas Martias.

Accusatiua publici criminis grauis.

n On iniuria decreti sunt a Solone Atheniensi: qui publicis preesse criminibus accusandis: ne quos amici aut sui ciues accusaturi nõ essent (ne simili casu uel ipsis accusaretur) abirent impuniti. Scæuola uero huius & urbis indemnitati: & publicorum scelerum multæ præfecit delatores publicos: quib⁹ publicos errore et accusantibus partem noxæ cẽsores trade* rent: At hodierni cæsaris fiscales decreuerunt aduocatos: qui eidem instarent officio: nec recusare quidem possent: ad quos id muneris deferret: Cũ me igitur delegeritis patrem patres conscripti: quamuis inuitum: qui fisco præssim non possum non ea sequi: sine quorum insectatione uenirem non

infamis modo uocandus:sed negligentiæ:quin & doli mali plectẽdus? Nã ut illud est Senecæ:qui non prohibet iniuriam (cum potest) facit:& Cicero ab Aristotele usurpans:alterum inquit iniustitiæ genus esse: cu3 qui potest iniuriam non prohibet.ne igitur & Antonius in sua se malicia iactet:& alii proposita huius impunitate pari culpa coinquinentur: & ego prætermissi officii culpa arguar Antonium ipsum accuso læsæ maiestatis. Seditionem enim in populo procurauit.nam cum eius domum duodecim conuenissẽt adolescentes:ex iis quidem qui primatum urbis erant filii.proposuit cœnã oponere cultam.post ebrietatem munera quibus esset donaturus:qui se sequeretur. Cum illis urbem discurrit: suum facit cognomen in principis locum clamari.Reus est mortis.Vale Ex Mediolano nonis Martias.

Sinonima accusatiua publici criminis.

Antonius publicum commisit adulterium.
In incestu publico Antonius depræhensus est.
In aperto flagitio captus.
Flagrantis omicidii accusatur.
Tam palam peccauit:ut negare nequeat.
In re apertissima suæ culpæ nullam potest causam adhibere.
Crimen eius est omnibus coram.
Tantum hoc & tam publicum scelus:quis non accusat.
Tam est id erroris omnibus notum:ut cælari nequeat.
Crimen hoc est ante omnium lumina.
Qui non tenet hoc sceleris ab hoc commissum:is ciuis noster non est.
Non priuatam rem affero: sed uniuersis cognitam.
Id sceleris est apertissimum uel iis etiam qui aliunde huc conuenerunt.
Etiam exteræ nationes hoc facinus tenent.
Nihil est in hoc facinore priuati omnia sunt publica.
Qui uelit hoc defendere monstrum:is in rempublicam temptat.
Publicum ego crimen ad uos affero.
Reus est Antonius publici sceleris.
Ab hoc scelere absit omnis plectendorum priuatorum mansuetudo quia publicum est.
Tam est hoc crimen publicum:ut priuati nihil habeat.

Titulus.xxxix.

Obiectiua generis uel uitæ familiaris.

c Vm hoc meo cõpetitore ñ arbitror eẽ parẽ cõtentione3 o cẽsores. Nam si genus utriusq; ad hãc dignitatẽ consequẽdã exquirit quis dubitat:nihil iter nos eẽ simile.Inqt.n. Seneca generosa fœmina in hortis crescit suis. At generosum eum definit Cicero q nobili genere natus sit.at nobilitas (ut ait Iuuẽalis) sola ẽ atq; unica uirt⁹.Quod si ob iuris disciplinã

hic homo nouus nobilitatus est:at parentibus est cretus ignobilissimis. In me utrunqꝫ concurrit:& quod generosum est & quod nobilissimum:ut nõ modo antiquissima sim familia:clarissimisqꝫ progenitoribus natus : sed & iuris insignis magisterio:& æqtatus dignitate sim. De moribus aũt nostris fama iudicat:uosqꝫ censores:q hũc sæpe inter scorta pusionesqꝫ deprehẽdistis:sæpe in meritoriis tabernis me semper in pluteo uacantẽ in bonis artibus:aut inter doctores disceptantẽ. Itaqꝫ q̃ conueniant huius concursatio: qdqꝫ nr̃a cẽsura indicatũ litis:habetis. Ex mediolano. xviii. calendas. Apri-

Obiectiua generis uel uitæ familiarissima.

Egnus meũ nobile:hui⁹ est ignobile. Is bubulcis nescio qbus satis
g abiectis:ac mercenariis nat⁹. Ego parẽtib⁹ ex primis urbis hui⁹ familiis. Cõiunx mihi ex nobilitate ligurũ:huic ex ĩfima Galloruꝫ plebe. Vitæ ratio q̃ sit utriqꝫ:iam qs ignorat. Hic sorbilãdis cyathis: deluciẽdisqꝫ obsoniis terit tẽpus:Ego si qd ocii ab actiõe superest uersor in studiis: Quam igitur concurrat me cum ad hoc beneficium impetrandum commode:ut uideris. Ex Mediolano. xvii. calendas Aprilis.

Obiectiua generis uel uitæ Grauis.

Ecte quidẽ & peritissime uoluit Supplicius censoribus diligẽti⁹ cõ
r siderandũ:ubi magistratus legendus foret:qui nã eẽt nobiliore genere:melioribusque moribus ac uita:& ut illqui ad bene uiuẽdum inuitaretur:& ignobiles generis rusticitate uirtute niterẽtur superar̃. Quã obrem cum ad appium censorem deferretur cuiusdam ignobilis nomen qui fœnore dicatus esset:ex qua inquit familia cretus hinc est. Respondentibus fautoribus:ex proximo agro Arpini honesto genere natus:at qua uitæ consuetudine petiit:subdentibus pecuniæ cumulãdæ operam adhibuit pecuniæ igitur præsit:ait non in ciuitati. Labeo non pauperem se malle dixit præficere magistratui bonum:q̃ malum diuitem. Quid cum in alium utrunqꝫ cor uenit:in alium neutrum. Duo nunc sunt in prætura competitores o princeps æqssime:ac sapientissime:quorum alter. Antonius abiectissimo genere. uita pessima: morib⁹ perditissimis:alius nobilissima familia. ratione uiuendi nulla:sceleribus deditissimus. Is ut Iuuenalis inquit quota portio fecis Acheæ:nescio quo natus Alexi pedite olim tuo: quem quia fuisset crassatur nefandus:tuo iussu furcis prætor suspendit. At uita qui sit patris hic moribusqꝫ minime dissimilis:hinc liqueat quod ex omnibus fere Italiæ urbibus exultat ob flagitia. Alibi furta commisit. Alibi cæde patrauit. Alibi uiolauit hospitem. Alibi falsus inuentus est. Nullibi esse potest nisi propter patrem hic:ubi memoria patris cum deberet assidue preterrere. At Lælius:qui hunc poscat magistratum est. generosa domo satus:patre qui tuus senator æquissimus diem obiit:obiit faustissime. ĩ sũma rerũ oĩum felicitate:quem sic imitatus est:ut ipse ꝓmeritus sit apud te senatum. Quo

beateq͂ uiuendo cū philosophis Theologisq͂ cōmentatur. Hic tibi diligēdus est: quē prætorem designes urbanum optime princeps. Antonii similes belluæ in suam perniciem reiiciendæ abs te pelle. Vale. Ex mediolano. xvii. calendas Aprilis.

Sinonima obiectiua generis uel uitæ.

Hic est abiecto genere natus.
Moribus hic est perditissimis.
Nulla in hoc cognosci potest familiæ nobilitas.
Nihil est in huius uita laudabile.
Omnia sunt in hoc morum malorum signa.
Squallet hic omni generis ignobilitate.
Nihil est tam obscœnum quod in huius non fœdat uita.
Cum sit hic genere obscurissimo: Tum uita longe inferiore.
Vt in hoc monstro domus antiquitas est nulla: ita uitæ iniqtas ois supest.
Huic uetustius nihil est sceleribus: nonius autem nihil parentibus.
Habet hic bubulcus mercenarius tm̄ in uita laudis: q̄tū i genere nobilitatis
Quam abest hic a generosis: tam ab omni uirtutis laude.
Sunt huic ignobilia cūcta dedecorosaq͂ communissima.
Tam hic est bonus. q̄ nobilis.
Abiecto genere natus abiectissimam degit uitam.
Vt est ignobilis familia. ita uita quidem perniciosissima.

Titulus. xl.

Pacatiua familiaris.

I Rritatus es in me: q̄m delatum ē ad te quidem falso me tibi nescio quid successere. Vide Senecam non minus improbantē. qđ credatur facillime: q̄ si princeps nihil crediderit. Quid si nō audebit me corā delator ille quicq̄ proloqui: Quid si pessimo in te animo dubitans accusari præuenit hoc delationis genus. At sequere illud Martialis & delator habet: qđ dedit exiliū. Ego tamē tuus sum seruulus: tibiq͂ ubicunq͂ uixero: deditissim⁹: nec tam me coges ab urbe longū exulare: q̄ ego te semper habebo ante oculos: nec cuiq̄ cedā te amādo. te colēdo. te numinis instar uenerādo Iube ut liber: parebo ut iusseris: quoq͂ longius habero. facilius intelliges q̄ eēm tibi utilis domi q̄ fidus. Nulla in re poteris alius eē mihi semp priceps meus. semper deus in terris: semper habendus ante oculos. uale Ex Mediolanō. xv. calendas Aprilis.

Pacatiua familiarissima.

C Vra ut uelis ambo te semper: nec tua de me merita e mente mea delebit ulla temporis diuturnitas. nō sū ingrat⁹. Pluris lōge facio quod me amaris. qđ mihi faueris: qđ in calamitate me nō deserueris: q̄ nō doleo qđ illis in me credas: qui & me oderunt: & te nō amāt. Sūt eni pditis

simi delatores. Si quid autē erraui: quod castris ad designatā non interfui di
em: pacandus es mi dux facillime: tum quod culpa mea nō est peccatū: tū
quod si etiam peccatum est: ut es omnium humanissimus: debeas ignosce
re: ut in multo maioribus grauioribusq; peccatis soles. Erraui fateor: sed ut
illud est Senecæ: caret hic error culpa imbribus sum prohibit⁹ istuc ire. Flu
mina intercluserunt iter meū Parce mihi princeps. Si in me pacatus: sis qui
soles in tuos. Bene uale ex Mediolano. xiiii. calendas Aprilis.

Pacatiua Grauis.

n Ihil est: quod facilius fieri posse uideatur uiro docto: q̃ ut parcetur
bonis principis aius in aliquē odio cōcitatus sic eni; clementiā Ci-
cero definiuit: ut sit uirtus: q̃ aius in alicui⁹ odiū concitatus cōitate refouet
Quod si turbati princeps nō pacarētur: quibus esset uiuēdū apud illos: nō
illi tūc reges (ut dixit Homerus) uocarentur: sed tyranni. At tyrannos Plu
tharchi pittachus ille similes uult esse ferarū inplacabiliū. nam si natura uel
inter imanissimas uoluit eē feras nōnullas ēt: q̃ mitiores effici possēt (ut pli
nius docet) quid ē in homine dicēdū: qui mansuetissimus est: quid in prin-
cipe: quem (ut Cleobolus inquit) sperant subditorū omnium mentes: & a
cuius solus salute populorum omniū suæ fidei mandatoꝝ pēdet salus. Ira-
tū esse te mihi: factus sum hodie certior: quia Fabium interemi. Quid si nō
intermisissem. Certe nunc ego non uiuerem. Scio tibi rem intellecta; ut fu
it: nec in ea enarranda tero tempus. At quia me accusas maliciæ qui cū po
tuerim eo crimine abstinere uoluerim: dicis enim: cur non uertisti ad eius i-
solentiam terga cur non fugasti: poteras id efficere commodissime. pacan-
dus es mihi animo magno: sed non æquissima iratus mente. si pace tua di-
ci potest. Quem ego sum apud te locum assecutus mi princeps. Militis. At
qualem se præstare miles debet fortem: infractum non meticulosum: peri-
culorum tolerantem. Hæc quotiens non seruasse: poteram abs te uilitatis
accusari: atq; pelli: ut Cyrus dicebat. Inobseruantissimus autē horum semp
extitissem: cum inuadentem me quicq̃: duellumq; poscētē pfugissem: aut
non iucundissime admisissem. Ad hæc uero quot me contumeliarum con
uitiorumq; confecit is generibus priusq̃ arma exercueri;. Quo me minus
uidebat ad tæla pronum: eo inflammabatur in me magis: fiebatq; petulā-
tior. Hæc improbas: & ego non solum improbo quæ tibi non placeāt: sed
detestor acerbissime: cupioq; assidue: non exegisse. Veru; ut illud est Aga-
thonis: Vno solo priuatur deus: infecta facere quæ facta sunt. Vis ne prin-
ceps humanissime in me unum inhumanus inexorabilisq; cognosci. cū in
omnis alios: uel illos q lōge maiore fuere in delicto placabilissimus fueris.
Vide ne: ut hoc mihi mortē afferat: ita tibi cedat ad famā. Cū me deles: op⁹
deles tuarū manuū: q̃ (ut psalmista inquit) psalmauerat me. Quicqd ego
sum: ex te sum. Aut non malus dices. Id quoq; nō diffiteor. Sed alium ego

q̃ te patrẽ nõ noui. At patri in filium (ut Terẽtiꝰ uoluit) ꝑ maximo delicto paulùlum ſupplici ſatis ẽ: Parce ſeruo mi princeps fideliſſime: pacatũ te mihi redde. Ne ſis dirior: fac ut exorem. Ex mediolano. xiii. calẽdas Aprilis.

Sinonima pacatiua.

Ne ſis iratus mihi.
Redi in uiam pacis.
Preſta te mihi qualem ſolebas ãtea:
Noli in me durior eſſe: q̃ in reliquos ſoleas.
Eſto mihi mitis.
Exhibe te benignum:
Tuam humanitatem ne deleat mea culpa.
Te quæro in me pacatum.
Fac ut pacatus me ſerues.
Ira tua mortem: mens pacata uitam mihi quærit.
Vt iracundus me terres: ſic pacatus me ſolus animas.
Paueam tuam iram: pacationem cupio.
Nihil eſt quo tibi plus appetam: q̃ pacatus ſis mihi.
Te gaudeo te pacato: q̃ qua uoluptate nulla poſſit mihi maior ſupereſſe.
Vt tuꝰ furor ſolꝰ ẽ (q me cædit) ſic ubi pacatꝰ ad me redis: rediuimꝰ uideor:
Redi mi princeps in tuam innatam benignitatem.
Peccaui fateor orando: ſed tu ne pecces: te non placando.
Quam longe habes ab oĩ ſcelere: tam abſis a non pacando tuis ſeruis.
Redde te mihi mi princeps pacatiſſimum.

Tutulus. xli.

Confirmatiua familiaris.

q Via nihil potuiſſe dicitis o iudices iſtic cauſidicos agere meo nomie niſi cõfirmẽ q̃ ſũt ab iis acta ita. n. docetis Marcũ Carbonẽ Iuriſconſultũ ſtatuiſſem. Cõfirmo q̃ geſſere ſingula: q̃doq; dẽ illos ſcio mihi effeciſſe quod mihi nõ cõducat. Quod accepturi ſũt aũt ab is (q mihi debẽt) pecuniam meã: idq; ab me uultis cõfirmari priꝰ: q̃ accepta ſit: non uidetᷣ faciẽdu; ne poſſit poſtea nõ tradi. Sed quia uos cautos cẽ oſtẽditis: ſecus neq̃ri fieri: confirmo id etiam (ita quidem) ut q̃cunq; pecuniam is acceperit ea tradatur Sempronio fratri meo: ipſi uero debitores ex nunc: ꝑ ut ex tunc: dicãtur abſoluti: quam ſi fraudauerint: nec dederint: ſpe futuræ numerationis dicatur hæc confirmatio facta. competatq; exceptio non numeratæ pecuniæ. Ex Mediolano. xii. calendas Aprilis.

Confirmatiua familiariſſima.

q Vi hanc epiſtolam tibi reddidit. iſtuc iuit meo nomine futurus cauſidicus & procurator in re mea. Et quoniam ſine mea confirmatione: Ad nihil gerendum admittetur confirmo quæ geret: omnia: ſic

quidem:ut uel utiliter gerat:uel cum detrimento mearum partium meo cō sensu omnia fecisse' intelligatur:nec in eum excipi quæat : quod a me nō sit actio sua confirmata. Tuum est officiū æquissime prætor:ut nullius psonæ facta exceptione haud minus ac perbenigne procuratorem hunc meu; audias:q̄ si quis conciuis tuus longe doctior ageret istic apud te causam. uale Ex Mediolano.xi.Calendas Aprilis.

Confirmatiua Grauis.

n Equid obiciatur in legitime factum:inuenit hoc iuris modestissimus:quod in confirmandis exercetur:quæ non interueniēte confirmatione nrā: possent non iure facta excepi. Nam adeo quisq; utilitatis ppriæ fallitur iudicio:ut ab honestate nōnūq̄ distrahi facillime quæat & mētiri non in eum sint nactæ demum exitum:quem uoluisset. Quod & si Panetio ac Cicerone testibus:utilitas ab honestate sæparari nequit:separata uero non est utilitas. At eo uentum est:ut pauci admodum idē sentiant plurimi uero nihil admittant honesti:modo conueniat:quod conducat sine cupiditati:Quare Euripides cœcam esse dixit humanam mentē in iis quærēdis cupiendisq; in quibus in esse utilitatem ac lucrū conspicatur. Recte igit Sempronius iurisconsultissimus & publius crassus uoluere sui in magistratibus neminem alieno admitti nomine:nisi & eius interueniebat noīe interueniret & uerbis:hoc ē eiusdem cōfirmaretur ore:aut testimonio:qd̄ de oris mentisq; consensu fidem faceret. Confirmo igitur:cumulatissimeq; cōfirmo quæ geret istic meo nomine Scæuola:& quæ gessit omnia:q̄q̄ procurator ab me non est institutus æque tamē oīs ei⁹ opera mea sentētia cōfirmatur:ac si ego interessem. Ad hæc autem poscitis rogatisq; : confirmē uobis prætorem:atq; designem:quem delegistis. Vt uobis ego uos non arbitror: eē quicquam delecturos :quod non intelligatis profuturum:ita uirum cēseo prætorē ex multis æquitate:prudentiaq; singularem delegisse:quem & fama & rerum experientia cognoueritis:ea seruaturum: quæ ad prætorem & bonū ptinēt:& diligentē & gloriæ immortalis cupidum. Hæc enim Pericles debere in magistratu esse docebat:& Tales Milesius suos admonebat. Nam ut Plato iussit corpus se tuerim præto existimet:cum in urbe iudicat suis humeris demandata. Verum quia nostrorum edictis maiorū(q̄uis p: optime cuncta delegissetis)nisi delecta confirmemus:stare nequeunt:quæritisq; hunc consensum in re nostra.hisce litteris uobis prætorem hunc delectum confirmamus:approbamus electionem:confirmatum:admitti uolumus:hac autem confirmatione nostra deinceps eo fungaē magistratus eiusdemodi munere: quō reliqui prætores urbis istius nostre consueuere fungi Valete Ex Mediolano.x.calendas Aprilis.

Sinonima confirmatoria.

Q uæ gessit is confirmo.

Nihil ex iis infirmo: sed potius approbo: q̃ meo istic noíe dixit Scæuola.
Aeque habete rata firmaq; Scæuola gesta: ac si ego interfuissem.
Confirmo delectum istum magistratum.
Cõmprobo quæ uillicus meus in predio gessit.
Firma sit mei uenditio a Scæuola facta.
Non mutuo quicq̃: quod is effecerit.
Habeo pro facto perpulchre: qcquid meo noíe istic factũ ẽ a Scæuola
Gessisse uolo Scæuolam omnia meo cum instituto.
Nihil excipio ex gestis ab isto.
Fecerit iste non secus singula: ac me præsente.
Sciant omñes me probatissima dicere: quæ fecit mea in causa.
Confirmatum semper quisq; putet: quod egerit pro me Scæuola.
Nusq̃ obiiciam benefactum non esse: quod pro me fecerit iste.
Ab isto quicquid effectum: est omne confirmo.
Nunq̃ negarim bene facta: quæ iste mea gesserit in re ulla.
Faciat ut uidebitur Scæuolæ: recte factum affirmo.
Quæ uobis sine meo consensu non prosunt: approbo cuncta.

Titulus. xlii.

Inuectiua familiaris.

e T si nõ est mei neq; ai: nec moris: in quẽq̃ inuehi: nõ possum tamen eandẽ in re seruare modestiã: cuius iure dixerim: ut Hieronymus in Vigilãtiũ inqt: linguã p̃cidendã: & in frustra lacerandã: ut qui loqui nescis: discas aliqñ conticescere. Assidue tuo isto scurriliore ac prudentissimo i aliquem debaccharis: & ridiculũ caput eẽs bonos irrides. Assidue uersat⁹ i luto ad aures usq; marcentes alios uocas & putridos. Assidue sis i deridendos & doctos & eruditos insolentior: atq; insanior. Vnde ista mordacitas in te tã innata. Vnde iste tuus furor tam barbarus & immanis. Nã nisi penitus ab oi humanitate sis alienus: nũq̃ adeo insanire cogaris ut neq; modũ in dicẽdo serues: neq; modestiã: sed te reuide bone uir Terẽtianæ: ac resipice. non ne iã annũ supra trigesimũ nactus nihilo plus sapis: q̃ si puer uersareris i cunis. Persuades te tibi uiꝝ esse sapiẽtissimũ cũq; nihil unq̃ didiceris litteraꝝ (qđ inter litteras cõuenire possit) litteratissimũ eẽ te duci: audesq; de lrıs cũ illis contendere q sunt in Italia præstãtissimi. Proh hoium furiose: imo bellaꝝ pessima: cui nihil sit tolerabilius maledicentia: cui sunt oia nullius: præter uæcordiã: atq; uesaniã. Quã aũt sit leue cerebellũ tuũ istud qui nescit: uideat tuã istã quottidianã in oi re uarietatẽ ut nũq̃ tibi sis constantior: q̃ cũ stertis. aut crapula & ebrietate obrueris: aut libidinib⁹ uaces a qbus & si nõ nũq̃ debilitas neruoꝝ at nunq̃ uolũtas & imensa cupiditas surripit. Quicquid. n. patrimonio relictũ est qcqd aduenticiũ: aut profecticiũ fuit omne i hisce flagitiis cõsumpsisti: obliguriuisti. delapidasti. Nũc assidue tete ener

ſtas inter Gnatonès Helluones:prædicones uir imũdiſſime . ſceleſtiſſime perditiſſime.te igit̃ caſtiga primũ:mox reliquos tui diſſimillimos caſtiga bis:& noli fabula eẽ uulgariũ. Ex Mediolano.ix.calendas Aprilis.

Inuectiua familiariſſima.

n Equeo me amplius continere uir impuriſſime: ut ad ea reſpondeã denicꝫ quibus me ſemel:iterũ atcꝫ rurſus ineptiſſimæ tuæ litteræ iſerunt. Dicis eſſe me malũ:q te accuſarim ignorãtie:ſcelaratũ q nõ uiuã hominum iudicio. Tu ne queq̃ audes caſtigare bælluaꝝ maxima. Malꝰ ſum qa te ignorantẽ appello. At malus ſim profecto ac peſſimus:ſi hæc ſileam quæ tui cõmilitones palã exhibẽt æque::ac peculiaria doctrinæ bonæ pcepta.nã cũ uel ipſam ignores. Grãmaticẽ ad minimos uſcꝫ caratheres componẽdos:diſiungis.n.in ſcribẽdo ſyllabas:haſpiras quæ nullã adhibẽt haſpirãdi rõnem:reliqua ſũt apud te barbara:qui poſſim hæc cõticeſcere. Me uero dicis nõ hoium more uiuere. Nõ coꝝ inq̃ hoium more me fateor uiuere:qua tua ſequunt̃ ueſtigia nebulones:cũ iſtud nõ uiuere ſit ſed mori at coꝝ quidẽ ſententia uitio:q longe abs te:tibicꝫ paribꝰ abſunt:qui bonis uacat artibus.nõ ſepeliunt̃ inter epulas:nõ ſtertũt in lectulis cũ ſcortis. nõ ſũt in Teſſera ipediti:ut tu ſoles. Quid.n. aut cogitas aliud die noctucꝫ aut dicis:aut facis:q̃ eiuſmodi qcq̃. Qui ſunt tibi ſocii. Gnatones paraſyti ſcurre Tabernarii.coqui fartores. Quibus oia credis tua:pueris :meretricibꝰ ubi ſemper uerſaris. In fornicibus.meritoriis. Thermis . I maledicte : ac late. nec omnibus de te cachinnum moueas:& quæ neſcis:ſaltem diſce. Ex mediolano.viii.calendas. Aprilis.

Inuectiua Grauis.

c Vm ex oi hoium genere deceat illos in primis deteſtari qui mali ſunt.tũ ut docuit Demoſthenes:inter malos ipſos exi ſtimãdi ſunt illi peſſimi:qui cũ oi ſint polluti ſcelere:quaſi uiri graues atcꝫ cẽſores audẽt alios(a quoꝝ moribus bonis inq̃ atcꝫ innocentiſſimis plurimũ abſtĩt)caſtigare:accuſare dicere pditiſſimos:& in eos inſolentius inuehi. Ad quos illã Lauronia Iuuenalis inquit Tertius e cælo cecidit Cato. nã ſi recte cõſyderent̃ illius Satyri uerſus:Clodius accuſat mœchos:Catilina Cethegũm:& rurſus. Quis tulerit gracchos de ſeditione querentes qs cælũ terris nõ miſceat & mare cælo:ſi fur diſpliceat. Verri:homicida Miloni:ad te ipm conuertet hanc ſniam:& Antoniũ dicet illũ eſſe q̃ coegit ſatyrũ loqui. Prõinde ſi maluiſſes audire Ciceronẽ dicentẽ.neminẽ ad accuſandũ debere paratũ eſſe niſi & ad innocentiã ſuã exprimẽdam promptus ſit:q̃ tuam iſtã tam inſolentẽ in dicendo licentiã:frenaſſes aliquãtulum tete cohibuiſſeſcꝫ tuã cũ inſulſam mordacitatẽ potius:q̃ in me tam imprudẽter.imo tam furioſe irruiſſes. Tunc tibi diuus Hieronymus occurriſſet,cõſuluiſſetcꝫ inquiens.nihil eſt fœdius riſu in riſione digniſſimo . Quaſi uir religioſiſſimus uideris

nostro succurrere ordini nõ probas uiuentes liberius religiosos leges refor
mas bñ uiuẽdi. Ministros & præfectos monasteriorum admones: quid agẽdũ
instas. doces præcaris: cõsulis: & quod deterius est pecunia corrũpere cõa
ris. Nihil prætermittis quod dicas nobis profuturum: quasi & tu solus uideas
quid cõducat: & cæci sint cæteri & tu sapias unus: insipiãt alii. Nũc ego: qđ
in fabulis legit: uideo lupũ esse monachũ effectũ: imo nũc est locus Euan
gelio: ut uenias in uestimẽtis ouiũ: qui es intrinsecus lupus rapax. audes tu
quẽq̃ accusare in obseruãtiæ: aut ordinis nostri obseruantiã docere q̃ oium
es inobseruãtissimus religionis: pietatis paupertatis caritatis. & ipsius denique
christianæ fidei. Vide ne hoc tã ridiculũ deniq̃ sit. q̃ quod maxie: Nam ad
mirabilius esset uidere te religiõi uacantẽ: a qua semp tãq̃ a pniciosissima
peste abhorruisti: q̃ si ut ille inqt: mulier uitulũ: uel si bos æderet agnum. tu
nũc e cauponula clanculũ redisti ad monasteriũ. nũc e fornicibus nũc a pu
sionũ cõmertio. nũc a uitata sacerdote. ad hæc secta administrãdã. Ubi est
tuo patrimonio tibi relicta pecunia: in fœnore. Ubi mñs dos. In fœnore.
quæ clãculũ assidue surripuisti monasterio. in fœnore. In qbus uitæ gradi
bus cõsumis hoc fœnore q̃sita. In gula in otio in scortis in cõuiuationibus
inq̃: cõparationibus. ebrietatibus sceleribusq̃ demũ oibus: qbus abiectissi
ma pecudũ exprimat cõditio: Sardanapalli istar. aut Smindiridæ Sybari
tæ. Qui hæc ignorat diligentius inqrat: aut ad me ueniat: Testibus argu
mẽtisq̃ pbabo dignissimis: ac oi exceptione maiorib⁹. Sũt Mediolani Ro
mæq̃ pcessus qbus de ecclesiasticis rapis cõuinceret. Sũt & aliũ placẽtiæ pa
piæq̃ qbus cõpertus in scelerib⁹ atrocissimis æs dedit nõ mediocre: ne ple
cteretur publiceq̃ dãnaretur. sunt de nostris nõ pauci: qui si quærãt. cogã
turq̃ dicãt. quo cũ comitati sint de quo loquor: ubi sæpius pernoctauerit:
quid egerit: quibus in discriminibus uitæ induxerit illos sed esto sis malus
q̃tum uis. O bællua: sis perniciosus: sis inq̃ nefarius. Sed nõ obsis: nisi tibi
sis ridiculum monachorum minus religiosorũ sis inq̃ inter nos Simia (&
ut illud est Iuuenalis) fraterculus ille Gigantũ. At nõ audeas o bestia uel
le uir bonus & uideri: & existimari nec te iis ingeras negociis. quæ longe
absunt ab ingenio tuo isto inq̃ tam hebeti ac panicario: sed malicioso: sed
uersuto uafro uersi pelli doloso. Quid enim ut fiat instans: ut insubres ac
præcipue Mediolanus pellatur hinc: exteri succedebant: bonæ (ut dicis)
legi paratiores ea dumtaxat hoc fingens ratione: ut nobis absentibus: tu
ministres: tu gubernes. tu omnia tuo nutu imperioq̃ modereris. O san
ctum hoc monasterium te duce. O faustum fœlix: ac fortunatum æuum
hoc quo tu monasterii huius instaurator declareris. Non sunt igitur nostri
tam ad bene beateq̃ uiuendum accincti parati: atque apti: quam tu. Po
tes tu quicquã o ignare. o impudens: o pessime: quod nos nequeamus. ab
sit. absit. absit. inq̃ error iste patres optimi: ut hic presit nostris ut hic nros:

propellat ut hic hipocryta nobis imperet. Præficite quẽ mallitis: mõ istius maliciæ nõ sit locus. Præposite nobis seuerissimũ queq; rectorem: modo & iste cogatur ab illo: uideriq; aliquãdo possit: qs sit homo: quareq; istitit usq; adeo. ex Mediolano. yii. calẽdas Aprilis.

Sinonima in uectiua.

Omnium es sceleratissimus.
Nihil est in te non flagiciosum.
Nullius es sceleris expers.
Tam abes ab omni laude: q̃ uir optimus a flagitiis.
Nihil est tibi cum bonis commune.
Antiquius in te nihil est incõtinentia.
Vt es omnium imprudentissimus: sic impudentissimus.
Viuis tu quidem pessime ac perniciosissime: si belluarum dici uitaãt nõ potius mors debet.
Amas omnia male uel facta. uel dicta. uel cogitata
Quid est obscœni: q̃d nõ dicas: q̃d perditi quod non audeas.
Es una eadẽq; omnium uoce sentia scelerum cloata fœtidissima.
Tunc tu plurimum oblectare: cum plurimum peccas.
Nullum est tam uastum & abhominandum crimen: quod tibi leuissimũ facillimum. ac minimum non uideatur.
Adhibes sceleribus omnem operam.
Quo maius est ac rarius uitium: eo te illud delectat magis.
Ab omni uirtute alienus cunctis criminibus uacas.

Titulus. xliii.

Amatoria honesta familiaris.

q Vanta sim erga te beniuolentia nõ est facile dictu. Nã si uero illud a Cicerõe dictũ est inuitari nos ad amãdos: quos nũq̃ uidimus in quibus sit uirtutis simulacrũ quo debeo eẽ in te studio: quẽ uidi nouiq; uirum oi laude cumulatũ. Habes tu quidẽ quæ in homine sunt rarissima ingenuam indolem. fœcunditatem ingenii nõ mediocrem doctriná qui lõge lateq; superat ætatẽ. Esq; (q̃d maxie ꝓbandũ est in hodiernæ tẽpestatis hominibus) oium humanissimus: atq; q̃ gratissim⁹: nec te officiis uinci sinis nec cuiq̃ es difficilis. Amo te igitur uæhementius: & abs te amari cupio: ñ qui rear posse te mihi amore parem fieri (superabo te semp) sed q nõ amẽ: a quo nõ amer. Quod tunc fieri posset: cũ tu maiorib⁹ occupatus negociis posses mei nõ meminisse. Id ut ingrati esset hois: ita contra omnẽ humanitatis tuæ naturã atq; uim. Nã si uero dictũ ẽ a Seneca: si uis amari: ama necessariũ est: ut amet: q amat: eũq; in naturã beneuiuendi rõnem niti: qui cũ ametur: nõ amet. Si qd ego postularẽ turpius aut attemptatẽ idecori: ñ essem amãdus: teq; mihi nõ rñdentem in amore nõ accusarẽ ingratitudis

ac mecū ipse potius magnificarem honestatemq; ac pudiciciā tuam nequi rē nō laudare. At ubi tua me ad amādū inuitauit ꝓbitas. egregia laus: sū‑ ma eruditio: qs pōt nō ꝓbare aī mei sniam qs te nō iprobare si nō respōde as ama me igitur mutuo & aliqñ qcq̄ ad me dato lrarū qbus optimū conse quar amoris erga te mei fructū: legēdis sæpenūero doctissime abs te exara tis. Quid. n. iucūdius ad me deferri possit: q̄ q̄ tu tā disertus elegātissime ꝑ feceris. At cōtra tu me meisq; oibus: æquæ utere ac te. tuisq;. Tūc. n. me mi hi rē gratissimā effecisse cognoscā: cū tibi gratificari me posse duxero icre dibile dictū ē q̄ tibi cupiá morē gerere. Ex Mediolano. vi. calendas Aprilis.

Amatoria honesta familiarissima.

a Mo te plurimū. ob incredibilē doctrinā tuā. cupioq; abs te mihi in more respōderi. Quod cū feceris: & offō simul tuo satis feceris: & d fyderio meo: cū neglexeris & a uirtute defeceris: & spē fefelleris meá. Horū utrū & ipse uelim. ac expectē: & te deceat: tute iudica: q uires prudētissim⁹. Si me ad te amādū tua ꝓmouit eruditio ac ꝓbitas: fac ne uel rudis uel im‑ probus uideri malis: q̄ qualis es. Ad hæc autem scribe nōnihil aliquādo ac iube: ut & lris tuis elegātissimis iucundius mihi sis: & mea utar opera. Va le ex Mediolano. v. calendas Aprilis.

Amatoria honesta Grauis.

c Vm nihil ab me qri soleat diligētius: q̄ ut iactura nulla sit temporis Nā ut Lactātius docet: ne qd frustra fiat ꝓuidendū est tum hoc etiā diligenter inquirit: ut ingratum nō sim officiosus. Nā & si officiū in nemi‑ nem ē negligēdum ut uolunt Sophocles: tamen duo sunt pro Euripide of ficii genera: quorum aliud exprimit liberalem in benemerentem aliud ꝑ‑ diguum ingratum. Vtroque nos amant reges ac dii immortales. uno sunt homines laudandi. Nam uel ipsi reges: atq; dii: quod Theophrastus inqt cum uiderit nos non respicere: officium reuocant. Nos homūculi: quibus non licet nec est semper facultas reuocādi: quod dederimus: desinimus po tius dare: si sapimus: q̄ si dederimus: speremus reuocare: cum etiā nos Sul‑ picius iurisconsultus admonuerit melius esse nō soluere q̄ male solutuꝫ re petere: Cum igitur ad amandum aliquem nos ducit. iuitat. atq; trahit quo dammodo ulla illius egregia & rara uirtus: nisi nos ab eodem amari sentia mus: frustra nostrum nos officium impendere: ac tempus terere intelligi‑ mus: in quos illud Ouidianū iure dicendum sit. Quid harenæ semina mā das: Non profuturis littora bobus aras. Merito possimus uel belidum iun das haurire uel Sysipheo saxo laborare: uel Isioneæ inuolui rota. Quam obrem cum ad te amandum: non una: sed plurimæ tuæ sūmæq; uirtutes allexerint: ut si te non amem tota mente: sim penitus amens. Amo ꝑfecto tam sincere. tam uere. tam perfecte ut eorum censerim nulli: qui scribūtur apud ueteres tam arctis deuincti amicitiæ uinculis. Sed ut amer abs te pa‑

riter cupio ne frustra sim i amãdo pplexus. Haud.n.uereor si amari: sed eo qdê amãdi officio mihi nõ repõi: ꝙ expecto nã ut ad te amans crebras lr̃as dabo: sic referri ueli rñsa: ut mutuos dẽt accipiãq; amoris fruct⁹. Ait.n.ꝙ ñ nescis Aristophanes: p̃sentes cõsuetudinẽ q̃ familiarissimã amãtes hẽre. ab sentes uero lr̃ar̃ usũ. Itaq; q̃ diu his erim⁹ locor̃ iteruallis disiũcti: lr̃ar̃ cõtẽdam⁹ officiis: alter alter̃ supare: q̃q̃ elegãtia dicẽdi abs te uict⁹ te sp amãdo supabo. Scio qd dicã. nũq̃ amãdo me uicas. Prior icæpi tuis allect⁹ laudibus. Tu me seq̃ris. Vocat⁹ rñdebis. Auctor hui⁹: ego sũ bẽiuolẽtiæ. Cũ facile sit iuẽtis addef. Pria laus i itentiõe cõsistit. Amat ait Seneca q te pri⁹ is te duxit. Dux ducto maior ẽ. At Homer⁹ uidẽtẽ p̃fert cæco: q i alio itelligit: ꝙ i se neq; itelligi. Ego te amo: qm̃ es doctissim⁹: eruditissimus: disertissim⁹. Tu qd ĩ me uides: cur ames. Nihil p̃fecto. nisi ꝙ amaris nõ es in amãdo officiosus. Sed si nõ ames: igrat⁹ appellare. Tu i me cæc⁹. Ego i te uidẽs At amãdo simul ipera ñ nihil: ut usus opa mea uel igẽio: uel facultatib⁹ ui deare mutuo me amare. Nã ego ubi uideor qcq̃ i te: quo mihi sit opus: nõ desinã q̃rere. Si dabis: muneri tuo satisfacies si negabis: nõ ego sed tu peccaueris: Quod si qd i me uideris ꝙ tibi gratificari possim: nec eo sis usus: pinde malefeceris: ac si auaror̃ more a tuis abstinueris reb⁹. Mea.n.oĩa sic sũt i te cõuersa: ut ego quoq; cõuersus sũ. a quo nũq̃ aberis: & cũ quo: q̃to erim⁹ locis disiũctiores: tãto eris caritate cõiũctor: tãto tibi sũ sp futur⁹ deditio atq; dedicatior. Mõ tu me pariter ames: nec idignũ putes existimare debere hoc mihi ꝙ te amẽ tã mirifice ut nihil supra. Ex Medi. iiii. cal. Aprilis.

Sinonima amatoria honesta.

Ego te plurimum amo.
Incredibili sum in te beniuolentia.
Cupio ut mutuo me ames.
Expecto abs te in amore mihi responderi.
Si uis non esse ingratus: ama me ut amar.
Si me mutuo non ames: sis omnium ingratissimus.
Quod te primus amare cœpi: debes tu plurimum mihi.
Fac ut meum in te studium non negligas: sed in amando respondeas.
Ama me ut te amo.
Cum amem te honestissime: tu pariter ama.
Quando inuitat ad te amandum me uirtus: ne te ingratum exhibeas.
Ne te iferiorẽ rñdẽdo p̃beas: q̃ in tua amãdo uirtute prior ego sim inuent⁹.
Cũ itelligas q̃ te sincera mẽte amẽ: nõ ducas idignũ: si me mutuo ames.
Imitare in amando si potes fœcundissimos agros.
Nunq̃ amando me superabis: sed ut anuitaris cupio?
Ego quom abs te quod postulo: in amando: nemini cessero.

Titulus. xliiii.

Rei nouæ nunciatoria familiaris.

q Vid hic agat noui nūciaturis quod potissimū scribā:aliud nō habeo:q̄ quod ad nos attinet. Vir ille bonus (hoc est oīum fraudulētissimus)oppugnat hic bonos oīs:inuenitq; pastore quoddā lupus tegmē ut quia non uiuitur in hoc monasterio(ut ait) obseruanter:exteri huc traducātur:pulsis nostris insubribus:quasi uelit obseruātior esse reliquis aut ſi potius occupare monasterium:& solus imperet:& suis scelerib⁹omnia polluat:Nos obsistemus quantum opera.ope.consilio. amicorūq̄ fauoribus poterimus. Sed præcipue dei optimi maximiq; auxilio:qui nō feret has sordes hisce fraudibus tegi. Cætera hic omnia quiescunt. Nam Dux insubrium & mater & filius Bene ualent Paccata sunt quæq;. Bene ualemus singuli Tuum ad nos aduentum expectamus. Vale. Ex Mediolano.iii.calendas Aprilis.

Rei nouæ nūciatiua familiarissima.

h Ic frumēti maxima ē caritudo. Viuimus omnes difficulter. Nā & de peste nō est suspicio mediocris. Pullulāt.n.signa quædā:quibus manifesto cognoscitur:quid impendat. Fit coniectura de pace potius: q̄ de bello:tametsi uideantur quædā significare bellū q̄bus discordiæ populorum flagrant. Sed futurorum solus est arbiter Iuppiter. Tua cōiunx aliquantulū ægrotauit:nunc cōualuit. Filius tuus natu maior est in litteris diligētissim⁹ At plus longe delectat poeticis:q̄ legib⁹. Quicquid conatur dicere carmē est Inuito ne quid sydere:annitat:operā adhibe ne plus sapere uelle uidearis q̄ sapias Inuitis nihil est contendere fatis. Frater tuus ex Trhacia ditissimus rediit:nec q̄cq̄ plus cupit:q̄ te corā intueri. Cito(si sapis)redi. Vale ex Mediolano pridie calēdas Aprilis.

Rei nouæ nunciatiua Grauis.

n On paruum in scribendo munus Libanius constitutum esse dicit cum amicis per litteras res nouas nūciamus. Sic eni; illi rerum audiēdarum:nouitate delectant:& nos officio functi ea iu re sumus. Nam si homo(ut a Platone didicit Tullius)sciēdi cupidissim⁹ē:uel eas res scire plurimum desiderat:quæ gerūtur ubiq; nouæ præsertim in patria ta cui⁹salute sua pendet semp salus: & cuius cum incolumitate sua incolumitas est cōiūctissima. Quod egō mecum animo uolutans(quippe qui tibi sum ditissimus)constitui te de iis rebus reddere certiorē:quæ hic assidue fiunt naues. triremus. biremus. myoponesq; parant q̄ diligentissime:ut ingenti uirorū lectissimorum numero:classeq; potētissima in Turcorum expugnādum p̄deat Tyrānum:lecti sunt afit ex oībus ordinibus uiri fortissimi quorum senatores Triremibus biremibusq; presint. Equestri āt ordinis nautæ nauibus istēt ex plebe honestissimi myoparones regnant atq; scaphas æs grāde datū est Mercesq; proposita multo maior:ab isubribus huc & pecnniæ multæ mis-

72

sæ sũt: & hoium cateruati stipatorũ ñ paucæ massæ: Regẽ Nũmorũ inquunt sese huic expeditiõi tã acriter deuouisse: ut mortẽ poti⁹ sit subiturus: q̃ sine uictoria i Pãnoniã rediturus. Frãcorũ ãt & Britãnorũ reges i hanc expeditionẽ paratissimos scimus ut iã iter agressi sint: deũ ãt optimũ qs dubitat eẽ miseris calamitosisq́ christiãis fauturũ. Oia sũt igit̃ ita nobis apparata: ut i portu nauigare, duci possimus. De ualitudie Venetorũ nihil attigero. Tãtus ẽ.n. i hãc urbẽ ex uariis cõcursus urbibus ut undiq́ in dies pestilẽs morbus afferãt: nec satis ualere possim⁹. At ꝓ ea ualitudie q̃ i urbe qdẽ esse in iis põt: q sua uitæ custodiã adhibẽt: nos curamus: q̃tũ possimus ne ægrotationem incurramus. Semprõius diem obiit. cæteri oẽs. tui bñ ualẽt. uale Ex Mediolano calendis Aprilis.

Sinonima rei nouæ nũciatiua.

Hic omnes bene ualemus.
Hic annona cara est.
De bello nihil hoc loci dubitatur.
Turcorum exercitus fugatus est.
Armatur hic clasis in Turcos.
Aes grande militibus datum est.
Maximus fit in Turcos apparatus.
Tuus frater nauigauit in Syriam.
Pater tuus es Dannubio rediit.
Teutonici pugnant cũ Pannonibus.
Expeditio in Bos nos celeretur.
Romæ summus põtifex designatus est.
Nihil est tuo filio iam conualescenti metuendum.
Audiuimus hic te ægrotasse sed continuo conualuisse.
Tanta hic sunt frigora: ut oẽs unde hic riguerint.
Supplicationes hic pro uictoria christianorũ triduo factæ sunt.
Nihil amittit̃ in hac urbe: quod ad uoluptatem attineat.
Hic ciues assiduis uacationibus uacant.
Qui sunt in hac urbe meliores: plus student libidinibus.
Rogat te Iulius ad te scribas nonnunq̃.
Miratur tua coniunx: qui se adeo negligas: ut de tua ualitudine nihil usq̃ sibi significes.
Omnes hic tuũ ingenium summamq́ doctrinam admirantur.

Titulus. xlv.

Publicæ fidei precatiua familiaris.

c Vm istuc ire plurimũ cupio princeps optime. tamen non abs te in quẽ nihil unq̃ peccaui: sed ab iis uæhemẽtius in me quicq̃ patrari metuo: quibus aliquid debeo nũmulorum: nec hactẽus expedire

potui quod debebã. nam fugientes quasi aduersus me leones nolunt meæ consuli saluti: nisi prius fuerint: quod crediderunt consecuti. Ast nemo dat: quod non hẽt. Quod Agathon ait. non si quid possim: animaduertunt sed qd uelint. Difficile impossibileq̧ fit: ut ex aridissimo quidem saxo hauriat: unda uel sanguis. At illi sic uolumus: nunq̃ redebis in patriã: nisi soluis. usi soluam. Tua interest. Ad te igitur humanissime confugi princeps: qui soles omnium esse misericordissimus: non qui petam hanc pecuniam omnino remitti mihi specieq̧ creditoribus eius unq̃ ad mi recuperandæ: sed ut illi non exerceant in me iracundiam: mihi liceat libere istuc ire, indeq̧ ad annum usq̧ sæpius: pro arbitrio redire. Interea promitto me omni opera curaturum pro uirili mea: ut illis satisfaciam. Vale princeps optime. Ex Mediolano. iiii. nonas Aprilis.

Publicæ fidei precatiua familiarissima.

a Ccederem istuc non nunq̃ uir clarissime: ut cum principe te uiserẽ & negocia mea procurarẽ: si liceret. Sed sunt: quibus nõ nihil debeam æris: qui assidue interminentur curaturos se meam captiuitatẽ si istuc iuero: nisi prius secum pactus fuero: Conditionem autem nullam uolunt: nisi ut soluam. At non nescis: qui me iam mẽses aliquot oppresserint casus terra mariq̧: Nam & mercatura mari mihi fuit plurimum detrimentosa: & agricultura terra me fefellit. Quare te unice rogo: me commẽdes principi nostro humanissimo: eumq̧ roges publicam mihi fidem sua benignitate: largiatur: ut istuc ire: indeq̧ pro libito redire possim. Vale Ex Mediolano. iii. Nonas Aprilis.

Publicæ fidei precatiua Grauis.

f Idem publicam a populis & principibus postulari docuit Solon oportere: cum timeretur quicq̃ uel in uita uel in re ipsa. Nã uel erratum, sit quippiam: uel id minus: sibi cauendum esse diligẽter. Modestinꝰ admonit: Aliqñ sunt dlatores: quoꝝ murmura timẽt ut apd Neronẽ multi sũt iterẽpti: plures cruciati multi fortũis ac uitæ pte spoliati. Nõnũq̃ interueniũt inimicitiæ: q̃ a malis exorent cũ dñis. Aliqñ uero solẽt occurrer alia & alia casuũ genera: qbꝰ q nõ ꝓuidet: facillime in misertaꝝ icidit laqueos. Publicã ãt fidẽ Agesilaus tãti uoluit esse: ut q eã uiolaret: cõi totiꝰ Græciæ ꝑsecutione deberet ẽt in tẽpli ãt deoꝝ dilaniari simulacra. Quid enim in uita supesset fidei: aut pietatis: aut asyli: si pricipes suã fidẽ nõ suarẽt: q̃ uel hostibꝰ suari uoluit. Actilius: & docuit Cicero. Aut enim cũ postulatur a calamitosis & quouis hoim genere negetur: aut ꝓmissa seruet nec in fide publica (ut iussit Xenophon ille socraticus) iusta ne an iniusta ꝓmissa sint: q̃rat postea q̃ promissa sunt: sed obseruentur nulla interpraetatione adhibita: pura: nuda: simplici & intacta. Ego tandẽ quid sum postulaturus: ut clemẽtia tua functus primum remittas mihi quod peccaui: Fateor enim me com-

73

natisse in tuã maiestatẽ:sed p errorẽ.ita me adiuuent superi. Non fuit culpa peccati. Sed qa tanti ẽ in maiestatẽ peccare.sed ĩprobas:& indulgendũ nõ eẽ ducis pducẽdũ saltẽ non stabiliẽdũ cõsiliũ istud:uelis. Da mihi fidez publicã:ut istuc & in oẽm regionẽ tuã:singulasq terras mihi liceat ĩpune ire.p noctari morari semelq ac plures id exeq:ac inde libere discedere:nulla interueniente qrimoniã.cuiusque inqetatione. Id si tua benignitate cõsequar in hãc rẽ publicas mihi decerne tuas litteras tuæ uoluntati ac fidei mihi testes:superaq tua mansuetudine malignitatẽ erroris mei:qd cũ te orẽ unice priceps clarissime:tũ spero mihi ñ negatũ. ex Mediolano pridie no.apri:

Sinonima publicæ fidei precatiua.

Rogo mihi des fidem publicam.
Posco abs te publicæ fidei litteras.
Insta cum principe pro fide publica.
Saluum coductum (quem uulgo dicunt) abs te posco.
Da mihi:impune istuc eam:ac redeam.
Fac ut ad uos mihi pateat liber & accessus & reditus.
Ne neges mihi fidem tuam o princeps.
Concede ut tutus ad uos ueniam:rediturus pro arbitrio meo.
Nihilo mihi magis es gratificaturus:q̃ si pro me publicam ab isto senatu fidem exoraueris.
Ego te unice obsecro:quæras ab isto populo litteras publicæ fidei.
Vt asylo tuo tutus istuc eam:& regrediar:quæso mi princeps.
Vt nullo impedimento inuoluar:si istuc iuero te oro mi consul.
Præsta mi humanissime regule mihi ueniendi tuas in urbes redeũdiq quo dens uoluero:liberam facultatem.
Concede per deum immortalem mi prætor ut nulla ingruente uexatione istuc ire:indeq quotiens mihi libuerit redire liceat.
Da mihi:te rogo maximopere:impune ad te ire facultatem.

Titulus.xlvi.

Historiæ narratoria familiaris.

Vm Belgæ cõuenissent cũ Germãis iis:Rhenum incolũt:postea q̃ illorum Dux Carolus bello Germanico perempt⁹ ẽ Ludouicus rex Gallorum adorsus est eos:ea spe ductus ut omnem illum occuparet potentatũ. Causas autem inuenerat belli quod ad se diceret pertinẽ uniuersam Galliam:cuius partem in Belgis dicebat ab allobrogom ducib⁹ Philippo patre:ac Carolo filio iampridem potentissimis occupatam. Existimabat ãt facile Germãos aut sibi fauturos:aut aduersarios nõ futuros q paulo ante societatem aduersus allobrogem Carolũ tuebantur. Itaq & ob initam amicitiã:& ob odiũ uetus in Belgas principes ducebat eos sibi futuros auxilio potius q̃ detrimento. Fracti sũt tñ iã ter ac fugati cu; suo iamq Duce Bel

gæ(ut ita dixerim)tam disparti ut eneruati dici possint. Hæc historiæ nar-
ratiua est epistola: q̃uis familiariter. ac succincte omnia expresserim: & per
tabellarii celeritatem uoluerim ad te aliquid ex historia scribere. Bene uale
Ex Mediolano Nonis Aprilis.

Historiæ narratiua familiarissima.

c Vm eẽnt cõfecta repagula mænia in liburnis a Venetis ad q̃dragi
ta fere passuũ milia i cursione Turcorꝝ improuisa: & repentino q̃si
torrẽte influẽte diruta sunt ea pte: q̃ magis uidebant̃ esse tuta & incõcussa.
Turcorũ át ductu cõuenere ex finitimis plurimi Pannones Seraphi. Epy-
rotæ: aliiqꝫ: uel q fidẽ obnegassent christianã pfidi uel qui adhuc in fide uer
sati: nomineqꝫ christiano nihil habẽt cũ nostris cõ mune. His mænibus ca-
ptis: iuadũt scenas militũ nr̃orꝝ: occupát oia: cædũt: capiũt in prædã oia uer
tũt. popu látur mox & uastát agros Teruisum penes: Quid deinceps dubi-
tandum sit: qs ignorat. Nã futura æstate metuitur hisce ptibus uehemẽti⁹:
Historiam habes: & eã quidẽ uerissimam: ut res facta est. Bene uale Ex Me-
diolano. viii. Idus Aprilis.

Historiæ narratiua Grauis.

h Istoriæ describẽdæ gen⁹ utilissimũ oibus: & ut Cicero inqt specu-
lũ nr̃æ uitæ: prim⁹ oium Pherecides Syrius adinuenit: id qđ plæ
riqꝫ Hermodamãti ascribũt. Creophilo: qd ascribũt dixi. Imo dono dant:
fuit enim inuẽtũ ut oibus iucũdissimũ: ita qdẽ uæhemẽtius necessariũ. Nã
ut ex historiã multa sp discim⁹: q̃ pdesse plurimũ possint: sic sine hui⁹ lectio
ne quos imitemur i actiõe uitæ: ut Plato dicit: nõ habem⁹ Egyptii uero sa-
cerdotes iccirco dicũtur despexisse Græcie illo sapiẽtes q̃m p diluuia pluri
ma carerẽt historia: nec qcq̃ hac sine possent sapere. Homerꝝ át scripsit Stra
bo eo p̃statione: qđ prim⁹ historiæ modũ ẽt poematis dederit. Vidẽtur ihi-
storia quottidiani & priuati & publici uariarꝝ rerꝝ multorũqꝫ uirorꝝ appat⁹
Intelligũt̃ cõsiliorꝝ diuersitates. q̃litæ locorꝝ. & rerꝝ & tẽporꝝ opportunita-
tes: ut in Xenophõte Herodoto. Tucidide. nr̃isqꝫ oibus hæc singula possu
mus cõspicari diligenterqꝫ consyderare. At ut epistola non nihil ex historia
narraretur primus est apud nostros Tullius apud Græcos prosecutus. De-
mosthenes ille. Nõ parum hoc scribendi genus nostris hominibus attulit:
dicit Eschines: quo superiorum temporum: nostrorumqꝫ res gestæ memo-
riæ mandarentur. atqꝫ tenerentur. Hinc ego factus sum aliquando ad per-
scribendas etiam epistolis historias. quibus & ingenii non exercerẽ: & nõ ni
hil utilitatis afferrez illis: qui meas lecturi forent epistolas. Quod quidẽ ani
mi mei institutum: ut tecum non negligam: ecce historiam nostri temporis
non uulgarem: Arcimbaldus Gascon satis & ingenio acutus. & corpor̃ for
tis: & audacia perditus. cũ iter ligustinos multa patrasset fraudum generꝝ

74

& arces dolo coepisset: & more crassatorum latrocinia commisisset: tandē di-
misso Saliceto castello. quod sociis surripuerat: alteriq; uendiderat ulli pre-
cio: uenit ad Tauriscos ibiq; nō pauca scelera (nec minima qdē) sed & mul-
ta & atrocissima secutus est. Nō multo post capit̄ Pinaroli & in carcerē itru-
ditur publicoq; dānād⁹ iudicio laqueo expectat̄ suspēdi. Videt nescio quē
rogatq; ad Ludouicū Sabbatiæ Ducē illū: hæc deferat: haud sibi molesta;
esse necē: q multis maximisq; sceleribus sibi ꝓcurasset: at ꝑiniqua se mērem
ferre: qđ prius suspēdatur q̄ ea Duci significet: q ad eius attinēt status indē-
nitatē: cui si consulebat: accerseret ad se Archimbaldū: a quo auditurus eēt
mirabilia. Misit dux ille bonus atq; credulus argtenentes (quos galli dicūt)
satellites suos aliquot: a qbus ille nefarius uinctus tutoq; custoditus in Sab
batiā ueheret̄. Ita fit: cathenis alligatus equo uehitur satis debili nequo cur-
reret fugā rapturus. In sabbatiā uenit. Ad ducē ductus nō prius se induit ꝑ
palatuꝫ arcana: q̄ & ducalis senatus totus interuenīret. Sciebat. n. esse in eo
senatu ex iis aliquot: q Galloꝝ regis ꝑ id temporis. Caroli partibus fauerēt
quē metuebat ille Dux maximopere. Cōuenere senatores. Queritur quid
dicere ꝓmiserit. Tunc sic ille Sinon: aut Sinone peior. Cū eēm i pedemon
tio liber. non nulliq; pedites mecū agerēt. Aloisius Bellares princeps Re-
lianæ atq; Centalli: cui causa esset tutandi beneficii quod ad eius filiū deuol
uebatur seruandæq; possessionis ecclesiasticæ. me uocat cu; meis: qui ei ui
giliæ custodiæq; ꝑessemus. Hinc est mihi cum eo principe familiaritas ma-
xima cōparata & iam tam assidua cōsuetudo ut aperuerit nobis sui pecto-
ris secretissima. Is inquit Carolum regem iniustissimū esse: in Ludouicū fi-
lium: & ea ꝓpter nō multo post habiturū pessime: in quem fierēt in uniuer
sa francia maximi apparat⁹: q̄uis occulti summo quæ cum silētio. Adhæc
aūt sentire principem Relianæ Ludouici Delphinis intercessione cum Re
nato rege: Franciscoque Sphortia Mediolani Duce: in diuidēdo pedemō-
tio: ut pars Renato. Pars insubrium duci traderetur: quorum mox auxiliis
Ludouicus in patrem regem niteretur. Earum autem pactionū litteras ho
rum singulorum principum esse penes. Aloisium ipsum bellarē in ei⁹ plu
teolo. quod se latere non dixit reseraturumque reliqua ad hanc rē pertinē-
tia ipsi Carolo regi. si opus foret. Non audet dux Sabbatiæ (q̄uis huic non
adhibeat fidem) ulterius in hunc ꝓgredi: nisi prius huius omnia significet
regi. Rex autem his acceptis: per litteras iubet: ad se continuo delatorem li
bertate donatu; honorifice mitti. Absoluitur latro sætico. auroq; ac equis
donatur. Ad regem procedit. Idem replicat additq; si sibi ex Sabbatia fiat
commissio: ea esse mente: ut principe; Centalli capere audeat: captiuumq;
in franciam cum litteris illis pactionibusq; apertissimis mittere. Impetrat
quæ postulat. fingit. simulat dissimulat. Centallum uenit quasi fugitiu⁹ ex
Sabbatia: ubi hæc oīa clāculū trāsacta sūt: i arcē admittit̄ imo qsi nolēs illo

proficisci: cogitur centalli. Sed iam uidebantur hinc illi illinc hi uenire Archimbaldum uisuri cum quib⁹ ei amicitia foret cōtracta. Cu; in arcem uētum est: hi socii qui ex improuiso uariis ex locis uenisse simulabant: custodes opprimunt arcis: is profect⁹ latronum filium ante patris. Abluisti oculos interimit: qui uellet rem tueri: patrem capit cum omni familia. Arcem occupat munitissimam atq; ditissimum spoliat principem. Res ciuium in predam uertit. Nam assidue cōcurrebāt illo multi ex finitimis urbib⁹: quos ille fur admonuerat. Mittitur Aloisius in franciam: sed fine ullis accusati sceleris testibus. Occupat ipse Centallum munitissimo loco situm. Quæritur in Galliæ uir ille optimus Aloisius quid in regem attemptasset cū filio. nihil inuenitur. Franciscus Sphortia (qui hæc resciuit omnia) Ducem Sabbatiæ commonefacit: ni continuo Aloisium qui fœdere sibi iunctus erat: i suum restituat principatum bellum ab insubria sibi putet indictum. Quid faciat bonus Dux iam a Carolo Aloisius liberatus est. Expeditio nullum sortitur effectum. Irridet Archimbald⁹ & regem pariter & ducem: dicitq; sibi esse quædam cum duce signa: quæ nisi uideat: non esse Cētallum se rediturum. Tandem fit expeditio Ducalis in Archimbaldum. Ille rei militaris pitissimus & ad eam natus (ut deinde bello Centalico uisum est) se tuetur. Pedemontium expugnat: ex finitimisq; quottidianam prædam refert multoq; ditatur assidue magis. Militibus suis Gasconibus inq̄ plurimis: qui cōuenerant illo huius promissionibus pellecti: nunc se cum Sabbatiæ persuadebat sentire duce. nunc cum insubribus. Tandem illo uentum est: ut fraus fraude sit intercepta. Nam Ambrosin⁹ longignana: qui tunc præerat propinquæ arcis eiusdem principis custodia. simulata societate: dissimulataq; causa: cœpit Archimbaldum ei confidentem. Arx se continuo dedidit: capto præside. Inuentum est eum nebulonem tam sagaciter callidæq; gessisse ut paulopost futurus esset Pedemontis prīceps: cum eorum fere omnium cōsensu qui Tauriscarum urbium arcibus præerant: quoq; omnis in sententiam diuersis traxerat promissionibus. Cæsus & sectus est Archimbaldus laqueo suspensi: centum ac triginta Gascones: corpora fere Gignatea. Reliqua non prosequor: & q̄ astute gesserit. & q̄ uideretur religiosus: q̄ munific⁹ quos habebat fautores quos ministros. hic ut intelligas: q̄ soleat fortūa multos illudere: ac ut Boetius inquit summa infimis: infima summis admiscere utq; a sceleratis semper cauendum sit qui nil nisi scelera machinātur: ni aliud curant. Vale ex Mediolano. vii. idus Aprilis.

Sinonima historiæ narratiua.

Hic bellum apparatur in turcos.
Fiunt in hac urbe noui pacis apparatus.
Nihil est quod dubitemus huc summum pontificem esse uenturum.
Consilium imperatorem instituitur.

75

Historiam tibi dico ueram esse.
Quod uilificatus athos sit:non admiror:cum apud Baena cum sint etiam montes uedificati.
Gigantes & nanos uidimus diebus hisce.
Nuper ego apud Venetos piscem uidi hominis habentem.
Cum essem ferrariæ:hominem uidi bicipitē ut geryone non obstupeas...
Inter historias & hoc habe:quod asinus bipes hic creber est.
Fabulam extimas uaccas inuenire bipedes:historia est.
In hac urbe sunt galli pondo decem singuli referentes.
Volat hic equus:si uelis historiam ab me græcam accipere.
Nihil est uerius hac historia:quod nihil hac hyeme rigoris pisum est.
Hic ferunt turcorum regem eē intertemptum.
Non uno ex loco uera hoc historia dicitur:constituisse mahumetum regē turcorum christianorum sequi fidem.

Titulus.xlvii.

Fabulæ expositiua familiaris.

u T rideas fabulam accipe:cum superiore nocte apud cauponē peregrinus agerem:nam redibam ex Galliæ Diui Antonii templo:inter sōniandū sum uisum cū Cauponis agere cōiuge:cauponēq; nō multo post insidias mihi parantem uehemētius expauescere. Hoc metu perterritus expergiscor:& adhuc somnii attonitus inuoluero:exagitatusq; formidine uel uigilans in cauponē ense feror ac furore. Is uire bonus:satisq; ad ꝑstandum debilis fugiens delituit in stabulo:nec diē illū uniuersum:noctēq; sequentē apparuit:Ego ratus uerū eē:qđ somniarā uxorē eius subegi'consentientē inq̄:nec'usq̄ renitentē. In diluculo mox discessurus: ab ea donat⁹ sum tanto numero ꝗ. hucusq; peruenerim. Vide qd casus inuenerit:qđ ars uix sibi cōparasset. Nunc & Iouē in cygnum cū Danae uersū eē credo:cū hoc longe sit admirabilius:Nūc cū Europa in Taurū. Interea redeūti mihi domū occurri in ꝓpinqua silua serpēs. Existimaui fatū esse(qđ uulgus mulierū appellat)ibiq; ꝑnoctaui assidue cogitans:qd hoc esset:qđ cōtinue me spectās a me nō discederet. Sed ubi iam tenebræ texissēt oia nec uidere qdē amplius possē:nec uideri:cæcus uiā prepto i serpētē certe cōuersus. Quo me uerterē nesciebā. Tādē luna mihi lumē obsecūdauit.& domū regressus nisi sæpius hoc monstrum. Vale. Ex mediolano:vi.idus Aprilis.

Fabulæ expositiua familiarissima.

n Ihil hic maiore uendit ꝑcio:q̄ fabula. Iccirco ut rem tibi hac ætate dignā mittā:sic habe Antonius abfuit hinc mēses duos de uiginti Cū rediit:cōtinuo cōiūx peperit puerū scitū.illiusq; simillimū sacerdotis:quē nō ignoras. Persuasit uiro Marria:filiū esse suū:seq; cōpressisse dolore:donec is rediret:exēploq; firmauit Alchemenes:cui⁹ cōpressus ē Iunonis

cura ptus, donec Stenello nasceretur Eurysteus q̄ posset herculi Ipate. Cre-
dulus uir cōditionē admisit: similē q̄ illoꝝ se fieri posse ratus fabulā non ac-
cepit aliter: quā diceretur. Vide, q̄ pulchræ deceāt mulieres litteræ q̄q; plu-
ra illæ uiderint: q̄ Plinius reliquiq; scriptores: qđ ad duos de uiginti menses
nasci posse doceant partū. Nunc filius educatur Antonio quē sibi simillimū
assueuerat: ego eam similitudinem uideo qua gallus asini simillimus ē. Va-
le Ex Mediolano. v. idus Aprilis.

Fabulæ expositiua grauis.

n Ihil est tam iucundum inquit Pindarus: q̄ fabulam scribeř. Sed fa-
bularum duo eē genera: docēt ueteres tam græci q̄ latini: aliud de
iis rebus quæ neq; uere forēt: nec uerisimiles: ut ē illud Plauti: in faciē ueri⁹
Amphitrionis Iuppiter aut quod homo in bælluam uerteretur: cū Aristo-
tele teste: impossibile sit: unam spēm in aliam cōmutari: aliud de iis. quæ si
non uere: tamē uerisimiles quæ fieri potuerunt. ut Terētius amare Pāphi-
lum ōndit: & Glycerium ei tandē connubio iungi. Horum utrunq; probat
Simonidea: quorum alterum delectet: alterum iuuet. At Horatius inq̄t aut
prodesse uolunt: aut delectare poetæ. Aut simul & iucunda: & idonea diceř
uitæ. At poetas id admonet. Quid in epistolis obseruandū. Idētidē puto.
Nūc ergo scribēdæ fabulæ ratio uenit in mētē: ut non dsinas ridere: q̄ qdeꝫ
rē posteaq̄ fabulā dixeris: quod potuerit fieri: factū existimato: & fabulosaꝫ
historiā appellabis. Salualalius quidē Picæus: uel ut alii dicunt ex flammi-
nia: cum ꝑtransierit nemus quoddam: ad quasdam nuptias profecturus uir
uel mediocris: uel infimo loco natus: serpentem uidi: nō miræ lōgitudinis
sed albū miri cādoris: corpulētū: & se ita respiciētē: ut dicere uideretur ad te
ibā: hic callē occupabat nemoris: ꝑ quē itur⁹ erat salualalius. Secedit is ex
calle: rectaq; quo cōstituerat: ꝑcedit uia: sed respiciēs aliqn̄ post humeros:
relictū serpētē: q̄si secū uerba facere uolētē: intuetur stare loco seq; firma spe-
ctare acie. Horruit primū Salualali⁹ mōstri magnitudinē: mox rē oblit⁹: i
locūq; ꝑueniēs destinatū choris saltibusq; uacauit. Noctu rediēs domū cū
sociis: nihil uidit. Postridie in easdem uenturus nuptias eadem iter fecit uia
eundē serpentē intuetur: sed tanquam blandientē: ac adulantē: toto se cor-
pore contorquere ad Salualaliumq; alluderet ac eundē occupare callē: tan-
demq; cum iam securior ille monstrum spectaret: cœpissetq; quærere: uel-
let ne quicq̄ dicere. Si me sequeris, respondit serpēs ditissimus fies: ac maxi-
mis uir: nec dubita: me sequere. factus ille audatior monstrum sequitur: in
quandam deuenit foueam ubi se se abdebat serpens. qui humana uoce de-
scende ait. nec quicq̄ (dicebat) timeas. Inuēta ē ut affirmauit scala ærea: per
quam ubi descēdit: spatiū comperit latius: ubi regia q̄dā eē uideret egregie
formæ: multisq; lapillis ac unionib⁹ ornatissima: cū uirginib⁹ plurimis eo-
dē ornatu speq; clarissimis, admirat⁹ hic hōuncio qd hoc eēt ad eū: sic regia

Ego tibi sum uniuersæ Italiæ datura imperium: uade modo: & milites tibi compara infinitos: quibus (quod ab me sorcieris) æs maximum datur⁹ sis qui si tibi non crediderint: ad nos eant te duce: uolui ut inquit reginam obsculari. Subrisit illa: subdiditq́ꝫ. Nondum hoc tibi consequi licet. Sed cōmodior occasio dabitur. Inde hic abiens rem amicis aliquod aperuit dixitque quæ uidisset: singula. Sequuntur hunc ex iis multi: qui ad omne facin⁹ aptissimi uocabitur milites. Incipiunt pecuniam in hanc nouitatem imparcīri diuitesq́ꝫ plæriq́ꝫ mercatores: ac ex finitimis locis hōestissimi ciues: iā coalesunt hi milites fiuntq́ꝫ plurimi. Iam equitum peditumque ductores non pauci huic herent monstro: fiuntq́ꝫ manipli centuriones decuriōes. ex omniq́ꝫ militum præfectorum genere atq́ꝫ nominibus ad numerū usq́ꝫ sex milium ut omnes terræ Salualalii nomen uiderentur resonare: in locisq́ꝫ cauernosis echo reboare. Interdum ex his primates ab eo in foueam illam ducebantur ac æque reginam illam (quam Fatam uocabant) cum suis nimphis omniq́ꝫ ornatu uidebant ac ipse Salualalius: hoc etiam plus: quod uidebantur: ab ea regina illis ostendi Thesauri apertissimi ac maximi: quod dicebat se parasse: ut suo traderet Salualalio. Sed non ante octauū calendas Quintilis tradere posse: sic esse ab iis ordinatum: qui haberent in his rebus arbitrium. Hoc eos decepit multomagis qui & sequebantur hunc imperatorez & ei pecunias dabant mutuas: quod uiderēt thesauros: a tantaq́ꝫ regina audirent ei belluæ paratos. Sed uide: q̄ soleat in iis esse diligēs demon quæ ad homines fallendos attineant. Cum iam per uniuersam Italiam audiretur hæc fabula. in uulgoq́ꝫ increbuisset hæc uox: apud sapientes minime crederetur: res tamen sic haberet: ecce diu iohannis diem festum. quo pecunia ex Thesauris amplissimis illis debebat in militiam diuidi ex qua omnes erant futuri q̄ ditissimi. Conueniunt illi cum Salualalio cūcti lætissimi: ad expugnandosq́ꝫ superos imperatoris iussu paratissimi: modo illi uisum foret: ut Gigantes fecisse fabulantur. Credulus quoq́ꝫ Salualalius non latet: exultat ac gestit eo die se ratus fundamenta iacere ad imperium orbis occupanduz Neq́ꝫ regina inuenitur. nec fouea quidem illa: hyatusq́ꝫ: quo ad eā iter erat. Inquiritur diligentius: Eo minus inuenitur: nec inuestigari quidem signuz potest: ubi nam esset ille aditus. Cum re perdita: speq́ꝫ sublata: simul eis loci aufertur memoria: Illusos se uident illi. Sūt qui uelint in eum impetu facto cædere in frustra præuaricatorē: quē putant ac præstigiis usum. Sunt q eos frenant: nec desperandum esse ducant: quibus minime fieret uerisimile: hunc non interim latuisse: si quid errasset: aut non in præstigiis perseuerasse: si hoc sciret Sunt qui simplicitatem illius minus esse castigandum cēseant: q̄ cæteroꝝ: p̄ræ cupiditate: uæsaniam: qui adhibeat illusionibus ifernis fidem. Ex iis fuit: qui demonis quandam retulerit hoc modo fabulam. Malus demon o socii plurimū solet fauere uiris: illosq́ꝫ sæpenumero ꝑ sua

uirili obseq. Quod cũ sæpe alias:tũ semel:ubi miles qdã in tantã esset uitæ asperitatẽ redactus:ut neq; per senectutẽ militaret:nec ei qcq̃ ad uiuendu; necessariũ subministraret. Is.n.cũ sese in tẽpla sæpe colligeret:superosq; rogaret suæ mẽdicitatis miserent:tandẽ cuisdã uetulæ admonitus persuasus q; consilio candelas aliquot reliqua sibi emit pecuniola & accusas inter sanctorũ simulacra in ecclesia depicta diuidit:cuiq; suã affigens:atq; orãs: suæ calamitati subueniret. Cũ una supasset candela:diuisis cæteris:ut deretq; dæmonẽ cathæna deuinctũ:alligatũq; Diui leonardi ad pedes:En inqt & tibi cæterũ uotũ ut nõ boni me solũ adiuuent cælites sed & tu Stygie demõ. Is noctu uisus est ei militi:sit loq:q̃ te plus ego adiuuẽ q̃ il cũcti:qbus tot cãdelas accẽdisti:accipe hic est maxius thesaurus:eũ tibi dedico:hisq; dictis eua nuit. Miles qd faciat nescit aliud. Erat.n.ut uidebat in prato mũdissimo. lapidẽ nõ habebat:nec qcq̃ quo signaret locũ:mane ut statuerat rediturus:de ponit illic supflua onus credẽs id mane se in prato inuẽturũ:inuenit quidẽ sed in lecto. Hæc solet demon. Hæc debemus puidere. Cœperũt omnes ridere:locũq; dederũt fabulæ. uale Ex mediol ano. iii. Idus Aprilis.

Sinonima fabulæ expositiua.

Hic mulier est uir effecta.
Nihil est in hac urbe cõmunius auro.
Asina peperit agnum.
In unam canem tres simiæ sunt conuersæ.
Iuppiter in formã est fanni uersus.
Lupi solẽt hic diligenter de iis rebus prædicare:et quæ reddere solent. omnis q̃ religiosissimos.
Vinum scio ubi ex aqua conficiatur.
In apulia sunt boues aurum effodientes.
In Lydia dicunt formicas aurum effodere so litas.
Mulier formosissima in fœminam euasit pudicissimã.
Seneca cui nihil odiosius in uita q̃ mulier:uxorem duxit.
Pueri duo facti sunt in Insubria continuo senes.
Si senem tyrannum audis:admirare.
Mimi ac scurræ deligunt Athenis in presides.
A Romana dignitate illa quidem censoria plurimum abest grauitas.
Ab insulsis abest omnis lenitas.
Nihil est in uiro doctissimo præstabilius ignorantia.
Quid disertissimus dicitur Cicero:non audet se cum eloquẽtia cuiusdam conferre noui.
Agnus apud nos candidissimus:qui per urbẽ uagabatur in tygrẽ maculatissimam uersus est.
Amicus ille qui dormitat:oua solet in lecto sæpe conficere.

77

Exemplificatiua familiaris.

p Oesim igt Simonides picturā loquētē eē: at picturā tacētē eē poesim. Vt.n.debet Poeta describere ꝓprietates reꝝ atqꝫ ꝑsonaꝝ: nihil qꝫ ꝑtermittere: qꝫ ad ullius artis expꝛssionē ꝑtineat: sic pictor nihil negligere qꝫ ad rē ꝑsonā ue ꝑfecte cognoscēdā ꝑquirat: nisi Cæsarē tibi declararit historia: nisi post historiā ex huius re gesta: physionomia expꝛsserit: qlē oporteat eē q hac aut illa ē natura: qꝫ hoc aut illo uersat̄ i actu: nisi affect⁹ naturales multa reꝝ experiētia cognoscis: nisi ea ꝓseq possis uel carmie uel pictura singulari: qb⁹ ñ recitari. aut pīgi uideat̄. sed hō uideri uiu⁹ i agēda re ꝑsistere: certe neqꝫ poeticā bñ tenes: q scribis: nec picturā q colorib⁹ iuolueris ac tabellis. Vt.n. Homer⁹ æq̄ recitat. Vlissis naufragiū: ꝑcedētib⁹ tēpestatis signis: succedētibusqꝫ ꝓcellis. Idētidēqꝫ factitauit apud nr̄os Virgili⁹ at armatos ferociores iducit: cēsores grauiores: cōsules ægores: turbā loqciorē: sic & reliq debēt imitari: q poetaꝝ noīe uelint appellari: illudæ sequatur: qꝫ apud Horatiū ē. Vos exēplaria Græca nocturna uersate manu uersate diurna. Id nisi facturi sint aīaduertāt Horatianū rursus illd̄. cur ego si nequeo: ignoroqꝫ poeta salutor. Vt.n. recte dictū ē: ac sapiēter quā qsqꝫ norit artē: i ea se exerceat: sic Alexādri macedonis exēplo nō loquamur poti⁹ ꝑfice: q̄ si loq nesciamus linguā illā ꝓfitētes: auditoribus ridiculo simus aliotum exēplis uiuēdū ē. Vale. Ex Mediolano. iiii. Idus Aprilis.

Exemplificatiua Familiarissima.

u T ignoscā antonio: rogas. Exēplo Cæsaris. oīa memoria teneo ꝑter iniurias. & ut Agesilaū imitet̄ dicētē: cū trāsactū ē crimē iniuriā e mēte deleui: sic ego uix postridie illi⁹ diei: quo decoctor Antoni⁹ me fraudauit. sū illius doli memor effect⁹. Itaqꝫ ne parcā op⁹ ē iādudū ꝑpci: ac ex aīo aboleui fraudē illā. Sed ut i gratiā redeat ñ postulas: qꝫ ego admissur⁹ sū nūq̄ negligētiæ gen⁹: aut aliis fallēdi similē ꝑbeā occasionē: Eū igit̄ ñ sum odiis isectatur⁹ neqꝫ ab aliis pricipib⁹ q̄siturus: ut plectat̄ sed neqꝫ mea gr̄a ei peccādi: aliisqꝫ daturus exēplū. Vale Ex Mediolano pridie Idus Aprilis.

Exemplificatiua Grauis.

n On iniuria placēt orōti Artaxerxis genero (qcqd ꝑsuadere quisq̄ uellet) exēplis firmādū eē: ut qs ꝑ uestigia ꝑficiscētib⁹ ꝑcedētiū paratior eēt, ac tutior gradiēdi cōmoditas. Nā & Agesila⁹ ille rex sapiētimus dicere solitus ꝓhibet̄: nō eē qcq̄ ulli dubitādū: q bonoꝝ hæreret exēplis. xenophon aūt ait. Et si solēt: q errare cupiūt: exēplis maioꝝ q mali fuerit. gaudere. q̄si cæci a cæcis ducti. At bonoꝝ exēplo uiuētes securissimā hn̄t uiuēdi rōem. Ambrosius igit̄ ille nō doctus min⁹. q̄ sapiēs: magnā parari sapiētiæ putauit uiā: cū exēplis bonoꝝ alliceremur ad bn̄ beateqꝫ uiuēdū. Nā: & Aristoteles illos refert Hesiodi uersus. Optius ille qdē q ꝑ sese oīa noscens

ꝑceptor suus ipse sibi meliora pegit. Ille bonus rursũ: monit⁹ q recta pegit Sũt.n.ut Demosthenes dicebat: doctoꝝ hoium admonitiões: exẽpla pariter q̃ possimus imitari: cũ nihil i mediũ asserũt docti: q aut nõ sit i recta sũ datũ rõne: aut inde sumptũ atq̃ trãslatũ: quod latã habeãt auctoritatẽ atq̃ plenã. Cũ igit̃ ad te frater optie scripturus nõ nihil essem de iis q̃ te censerẽ oportere seq: sũ arbitrat⁹ exẽplificatiuo utẽdũ scribẽdi genere: ñ q te aut doceã. aut horter. aut admõeã suadẽdo sed q añ occulos exẽpla ponã: p q̃ possis & i luce ãbulare & i tenebris: Alexãder admodũ adolescẽs nihil uel dicer̃ solebat uel facere q a pr̃e Philippo illo sapiẽtissimo uel dictũ accepisset uel factũ: dicẽs: turpe uideri sit: q nõ depicisset lras: eũ doctrinã ꝓfiteri: publice ue docere. At alcybiades uir denique meditissim⁹ ꝓponebat iter senes q̃stionẽ: de q̃ illos audiret cõmẽtari: bñ ne: an male hoc aut illd ab adolescẽte ne scio quo dictũ eẽ: uel factũ: nec nomẽ cuiusq̃ aperiebat: nec suã dubitationẽ dicebat eã illã: sed ut itelligeret illoꝝ sẽtẽtiis: qd sibi diligẽdũ foret cirus añt iunior ꝑmia cõsilioꝝ grauissimis ꝓponebat senatorib⁹: resq̃ arduas q̃ñ ad se nõ ꝑtinẽtes i mediũ afferebat. ut prius eoꝝ audiret snias q̃ opus aliqd̃ aggrederet̃ incõsulto. cupio te igit̃: q mihi tũ ob egregiã indolẽ carissim⁹ es tũ ꝓ ea q̃ mihi cũ patre tuo principe optio fuit bñiuolẽtia: ut Alexãdrũ: Alcibyadẽ ac Cyrũ imitatus uel nihil dicas: uel facias: i quo nõ adhibueris quo uel exq̃sitissimo cõmẽtatiõis cõsultatiõis ue modo reꝝ oium exptissimos: aut eaꝝ saltem de q̃bus dubitas uiros: & doctos: & graues: a q̃bus uel idẽ factũ aut dictũ accipias ut ꝑ eoꝝ ꝓficiscare uestigia aut faciẽdũ dicẽdũ ue tibi ꝑsuadeat̃: q̃bus uti quæas ducibus. Nã cũ multa sint adolescẽtib⁹ ꝑ uitæ nouitatẽ difficilia: cũ id q̃dẽ difficillimũ: ea i ætate: q̃ ꝑfecte rõnis ẽ incapax nõ errare: nõ labi: non decipi. Quãobrẽ aristoteles. moralis disciplinæ idoneos auditores noluit eẽ iuuenes: quis subdat nõ differre: iuuenẽ eẽ ætate: aut morib⁹ & Simonides dicat multos ætate cõsenuisse: q sunt moribus admodũ adolescẽtes. Es tu q̃dẽ ea igenii ꝑstãtia ut siq̃s ex se q̃cq̃ egregii discere põt & adiscere. i te hoc debuerit iã radices ꝓpagasse. At ea est uiuendi recte parata difficultas ut uix ẽt adhibitis alioꝝ & exẽplis & istitutis & cõsiliis q plurimũ sapiãt satis nobis sit adiumẽti ad eã laudẽ capessẽdã cõparatum qua debemus ornari & uideri simul. & esse ut imortalẽ gloriã consequmur. Quot cum habuerint parentes eximios præceptore clarissimos. auxilia naturæ ac artificii plurima: i pessimos nebulones euaserũt. Præter Ciceronis ac hortẽsi degeneres. illos filios: circũspice hodie multos ex oi hominũ præstantiũ genere: q̃bus nihil facilius: cõmunis. atq̃ paratius: est q̃ a suis degenerare maioribus: seseq̃ inimicissimos uere laudis exhibere. Tu igitur non ad eo uel acumini tuo confidas. ullo ingenuæ tuæ naturæ muneri nisi omnino senũ assistas lateribus. ab illis. q plurima solsticia cũ uirtute uiderint aliqd discas ab eorum fontibus: qui uiuacissima sunt sapientia

nõ nihil nutrimẽti haurias. Habebis ante oculos semp exẽpla: qbus nixus cadere nequeas: quorũ ductu p rectã uiã gradiaris quorũq; memoria semp tibi iucundior sit. Eo pacto & tibi tua uita suauior fiet & me sũma quadã af-ficies ppetuaq; uoluptate. Vale Ex Mediolano idibus Aprilis.

Sinonima exemplificatiua.

Cæsarem tibi exemplum adhibe imperando.
Ciceronis in eloquentia exemplo nitere.
Fac ut in republica gubernãda Periclem adhibeas exemplũm tibi.
Neminem in poematis utiliorem tibi Nasone ducito. ac Marone.
Velim in oi tuæ pturæ administratione solius Catonis hereas exemplo.
Noli ab eorum exemplis aberrare: qui fuere modestissimi.
Nunq̃ fallet tua te snia. si constãtia tibi Fabriciũ propones exemplum.
Eris omnium continentissimus. si exemplo tuæ modestiæ.
Scipionem præficies.
Vbi non deserueris ulyssis exemplũ. fies assiduæ prudentior.
Si uis fortissimus fieri eacidæ aut Hæctoris exemplis fias.
Scæuolã quærere ducẽ tuarũ cogitationũ: si uis iuriscõsultissim9 appellari
Vestigiis hære Curii: si cupis inocentissimus incorruptissimusq; dici.
Nihil erit cũ uulgo cõe: si sapiẽtũ exẽplis. ad pfectã cõtẽdes uirtutem.

Titulus. xlix.

Contentiosa familiaris.

q Vid te mihi pfers o bellua. Quæ tibi mecũ eẽ põt eq cõtẽtio. Ge-neris ne. At tu hõ nou9 (ut illo i Ciceronẽ utar salustii) q rupto robore nat9: ut Naso iqt nullos habuisse parẽtes cẽsend9 es Virtutis: At q uirtus ẽ tua. Quod cyathos ãplissimos: calicis illius nasonẽ qtuor bñuẽtani sutoris nomẽ habẽtis: de quo loqt Iuuenalis: si millimos uno haustu sorbilãt delectaris i tuaq; nefandissima libidie tua ẽ militaris cõposita gloria: At mihi & generis ẽ nobilitas tãta ut erubescere me iure possis ubi hæc tibi sit cõtẽtio: & tñ i uirtute laudis: ut me uenerari nõ neqas. Cõtẽdis mecũ de di-uitiis. Tibi nõ cædo. Nã qq habes plures nũmos: plura pdia plures fũdos nõ es me tñ ditior: cuius cupiditas nulla ẽ: nisi cũ uirtute. At tu cupis: & istã maris tuis pturbatiõibus: nec tñ habere potes reg;: ut ñ multo auidi9 optes plurima. Ego pauptate mea cõtẽtissim9 nihil appeto. & ut illo utar Terẽtii cũ nihil habeã: nil mihi deest. Ex Mediolano. xviiii. calendas Maias.

Contentiosa familiarissima.

e T si me sũmope pudere decet tecũ cõtẽtionẽ ullã agere: eẽ tua te tũ i phreoesi iactes: ad ea cõtẽtiose rñdebo: q unis ad me scripsisti Istis Nõ audere me boas affirmare bñ dictũ te corã Monimẽta: cũ monumẽta dicẽda putes potius. Peto abs te uir ignare Istaq;: moneo qd pteritũ: habeat monui dices: qd supinũ. monitũ. Vñ hoc monimẽ: & monimẽtũ formatã a

ſupino. Cũ igiť. i. mutabiť i. u. Cur in nocumẽto. Veteri q̃dã cõſuetudine uel alia formatiõe q̃ ea: q̃ ad monimẽtũ attinet q̃ põt & debet monitio dici mẽtis. ita ut nõ monimẽ. ſed mõitio. q̃ſi a p̃teriti adiectiuo dicať. & mẽte deriueť & cũ ipſis cõponať. Inde apd̃ Virgiliũ. monimẽtũ & pignus amoris. & rurſus ab andromache: menuũ tibi ſint monimẽta meaꝝ hoc eſt memoriæ. Sic ego reor. Vale ex Mediolauo. xviii. calendas Maias.

Contentioſa Grauis.

C Ontẽdere mecũ audeas. quãobrẽ nõ ẽ mihi negligẽdũ de quo cõtẽdas. Nõ. n. ſum⁹ pduelles nec pduellionat⁹ crimẽ nobis ẽ ppoſitũ cõtẽtiõis gen⁹. De bonis lr̃is nõ de uulnerib⁹: nõ de pbris ẽ cõtẽtio: q̃ adeo pbauere Athenienſiũ ſcolæ. ut uel p̃mia cõtẽdẽtib⁹ cumulatiſſima ppoſuerint: Romani uero declamatores hẽbãt aſſiduos: q & mũerib⁹ ſimul: & honorib⁹ donabanť nõ paruis ſi recte tñ. Quintl. tñ Senecæ declamationes intuemur: tũ paulo pri⁹ q̃ a Cicerone de multis equalibus ſuis: & de ſeipſo ſcripta ſũt cõmẽtatiões ãt & a Platõe: & a Cice. in ſuis dyalogis introducte qd ſignificãt aliud: q̃ cõtẽtiõis genera honeſtiſſima. q̃bus ueꝝ fiebat dilucidi⁹. Quid hodie diui Thomæ Scotiq̃ diſceptatiões: qb⁹ cũ hæc aut illa q̃ſiuerint: & ſibi rñdẽt: & in ſuas arguũt ſn̄ias: ut ea cõtentiõe qcqd intricatũ erat: magis enõdeť. Hoc dicẽdi ſcribẽdiq̃ gen⁹ cũ utiliſſimũ eẽ pbat Thomas: tũ doctis hoibus iucũdiſſimũ: quo excitanť: ut Lactãtius ait: ſi q̃ ſũt igenia ſemiſopitamẽtes refouẽtur: doctrinæ iter ſe cõciliant. Quãto nos emimus claroꝝ familiaritas uiroꝝ p̃cio. At cõtentionib⁹ hiſce. cũ eruditiſſimis ac clariſſimis aſſidue uerſemur: opus eſt quoꝝ auctoritate ac gratia fræti poſſimus eoꝝ ſupare uerſutias callidiſſimaſq̃ rõnes q nobiſcũ certamẽ ineũt. Faciũt. n. eiuſmodi uexatiões pſpicatiores itellect⁹: ut docet Seneca. Itaq̃ tibi cõtẽdere parato uicẽ apparo: ut cõtẽtione cõi: aliqd ad poſteros a nobis pfectius deferať. Quod dixi de polypodis ac telluris coloribus improbas. At Ariſtoteles pbat: ut ignis terrã i ſuũ & naturalẽ reformãs colore: albã efficiat: ut calcẽ ex lapidibus factã. At Baſilius te docet: cũ nullus ſit natiuus polypodi color eũ ſibi ex adiacẽte q̃ri ſolo: ut alius albus ſit: ali⁹ croceus: alius mixtus. Quõd uero inertiã nõ debeť haſpirari: affirmaui: tu haſpirari uis: cõtẽdis ruri⁹ iſipide: cũ ſi ars ñ haſpirať: ut uel tu nõ negas. Iners ab & i arte dictus: q̃ſi cui nulla ſit ars: haſpirari nõ poſſit: Ars. n. philoſophoꝝ teſtimonio ẽ collectio p̃ceptoꝝ ad unũ finẽ tẽdẽtiũ. Adducis neſcio quoꝝ noia iperitoꝝ: quos obſcuriſſimo loco ereptos i mediũ affers teſtes tibi tuæ ruditatis. Tũc tibi credo minus. Dicis & uiros hodie doctiſſimos iiſdem ſcribere caratheribus. Si id faciũt: in hoc ſũt ignariſſimi lr̃aꝝ: q̃q̃ ego p te dictũ hoc puto: q te doctiſſimũ eẽ uelis. Sumo uerbũ gemino uis. m. ſcribendũ eẽ: ut ſũmũ q̃ ide dictũ autumas: qa nemo ſumere dicat: niſi q̃ ſummũ eſt. Vnde ſomnies hæc nõ itelligo: cũ alid ſũmũ ſit: aliud. Sumo illudq̃

79

duplici.m.scribat q si a sümo & manu:hoc est:qd tota sumit:& uix stringit manu. Sumo uero unico.m.scribi debeat:qque secus censent: ii fallät uæhemëtius. Cõtëdis rursus nõ decere principe Magnificü appellari. At cicero ab aristotele usurpauit i ædificädi splendore:domesticoqꝫ apparatu magnificëtiä eẽ sitä: Quid ergo ædificiis dignissimis oi laude delectat uiuitqꝫ pelegäter:is Magnificus dicëdus ẽ. At elegätiä uis i uocabulorꝫ pstätia: nõ i domestico uel apparatu:uel cultu uel corporis eẽ ornatu dicëdä: afferqꝫ testimoniü & laurëtii ualle:q elegätia edidit:& augustinü Senensem q Elegätiolas effecit. Ego neqꝫ illü nec illü Duces sequor sed ueteres quos aulus Gellius pbat Elegätiä inuictu uestituqꝫ sitä uoluisse. Vis tabellas p paruis accipi; abulis:qbus ædificat adducis Tibullü testë:q tabellä uoluit tabulä esse:i qua depictü aliqd i tëplo foret. Ego tabulas alias ædificiis debitas puto ex qbus tabellæ nõ pdeät alias qbus scribat pingaturue:qcq:ex qbus tabellæ pdire possint:ut ẽt iüs ciuile ad cõtra tabulas titulü habet]& tabulæ testamëtariæ dicunt:& ide tabellæ ac ide tabellarii: qm i tabulis scribebatur cæratis:ut te dicis nõ latre. Quod si arbitreris recte dici Martiale sexto casu:ut Iuuenale:nõ cõtëdas:in snia uolo pmaneas.ut aptissimus uideare fatuus:q neqꝫ quod ipse:nec qꝫ alii fant:itelligas: Cætera tua eiusmodi süt obiecta i meas lfas:ut p se sileät: erubescätqꝫ meä faciẽ. Sile uir ieptissime. Cõtëtio sit tibi post hac cü tui simillimis mihi uero nõ nisi cü doctissimis atqꝫ disertissimis:ut & Alexäder iultatus ad studiü sibi rñdit:š nisi cü regib⁹ currendü uoluisti hac cõtentione(ut opinor)nõ nihil tibi gloriæ comparare. Esto:sis quod optabas assecutus. Nihil ex tua pateat opiniõe resipice. Ex Mediolano.xvii.calendas Maias.

Sinonima contentiosa.

Non habet hæc res:ut tu sentis.
Hector nequit(ut sentis)in haspiratum scribi.
Male opinaris de bubalo:quod sit genus Elephantis.
Recte dixi Elephanti problosidem:eminentiä esse nasi.
Rynoceros secundum casum male tua sententia format rynocerõtis: sed habet rynocerontis:
Nõ bene doces:rynocerota in fronte cornu habere:cü habeat in nare.
Nõ est sapide dictü (melius dici)honor:q honos & lepor:q lepos.
Gloriosum uetuste admonui nõ inueniri nisi in malä partem.
Fac ut elegantius studeas loqui:si.uis doctus haberi.
Nihil dicis:cü si cõtentione utendü sit:nõ possim aliquid addere.
Nolim tecü cõtendere:quod si facerẽ:multa in te falso dicta coniicerem.
Habes tu quidẽ in sensu nihil de litteris sani.
Quod credis de litteris breuiandis:omne falsum est.
Multa i syllabis diffigëdis fingis.q nescis tä abdere:ut eẽ uera uideantur.

Titulus.I.

Cõmotiua familiaris.

a Ffecisti tu me qdẽ iniuria.q couiciis famã meã maculaꝛ nixus es.at eẽ me puta:ñ assuetũ cõtũeliæ tolerãdæ.reddã tibi sed maioꝛ mẽsu ra multo & ñ solũ par pari (ut apd Terẽtiũ legiꝛ:q te mordeat) sed tãto ma gis:q̃to sũ te lõge maior qdẽ aio. Tu tñ a tuis ñ degeneras:q ea fueꝛ sp cõ ditiõe ut in cõtumeliis & couiciis sũmope detestãdis assidue sũt uersati.sed cũ quo credis agẽdũ eẽ tibi:qñ mecũ. Certe cũ illo:q multos tui similes ca stigaui:multos castigaturus sũ. Interminatũ eẽ me tibi ñ multi facies. ad id exeq̃r cõminatiõis:qd deiuceps magis metuas. Afficiã te tãto: ñ metu solũ sed dolore:ut possis nõ iniuria optasse me tibi fuisse nunq̃ antea cognitum Faciã ut faunus Herculis ictu cadas:aut nanus Gigãtis ꝑcussione delabare Sanus sis. Ex Mediolano.xvi.calendas Maias.

Cõminatiua familiarissima.

n On sũm ego ex eo passerũ genere qbus fiũt laruæ formidabiles.sꝫ hoc tu tibi ñ eẽ ꝓdictũ:neges me oio opa curaturũ:ut ꝑ tuo tã acer bo furore plectaris. Sũt ut ñ nescis:& amicitiæ tot mihi:& cliẽtelæ: ut pos sim te i egyptũ usq͂ inseq. Nec falli qdẽ potero. Scio q̃ sis intrepidus:q̃ elata mente ac suꝑbo spũ q neminẽ metuas:sed erũt sine isidiis:eæ parate uindi ctæ:quas metuisse:ꝓstiterit. Hoc aũt facilius ostẽdere: qd lædi a nullo du bitas:tantum esse tibi uirium:tantuꝫ facultatũ existimas Resipisce. Ex me diolano.xv.calendas Maias.

Cõminatiua Grauis.

n Ihil ẽ duri⁹ ut Eschines iq̃t:q̃ publicas iniurias ꝑpeti. Quod ãt (ut Thucidides uoluit) tã publicũ existimari põt: q̃ q͂ i oium ẽ ore cõ stitutũ. Iã uel ipsi tõsores:uel ipsi pistores clamitãt fuisse te i nos iniuriũ uio lẽterq͂ nobis ꝓdiũ ablatũ possidere:nec uereri iudiciũ aliqd nec nos metue re. Sic solebat Diomedes Thrax q Tyrãnus acerbissimus oẽs afficiebat in iuriis. Sic Antæus q suo ducebat potẽtatu cõfũdere cũctos qre. Q d te cõ siliũ i hoc ꝑduxit patrãdũ sceleris. Quæ tibi cõfidẽtia i nos fuit. Habes tu qdẽ nõ nihil pecuniolæ:sed nõ tñ uel iperii:uel potẽtiæ:ut nulla i te referri uis ualeat. Nõ ẽ op⁹ Alidẽ renasci:q te puniat. Aio es ꝑditissimo: sed neq͂ i genio nec facultate:q̃ uires suppeditet mẽti. Potes & a me lõge iferiorib⁹ læ di nec cũ magna ui mãu certe ꝑua.fac igr ut qñ me inimicũ maluisti:q̃ ami cũ:posthac tibi diligẽtius nocte dieq͂ caueas:custodiasq͂ tuã uitã si uis mea nõ interrire opera. Nolim ego abs te unq̃:si uulneribus cõfossus euaderes: dici proditorẽ aut perfidum. Leonis ego plus natura delector:q̃ uulpis.nã haud e memoria excidit:quod apud Plutarchũ legi:dicere solitũ Agesilaũ isidiatorẽ uel in ara iterfici oportere. Nũq̃ insidiabor. A partis usuꝫ me cõ minationibus in te ꝓbabo. At quo pacto possim ego:nõ eẽ honoris ultor Præter ꝓdiũ meũ tã fertile tam pulchrũ:tam nobile:quod mihi surripuisti

80

debacchatus es ĩ me: sine ulla tuæ linguæ mitigatõe. ullo freno: eaq; q̃ mei & parẽtibus & moribus dixisti: oi uerborꝝ obscenitate adhibita. q̃ uix' au sim de tuis cogitare: At liguã dicebat Priẽnẽsis ille bias: optimũ eẽ mẽbrꝝ & pessimũ. Quid. n. excellẽtius: q̃ eloquẽtẽ audire uirũ: de bono benedicẽtẽ. At qd fœdius qd inq̃ (ut inqt Tullius) imanius. q̃ eloquẽtiã ad usu; naturæ atq; ad amicitias' cælitus datã: ad pniciẽ hoium cõuertere. Tu uero q̃ si suauissimo quodã nectare plurimũ oblectaris: maledicentia me fœdare: nec usq̃ de me in sermone incidit: ne me (nõ modo pugnas)' sed acerbissimis insectere uerbis. Fingis aũt ea de me scelera: quorꝝ' ego antea neq; noia quidẽ adiuuerã. Id unde audeas' nescio: nisi qa nimis me bonũ: nimis inuenisti mitẽ. nimis iniuriarꝝ imemorẽ. Nõ nego: me solitũ iniuriarũ penitus obliuisci: si eũ errati pœnituit: q fuit i me malus. At si ptinacior es nolim (Apostoli snia) crudelis appellati: q negligam famã meã. Id. n. ut obesset famæ. sic tibi licentiã pararet: cæteris exẽplum ad oẽ malignitatis genus. Vt apud Aristotelem uocantur insensati: q nullã accipiunt ex iucũdis reb⁹ uoluptatem ita qdem nõ habẽt hois qppiã. q cum eis subtrahitur bona fama non excãdescũt. Nã ubi ẽt tibi nocere nõ uellẽ in' propulsanda iniuria qcqd agerem iniustus dici' nõ posse. Docuit. n. plato nõ esse queq̃ iniuria conficiendum: nisi cum propulsatur iniuria. Inferre non licet iniuriam dicit Pherecides: propulsando autem' inferentem cedere semp licet. Quãobre; ego pdico tibi curaturum eẽ me omni diligentia ut tibi nõ oris fœditate: sed re ipsa reponam ut' uerberibus ad mortẽ: usq; cæsus resipiscas: fiasq; aliquãdo tuæ linguæ cõpos. Id si times (ui timere' te) certe scio q̃uis nõ similes uereri fac ut pdium restituas' meo uillico: fructusq;: quos iã circiter ãnos tris q̃diu in Britãnia' absfui pcipisti cõtinuoq; apud omnis: apud quod meæ detraxisti laudi: restituas mihi famã: & Euãgelico instituto: mentitum te dicas cũ detraxisti: & me nõ solum' mitigabis: sed ad uerã i concussãq; amicitiã pacatissimum reddes: ita qdem ut nihilo sim tibi defuturus: quod in me sit magis: q̃ fratri. Quod si mea hãc neglexeris cõminatiõe. uel qa nolis inferior me' uideri: uel qa ut es petulãs sis etiam temerarius teq; plurimi faciens cæteros aspnere: nec tuas uires nec alteri⁹ metiare cuiusq̃: nõ multo post ea p curabo qbus manifesto cognouisse fatearis q̃tum inter asinu; itersit & leonẽ. Scis quæ mihi sint diuitiarum fundamenta' &' famuloru; clientumque turbæ. Te tibi uẽdica nec i id icidas discriminis: unde facile nequeas regredi. Ex Mediolano. xiiii. calendas. Maias.

Sinonima cõminatiua.

Ego tibi ob tuas ĩ me colatas iniurias: iterim tum pcurabo.
Caue tuæ uitæ cuius ego finem omne diligentia queram.
Nihil plus appeto: q̃ tuam necem.

Sum in te interimendo continue occupatus.
Amici mei nihilo ſe nunc ſciunt:mihi potius gratificaturos:q̃ ſi te cædent.
Proditorem me nemo dicet:tibi mortem interminor.
Hæc epiſtola ſit tuæ mortis tibi comminatiua.
Tanta me non contumelia ſolum:ſed iniuria confeciſti ut mortẽ tuam ſim omni ſtudio procuraturus.
Habes me tuum aſſiduum hoſtem.
Nunq̃ hoc tibi remittam in me crimen:
Tã me turpiter affeciſti:ut ſim nullis tẽpoꝝ diſcurſib' idultur' tuæ culpæ.
Tua in me malignitas quottidianam ultionem expectat.
Nulla mea ſimulatione aut diſſimulatione:indultum ab me tibi iudica.
Semper ero curioſus tuæ ignominiæ.
Aſſidue in tuis ero damnis occupatus.
Cũ tutiore te loco cenſebis:maiore mea ſolertia tibi nũc iminebũt pericula
Nuſq̃ eſſe te ſecurioſem a me iudicato:q̃ ubi luce fũctus erit.

Titulus.li.

Belli edictiua familiaris.

u T naturæ bonoꝝ oium pax eſt iucundiſſima:ſic ab igenio meo ſẽper alienũ fuit bellũ. At cũ pace uiuere nõ licet.nõ laudat̃ minus apud doctos Mars æquus uel armatus cruẽratuſq;:q̃ Phœbus crinitus:cuʒ citharaq; decorus.Ego nihil omiſi:quo me paci pſeuerarẽ:nec miſerios colonos tuos cogerẽ plangere:ciues cõlachrimare: te uero tandẽ & regno cæderet:& fortaſſe uitæ.Sed nihilo profeci magis:q̃ ſi litus ararem:qđ Didoni obiicit apud Maronem Hyarbas. Aſſidue peior:& imanior factus es:nec q̃ q̃ pteriſti:quod ad me prouocandũ itellexeris poſſe facere: Nam & ſeruos meos occidiſti:& agrũ iuaſiſti:& affeciſti nos omni iniuria. Cogimur & nos (ut homines ſum' ſentimuſq; dolores:ac neqmus non interdũ perturbati) cum urget cauſa uæhementior aliqñ ulciſci nos atq; noſtros:declarareq;: q̃ iniqua tulerimus mentẽ tuã in nos diuturniorẽ inſolentiã:atq; imodeſtiſſimaʒ uaſtitetẽ: atq; depopulationẽ.Ne igitur aut inobſeruantes nos aliquis unq̃ dixerit Martialis legis:aut tu te oppreſſum improuide dicas:indicim' tibi bellum ad tertium calendas Martias:ut deinceps intelligas:nec ad nos tuto uenturum ex tuis queq̃ eẽ:nec non tibi agro tuo.tuiſq; cauendum eẽ die noctuq; terris. Tunc enim edicto belli:nemo nos accuſabit iniuriarum nec tu tibi non prædictum eẽ dices.Rem habes. Exercitus apparabimus q̃to poterimus plures quotq; nobis uidebuntur equitum: peditumq; milia: in te debellandũ traducemus:omniq; annitemur opera tibi declararẽ:q̃ male ſenſeris:cum amicitiam noſtram non tantifeceris:q̃ti facunda fuit: ſicq; alii q̃doq; deterrebũtur ab iis ſceleribus cõmittendis: pro quibus ſe pœnas aliquando daturos eſſe ſciant.Ex Mediolano.xiii.calendas Maias.

81

Belli edictiua familiariſſima.

q Vanti noſtros affeceris incōmodis:& miniſtros cōtumeliis: agros
depopulationibus:& filios ipſos interdum uulneribus: non igno-
ras. Nos oīa uoluimus prius experiri:q̄ armis contendere:pacis potius ſtu-
dioſi:ut regulos eſſe decet:q̄ belli cui uix ſufficiūt Tyranni. Te nonnūq̄ ad
monimus:ut deſiſteres ab iniuriis:non nos aliud:q̄ homines aliqñdoq; for
taſſe nō toleraturos:q̄d ſæpius uidimus inulti q̄dem:ſed tua demolionē ex
pectantes. Eo fuiſti tu ſemper immanior:minuſq; noſtris cōmitatiōib⁹ cre-
didiſti. Quare cum uerbis proficere nos nihil poſſe intelleximus: ad arma
confugere auxiliaria cōſtituimus & q̄q̄ regulus nō multū apparare poſſum
armoꝝ:non multo:amen poſſe te plura ſcimus:q̄ non ualeamus. Quod ſi
qui tecū ſociale bellū ex noſtris finitimis contrahent(ut ſolent aliqñ inquie
ti uelle uiuere multi(nos quoq; ſocios ex is nobis aſciſcemus:q̄bus in te uæ
hementior ac æquior ſit pugnandi cauſa:q̄ illis in nos. Ego nemini ſum in-
iurius. Tu multis. De me nemo:de te iure q̄rūtur multi. Sed tu curabis, ut
uoles:ego rem ſequar, ut uidebitur. Tu tibi hac epiſtola bellum indictū cē
ſeto, ut poſt tertium calendas Martias, hoſtem me paratum eſſe tibi ducas.
Ex Mediolano. xii. calendas Maias.

Belli edictiua Grauis.

b Ellum edicere dixit Plato:nō decere queq̄ niſi reges. At modeſtius.
Ariſtoteles artem eſſe militarē inquit:in qua non niſi iuſte ſe quicq̄
exercet. Nō.n. iniuſtis uictoria eſt expectanda:ut Homerus ait:ſed interit⁹.
Sequitur enim a tergo iniuſtos deus. Seneca teſte. Oīs igitur in bellando ra
tio fundata eſſe debet in æquitatis lege:ut nihil iniquū attēptetur:ut uoluit
Tullius:nihil fiat:quod a bonis & æquis uiris probari nequeat. nā ut negli
gātur iura:nō regibus locus eſt:ſed Tyrānis. Hi enim:comodo ſic libeat: il
li ſunt:in quos illud iuuenalis dici poteſt: Sic uolo:ſic iubeo: ſit pro ratione
uolūtas. At ubi iura ſeruantur:nihil eſſe poteſt uiolabile:nihil corruptū:ni
hil immundū:ut Gregorius inquit. Qui Martem ſequūtur:eū ſeq Martem
debent:cui ſacra fieri queant:qui non iniuria ſit in concilio cōmunerandus
ſuperum. A quo nihil inuenitur factum uiolenter omnia innocenter:& illo
(ut Virgilius docuit)præcepti fine. Parcere ſubiectis:& debellare ſuperbos
Imo interdum eo:de quo inquit Pſalmiſta. Quis aſcendet in montem ſan-
ctum tuum:aut quis ſtabit in tabernacula tua: Innocens manibus & mun-
do corde:qui non accepit in uano animam ſuam:nec iurauit in dolo ꝓxi-
mo ſuo. Homūculi quid in hoc orbe facimus:qui ſocios iugulamus:finiti-
mos uiolam⁹:nec ꝓpriis(quaſi Pelopes)filiis parcimus: Vnde tantū cre-
uit in nobis facinus:non aliunde certe:q̄ ex auaritiæ labe. Ambitionis rota
Inuidiæq; liuore ut in te manifeſto cognoſcimus: qui iam Phineus effect⁹
es:aut Tantalus:cuius & deturparint Harpiæ mœnias:& neq; undæ potē

nec pona saturet. ꝑ nimia: qua detineris: cupiditate: q̄q; nō fabulosæ: at ue
ro: dici possis in Ixionis torqueri rota. Sisiphyq; assidue uehendo saxo cru
ciere. Quid. eni tu nō concupiscis æstuante ista tuæ mētis furiosissime for
nace. Quos amicos (q̄uis simulatos omnis: nullos stabiles) non ambis: ut
maior fias: ac potentior: Quibus satellitibus (q̄q̄ fidelibus nullis: sed ad tem
pus tibi obsecundantibus) nō polliceris plurima: ut tibi morigeri sint in oē
scelus. Quotiens tu nocte intēpesta furtis eos & latrociniis exercuisti: quos
uidisti tibi deditos. Quotiens multa uicinis eripuisti: sacros prædiorum ac
finium lapides subtraxisti. In ipsis lectulis eos cedisti: a quibus rem tuā de
tegi posse credidisti: Proinde q̄ tecū in aliquo fuit nefario crimine curat ni
hil aliud q̄ ut abs te ꝓpere diffugiat. hinc alios quæris tibi fures. alios trans
fugos: alios ꝑfidos: nec consyderes in eum esse fidem posse neminem: qui fi
dē nulli seruat: cuiq; credere ualeat nemo. Resciunt inde nū multo post oīa
q̄ clāculū te ducis cōmisisse: nulliq; nota. Q̄d cū alias sæpe. tū hoc āno bis
ad nos delatū est ab iis: q̄ neq; mentiri sunt soliti: nec alia id mihi retulerunt
de causa: nisi quia uoluerint tātā me sp̄ icōmoditatē seq: nec me q̄cq̄ ex ea
re scire. Nā tibi q̄rerer: & armenta mini noctu surripi & in ꝑdiis nocturnas fa
ctas esse depopulationes ac uastagiōes inumerabiles & in multa deesse: q̄
qs subtraxisset: nescirem⁹: detexerūt ii latrōes: ꝓbarūtq; ñ uulgaribus argu
mētis: q̄d ī nos egeris: q̄d agere nix⁹ sis: Scripsim⁹ ad te sæpe: rogauimusq;
ne nos malos hostes: q̄ amicos cōtra ingenuā meā uiuēdi rōem esse: ut mo
lesti cuiq̄ fieremus: sed coactos id demū nō eē nos neglecturos. Respōdisti
tm̄ lacedæmone Athenas: q̄tū athenis lacedæmonia: neq; curare te uerba:
cū uiri Ducis filius: nō mulieris famulæ fueris. Tādē huc uentū est: ut mar
te nobis hæc tua iniuria ꝓpulsanda sit: quā Phœbo tueri me nequeo: Tua
tamen cā in bellū nos existimes cadere: memineris q; q̄d Virgilius ait scitissi
me. At sperate deos memores fandi atq; nefandi. Ad tertiū calēdas Marti
as indico tibi exitiale bellū: q̄d ferro flāmisq; definiant. Vt enim & crudelis
sim⁹ es: & sæuissimos habes cliētes atq; tuoꝝ ministros scelerū: sic nos fore
in te tuosq; imanissimos expectato. Si q̄ in re mitiores nos exhibebimus: id
benignitati naturæ nr̄æ concedet: q̄ interdū plus sibi seruiet: q̄ tibi seuiet.
Præterea cōiugi tuæ pudicissimæ: filiisq; tui dissimilimis cōpatiemur: ut ho
mines sum⁹. & Terētiano instituto: nihil humani a nōbis putamus alienū.
Transactu igitur eo die: quo edicimus tibi bellum ac epistola belli edicti
ua: nihil esse tibi tuisq; mecū atq; cū meis commune ducas: præter prælian
di cupipitatem. Nunc habes & quid tibi cauendum sit: & quid mihi cogitā
dum. Ex Mediolano. xi. calendas Maias.

Sinonima belli edictiua.

Tali die bellum indictum esse tibi: scito.
Post eum diem pax mecum tibi nulla futura est.

82

Fac ut existimes post eum diem.perpetuas tibi mecum inimicitia.
Implacabile transacto eo die exercebitur inter nos odium.
Nihil post eum diem inter nostros tuosq; exercebitur beniuolentiæ.
Tuam ob causam talis dies initium nobis constituet belli.
Prælia quæ tali die summus tecum inituri:cessabunt deinde nunq̃.
Ea dies principium ñobis erit præliandi:nullum habitura finem.
Fecere iniuriæ tuæ:ut nunq̃ post eum diem bello constituam abstinere:
Nemo me iam distrahet:ut peracto die illo:fini assidue tibi bellũ illaturus.
Frustra laborabis si lapso die illo censebis posse ños a præliãdo diuertere.
Cupimus diem talem aduentare ut deinceps geramus semp bella tecum.
Ad me coegisti tuis iniuriis sæuire ut eo die superato immortales simus futuri hostes.

Titulus.iii.

Pacis proclamatiua familiaris.

p Osteaq̃ non mediocres nos ad bellũ prouocauerunt causæ subest iã ultima præliandi ratio:ut in pace ocioq; uiuatur:ut apd̃ Thucididẽ legitur:& Cicero perpulchre complexus est.Nos iamdudu; iuste mouerunt ad communes inimicitias rationes:quib⁹ alteri alteris nõ cessimus. Credidere tui iam sibi fines nostros communes esse pascuisq; suis debitos. Nos secũ sensimus.Res dirimenda bello fuit.Post cruoris tantum effusum Mars uiam inuenit ueri:Sublatæ sunt discordiarum uiæ.In pacatissimam & tranquilissimam uenimus mentem.Ager noster nobis relictus est.Vos iure cesistis.Iam est pax perpetua proclamanda.Sciant igitur & nostris oẽs & exteri:licere publice priuatimq; inter nos nostrosq; quicquid rerum agi: & commertionem omnibus transigi:sublatasq; nobis bellorum leges præconisq; uoce nostras hasce proclamatiuas pacis litteras declarari.Ex Mediolano.x.calendas Maias.

Pacis proclamatiua familiarissima.

c Vrate o nostrarum urbium præsides:passuumq; custodes ubiq; publice proclamare precones ñostros:post diutina bella:iter nos Tauriscosq; transacta:iam pacem indebilem esse firmatam ut oibus liceat quoquomodo res suas in utriusq; imperiis agere:tum pedemontanis apud Insubres:tum insubribus in pedemontio:tum exteris in utrisq; principatibus omnes enim cessarunt discordiarum causæ:cum de iniuriis:quas querebamus nobis illatas esse:pacti simus:nec cuiusquam uel minime rixe superstit cã.Lætãdũ aũt & publicã lætitiã ãbabus agẽdã ptibus remur:qđ tã cito bñq; sedatis piculis.q̃ utrisq; iminebãt:pacata sint oĩa.Proclamãt igit hæc epistola.& publicæ seruiat lætitiæ.ex Mediolano.viiii.calendas Maias.

Pacis proclamatiua grauis.

I N oĩ humanæ uitæ actiõe:id pcipue q̃rẽdũ docet Theophrastus: ut medicos bonos imitemur:q si possunt:pseruãt ualitudinẽ bonã

curātq; puidētes: ne quid accidat ægrotationis. Vbi uero uel naturæ mali gnitate: uel uiuendi corruptela iñ morbū icidit: & diligēter: & cito annitūt māib⁹ pedibusq;: aut oino: aut magna ex pte ægrotationē tollere. ac radici t⁹ extirpare. Id cū in aliis plærisq; causis uideā ualere similitudinis: tū in primis in pliando: pace armisq; uiuēdo: ut docet Hesiodus inquiēs. Si pace ui uere licet: bella nō qrant. Si bella temptanda imminent. q̄to ocius sedanda sint. Prælia sunt quibus ager sudat hominum cruore. Pax ē quā i terris: ad cōseruādū genus humanū: instituit dñs. Vt enim bello ceduntur hoies squallēt urbes: sordescūt agri: sic pace nascuntur uiri: splendent ciuitates. læti sunt suis satis ubertimis coloni iamdudū inter nos & Tauriscos. intercedentibus quorūdam discordiis initiū: bella sunt gesta: in quibus nec eis cō duxit præliari: nec nobis quidem. Tādem huc uentū ē: ut sedatis discordia rum uiis: imperpetuam conueniremus pacem: atq; cōcordiā. Vt eni æqui tas iubet: & admonuit olim Cato: nec nos oia consecuti sumus: quæ posce bamus: nec ipsi. maluimus utriq; regredi finibus. q̄ progredi: nequid ad pu blicum delendum odium deesset rationis: nec ut Marcum carbonem Cice ro factitasse refert perinique: rem nōn nostram quæsiuim⁹ usurpare: sed qsq; de iis potius quæ ducebat ad se pertinere partem dimisit: q̄ si futurus in ea seruanda pertinax semper in bello uiueret. Hæc sumus a Platone admo niti: eē rerum diuturnaꝝ fundamēta quibus in quiete ac ocio ut Orontes ita uiuendum est. Vbi autē in snia stare constituunt hostes nunq̄ uiuitur. Dissipantur urbes. Corruunt principatus. Eneruantur oia: quibus est opus uitæ nostræ. At ubi mentes pie sibi suisq; indulgent: in id deueniтur igeniis ut omnia sileant: quæ torpebant reficiantur quæ calamitosa modo fuerant ueluti splendeant: reddanturq; fœlicissima. Pax igitur est nobis constituta & ea quidē mente: ut stabilis inuiolabisq; permaneat: nec ullo mutari q̄at casu nec ullis rerum euentibus. Delegimus eni futuros arbitros: si qua unq̄ interuenerit cōtrouersia. uel contentio. At hæc āt & affinitate propinqores facti sumus: ut quos fortasse diuisos sanguine: mentes: acrius disiungebant coniūctio pximitatis nunq̄ in diuersas traducat snias. Vos autem o nostra rum urbium iudices: prætores. psides. tribuniq; publica pconis uoce ubiq; facite pclamari pacē hāc ut licere omnes sibi sciant: in locis pacatissimis oia sequi: quæ ante bellum idictum aut agi pcurabāt. Amate autem ac hono ratæ quos fuistis odiis olim hostes insectati: sic. n. nobis plurimum gratificabimini. Ex Mediolano octauo calendas Maias.

Sinonima pacis proclamatiua.

Seruire publicæ inter nos initæ paci.
Proclament præcones nostri pacem publicam.
Vt a nobis ē pax ppetuo duratura firmata sic curate ut oibus innotescat.
Facite cunctis notam esse: quam Thauriscis firmauimus pacem:

Plurimũ cupim⁹ pacẽ hanc a nobis tã diligẽter institutã oĩbus palam esse.
Adhibete curam omnem: ut pax nobis Tauriscisq; communis ad exteras usq; nationes fama perferatur.
Nihil hoc tempore magis optamus: q̃ attentissime hanc pacem ꝓclamari.
Si hæc epistola pacis proclamatiua: quasi ore nostro sententia.
Mitte præcones nostros: qui ubiq; proclamant hanc pacis firmitatem.
Post diutinas discordiarũ causas pacẽ nobis firmatã eẽ diuturnã: oib⁹ apitebus declarate.
Cũ sublate sint offensiones: paxq; inter nos stabilita: uos quoq; hoc omnibus declarate.
Quod pacata sint iter nos oia: desideram⁹ oi studio cũctis populis reserari.
Sciat oẽs ex uæhemẽtissimis odiis iter summam beniuolentiã stabilitatem

Titulus.liii.

Fœderis icti significatiua familiaris.

Nde id sceleris sit ortum admiramur. ut inter finitimas non nunq̃ urbes odia sint natiua quædam ut nihilo se plus amare possunt: q̃ si assidue insurgerent læsiones: assidue cædes: Habemus enim ante oculos Romanos cum pœnis: cum latinorum multis: cũ quibus & fines cõmunes forent: & interdum consanguinitates: in quos ferebant iniurias: & semper bellis instabant crudelissimis: Hoc autem cum natura non patiatur: consuetudo non ferat: propinquitates non tollerent: ut Aureli⁹ inquit: sola procedunt animorum uæhementia: qui superbissimi, atq; pacis impacientissimi: aut alienæ fœlicitatis inuidissimi: atq; multarũ rerum auidissimi semper aliquid cupiunt. Nos tamen solutis hisce tenebrarum uinclis: significamus oĩ hominum generi: cum Tauriscis, ictum nobis fœdus idelebile. Ex Mediolano. yii. calendas Maias.

Fœderis significatiua icti familiarissima.

c Vm Thauriscis nobis ictum fœdus omnibus significatum esse uolumus: hac epistola icti fœderis significatiua. Quid. n. deri⁹ erat q̃ cum finitimis nostra: cum quibus cõmunib⁹ assidue deuinciebamur affinitatum uinculis: semper gerere bellum. At id aliq̃diu: uel nostra negligẽtia: uel ipsorum incuria factum est: ut neq; homines: nec deos ueriti nostris inseruiuerimus odiis: agros alternos depopulati: omneq; discordiarum genus insecuti. Tandem in mentes rediuimus bonas: & publicum nobis est fœdus ictum diuinis auspicibus. ex Mediolano. vi. calendas Maias.

Icti fœderis significatiua Grauis.

On fuit eius Themistoclis parua diligentia: qui ad frenandos iracundos & perturbatos animos iacerem fœdus instituerit. Quod uel induciarum uel perpetue pacis genus tam uoluit apd nostros Mamerco ille prudentissimus & bellandi peritissimus obseruari: q̃ quod diligentissime posset mentes instituere ad amicitiæ sempiternam uiam comparan-

dam. Quid enim homines ut soli sumus aut discordes: si pace nō uiuimus aut si cum bellandi causæ intercidunt: non esse ullum fidei munus: quo nobis credere possimus. At fœdus a fœda porca dictum: quæ in medio decertantium posita: lapidibus solebat fœdari ac cædi: uerba hæc malis in obseruantes omnibus proclamabat: sic in eum obruatur qui fœdus hoc infringet. Fœdifragi deinde cum fidifragis comparati publicis odiis uindictisqꝫ digni omni incommodorū afficiebant genere: in quos possent libere impuneqꝫ. Imo & propositis publicis præmiis tendere laqueō: atqꝫ ultioni uiam omnem. Quamobrem in pœnos Romani fuere difficiliores: qui fœderibus quidem inter Africam & Sardiniam ictis non seruatis: nisi fuerunt omni persecutione dignissimi: & quorum denique urbs solo æquaretur. In Pyrrhum fuere mitiores: ac in omnis eos: quib⁹ fœdera inuiolata promāsisset. Hoc tam præstanti munere concordiæ seruandæ nunc conuenimus nos & Taurisci. cum quibus fuerant aliquot annos publica bella. Ne pluribus tandem molestiis & nostros & eorum clientes cruciaremur. pridie calendas Decembris iecimus apud. Verellum fœdus his uerbis una eademqꝫ omnium uoce confirmatum. Si quis in hoc inter insubres atqꝫ Pedemontanos audebit unq̄ uel recto uel indirecto quidem argumento quicq̄ anhelare: in eum & astra coniurent: & omnes Italiæ populi & licite illius rem ac uitam possit uel externus quilibet sibi quærere: lureqꝫ uēdicare. Significam⁹ igitur singulis hæc christianorum populis: ut si quando quicq̄ huic fœderis obseruantiæ minuetur: in minuentem omnes insurgant: arma capiant: cū deleant. Quid enim iniquius aut perniciosius: q̄ simulatione dissimulatiōeqꝫ proposita: id non obseruare: quod ictum est fœdere. Vt enim qui fidunt illis auspiciis. puri sunt atqꝫ dei manibus educati: sic & deum ipsum ultorē habent: si falluntur. Quamobrem Agesilaus consultus de fœdifrago. quid esset demeritus cum captus foret: respondisse fertur omne crucis genus: cū id existimaret omnium scelerum impientissimum: & ei amplius adhiberi fides nequiret. qui fœdus uiolasset. Fœderis igitur sit significati obseruātia sincera & immutabilis: quæ apud omnes semper fuit sanctissima: ut si qua fides inter eos reperit: qui fuerint hostes: hæc sit maxima & certissima quæ & homines & deos aduocat testes: & hominum pariter & deorū custodiam uocat: quam sumus nos quidem perpetuam immutabilemqꝫ seruaturi. Ex Mediolano. vi. calendas Maias.

Sinonima icti fœderis significatiua.

Iecimus cūm Thauriscis fœdus.
Posita est nobis in medium & cæsa fœdere porca.
Inuiolabile nobis firmatum est fœdus.
Nihil minus sumus unq̄ hoc fœdere uiolaturi.
Sit hæc epistola icti inter nos fœderis significatiua.

84

Cupimus inter nos foedus cunctis aperiri.
Vt omnes sciant istum hoc inter nos foedus: facite.
Firmauimus perpetuam pacem publico inter nos icto foedere.
Erimus (ut odino) in foedere: quod iecimus tenendo immortales.
In obseruando foedere: quod iecimus: æternos fore nos spero.
Qui cēsent nos ocius a foedere: qđ iecimꝰ: defuturos: fallētur uæhementius
Nihil est: quod magis appetam: q̄ omnibus significari nobis hoc initium fuisse foedus.
In omnes hoc ictum inter nos foedu facide gentes significari.
Estote in significādo hoc inter nos icto foedere cūctis populis diligētissimi

Titulus .liiii.

Triumphi & expositiua familiaris.

i N nulla lætitia gestiendum inquit Fabius. Itaq; nolim gestire forte uideri cuiq̄ in hoc nouo mei triumphi festo: ne aut a ueterꝝ institutis censear discordare. aut eorum lætari calamitate qui sunt in prædā uersi. At ut humanissimū illud est. ita quidem inhumanum: gloriæ nō esse participem illum: qui longa difficultate: summisq; laboribus triumphauit. Vt enim quisque fer patienter plurima. ita patientiam non nescis eam esse rerum durissimarum tollerantiam: cui sperat uoluptatē optatorum successuram. Itaq; cum expugnauerimus Thauriscos: nec sine nostrorum hominum cæde non uulgari tandem uictores: urbe Taurino capta principibꝰ urbis uinctis: populo seruato triumphante: huc rediuimus. Ex Mediolano v. Calendas Maias.

Triumphi expositiua familiarissima.

c Vm triumpho demum ex tauriscis rediuimus quos non paruis laboribꝰ. sine summaq; difficultate superauimus. Sūt uiri bellaces multum: at pertinaces nimiumq; uel imbelles ac imperitissimi militādi: cū capiebatur: cædi mallent: q̄ cedere. Superauimꝰ eos in prælio sæpe: Vrbes aliquot cepimus nec a militum furore potuimus uiolentiam cohibere: ne i præda uerterentur. Hortati sæpe sumus: ut cederent. Superstites fiebāt assidue ferociores: Deniq; uniuersis urbibus domitis: ex singulis nobiscum ducimus primates aliquot secutos triumphū. ex Mediolano .iiii. Kalen. Maias

Triumphi expositiua Grauis.

Quam bene & sancte instituit Ninus Asyriorum ille rex fortissimus Semiramidis uirtut post uictoriam triumpharetur. Is enim quæ uera uictoria foret exprimimus expertus omnium qui finitimos expugnauit: regnandi cupiditate ductus: superauit. duxitq; captiuos. Sed eam certe dixit Herodotus uictoriam esse debere: ex qua triumphari possit: in qua & milites uicti sint & imperator: aut rex bello captus & urbes superatæ: ut captiui possint triumphantem sequi & ex domitis signa referantur & prædę: Sic Sci-

piones legimus triũphasse. sic Marcellũ: sic Fabiũ: sic Mariũ. Munus est aũt
hoc gloriæ nõ mediocris: ut q tot discriminibus in prælliando uitã subdidit:
tot laboribus: ac angustiis die noctuq; cõsulendo. regẽdo ducẽdo subact⁹
est. multifariãq; conquassatus: is tãtos post labores hãc laudem. hæc clarissi
ma laudis signa cõsecutus: & ipse fiat in tales euentus promptior & cæteros
alliciat paratissimos. Spes. n. uictoriæ militẽ bonũ facit. ut inqt Homerus. at
spes triũphi pstare cogit imperatorẽ: q in se sunt oia sũma. Recte apd Græ
cos Apollinis Pythii iussu statuæ triũphãtibus aureæ cõstituebant q i ei⁹
sitæ tẽplo declarabãt: eos quoq; exprimebat noia: debere plurimũ apd oẽs
Græcos honorari. Inde aũt apud Romanos antiquissima fuit statuarũ ad
arcus triũp hales) qui sic a triũphantium statuis dictæ sunt (collocandaru;
gloria unde cognosci posset: qui clarius militiæ suæ munus edicto publico
retulisset. Quãobrẽ Iuuenalis Satyr⁹ cũ doleret in id calamitatis peruẽtũ
esse: ut in illas statuas eorũ conuenirent effigies quibus nulla fuerat gloria
militaris: in Crispinũ inquit. Inter quas ausus habere nescio qs titulos ægy
ptius aut arabarces: cuius ab effigiem non tantũ meiere fas est. Quid enim
fœdius: q̃ quibus debent) ut dicit Vegetius (diuina munera: in eoq; coetu;
conferre malos: aut imeritos. At ut ad me tandẽ ueniam: & uobis o proce
res mei exprimam rem haud iniucũdã: & si nequiui esse in patria cum glo
ria: sum tamẽ apud exteros cum dignitate: quod uobis uniuersæq; nostræ
patriæ non debet: non lætum esse. Nunc ubi gessissem i Thauriscos bellũ:
& annos circiter duos aliquot eoq; urbibus obsidendis uersatus forem: tan
dem oia superaui: & quod pauci admodum siue solent: siue possunt fræna
ti me in uictoria supra modũ ac meorũ coercui mentes militũ. Qui enim
qm iamdudũ nõ hi seruassent defatigatiq; miq; cũ suis famulis armigerisq;
fuissent amissa iam maxima & equoq; & sarcinarum parte uehemẽtius irã
ti ac infensi seruabant insectabanturq; Tauriscos erat difficile phibere illis
in uictoria prædam. sed prohibui uetuique ne quid uiolentiæ uel in foemi-
nas fit illatũ uel in domos. Præter eos qui primo impetu dimicantes cæsi
sunt nulli deinceps uel cæsi sunt uel minima quidem iniuria lacessiti. Qui
q ex illis ad me sũt adducti non nulli: q multis in me cõuiciis abusi fuerãt
prius q̃ uincerem. Arbitrabantur & cæteri omnes & illi se nihil nisi frustra
me pro uita sua præcaturos. Cœperunt apud me flere ueniamq; precari ca
lamitatẽ suã exprimere. minimaq; implorare. Non modo peperci singulis.
sed nequiui nõ conlachrymare humanã cõsyderans cõditionẽ. ut qui pau
lo ante tam acres & in loquendo erant. & in agendo. nunc tam demissa et
uoce & mente supplicarent. nequiq; non laudare maximopere Cæsarẽ cũ
in oi uita tũ ubi fleuit. Pompeii uiso capite obtruncato. nec illis assentior
qui rem simulasse dicãt sed humanã uiuẽdi gerendarumq; rerum legem
ac sortem animaduertisse duco quos in maximis triumphis maxime inter

85

dum aerumnae sequerent & opprimerent. Sic cogitans plurimos libertate oēs donaui uita, multis etiā rem oēm quae in militum deuenerat manū red di iussi tantūdem aliūde illis decernēs, ne me uiolentē esse dicerent. Demū paccatis omnibus prouinciaeq custodibus deputatis, cōstitutaq ueterano rum diuersis in urbibus deuictis turba dies triumpho dictus est quo me re ciperet rex ille cuius sum in id belli decretus imperator. Renui triumpho, quātum potui, ne aut gloriae uideret cupidus aut si eū malibat rex ipse, du cerer eius opinioni uelle refragari. Nisi rex clarissimus suos oratores, a qui bus non secus honorarer ac ipse foret, si adesset. Designatus est locus unde i urbe3 uaeherer quadrigis equis albis, candida reda cādido inductus uesti mento saerico & corona laurea insignitus cuius quidem praecederent illi re dam quos magno loco natos uel donassem uel donare libertate constituis sem, sequerētur aut illi uicti quos essem captiuos habiturus. In urbis igres su carmen rerum a me gestarum cecinit Pandiocles poeta principis: qui iu re ac merito posset cū ueteribus conuenire nec cuiq post Maronem atq na sonem cedere. Tam fuit enim & cultum & elaboratum industria illius poe ma in meas ꝓfusius laudes: ut nequierim. nō admirari: diebus nostris tātū poeta uideri posse. Nō multo post orator regius in platea orationem mihi procedenti recitauit qua & nomine regio & totius prouinciae illius diceba tur institutae: qui tantam uictoriam illis comparassem. Mox in sacrum de ueni publicaeq sunt tibi festiuaeq supplicatiōes pro me factae: inde domū meā reuectus cum oīum plausu dimissus sum. Nolui haec uos ciues meos ignorare: quorum opus sum: cum mea gloria uestra sit. Ex Mediolano .iii. calendas Maias.

Sinonima triumphi expositiua.

Marcus est triumphum assecutus.
Post egregiam uictoriae laudem triumphauit.
Hoc sibi deerat laudis: ut triumpho potiretur quo nunc est insignitus.
Magna fuit eius in triumphando gloria.
Cū oīa inuictissime hic gesserit: triumpho demū dignus est effectus.
Nec uictoria huic defuit singularis: nec triumphus uictoria dignus.
Triumpho iam illustratus quid maius atq nobilius in uita quaerat.
Quod praemium summis laboribus uix sunt pauci consecuti: triumphū hic tandem assecutus est.
Potest hic demū inter triumphales describi cum iam triumpharit.
Eam est trīūphi gloriam sua uirtute nactus: ut cupere debeat nihil maius.
Triūphauit hic: quod ei nō fortuna, sed inumerabiles sui labores ꝓstiterūt
Tanto hic semp & ingenii fuit acumine: & militaris peritiae studio: ut nūc deniq triumpharit.
Gaudendum est suae patriae: quod tam digne Marcus triumphauit.

Inhibitiua familiaris.

o Fficium nostrorum hoc a tuo differt: ut ego prouinciæ præses, tu prætor urbanus sis ego tibi possim inhibere: si quid inique uideam uel agere uel attemptare. Tu cogaris obedire: Id enim iuris Labeone instituisse describunt: ne minoribus ad inique iudicandum magistratibus pateret aditus. Nonunquam corruptelis id fieret. Aliquando amicorum præcibus. Nunc autem eorum imperitia: qui iudicant. Nolunt enim semper iniqui esse: sed errore inducunt. ut peccent: Tulisti tu quidem in Lælium sententiam interlocutorius: te iudicem eius esse: competereque tibi aduersus eum iudicare. Is autem: qui sibi scit imunitatem a principe factam: ut eius omnis causa immediate ad prouinciæ præsidem deueniret: isque solus iudex huius competens diceretur: appellauit scripto: nosque addiit: cum abs te impetrare non posset: postulans ut inhiberemus: quod & inhibemus: ut post appositam appellationem sub gratia nostra nil innuoes. Ex Mediolano pridie calendas Maias.

Inhibitiua familiarissima.

c Vm tete ingeras in iis rebus: quæ ad te minime pertinent: inhibemus omnino tibi: ne posthac rem nostram ullam istic geras: quam si geres: tuo periculo nostro uero comodo ac lucro gestam intelliges. Quid tam es audax ac temerarius: ut cum intelligas nolle nos tuam administrationem in causis nostris ac rebus interuenire: non desistat. Vniuersis autem prædiorum nostrorum uillicis inhibemus: ne quid tibi obtemperent. si nolint id omne in eos conuerti malignitatis. qui tibi obtemperauerint. Scimus enim quam uersutus sis. quamque multa summo nostro gesseris detrimento. Rem habes. abstine. Ex Mediolano calendis maiis.

Inhibitiua Grauis.

n Isi uirgilianum illud in multos suarum rerum dominos conueniret. Qui premere & laxas sciret dare iussus habenas pessime fierent a plurimis, pluria nec possent deinceps reparari. Mittunt a regibus legati qui præuaricatores corrupte lisque pellecti comittunt in dominos scelera. decernunt a ciuibus procuratores qui sentiunt interdum cum aduersariis. proficiunt multis causis multi qui errant peccantque uæhementius. a quibus omnis abest innocentia. omnis grauitas omnis fides. Eos castigari iussit. Solon de re male tractata: sed interim ne deterius gererent. Inhiberi. ne quid ulterius conficerent. Hic apud Athenienses & romanos nonnulli sunt malæ administratæ reipublicæ damnati: ut alcibyades: cyrsillus, diocles Cicero. Scipio furius: & nihilominus inhibita his imperia. inhibiti magistratus. Id ut alias ita nunc apud nostros obseruatur: edicto publico neque audeat quisquam exercere officii: in quo contaminatus esse: suspectus sit. Quamobrem & Paulus iurisconsultus inhibitorias instituit litteras: quibus ulterius progredi non nullis inhiberetur: qui male alio & inique causas agerent. Nec id quidem

86

iniuria. Nã si locus eiusmodi reparationi nõ foret: facillime longiores ma
gistratꝰ multa peccarẽ. Nã ut ait Lactãtius: pposita nõ unquã impunitate
qui & magni essent: & neminẽ uererent: multa cõmitterent. Quãobrẽ illd
recitat Nasicæ Scipionis: q deleta Carthagine: superataq; Græcia: nũc igt
nobis uæhemẽter esse metuendũ arbitror: ne fiamus isolentes cũ neq; qua
timeamus habemꝰ: nec quos erubescamꝰ. Quid ãt & malos: ut Theophra
sto placuit: magis ar certa peccãdo: & bonos: ut attẽtius bene uiuant. cogit:
q̃ cũ intelligant: paratos esse cẽsores: a qbus plecti queãt. Cũ igit hisce die
bus tu prætor urbane sniam interlocutus sis: q̃ qdẽ Læliũ esse torquẽdũ cẽ
sueris. qm̃ accusatus esset paricidii: nec eũ reclamantẽ audiueris appellantẽ
q; nõ admiseris dicẽs: apostolos illi te Cragorianos daturũ: nec modo græ
gorianos dederis insolcas eũ coniiciens atq; cõpedes sed etiã Neronianos
q eũ acerbissimo cruciatu quæstionaris: sumus: admirati tuam hãc temeri
tatẽ: ut neq; nos sis ueritus: nec ius ipsum Sciebas aũt eẽ nobis tui castigan
di facultatẽ. Quod si posse te id efficere cogitabas: cũ id obseruare interdũ
liceat. ne appellatõis officio iuris tollat executio succedebat quod animad
uerteres: illud Terentii: summũ ius summa iniuria est. Tandẽ ne deiceps
hũc dilaceres. si dilacerandus nõ ẽ aut ubi plectẽdus sit ne nos puifacias: q
bus minime deferas inhibitiuis hisce litteris tibi p̃cipimꝰ: ne quid posthac
appellatione pendente innoues in Lælium: ni malis indignationẽ experi
ri nostrã qnimo ad nos cõtinuo cum Lælio mittas omnis ea in causa pces
sus cũ iis: quæ ab illis pendent & emergũt & iis connexa sunt ut qd rite iudi
caturi simus: q̃q; tu recte iudicatis: intelligamus. Rursus in eos soles imperi
um exercere q maistatem ledunt: cum iampridem cõmiserimus tibi: ne qd
eiusmodi iudices: quod crimen ad maius auditoriũ atq; tribunal pertinet.
Verum & remanerent impunita delicta: ledentẽ maiestatẽ in seditione pu
blica uel cruento facinore: aut qui læsisse accusaretur. abs te captꝰ ad nos re
mitteretur uigiliũ diligentissime custoditus manu. Tu uero captiuos eius
cemodi criminosos aut cõtinuo cædis aut absoluis aut clãculum ea tractas
ut a nobis cognosci nõ possint: nulla (ut cẽsendũ est) alia de causa. nisi ut cõ
cutias & corruptelis delinitus demolitusq; potius tuo lucro: q̃ publice cõsu
las dignitati. Quãobrẽ hoc tibi quoq; ihibemus: ne quolibet læsam cogno
scas maiestatẽ: aut publicã seditionẽ aut cruentã factionem: aut cõuenticu
las: aut rixã & manipoliũ: ne & magistratu priueris: & omni re tua. Ex Me
diolano. vi. Nonas Maias.

Sinonima Inhibitiua.

Fac in hanc te in causam deinceps intromittas.
Ab hoc iudicio posthac omnino cessa.
Inhibeo tibi omnem hanc causam.
Nihil ausis deinde Lælium attemptare.

Nolumus licere tibi posthac quicq̄ in eum.
Auferimus hac inhibitione tibi omnem in eum facultatem.
Inhibita sit tuo magistratui deinde omnis opera in eam rem.
Abs te surrepta sit omnis hac in in causa uis maiestatis.
Nullum deinceps sit tibi in Lælium robur.
Vires officio tuo hac inhibitione cædimus.
Volumus uacare te penitus huius causæ cura.
Substulimus tuo tribunali causam hanc omnem.
Est tibi nihil agendum inhibentibus nobis in Lælium.
Aliis adhibe curam:hanc inhibemus tibi.
Nolumus sis posthac in Lælium curiosus.
Causa omnis Lælii nostro iussu tibi est abrepta.
Lælius in tuis non erit deinceps manibus.
Non molestius sis amplius Lælio cuius causam nobis reuersamus:
Inhibemus hac epistola oino tibi:ne qd audeas in Læliū aīaduertere.

Titulus.lvi.

Legis enunciatiua familiaris.

f Rustra leges a pricipib⁹ dicerēt ut Mercurius istituit Trismegest⁹ nisi suis enūciarēt & populis & iudicib⁹:ut qd abseruādū esse:aut a qb⁹ abstinēdū:itelligi posset. Nā Atheniēses nōnūq̄ Ephoros lacedemonioꝝ irridebāt:q leges dicerēt suis:eaſq₃ i archiuū cōferēdus dicerēt:q̄si cūctis inotescerēt q̄ i Archiuū cōferrēt. Ego uero secus cēseo faciēdū seruādū q₃ potius Romanoꝝ edictū ut nulla lege posset hō plecti:q̄ ñ esset enūciata. Statuim⁹ igit hoc tpe legē:ut nullus frumētū ex nr̄o regno i aliđ trāsferat:ni malit nos indignatos sua experiri pœna. Id.n.iccirco idixim⁹ pœne:ut abstinerēt:q solebāt i sūma regiōis nr̄æ caritudine maiorē inopiā facere Sūt.n.aliquot q abūdāt ānona:cūq₃ p̄tiū ei⁹ intelligāt hac tēpestate sūmū:nō aīaduertūt:qd i patriā detrimēti cōferāt:ubi alio misso grāo.necessitas suos urgeat. At nos eos uel tenere sua iubem⁹ uel nr̄is uenūdare a qb⁹ si ñ idē tradit p̄tii:ñ iniq̄ ferāt mēte auarissimi oium:& suoꝝ cōciuiū ac p̄ximorū inimici:ac isupos igratissimi:a qbus cū acceperint bn̄ficiū i legēdis pluribus:q̄ cæteri soleāt:abutūtur mūere:indigni qdē qbus munera dimittūtur: Lex igit hac epistola enūciat uobis singulis subditis nostris ac terraꝝ nr̄aꝝ icolis acolis atq₃ aduenis ne qd posthac temer p̄sumatis frumēti uel exportare:uel exportādū alio uenūdare sub nostræ idignatiōis pœna. Ferremus enitā grauiter:ut grauī⁹ nihil esse qret. Ex Mediolano.v.nonas Maias.

Legis enūciatiua familiarissima.

e Nūciam⁹ hac epistola publica uobis legē:q̄ edidim⁹ idictāq₃ uolum⁹ nostris oibus ut nemo sese i Galliā:aut mercādi cā conferat:aut q̄uis occasiōe inuēta:uel cā ne icurat & rei q̄ secū deferat p̄ditionē: & q̄dru-

pli solutionē. Nec q ñ obediuerit: qcq̄ expectet a nobis grāæ. Quid. n. inepti
us ē i pricipe: q̄ si eor̄ misereaẗ a qb⁹ cōtēniẗ. Causas āt huius legis: & mul-
tas & æqssimas fuisse: oēs existimet. Nihil solem⁹ ꝑperā meditari: ꝑsertim i
Gallos: cū quibus sumus medū: antiq̄ familiaritate cōiūctissimi. eor̄ ēt affi
nitate deuincti. Sed ita nūc op⁹ ē facto: ut aliqñ nos oīo nō negligāt & arbi
trētur posse nr̄os sine illor̄ uiuere nūdinis: ex qb⁹ oēm totius orbis thesau-
rū ꝓdire iactāt. Occurrūt & alia: q̄ nesciūt qb⁹ satis ē obedire. Ex Mediolāo
iiii. nonas Maias.

Legis enūciatiua Grauis.

n On iniuria Cecrops Athenar̄ istaurator istituit: qđ a Solōe ñ mō
mutatū ñ ē: at poti⁹ cōfirmatū: ut singulis urbib⁹ atq̄ pricipib⁹ fas
eēt: sibi suisq̄ legē dicere. Itaq̄ id i cūctos licere populos lege publi
ca sancitū a Iustiniano legim⁹: & a Theodosio cōprobatū & prius inuentū.
Nā ut urbes q̄q̄ ac pricipes alias hñt natōes: atq̄ causas: sic eis leges submi
nistrāt. Itaq̄ i ægypto siluas cædi nefas ē: in Liburnis ac Epyro: ubi robora
Ioui sacrata eē dicūẗ: sed publicā: nō cædi siluas: ē nefas. Græcas mulieres
ad Circū saltare: ñ dedecuit. At latinas saltare: dedecet. Regib⁹ ob raritatē
quōdā dabaẗ purpura: nec multo ante impatorib⁹ Thraciæ: nūc oēs ea in
dui possunt. Alicubi uineta sunt rarissima: ibi pœna multanẗ q in uineas ꝓ
deunt. At in Creta. naxo. Chio. Cāpania. Lyguria sunt fertilissima & pluri
ma. hæc neq̄ exigiẗ nec indiciẗ pœna. Recte igiẗ uoluit legis ferendæ mi-
nistrū Scæuola: diligēti⁹ cōsiderare: abrogaret ne lex: aut derogaret: rursus-
q̄ inhiberet: an licētiā daret: atq̄ iterum permitteret ne: aut uetaret: & id oē
aut aliud ad tp̄s: an semp: cū hisce uiis pararenẗ: legū ferendar̄ rōnes: aliud
q̄ ex alio iustū ac honestū nascereẗ. nā Mutius legē statuit: ut uinū mulier si
qua biberet: uestalis esse sacerdos nō posset turpiterq̄ nobili nuberet. Id in
hūc usq̄ diē legis uim habet: ut romanæ mulieri uino uti turpe sit. Semper
igiẗ obseruādū institutū est: qm̄ cōducebat pudicitiæ: atq̄ modestiæ. Virgi
neus decreuit: ne mulier in tēplū iret nuda caput: nisi tegereẗ undiq̄: ne cui
uisa placeret. Id hodie nō obseruaẗ: uel peioribus fortasse tp̄ibus: uel mori-
bus hæc nō admittētibus. Leges ergo seruiūt & causis: & tp̄ib⁹: & sunt ferē-
dæ nō sine causa: sed nōnūq̄ ignota pluribus causa. Vanum. n. esset uocare
uel minimos quosq̄: ubi lex ferēda foret: q aut causas audirēt: aut assentirēt
Vt. n. uulgus est ineptū in cōtrarias sæpenumero snias trahereẗ. Vbi uero
multitudo foret dominātiū: in illud incidereẗ Lycurgi: cū declarauit quare
plures Dominos lacedemoniis nō decreuisset. nūc aūt & nos tulimus duas
leges: quas exposuimus populis: ut obseruent: aliā decimariam (ut uectigal
Decimar̄ quod nostris maiorib⁹ iādudū tradi cōsueuerat: nescimus q̄ incu
ria uel ægestate tpor̄ desuetū) in usum redeat: aliā Salis ut idē in Sale uecti
gal expendaẗ: qđ iā annū centesimū circiter solebat. Si qs. n. admireẗ: reuo
care nos hasce tā obsolutas leges: & populo odiosas: aut tacitus cōquiescat:

etiã rõne nõ audita:aut humãitate nfa funct⁹ hãc hẽat rõnẽ :p id tpis has fuisse uectigaliũ abrogatas leges quo necessitas urgebat & met⁹:nã i uehæ mẽtissima primũ pestilẽtiæ ui:annũ centesimũ circiter exactũ tãta fuit turbæ paucitas:ut Salis tradẽdi cõditionẽ opus fuerit:icidere:ac expectare ut populi crescerẽt qb⁹. Sal traderet:ñ qa ñ eẽnt supstitib⁹illis opes qb⁹uectigal ad se ptinẽs traderẽt sed qa nos i cõducẽda tãta paruitate. Salis amitteremus poti⁹ ex pcio q̃ lucraremur. Nũc ãt i pristinã redeũtes cõptionẽ. Salis a nobis nostrisq; uectigalib⁹ emẽdi & pciũ & pœnã illã iducim⁹: & legẽ eã dẽ:q̃ i archiuo ẽ iuẽta nfo:reuocatã i usũ:anũciem⁹. Decimaꝝ ãt legẽ p id tpis obseruari desiisse scim⁹quo finitimi noƀ bellũ cõmiati multos ex nfis habuerẽ cõsentaneos. Quãobrẽ & nos iualidi ac minores natu :& metuẽtes ne qd seditiõis obesset:tolerauim⁹ q̃ populi uoluerũt:q̃q̃ iniq; i nfos redit⁹ pristinãq; fuitutẽ:uioleterq; cõstituta. Nũc ãt reuocam⁹ ea legẽ i usu; uetetẽ. enũciamusq; oĩbus reuocatã:hortamurq; ne qs obseruator nos iritet cogatq; reuidere q̃tũ simus hactenus passi detrimẽti:uobis q; debebatis:ñ soluẽtibus:leges ergo. qs reuocatas inouatasq; uobis enũciam⁹:obseruare ne pœnã grauissimã incurratis. Ex mediolano. iiii. Nonas Maias.

Sinonima legis enũciacitiua.

Legem hanc a nobis latam esse:uobis enunclamus.
Abrogasse nos hanc legem significamus.
Scitote nos ei legi derogasse.
Non est amplius ea lege (nostro iussu) abutendum.
Reddidimus uos ea de lege certiores:
Ne uos lateat:hanc nos legem.
Cupimus a uobis intelligi:eam nos legem decreuisse.
Quæ lex fuit hactenus obsoleat de decimis:in usum reuocata nũcest.
Legem Salis olim iacentẽ nũc e somno surrexisse uobis enunciamus.
Ne abutimini posthac ea lege.
Rediit ea lex in uim pristinam.
Facio uos cõmonitos. meo iussu locum esse legi agrariæ.
Reddidimus legi Iuliæ suas uires.
In suum antiquissimum robur illud reuocauimus legem Corneliam.
Non est dubitandum de sicariis:quia lex est a nobis in eos facta.
Quid noua nfa lege decreuerimus:uobis enũciamus.

Titulus. lvii.

Letitiæ nouæ nuncia familiaris.

q Vam mihi uita hoc tpe iucunda sit:hæc epistola nouæ latitiæ nũcia tibi significabit. Sum. n. illo Plutarchi ductus ad scribendũ hoc quoq; cum ait uoluptatẽ amicis significatam amicoꝝ perinde:ac ppriã eẽ. Quo. n. a me differs alio:q̃ corpe. Aio sum⁹ambo qdẽ uno itaq; qd mihi

lætũ est: lætũ esse tibi pariter: nõ dubito nõ uidet igit alienũ a rõne si te pti cipẽ facio rei tuæ. Sumãt in hac urbe plurimũ honorat⁹: a principe maximopere: q nõ solũ psum monasterio: qd ingenii acrimonia: & icõcussa mẽte: & sũma prudẽtia: op⁹ ẽ gubernare: sed i multis exerceor maximisq; reb⁹ in cõnubiis trãsigẽdis: discordiis plurimorũ sedãdis: amicorũ ais recõciliandis cõponẽdisq; causis interdũ difficillimis qb⁹ & si uiro longe præstantio re foret necesse: supedito tamẽ tm̃ industriæ: ut neqam nõ gloriã reportare plusq̃ optatã. Id ego tñ diuine tribuo benignitati quæ multo largit semp plura: q̃ sint pmeriti: eo magis eos ad uirtutes: pietatẽ. æqtatẽ. caritatẽq; inuitãs. Ad hæc ãt sum ad finitimas pplures inuitatus pdicatiões nõ q mere ar eẽ tã attẽte uocatus: qsi aut sanctus sim morib⁹ ac uita aut igenio doctrinaq; maxius a disertissim⁹ sed eadẽ ut opinor diuina largitione q̃ ut plura in me cõfert: eo me uocat i grãdiorẽ sui numinis curã. Hæc sũmatim habe s intelligisq; q̃ lætus sim: & q̃ te qui me amas oporteat lætũ esse. Ex Mediolano pridie nonas Maias. Læticiæ nouæ nuncia familiarissima.

t Am sum hoc tpe læt⁹ mi frater: ut plane gestiã. Rediit. n. ex Syria pater meus ditissimus. Possũq; posthac ñ angi: ut solebã futurã uite cõditionẽ meditat⁹. Nã ut nõ te latet: qb⁹ nõ ẽ i hoc orbe sũmũ æs: ii mussitãt: diuites læti sũt. Dices i uirtute diuitias scitas eẽ. Nec id qdẽ iferior. sed ut Iuuenalis iqt: haud facile emergũt quorũ uirtutib⁹ obstat res angusta domi. Crede mihi (quod ap d Nasonẽ legit) miseros prudẽtia pria relinqt: & sensus cũ re: cõsiliũq; uenit. lætitiæ nouæ sit igit hæc epistola sed familiarissima: nũcia: cuius & te participẽ esse uelim: quẽ amat adeo me scio ut oia mea sint tibi cõmunissima: Ex Mediolano nonis Maiis.

lætitiæ nouæ nũcia Grauis.

q Vi primi oium lætitias hoium mẽtibus instituerũt: eos (ut Hesiodus docet) supos fuisse cẽseo. Nã mœrorẽ certe. lachrymas. labores langorẽ: & reliqs ai ptubatões recte poete noctis & Erebi filias declararũt Eumenidasq; ultrices ab iferis pdire: q ñ finãt in iucũdos cõqescere: at delectatiões a cælitibus traditas: & charites a diis pcreatas ñ iniuria descripsere Nã q mẽs inqeta uel ptur bata qcq̃ põt uel recte idicare uel nõ poti⁹ error ad iudicãdũ iduci. Vt. n. Aristotele teste temeritas obest cõsilio. sic rõni pertubatio. Quo fit: ut neq; afflictus possit ñ temere iudicare: necñ pturbate At deus optius cũ mercedẽ uoluit rite sibi obtẽpantib⁹ polliceri. Gaudete iqt: & exultate: qm̃ merces ura copiosa ẽ i cælo gaudẽt & letent angeli assistẽtes supis affligunt & torquẽt Demões mali dãnati ap d iferos. Lætitia q̃ nos accepit noua: ẽ tibi nũciãda: ut cognoscas: q̃ mede⁹ foueat. Vbi legebã iter nros quottidiana illa philosophica: & theologica: q nra eẽ nõ nescis uenit qdã furiosior poti⁹: q̃ sapiẽtior: sed neq; rudis: neq; ñ disert⁹ q uoluit me tẽptare: rogauitq; qd existimarẽ eẽ Angelũ bonũ respõdi nũciũ. at ipse: ma

le inqt accipis. Nā si āgelus bonū p se nūtiū significaret frustra dicti sūt. euā gelistæ boni nūciatores. aut euāgeliū bona nūciatio: cū Eu. apd græcos idē sit: qd apud nos bene: uū & Eucaristia bōa gr̃a. huic ego: dic mihi bone uir q̄uis id ēt ꝓprietas uocabuli nō sonet posset sonare uocabulū re ipsa Negā te illo. Sic ego inuētus dū saluator ī medio doctoꝝ in tēplo rn̄dēs & iterro gās illos. Ad doctores oēs itelligimus q docēt: quo qdē uocabulo & ii dicī pn̄t q præsūt lrariis laudis. Vn̄ id poti⁹ cēsēdū ē eē de Theologis doctorib⁹ q̄ de reliqs dictū. Propterea inqt q̄ dei filius nō nisi de diuinis cēsendus ē so litus cōmētarī: At & homo xp̄s erat: & inter hoies uersabat̄: & tūc admodū erat puer: cur nō sic de hūanis: ut de diuinis. Q m̄ qd erat ī tēplo: cū docto ribus: id significat. cū alio loco dixerit. Domus mea domus oratiōis ē. Huc ego te domū puexi. quo uolebā: ut fatere uocabulū illud uniuersale ad oēs doctores: ad eos hic restringi solos: q de diuinis rogabāt atq respondebāt: ꝓcipue cū Iesus ad matrē dixerit. Nescitis in iis eē me oportere: quæ patris mei sunt. Angelus igit̄ & si nō bonū potius nūtiū q̄ nūtiū absolute signifi cet: cū tn̄ diuinus sciat̄ nūtius eē: bonus intelligi debet nūtius. Quod autẽ Euangeliū dictū est: ad excellentiā diuini uerbi dictū est: Obstupuit ille tā disertus (ut dicit̄) Græcus uocabuloꝝ interpræs: nec ausus est obiicere qcq̄ aliud me sibi satisfecisse perpulchre dicens. Id & si nō ē lætitiæ maxime mu n⁹ p se nūc tn̄ sūma me affecit uoluptate. cū uidi nōnulli existimarēt: negre me quiq̄ aduersus illi⁹ dicta rn̄dere: Lætitia igr̄ hæc fuit hoc maior. quo cæ si sunt liuore tincti q̄ cū tibi amicissimo cōem esse sciaꝫ: quē unice amo: & a quo amari plurimum opinor: ad te scripsi: ut nō min⁹ tua sit uoluptas hæc q̄ mea. Ex Mediolano. viii. Idus Maii.

Sinonima lætitiæ nouæ nunciatiua.

Magna me tui fratris uiuendi lætitia cœpit.
Haud facile dixero: q̄ lætus nunc sim.
Hæc uoluptas in me maxima quidem est.
Nihil hoc tempore iucundus esse mihi potuisset.
Affectus sum tuo filio uiso: tanto gaudio: ut maius ullum esse n̄equeat.
Lætitia est hac in re mihi maxima.
Tam lætus sum hoc tuo munere: ut amplius esse non posse unq̄ opinor.
Nō existimabā unq̄ ad me tantā ulla pro re lætitiam peruenturam.
Quid est cur letius uiuere queam: q̄ nunc uiuam.
Fuisti in me lætificando propensissimus.
Ego tā lætus sum hisce tuis acceptis lr̄is: ut lætiorē eē me posse nō ducā.
Hoc gaudiū commune tibi esse uolo: quod maxime me lætificat.
Cura ut tam lætum me semper efficias: q̄ nunc effecisti.
Debebam tibi plurima: sed quod me adeo nunc lœtum effeceris. debeo de dicoq me totum.

89

Titulus.lviii.

De filio principi nato lætificatiua familiaris.

T Esi multa sunt argumenta qbus omnis fortuna nostri principis nos debeat plurimum oblectare: tum hoc in primis: cum fili⁹ natus est ei. Tunc enim intelligimus nos esse diutius sine cura in pace: quieteq; nostra facturos negocia: & oi molestia uacaturos. Nam ut Homerus ait. cui principi. non est filius is perinde ac priuat⁹ populis uir. At ut Euripides dixit: principis filius lætificat populos. At nō iniuria Hesiodus inquit: Nil est tam populis exoptandum. q̄ ut participi filius sit: cuius se facie: q̄ Si solis aspectu: a tenebris diuidi posse censeat: Natus igitur nostro inuictissimo pricipi filius tam nos reddidit omnes lætos q̄ quicquid usq̄ uoluptati contingere quiuisset. Quid enim si sapiebamus: uæhementius optabamus. Nostris deniq; præcibus supplicationibusq; superi satisfecere: Puer natus est nobis ut illo utar christiano: & filius datus est nobis: cuius fide: ac prudentia possimus aliquando iustissime regi: pacatissimeq; gubernari. Hanc uoluptatem nostris omnibus communem esse reor uerum etiam illi ad quos nihil hæc successio pertinet: Manifesto enim quottidie intuemur: & cometem: & alia cæli signa pro principibus apparare: quippe quorum ortu: atq; interitu fiūt & deficiunt plurima. Quot enim unius obitu principis cuius non sint successionem hæredes ulli filii possessuri: mutationes factas esse legimus: uidimusq; nonnunq̄: at nomen hoc filii cohibet omnia: nihilq; permittit aduersi pattari: nihil insidiarum a finitimis parari. Gaudete igitur & uos nobiscū hoc tam optato bono & alios nostra lætitia gaudere simul docere ut & nostra sua causa intelligatur: finitimos etiam nostros lætos esse. Vale Ex Mediolano. vii. Idus Maii.

Pro filio principi nato.

Lætificatiua familiarissima.

q Vod plurimū oēs optabam⁹: sum⁹ hoc tandem sūmis innumerabilibusq; supplicationibus cōsecuti ut nat⁹ sit nr̄o pricipi filius. O q̄ scitus ē infantulus. Facies priami (ut Aristoteles ait) digna ē impio. Nihil hēt cū plebeis cōmune: tam formosus ē: tāta pceritate mēbrorū: tā egregie robustis nodis ac inter nodiis. Admirātur hūc matronæ: natūq; dicūt iam triennē existimādū. Quā sit hæc huic uniuerso regno uæhemēs lætitia: ide potes cōiectari. qđ ut optabamus & sperabam⁹: ita dubitabamus nūq̄ nō posse a supis cōseq. Deorū beneficio factū ē: ut & nos uotis nostris largitionē inuenerimus: & de hoc principatu sit subditis uniuersis spes bona relicta. Nā ut est princeps noster prudētissimus: & gubernat nos sapientissime: sic filiū īstituet sui similē: ad oēm uirtutis gloriā. Lætemur igit & exultem⁹ oēs: hoc tam iucundo & fœlici munere. Ex Mediolano. vi. Idus Maii.

Pro filio principi nato Grauis.

90

a Ntiqssim⁹ populoꝝ mos extitit:ut cũ principibus. filii nascerenť oẽ
lũme lætitiæ gen⁹ declararet: Quãobrẽ pſæ undiq̄ cũ munerib⁹ eo
casu cõueniebãt:ut & regi gratularẽť & saltis choreisq̄ publicã exultationẽ
exprimerẽt: At ægiptiis regib⁹ aliqñ plus diciť:uno filio nato:tributi acces-
sisse:q̄ cũ toti⁹ anni redit⁹ mittebãť. Quare apd illos trito id cœperat usur-
pari (ut Plato inqt) uerbo:boni sũt anni fruct⁹:si filius regi natus ẽ. Thraci
bus uero regib⁹ solebãt occurrere cũ sacrificiis sacerdotes pæana canentes:
cui⁹ auspiciis bonis filii creti forent illis. Quẽ qdẽ ritũ cũ dirimisset Diome
des ille crudelissim⁹:popul⁹ odiosissim⁹ fuit. At archades habuerũt Lycao
nẽ sp infẽsũ:posteaq̄ Arcadẽ (quẽ poetæ iure fabulãť i ursum esse uersũ:
qm̃ patris metu lateret in siluis) pepulissent ex regia:coegissentq̄ ꝑfugũ in
certa latere sede. Nã si gratulãdũ ẽ pricipi cui fili⁹ nat⁹ fit:multo debet eo fi-
lio magis lætari pater:cui⁹ ẽ:& cui⁹ cũ salute sua cõnexa ẽ salus. Quod si ue
ro mõ nõ lætať sed ei⁹ iteritũ q̄rit: is merito ẽ omnibus odiosus & Lycaonis
ꝓmerit⁹ ẽ cognomẽtũ eoq̄ pei⁹:qd uel ipsi lupi suis afficiunť fœtib⁹. At tã
tal⁹ rex tã illustris. q & Europe magnas rexit urbes & grãdẽ asiæ ptẽ subegit
iccirco coact⁹ ẽ demũ i se suosq̄ mores oẽs poetas plura fingere qd cũ hrẽt
Pelopẽ filiũ nõ mõ læt⁹ eo nõ erat. quẽ amabat uniuersa Græcia. sed eũ a se
pepulit: & exulare coegit quẽ Græci i primis odiũ eiusq̄ uirtutẽ sibi regẽ a-
sciscẽtes: ab eo suæ regioni nomẽ dederũt:eãq̄ Peloponessũ uocauerũt. qd
agenorẽ i mediũ afferã. quẽ phœnices pari sũt isectati rõe: qd Cadmũ a se
filiũ abdicasset is aũt nõ multo post i Boetia Thebas cõdidit astiagẽ i nepo
te Ciro eiiciendo dãnãt: & amuliũ i fratris Nũitoris eiiciẽdis nepotib⁹ im-
probãt. & Laiũ crudelissimũ i œdipo filio feris mãdãdo sui sceleris passũ eẽ
pœnas dicũt ꝓpterea. qd nõ lætitiã publicã (ut debebãt) exegissent. sed do
lorẽ acerbissimũ quod ab omni naturæ ui alienissimu; & uidebatur. & erat
Quo. n. debent iucundius exhilarari parentes ac auĩ:q̄ si filii:nepotesq̄ na
scanť a quib⁹ ꝓpagari uideãt gen⁹ suũ suæq̄ immortalitati studeri. Tã est
immortalitas sola (cuius uidenť eẽ omnes. q̄to maiores & magis. sunt illu-
stres. cupidissimi) bonis oibus exoptanda:ut cum aliquid acquiritur unde
possit ea quicq̄ nãcisci muneris. in eo fit ois mẽs occupata. ab eo pẽdeat uo-
luptas omnis. Quare sapientissime dictum est apud Virgilium illud. Om-
nis in Ascanio cari stat cura parentis. Natus igitur nunc nobis filius & nos
sũmopere lætos fecit. & ut epistolas eius causæ lætificatiuas ad amicos mit-
teremus atq̄ subditos fecit. Lætati certe nos sumus supra modum non so-
lum ea iucunditate. quæ communis est patrib⁹ singulis. ut filiorum succes-
sione uiuant. sed ea uoluptate:q̄ nos nobiscũ subit ut uideam⁹ iã pari: q no
bis obeuntibus aliqñ:ut mortales sumus interituri nr̃o nomine ac nutu. Iu
ste sapienterq̄ uos omnis moderetur atq̄ regat. Quid. n. est dubitandum
populis:ne pace uiuant tranquillissimi me:cum bene natum regem habẽt.

90

At uobis amici ac fœdere mecū iūcti cōem iccirco uoluptatem hanc reor: qm̄ ut patrimonio℞ sunt filii. Demosthenis instituto: sic debent paternaru℥ esse amicitia℞ heredes. Quare ut ego uester sp fui nullaq3 in re diuisus a stu diis & uoluptatibus uestris sic filius hic futurus est paternæ mentis æmulus ad quæ oia sic instituā: ut in eo aliū me ipsū uos esse nactos. sitis non multo post intellecturi. Gaudete igitur mecū: & publicæ huic lætitiæ festos hisce dedicemus dies: cū sacris etiā ut talis in uos filius futurus sit qualis pater an tehac semper existitit. Ex Mediolano quinto Idus Maii.

Sinonima pro filio principi nato lætificatiua.

Lætandum est nato principi filio.
Cōmunis nos pro nato nobis regulo uoluptas capio.
Eandem agamus lætitiam propter natum nobis principis filium.
Choros & saltus adeamus nostro nobis nato principis filio.
Gaudeant omnes hoc nato regis filio.
Publica est hæc non priuata lætitia: quod nostro principi natu℥ sit pignus.
Successurus nostro regi nūc natus infans cōem in nos contulit uoluptatē.
Sumos tam summa detenti lætitia propter principi natum hoc die filium. ut nihil uoluptuosius: nihil iucundius dici possit.
Tanta lætitia tenemur cūcti: ut nihil addi possit ad cumulum: quia filius ē. principi nostro nunc natus.
Ob natum nunc mihi filium: cupio uos mecum pariter exultare.
Qui me amāt: hanc meam exultationem propter natum mihi infantē: sibi comunem faciant.
Qui particeps est meæ iucunditatis: quia natus sit mihi filius: non me minꝰ longe exultabit.
Qui meus est uel affinis uel propinquꝰ. natum mihi filium meum summo pere lætetur.

Titulus. lix.

De filia nata lætificatiua familiaris.

u Iriboni iuriscōsulto℞ illud maximum uitium cōsiderātes: uel Duce natura: non minus filias amant: q̄ filios. Eodem beniuolētiæ gradu suo scie natos ꝓsequūt. Quāobrē Artaxerxes una dicebat sibi nata filia: du os sibi filios q̄siuisse qm̄ Orontē sibi generū adoptasset. Inde fuit ut neq3 na tura repugnat nec interdū cōsuetudo: nec ius hoium: ut amentur filiæ non minus q̄ filii. Quare cū mane sit nobis nata filia: & nos lætari sumꝰ maxio pere: & ut lætēt æq̄ amici nr̄i: plurimū cupimꝰ: q nullis a mēte nr̄a uideant eē studiis abhorrētes. Si nos igit amatis: uos subditi publicā lætitiā choris saltibꝰ supplicatiōibꝰ triduāis efficite oēq3 uoluptatis honeste genꝰ exerce te. At uos amici patres atq3 fratres: declarate cæteris mea quæq3 nobis eē cō munissima. Ita enim me dii adiuuent: Ut non minorem ex hac nata filia uoluptatem suscepimus: quam si filius ortus foret. In hac nostram nos

cõsolabimur senectutẽ:arbitrabimurq; nascituros nobis nepotes oẽs filios fo
re:nobis ut (opinor.& curabo) gratissimos. Ex Mediolano.iiii. Idus Maii.

De filia nata lætificatiua familiarissima.

c Vm nobis sit nata filia:sum⁹ non mediocriter lætati:siue qđ nullũ
haberemus antea pignus.seu quod eo pactu nos ad amandũ inui
tet natura hominũ hac in re ductrix atq; gubernatrix. Cupim⁹ aũt eadẽ eẽ
lætos iucũditate cæteros:q nobis sũt ullo uel amicitiæ.uel ꝓpiqtatis deuin
cti genere:uel clitẽtelæ ac seruitutis subditi debito:ut patefaciãt nulla i re uel
mœsta uel læta:sese a nr̃is mẽtib⁹ eẽ disiũctos. Itaq; quo pluribus ac maio-
rib⁹ publicæ lætitiæ signis hæc cõis mihi rẽ gratiorẽ & cariorẽ effeceritis.
Ex Mediolano pridie Idus Maii.

De filia nata lætificatiua Grauis.

q Vãq̃ natura docet:tñ ẽ & illđ nobis argumẽtũ:qđ ueteres omniuʒ
doctissimi non sine cã:una uoluerũt appellatione mares fœminasq;
dici filios:ut Ciceronẽ legim⁹ cũ ad filiũ filiãq; scribebat: dicer solitũ filios
delectissimos. At principibus Asyriis q primi oium regna gubernarẽt: nõ
min⁹ filiæ succedebãt q̃ filii:nec Medius rursus.nec græcis si & in argnis ul
deãtur:& in thebãis pluria.nec me deterret:qđ Plato uoluit muliebre semẽ
esse fœminã.uirile uero marẽ:qđ & naso declarauit illo: Deucalionis acce-
pto pyrræq; oraculo.ut quotquot lapides post se iaceret frater:mares. quot
quot soror futuræ fœia qdem eẽnt cũ Aristotelẽ:quẽ sequũtur hodie oẽs sa
pientes:sciamus omnes filios patris dicere: nec coniugem aliud quicq̃ opa
ri q̃ tellurem quæ acceptum foueret propagaretq; sæmẽ. Sed esto sit uerus
Plato:qui pote hoc fit:ut mater tam amet sincere igitur filium marem illũ
quidem quem ipsa non genuit. Vt ea communis & studiis & mẽte uiro idẽ
pignus amat:quod sine uiro nunq̃ edidisset:sic amet & pater filiam quaʒ ni
si coniugi fuisset adiumento:nũq̃ illa pepetisset. Quod quod Aristoteles te
stimonio pater plus filiæ efficitur necessario:mater uero filio. Nam cũ ma-
ter non auxiliaris sit:sed quæ auxilium postulet:illum filiorum amat uæhe
mentius:a quo plus intelligat aliquando se posse adiuuari:cuiusmodi ma-
rem sibi futurum adiumento certo scit: qui naturæ ductu patris superstes:
matrem possit adiuuari. At pater qui auxiliator eẽ solet & ea de causa filios
amat:ut ipsis adiumento sit:iccirco diligit natas:plusq̃ natos quoniam ma
ribus omnia sunt profutura:fœminæ sine subsidio patris male sint habitu-
re. Quid:qđ hinc affinitates principibus quæruntur q̃plurimæ.quibus so-
lent contineri principatuum nerui:successionesq; stabiliri. Nam quod inter
Cæsarem & Pompeium . inter Danaum & egyptum in Astyagem & filiæ
natum fuerint:dissidia:discordiæq; non uulgares id ne quideʒ reliquos ad
minus amandas.commoueat filias.cum & ille id quidem acerbissime tule
rit:& non omnes eædem sunt filiæ.non omnes iidem generi. Quãto œdi-

po iucundior filia quæ cæcum est patrem semper comitata. & ea quidem to tata diligentia. ut nihil ei potuerit esse hac sublata iucundum. cum hac nihil pœne molestum: quod possemus easdem in medium afferre. quibus intelligeretur: non lætos esse posse patres minus filia nata. q̃ filio: quid si interdum & multo magis. Hinc ubi nunc nata est nobis filia: nec minus lætati sumus: q̃ si filius nasceretur. nec minus alios esse lætos decere opinor. qui nobis afficiuntur. Itaq; uos qui nobis estis subditi: debetis publicā hanc læticiam exercere. ut intelligatur a nobis nostra quæ uoluptate pēdere uestraȝ quos nihil alienum a mente nostra factitasse aut facturos certum ē. Vobis autem O amici ac nobis fœderibus deuincti: non edico nec præcipio: sed supplico: & si æquum est pro mea in uos fide. rogo atq; obtestor: ne minus sitis in hac lætitia publica me minus iucundi festiuique: q̃ ego & fuerim. & sim & esse constituerint. Nolim enim quemq̃ arbitrari: quoniā filia fit: Aut nos auaritia ductos dotis adimplendæ causa: aut ullo doloris genere pellectos confosos existimari. A mente nostra nihil est alienus uituperatione: nihil nobis cōmunius & antiquius cupiditate gloriæ: ut facile cognosci possit nihil mihi simulandum aut dissimulandum. Quare cum & ipse uero lætor & uobis lætandum esse ducam: rogo: ut hanc publicam lætitiam sic exerceatis: ut exercui ego hactenus. Ex Mediolano idibus Maii.

Sinonima de publica pro filia.
principi nata lætitia.

Lætandum est publicæ pro filia principi nata.
Nihil uoluptatis omittēdū ē pro ea: quæ nata est principi filia.
Cum creta sit principi nata: gratulandum est ei.
Nobis summopere gaudendum: quia filia ē regi nostro creta.
Post satam regi filiam: & ipse exultat: & nos exultamus.
Summa nos uoluptas consequitur: qñ filia regi nata est.
Nil pōt hoc tempore nobis iucundius eē: q̃ q; regi sit nata filia.
Pro ea lætitia: q rex nr̃ exhilarat̃ ꝓpter natā filiā: & nobis ꝑiter lætandū est.
Nihil ē publicæ ꝑtermittēdū festiuitatis: ut pricipē imitemur inata sibi filia:
Tā ē dux noster pro filia sibi nata lætus ut nobis idē tidē faciendū sit.
Faciem⁹ rē duci iucūdissimā: si ꝓpt̃ filiā ei natā publicā lætitiā exercebim⁹.
Quā gratissimi possum⁹ esse duci: ꝓ eius filia publicā exercētes festiuitatē.
Ob filiam duci natam debemus & choros & saltus per urbem agere.
Afficiem⁹ Ducem incredibili iucūditate. si pro filia sibi nata: ut ipse iubet: publicam lætitiam ostendemus.

Titulus. lx.

De hoste fugato uel cæso familiaris.

I Am deniq; cesus est noster hostis: qui nos atq; nostros omnis iam dudum insectatus est omni persecutiōis ac odii genere: iam nihil

92

nobis est timendum amplius. Imitari debemus Asyrios: quibus pro hoste cæso fiebāt non publica solum sacra sed festa triduana: ut declararetur omnibus: q̄ hosti cauendum foret: cum eo cæso tantum exultaretur. At persæ: inter eosq; magi zoroastris instituto constituerunt. ut quicunq; hostem cecidisset. non solum publico donaretur munere: coronaq; magni precii: sed inter ciues summa ualeret: & auctoritate & gratia: qui cæso quidē hoste ciuitatem omni metu liberasset. Vt enim hostilis manus calamitatem inducit nonnunquam maximam: ita eius interempti conditio maximam affert urbibus uoluptatem. At semproni⁹ Capadociæ rex iampridem in nos fuit acerbissimus. In nos usus ē oīum inimicitiaꝝ & publicaꝝ & priuataꝝ genere. Affecit nos nedum contumeliis. conuiciis probrisque q̄ plurimis: uerum etiam. quotiens in agrum nostrum excursionibus nixus est: prædas reportauit: captiuos duxit: omneq; scelerum exercuit genus: Precabamur superos: ut huius nos pestis metu liberarent. Nostra cura sublatus est: deniq; superatus: & cæsus in frastra: ut publica lætitia merito debeamus diis immortalibus habere hac dicere gratias: qui nobis hunc sustulerunt morbū. Hoc ego & in templis: & in plateis agendum iubeo: quod & uobis præcipio quos scio mei studiosissimos. Ex Mediolano. xvii. calendas Iunias.

De hoste fugato uel cæso familiarissima.

f Vgatus est demum noster acerbissimus hostis ille: qui nobis tanto fuit nonnunquam terrori: a quo sumus aliquando tam acerba calamitate confosi. Qui iuste dimicant: sic solent semper superos adiutores sperar̄. A quibus iniquitas est ad decertandum proposita: iis imminent superorum consilia: & a tergo mundi pericula: quibus facillime perplexi ac irretiti nihil possunt euitare demum incommodi. Quod q̄ uerum sit uel ex uno hoc hoste nobis nunc fugato turpissime: fiat in reliquos coniectura. Quot fœdauit modis nostros omnis. Quibus est in nos iniuriarum gradibus nixus. Quid omisit calamitatis: quo nō confecerit. Pridie hui⁹ diei: cum in agrum nostrum plurimis & uiolentissimis quidem: ut uidebatur: satellitibus comitatus fecisset impetum: diis fautorib⁹ populo nostro nobis comite in eum occurrimus oppugnauimus: ex suis multos occidimus: coegimusque demum terga turpissime uertere: tamq; fugauimus fortiter: ut nunquam audeat amplius: de nobis expugnandis excogitare: Vobis publicam significo lætitiam q̄ & nos exercemus. Vale ex Mediolano. xvi. calendas Iunias.

De hoste fugato uel cæso Grauis.

n On siue certa santissimaq; ratione: præter triumphum: aliud inuenere Græci uictoriæ gen⁹: quo q̄ potirent̄ i hostē & lætari publicæ deberēt: & suos amicos subditosq; ad lætitiā eādē inuitare. non eni sp captiuus ducit̄ hostis: ut i triumpho ligat⁹ fidē faciat uictoriæ. Sed aliq̄n est: qui

92

Platonis instituto: mallt armatus mori q̃ inermis triumphi pompam & ca-
thenatus augere: Aliquando sunt ea conditione quidē hostes: ut terga uer-
tere potius uelint: q̃ uel cædi: uel capi. Quamobrem Tropheum a Græcis
dictum est triumphi genus: quo non diceretur captiuus hostis: nec ei⁹ urbs
ulla subacta esset: Huiusmodi genere uictoriæ Babylon uisa est sæpi⁹ & po
tita: unde illud poeticum Babylon spoliata tropheis. At nin⁹ Asyrius. Cy
rus Persa: Alexander Macedo. Cæsar Romanus cum sæpenumero uertis-
sent in fugam hostes & ex eis multos interemissent: raro tamen triumphas-
se dicuntur. Sed ab asyriis ipsis ad persas. Medos. Græco Romanosq̨ dein
ceps hic mos institutus est: ut cum uel cæderetur: uel fugaretur hostis ipse:
publica fieret exultatio: quibusdamq̨ ornatissimis donaretur muneribus q̃
cecidisset siue fugasset: ut & alii ad eandem inuitarentur uictoriam: & in eū
qui uicisset: populi regesq̨ nō uiderentur ingrati. Profecto laudatur adhuc
illud Annibalis supra modum qui cum Marcellum cuiusdā fortitudine cō
stantiaq̨ coactum terga uertere. uel non multo interliminio accepisset euz
donauit in urbe prædiis. in castris autem corona: quæ summum precium
habuisse perhibetur. Id ubi Carthaginenses admirarentur. quærerētq̨: cur
tantum in eum muneris contulisset: ut & reliqui dixit: idem conētur & uos
ingratos meq̨ non reddam accepti beneficii. Scitis fuisse nobis iamdudūz
crudelissimum hostem. Cleophilum: qui nobis tam fuit molestus: ut diri-
or esse nemo posset. Huc deuentum est: ut aliquando auderet: uelle nobis-
cum de nostris agris pacisci: nosq̨ in tam asperam angustamq̨ calamitatez
ac fortunam redacti fuissemus ut salua uita cuperemus omnia nostra illuz
possidere. Quod & transegissemus: ut non nescitis: si confidere illi tuto po-
tuissemus. Sed ut perfidissimus erat: ita nullam pollicitationibus omnibus
fidem adhibendam censebamus. Cura nostrorum militum fortissimoruz:
inquam & constantissimorum fugatus est primum triduo prius: q̃ interi-
meretur. Mox in prælium animosior. solito rediens. cum pugnaret sæuissi-
me nihil sine cruore nostro postulans cæsus est: cuius nascitur manu: plu-
ribus confosus uulneribus. Publicam lætitiam & nos fecimus: & uobis faci
endam iccirco ducimus ac si æquum est rogamus. Ex Mediolano. xv. Ca-
lendas Iunias.

Sinonima de hoste fugato uel cæso lætificatiua.

Exultandum est ob fugatum hostem nostrum.
Sæuissimus est nobis interemptus hostis ex quo lætandū est publicæ.
Cedes nostri hostis crudelissimi nos ad publicam inuitat lætitiam.
Cur exultare palā nō debem⁹: cū fugatus sit nobis noster hostis.
Multo nos magis reliquis prouocat ad lætandū hostis nostri fuga.
Quod cæsus sit nr̄ hostis: ut princeps lætus est: sic & nos eē debemus.
Iucundissima simus mente: cū hostis noster fugat⁹ sit.

Ob cædem hostis nostri gestiamus: choros & saltus exercentes.
Nihil est publicæ nobis festiuitatis prætereũdum: ut cæsus est nr̃ hostis.
Pro cæde hostis nostri: quæ satis sit publica festiuitas.
Affecit nos hostis nostri: fuga: demũq; cædes tanta uoluptate: ut incredibile dictu sit.
Oĩ cura ĩ publicã debemus lætitiã attentos nos ob cæsum hostẽ exhibere.
Tanto nos metu cæsus hostis liberauit: ut possumus esse iucũdissimi.

Titulus.lxi.

De familiaribus negociis familiaris.

n Egocia mea hic publica nulla sũt. Sũ.n.uir ĩ monasterio clausus: & ciuilia nulla quæro: q̃ ad monasteriũ attinẽt: curo priuata igit̃ & familiaria negocia sunt plurima: qbusq; trãsigẽdis nõ mediocri opus sit ingenio atq; q bene trãsigit (ut dixit apud Plutarchũ Bias) laudari maximopere possit. Nã in sũma rex oium caritudine mihi tenẽda est in monachos abũdantia: ĩ sũma loquacitate silentiũ pcurandũ in oĩ ægritudine adhibẽda ualitudo. Verũ ego quo difficiliora sunt negocia familiaria: eo cõstãti⁹ pseuero: patã mihi saltẽ apud eũ mercedẽ ratus: q cõpensator est laborũ æqssim⁹ Tu rẽ habes: intelligisq; qd sũmatim de negociis meis familiarib⁹ ad te scribi possit. Cura tñ: ut cito his difficultatibus liberatus ad uos ueniã. Ex Mediolano. xiiii. calendas Iunias.

De familiaribus negociis familiarissima.

a Ntonius hic priuatim ait nihil. Est cũ principe tp̃s (ut aiunt) terẽs. Nusq̃.n. exercet ingeniũ: cũq; uideat se otio pdi: suã fert ruinã pbelle. Familiaria igit̃ negocia eius. de qbus te rogas faciã certiorẽ: nulla sunt. Vide quo redactus sit: ut neq; uelit impẽsæ domesticæ sibi faciũdæ laborẽ: sed domũ se alterius cõferat: a quo accipiat: qd comedat dato ei maiore pcio: q̃ op⁹ sit. Nescit (ut paucis agã) sibi uiuere: nec aliis qdẽ. Sæpim⁹ hũc interpollaui: accusaui: cõminatus sum. Narratur fabula surdo. Ex Mediolano. xiii. calendas Iunias.

De familiaribus negociis Grauis.

e T re mihi familiare uideat̃ eẽ graue posse (ut Pitthacus inqt un⁹ ex septẽ) eã tñ inter familiaria qdẽ ipsa: quod pceteris possit appellari graue. Vt.n. uult Aristoteles: ex duobus malis minus malũ illud eẽ q; alterius respectu possit bonũ uocari: sic & in hisce reliqs relinqtur cognoscẽdũ Nã inter familiaria si qd ad honestatẽ eximiã turpitudinẽq; muliebrẽ attinet: si qd ad filiorũ egregiã laudẽ aut uituperationẽ ptinet: illd graue dicẽdũ reor: de quo serio: nõ familiariter tractandũ sit. Nũc igit̃ ut rẽ oẽm accipias: quã ego epistolæ hoc graui genere scribendũ ad te uolui: filius me⁹ religionẽ ingressus ẽ: ea: qdẽ (ut opinor) sñia fortasse: ut bon⁹ fieret: In mũdo.n. iãdudũ sibi cœperat desperare. q cũ uniuersũ circuisset terrarũ orbẽ nec usq; sibi relictũ ullũ uideret amicitiæ genus: ad id tandẽ ordinis statum

93

deuenire:i quo bene modestæq; uiuere cogeret. Sed ubi aliq̃diu iter sacer dotes uersatus ẽ decreuitq; sacerdos initiari & initiatus est:& factus: & mul to tñ peior euasit.q̃ antea fuerit unq̃. Nũc perreptat urbes mulierib⁹ uacãs & gulæ:otioq; i ncũbens adeo pdite:ut nulli se dedicet arti:nulli studio. si q hũc acusant:irr det eos:ut iã in iocularĩũ uersus publicus monachorũ scur ra censeatur. A me uero nõ semel & a matre castigat⁹ simulat aliqñ quicq̃: sed nũq̃ resipiscit: Hæc sunt q̃ ad te graui rescribẽda nõ neges. Nam ut põ dus res habet:nõ paruũ ut me interdũ affligit:sic & tibi molestũ fore nõ du bito. Scio.n.q̃ me ames:& q̃ te mea quæq; cõmoueant in lætitiam læta : in mærorẽ luctuosa. Verum ne me ducas hanc per ditionem hominis tãti fa cere:ut nequeam recreari. Ea mente fero:qua quod iam inueteratum ẽ ma lum:& qua ipse fert meũ pro se dolorem. Ad ipsum.n.hoc plus lõge:q̃ ad me pertinet. Si bonus erit:& sibi conducet:& me afficiet uoluptate: Si ma lus sibi oberit. hæc habes. Ex Mediolano.xiii.calendas iunias.

Sinonima de familiaribus Negociis.

Nihil hic agimus domi.
Meus filius ægrotat.
Res meæ familiares ita paruæ sunt:ut de his nihil scribendum arbitrer.
Quid scribam ad te familiare.cum nihil habeam.
Si de negociis uis meis familiaribus fieri certior aliunde:q̃ a me postula.
Pauca sunt mihi familiaria negocia:de qbus quicq̃ possim ad te scribere.
Omnis familia mea bene ualet:hoc est quod d̃ meis familiaribus negociis ad te scribam.
Sunt omnia mea familiaria negocia iucundissima.
De meis negociis familiaribus hẽs alios:& scribas & nuncios.
Res meæ familiares habent perpulchre.
Lætare si me amas negociis familiaribus meis:sunt.n.faustissima.
Cupio tam esse fami iaria mea negocia cognita q̃ mihi.
Familiarium negociorum meorum magna me uoluptas capit.
Nihil est mihi familiaris negocii:quod me non delectet plurimum.
Scio te meorum familiarium negociõ rum curissi mum:sed habent omnia perpulcre:ut cupio.

Titulus.lxii.

Publicæ fidei familiaris.

h Isce publicæ fidei nostræ,litteris:neminẽ ignorare uolum⁹ nostro iussu Lælio qui has secum attulerit patere ad quamlibet urbem no stram.oppidumq;:passum:arcem ac terram aditum:ac moram:& inde re ditũ semel & sæpius:ut ei uisum fuerit:ire moram ducere:atq; regredi:cum omni familia sua:req; suppelectile:ac fortunis & bonis omnibus tam con iunctim:q̃ diuisim:ac sine ipedimẽto igetatiõe uexatiõeq; quacũq;. Quod

ſi cui deberet aut ſubdito noſtro: aut locoꝝ noſtroꝝ incolæ: aut alienigeæ
qcq̃ cui uel publico uel priuato deuinctus foret documẽtõ nolum⁹ eũ in p
ſonis: aut reb⁹ cõueniri apud nos nr̃oſq; iudices & ſatellites quire. Si rurſus
aliqd i noſtroꝝ aliquẽ: aut externoꝝ cõmiſiſſet. quo plecti apud nos nr̃oſq;
ualeret derogamus oi legi: quæ hoc admitteret cõuẽtiõis gen⁹ & accuſatio
nis officiũ: Volumuſq; tandẽ eã huic ſuiſq; rebus ac pſonis imunitatẽ adiu
tricẽ atq; fautricẽ: ut ſi quo itire potuiſſet tã in petitiõibus ciuilibus: ſq̃ accu-
ſationibus criminalib⁹ pturbari atq; cogi: qſi ad Aſylũ cũ i fugiſſe ducat̃ cũ
huiuſce nr̃æ publicæ fidei munimine. Iubemus iccirco nr̃is oibus tã pedi-
tibus q̃ æqtibus militibus: & tã tribunis q̃ cæteris qbuſq; magiſtratibus: ne
quolibet has audeãt cõmentari litteras: aut in ullo eas uiolare: aut qcq̃ ulla
uia uel exqſitiſſima attẽptare: quo minus qetus cũ ſuis oibus in noſtris ſin-
gulis locis ſit ipſe: Lælius. Id ſi ſecus aut fieret: aut attẽptaret̃: indignationẽ
noſtrã qlibet inobſeruator præcepti noſtri ſe ſciat indubitãter incurriſſe. ex
mediolano. xii. calendas Iunias.

Publicæ fidei familiariſſima.

h Vius epiſtolæ ſerie uolumus oẽs tã noſtraꝝ urbiũ cuſtodes atq; ma
giſtratus ſingulos: q̃ milites atq; ſubditos nobis quomodolibet ſer-
uientes: i noſtriſq; locis uerſatos fieri certiores: patere Lælio ad nos aditum
& ad oẽs ſingulaſq; terras nr̃as: ac loca maris ſita fluminibuſq; qlibet cũ fa
milia oi ſua: ſuiſq; ac familiæ rebus oibus: ſine inqetatiõe moleſtiaq;: q̃ uel
dici poſſet uel excogitari ob aliquod priuatũ debitũ aut publicu;: ſcrimẽq;
quodlibet: Præcipimus igit̃ noſtris ſub pœna indignationis noſtræ: ad un
guẽ hæc obſeruari: nec qcq̃ attẽptari: quo minus hæc pulica nr̃a fides ſer-
uetur. Ex Mediolano. xi. calendas Iunias.

Publicæ fidei Grauis.

ſ Vnt certæ qdẽ cauſæ: qbus principũ ai facillime qdẽ inducũt̃: ut il
lis faueãt & in iis ẽt ſuccurrãt: q̃ legibus ui dẽtur aliqñ derogare: qui
ſunt oi laude cumulati. Nã ſolet multos & graues & bonos uiros (ut ait Ci
cero) uel anguſtia rei opprimere: uel fortũæ caſus ut nequeãt uideri quales
ſũt: uel qa deficiãt a fide: uel qa nequeãt obſeruare diẽ: uel qa i reb⁹ reſtituẽ
dis aliquo ſint ipedimẽto pturbati. Quãobrẽ Aractus Sycionis cum i pa
triã: a qua iãpridẽ exularat rediiſſet. ſuoꝝ ciuiũ ai quos: q decoxerant. ma
gno donauit ære aliqbus fidẽ pſtitit publicã: ut nulli pturbarent̃ Cæſar ãt
quot huiuſmodi fecit dona ex Gallis Romam rediẽs quot ea fide ſuccurrit
publica. Sunt q hoc imunitatis genus moleſte ferant cur illis qb⁹ publica
præſtatur fides: aliquid etiã donetur: cum aut multũ æris debeãt: aut in ip
ſos etiam principes non nihil iniuriarum intulerit. At ſi recte conſiderant:
ſine publica illos fide in eas urbes nunq̃ eſſe uenturos malle debebunt: uel
tutos illo ire: cum quibus poſſint paciſci nõnihil & aliquando ſperare quic

94

q̄q̄ si minime tuti nunq̄ uenerint. At nō ueniāt inquiunt: absintq̧ poti⁹: q̄ qui aut nobis debēt: aut nos affecerūt iniuriis: nobis inuitis ad nos eant. at princeps o boni uiri: hoc solo differunt a priuatis q̄d imperāt: quoq̧ pluribus ꝑcipere q̄dē possunt. hoc maiores sunt principes: Populoꝝ eos multitudo atq̧ cōcursus (ut Lycurgus ait) reddit priceps. Præstat igiť: ut illis iter dū adit⁹ pateat: q̄ pñt aliquo pacto nōnūq̄ ꝓdesse aut nūq̄ obesse. quid si & nobis debēt dimittimusq̧ ad tp̄s aut oio ut tutius nobiscū uersari uelint. Quid si uel nobis fuerūt iniurii: tolletamusq̧ ueniēdi. ad nos. morandiq̧ licentiā: ut potius pœnitentibus utamur: q̄ nullis. Læliū igiť huius epistolæ publicæq̧ nr̄æ in se suosq̧ fidei ostensor ē uolum⁹ semel ac sæpius ad nos & q̄libet nostra loca tam terra q̄ aq̄s: urbes. oppida. arces passus: pōtes: & cetera quæq̧ uenire posse. cū oi familia sua: suisq̧ ac familiæ reb⁹: uel sine: ut sibi libuerit: ac uisum fuerit: & in illis singulis die noctuq̧ morari: ac inde discedere rursusq̧ ac iterū idē efficere: sine molestia. ingetatiōe uexationeq̧ qualibet: atq̧ cuiusuis generis arrestatione ac retardatiōe. Non obstantib⁹ tā priuatis q̄ publicis debitis: q̄bus cū instrumētoꝝ fide aut testib⁹: aut sine obligatus tā nobis foret ac nr̄is: q̄ aliis q̄dē oibus nec obstantibus q̄bus uis criminibus: quoꝝ reus cuius esset principi atq̧ potētatui: ēt si in nos crimē lesæ maiestatis cōmisisset: q̄bus quorūq̧ cōuentioni atq̧ accusatiōi ꝓcessui q̧ ac pœnæ uolumus hac publica fide derogatū: etiā si ea forēt: de q̄b⁹ hic oporteret expressam fieri mentionē. Iubemus āt magistratibus nr̄is q̄buscūq̧ ac subditis sub nr̄æ indignatiōis hæc obseruari pœna. Ex Mediolano x. calendas Iunias.

Sinonima publice fidei.

Sit huic nostra fides publica.
Pateat Lælio ad nostrosq̧ liber aditus atq̧ redit⁹.
Possit Lælius ad nos & loca nostra imunis ire: ac esse: & discere.
Quotiēs placuerit Lælio: huic & in singulas terras nostras liceat uenire ac regredi.
Nullum obsit iudicium ei in nostris locis.
Nulla uis aut lex obsisterere possit ei.
Publica hæc nostra fides eū tueať ab omnibus immunem.
Sub nostra protectione cum suis omnibus ad nos is accedit.
Fides nostra publica data sit Lælio:
Nihil impediat eum: cui publicæ fedei litteras hasce dedimus.
Qui has ostenderit nostræ fidei publicæ tabellas: is in quietari a nullo nostrorum ullo iure queat.
Nulla sit in Lælium molestiæ causa: cui sunt nostræ fidei publicæ litteræ.
Si quis in eū quicq̄ attēptarit: quē publica fide cōmuniuim⁹: is a nobis plectendus acerbissime maneat.
Lælius nostrā habens fidē publicā nulla de causa possit inquietari.

Titulus.lxiiii.

Familiaritatis institutiua familiaris.

c Os sibi debēt principes famiares asciscere:ut Agesilaus ait:q̄ sunt uel genere:uel moribus principū familiaritate nō idigni. Quāobrē cū Iulius & nobilissimo genere natus sit:ex romana q̄dē antiquitate & uitæ institutio ne tam clara.ut merito sit inter maximorum familiarissim os princi-pū admittēdus:uolumus hisce publicis familiaritatis litteris oībus manife sto patere hūc nos uobis familiarem designasse:uelleq̧ ut illis deiceps hono ribus immunitatibus:libertatibusq̧ potiat:qbus familiares:reliq nobis iu-cundissimi potiti sūt & gaudere cōsueti. Ne q̄d aūt uectigalis aut exactiōis cuiusq̄ ab hoc exigat eunte.stāte ue.aut redeūte p q̄uis uel nr̄a uel amicorum nr̄orum loca:cū suis reb⁹ oibus:ac sociis siue famulis ad numerum usq̧ p̄sonarum sex nr̄is edicimus sub nr̄æ indignationis pœna. Amicos uero non secus ac patres fratresq̧ rogamus. Ex Mediolano.ix.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio familiarissima.

q Vi hāc ostēderit epistolā:uir oī laude cumulat⁹ noster ē familiaris eūq̧ sic in cœtū ac numerum familiariū nr̄orum collocauimus:ut oīb⁹ posthac illis fungat dignitatibus ac imunitatib⁹ q̄bus cæteri familiares no bis plucūdi fungūt. Rogam⁹ igit illos quoscūq̧ principes patres ac fratres ad quorum hic puenerit uel solus:uel cū famulis:siue comitibus loca: usq̧ ad sex p̄sonas:cūq̧ rebus q̄buscūq̧:ut sine ulla hūc ingetatiōe aut exactiōe ire stare:redireq̧ pmittāt. Nostris aūt hæc iubemus.obseruari singula sub nr̄æ indignationis pœna. Ex Mediolano.viii.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio Grauis.

c Ommodissime puidit prim⁹ in Græcia Inachus:apud latinos cæ sar.ut in eos se familiariores pricipes p̄starēt:q laudatissimi uiderē tur & eos suis lr̄is isignirēt:ut apud exteros pateret:q̄ p suis meritis amarēt Hoc.n.pacto solēt ai bonorum ad assidue meliora & cogitāda & agēdo iuita-ri:& reliq paratiores ad uirtutē fieri ut parib⁹ exēplis ad similes & dignitates alliciant. His & nos nuper rōnibus:ut alias in alios sæpe:sum⁹ in Læliū al-lecti:q meritus nobis uisus sit aliqua dignitate cōdonari. Est.n.uir ut sūma uirtute ingenio acutissimo:doctria singulari.pbitate ac fide incōcussa : sic nos assidue obseruauit:ac statui nr̄o deditissimus fuit. Cōstituim⁹ hūc igit nostrorum familiarem.aulicū:atq̧ comitē:in eorūq̧ traduximus numerum atq̧ cœtū:q̄ eiusmōi locis apud nos gaudēt:ut illis posthac:semp honorib⁹mu-neribus.stipendiis.priuilegiis imunitatibus exēptionibus.libertatibus. frā chisisq̧ fruatur atq̧ potiatur:qbus frui ac potiri sunt ubilibet soliti reliq no-stri familiares domestici.aulici.charissimi q̄dē atq̧ iucundissimi. summaq̧ uirtute perditi. Quod ut facilius assequamur rogam⁹ obsecramusq̧. Sere nissimos reges. Illustrissimos duces: Inclytos Marchiones. Præclarissimos

95

principes. Barones. comites. Dnosq; quoscuq; ac magnificas cōmunitates æqssimos puinciaꝝ psides. iudices mrãtusq; quoslibet. terraꝝ passuũq; custodes tribunos. uigiles: & reliquos ois: ad quos quoꝝ ue loco singula puenerit hic Lælius cũ familia comitibus ue suis: ad numerũ usq; psonarũ duodecim: cũq; oibus suis suorũq; bonis: fardellis. capsis ipedimētis. auro. ærico. pannis laneis aut lineis. iocalibus. argēto suppellectileq; q̄cunq;. aut bonis aliis quouis noie nũcupādis: ut eundē Læliũ tã coniunctim q̄ diuisim imunē. liberũ inquietatũq; quõlibet ire. stare redireq; semel ac sæpi⁹ uelint: uelleq; suos ois uel mediatos uel ē mediatos faciãt subditos: sine cuiusq̄ solutiōe uectigalis. Datii: uel gabellæ spontatici. bulletarũ tholōei. Trauersie fundinatiis alteriusq; cuiuslibet exactionis mora. retētiōe. molestationeq; prorsus cessante. Quinimo et: si opus fuerit: aut regrendũ ipse duxerit: de cohortibus. societatib⁹: saluisq; ductibus: oique puideãt imunitate necessaria: & oportuna: qbus nos & uices nostras in multo maioribus compensaturos pollicemur: atq; pmittimus. Quicqd. n. in hũc officii: hac nr̃a intercessione collatũ fuerit: i nos ipsos arbitrabimur eē collatũ. Subditis uero nr̃is qbuscũq; ac quouis noie uocãdis: hic iubem⁹ obseruari singula sub nostræ indignatiōis pœna. Nihil. n. in eũ molestiæ inferreẽ: quod in nos nō censeremus illatũ esse cōtinuo. Ex Mediolano. vii. calendas Iunias.

Sinonima familiaritatis institutiua.

Hic est a me familiaritate donatus.
Inter meos familiares iucundissimos institutus hic est.
Potest hic atq; debet meorũ potiri familiarium legibus.
Dignus is est q̄ sit in numero familiarium meorũ constitutus.
Habet omnem imunitatē: q̄ qui familiares sunt aliorum principum.
Pro suis de meritis familiaritate mea dignissimus est.
Nō ē hic demeritus familiaritatis meæ munus: quo nuper a me isignis est.
Cũ fuerit hic sp studiosissimus mei: a me factus meus est familiaris.
Quibus soliti sunt reliqui principũ familiares potiri: familiaritatis exēptionibus: hic in mea potitur aula.
Cupio plurimũ huic familiari meo succedere optato omnia.
Nihil est quo mihi magis gratificentur omnes: q̄ si sese in hunc familiarem meũ præstiterint humanissimos.
Est hic familiaris meus tã mihi iucundus: ut quicqd in eũ a quoq; beneficētiæ conferetur: collatum in me putem.
Qui me uult afficere sũma uoluptate: sit in hũc familiarē meũ gratissim⁹.

Titulus. lxiiii.

Consularis dignitatis familiaris.

m Agna ē principibus diligētia cōsiderãdũ: ut nihil agant temere: singula uero cōsultissime: ut Plato docuit: dicēs. at principes quo tell

quis.& maiores sũt:& meliora curant atq; maiora:hæc ẽt cõsultius priuatis longe oia meditẽt. At lycurgus dicebat uet⁹ maiorꝝ eẽ uerbũ:ut q̃to aliqs alteri antecelleret:aut dignitate:aut re gerenda:tãto eẽt i deliberãdo prudẽtior:Cõsules igiẽ nõ debem⁹ nobis alios asciscere:q̃ & doctissimos:& sapiẽtissimos ut honera gubernãdaꝝ urbiũ rerũq; maximaꝝ nr̃is humeris dmãdata nobiscũ tueãt:cumulatissimeq; fuẽt. Læliũ igiẽ uiꝝ optimũ ac inocẽtissimũ ad hæc aũt cõsultissimũ in nr̃ꝝ cõsiliariũ admissimus:q̃d hisce lr̃is liquere cũctis uolumus:ut cũ apud amicos nr̃os principes.tũ apd̃ subditos illis gaudeat muneribus.qb⁹ cæteri cõsulares nr̃i hactenus potiti sunt quod eos rogamus uices i maioribus ipensuri:nr̃is sub indignatiõis nostræ mãdamus obseruari pœna. Ex Mediolano.vi.ca endas Iunias.

Consularis dignitatis familiarissima.

h Isce litteris palã sit oibus Læliũ nostrũ esse cõsulẽ:in numerũq; consiliarioꝝ nostroꝝ collatũ:ut illis deinceps gaudeat p̃minẽtiis apud oẽs:qbus consulares reliq nostri sũt ubiq; terraꝝ gaudere cõsueti. Id ut cuꝫ suis & familiis & rebus ubiq; cõsequaẽ:amicos ex intimo rogamus cordis:& subditis sub idignationis nr̃æ præcipimus pœna. Sic.n. instituimus amamusq; hũc diligẽter. Ex Mediolano.v.calen das Iunias.

Consolaris dignitatis Grauis.

e Os sibi consules asciscendos regibus.inquit Polybius:q prudentia clari sint.& innocentia singulares & fide inuiolabiles. Huiusmodi consultat reipublicæ regendæ:honeraq; nobis a superis æquitatis demandata moderentur. Nam ut Agis dicebat homines sumus:consulibus usi reges facilius intuemur:qd agamus. Cũ igiẽ hæc itelligam⁹.sciamusq; Læliũ esse clarissimũ.i uniuerso terraꝝ orbe iurisc͂õsultũ. Philosophũq; nõ uulgarẽ:qq; multaꝝ experiẽtia reꝝ p̃stantissimus est:nobisq; ac statui nr̃o deditissimus.decreuimus in cõsiliis nr̃is secretissimis hunc residere:numeroq; ac cœtui cõsulũ nr̃oꝝ addidimus:ut illis posthac honorib⁹ simul ac honoribus uiuat.qbus nr̃o senatui insignes cæteri apud oẽ hoium genus uiuerẽ consuerunt. Id ut apud exteros assequatur:quotiens cũ suis & p̃sonis & rebus illo p̃uenerit intẽtius rogamus illustrissimos oẽs principes eorũq; maternat⁹:nr̃is uero edicimus sub indignationis nr̃æ pœna attentius obseruari. Ex Mediolano.iiii.calendas.Iunias.

Sinonima consularis dignitatis.

Hic meus est senator præstantissimus.

Ex meis consularibus:iisq; quos plurimũ diligo hic unus est.

Non tenet hic inter meos consiliarios locum inferiorem.

Tanta hic est integritate:ut in senatu meo sit mihi iucundissimus.

Cupio uæhementi⁹:oẽs scire: hunc inter meos senatores primam nactum esse sedem.

Ex iis consiliariis: qui sunt apud me nō mediocri uirtute clari atq; insignes hic est diligendus.

Habet hic meos senator ut uirtutis plurimum: sic fidei ac innocentiæ.

Nulla senatorem hunc meum latet probitas.

Est meus hic consultam insignis doctrina & fide in me ut nullum cū hoc ausim comparare.

Virtus & modestia & eruditio Lælii senatoris mei mihi iamdudū est perspectissima.

Tam est rara huius mei cōsularis ꝓbitas ut hunc merito præferā cæteris.

Tanto est multis meis consulibus Lælius clarior omni laude: q̄to rariores sui similes inueniuntur.

Cupio itelligi oibus: q̄ hunc senatorē meū diligenter amē.

Titulus.lxv.

Medicinalis familiaris.

e St nobis medicus præstātissimus: q cū æsculapio Hippocrateq; de medicina possit: cōtēdere. Hic ē nobis carissimus atq; iucūdissim⁹. Nā tam est nobis sæpe usui: ut uitā nobis sine hoc esse nulla diuturnionem posse ducamus. Cōtingit hūc sæpenumero tū nostra cā: tū sua negocia curatuꝝ ꝓficisci. Cupimus ei sp iter tutū & expeditissimū ubiq; tarraꝝ eē. Id ut assequat̃ clarissimos quosq; pricipes rogamus istātissime: Nā cū bonum hūc uiꝝ & eruditissimū accuratiuus & imunē sua p loca q̄q; pmiserit ire sæpius ac regredi: meaq; itercessiōe plurimū honorarint: mihi rē adeo gratis fecerint: ut gratius nihil unq̄ sint affecturi. Nostri āt subditi hūc sciāt eū eē, quē æque ac me diligo. Ex Mediolano.iii.calendas Iunias.

Medicinalis familiarissima.

ç Vi cū hisce lr̄is ad uos iuerit. O patres cōscripti me⁹ ē medic⁹ mihi p incōparabili sua uirtute q̄ gratissimus. Is iccirco istac iuit: ut deuotionē suā exsolueret. Cupio apud oēs eū plurimū honorari: qm̄ ē mihi ob incredibilē suā uirtutē gratissimus. tū ob incōparabilē erga me obseruātiā æque carus ac ego. Si me amatis hūc honorat̃ sūmope: admittite gratiose: ac excipe bn̄ficētissime censeteq; hoc munere uos i me nihil cōferre posse iucundius. Ex Mediolano pridie calendas Iunias.

Medicinalis Grauis.

e Rasistratus cos recitat reges: q suis tpibus uiuerēt: medicis eē tā delectatos q̄ qd̄ maxie. agesilaus uero medicos inqt iccirco dictos eē Apollinis filios qd̄ hoium uitas tuerent̃: ut Phœbi luminat̃ qcqd in terris gignit̃. tueri solet: quod diligētius naso cōplexus est: cū ait Inuētū medicia meū. Nū id mediocre munus est: qd̄ pulcherrime Poete fabulant̃ Esculapii medicaminibus Hyppolitū dianæ restitutū Verbiū appellatū. Nā q. q̄si sūt difficultate morbi in Horcū traducti: medicoꝝ officiis uitæ restituuntur.

Quãobrẽ apud Egyptios Inachus & cultos est ꝓ numine: & Osyr⁹ appellatus. quasi oculus multa uidens. Sed nõ erant per id temporis alii: q̃ Cyrurgiæ periti: phisici uero nulli: ad Hyppocratis usq; tẽpora. Nũc ãt medicina floret: ubi & Galienus Pergameus: & Auicẽa & Seraplõ tã clarã reddidere medicinã: & noui sũt plurimi: quoꝶ igenia facultatẽ hãc nobilitarũt. Inter quos cũ habeamus nos qdẽ medicũ Cyrurgicũ: simul ac Physicũ (ut decet qdẽ eẽ) oi laude p̄stãtẽ: uirũ ꝓbũ ac innocẽtẽ: nobisq; deditissimũ: huic afficimur uæhemẽtius: cupimusq; hanc in eum beniuolẽtiã nr̃aꝫ oib⁹ eẽ p̄spectissimã: sed uobis in primis cõciuibus propinquisq; illius. Quãobrem sic existimate: nullã rẽ tãtã eẽ: quã ꝓ uobis ego facturus non sim: modo illi me gratificaturꝶ esse cognoscã. Gaudete igit̃: & eũ sp̄ existimare uobis profuturũ non apud nos solum: sed apud quos nostra poterit quicq̃ intercessio. ex Mediolano calendas Iunias.

Sinonima Medicinalia.

Hic est clarissimus medicus.
Ab hoc uno dependet omnis bene medendi ratio.
Quæ hic in medendo non tenet: nemo tenet.
Nihil est medicinale: quod latere hunc possit.
Habet hic omnia medicinæ iura.
Est hic maximus medicorum interpres.
Tantus est hic medicus: ut queat cum antiquis comparari.
Nullus medicinæ fructus hunc fugit.
Tam est hic medicaminibus clarus: q̃ qui maxime.
Accepit hic omnia medicorum fundamenta.
Secundum hic attulit omnem medicinæ laudem.
Huic uel soli nostra tempora debent medico.
Hic non cyrurgicus modo: sed phisicus est præclarus.
Nihil habet huius medecinæ peritia cum uulgo medicorum commune.
Cum quo ueterum non potest hic meus medicus adequari.
Quo nouorum medicorum hic meus non est maior atq; melior.
Cui cedere possit hac tempestate medico.
Tanta est medendi peritia insignis: ut possit quasi deus coli medicorum.

Titulus. lxvi.

Legalis familiaris.

q Vãti sint habiti semp iuriscõsulti & Herodot⁹ describit. & possumus nõ uulgari cõiectura cõseq. Nã ut Cicero inq̃t: ubi ius ratioq; perit: illic habitãdũ nõ ẽ. Iustitiæ aũt ministri sũt ipsi legũ sapiẽtes: q lites ut Paulus ait: dirimũt: discordias sedãt: iras cõponũt hoiesq; hoinũ utilitati coguntinfuire. Legis ergo clarissim⁹ iterpres utriusq; læli⁹ uir modestissim⁹ ac unice qdẽ æqu⁹: mihi ꝓ incõparabili sua sapiẽtia dilectissimus est: & cui cupiã

97

mea intercessiōe:ab hoibus ubiq̄ terrarū faueri. Non quia cōmendatitia ꝑ hoc hoīe tam insigni laude cumulato misisse dicar (sua.n.fit satis uirtute cō mendat᷒ apud oīs) sed ut intelligāt oēs: q̄ti hūc faciā: q̄ti fieri a uobis opteȝ his paucis eius nomē ꝓsecut᷒ sū. Sed est certe multo p̄stātior: q̄ cuiusq̄ possit litteris explicari: & cui qcqd officii tribuit: mihi traditū esse ducā. Ex Mediolano.iiii.nonas iunias. Legalis familiarissima.

m Ultis ꝓseq̄rer uerbis epistolaq̄ ꝓlixiore clarissimū iuriscōsultissimū q̄ uiꝝ Laeliū q̄ p̄turā nūc istic exercet: q ut ē innocētiss.m᷒. sic aequissimus: & dignus: q maiori p̄sit digniorīq̄ magistratui. Eū nō ut caeteros pedaneos iudices: sed ut raꝝ ac p̄stātē a uobis caeterisq̄ subditis nostris cupimus honorari: cū nō tā soleat lucro ad magistratus: q̄ potius gloriae cupiditate ꝑduci. Sitis in huius praeceptis obseq̄osi ut intelligat: uos fide in me potius praestare: q̄ diuitiis: alioq̄ urbis ornamēto. Id ubi feceritis: & p̄torem iustū mihi deditissimū sp obseruaueritis: gratificabimini mihi plurimū. Ex Mediolano.iii.nonas iunias. Legalis grauis.

l Egū maiestatē: q̄ uenerandā Augustus declarat ingēs legū uenerāda maiestas: maximā apud oē hoīum gen᷒ fuisse declarāt oīum natiōnū ac linguaꝝ codices atq̄ monimenta. Nā cū eadē tempestate Moyses Haebreis Mercurius Trismegestus Asyriis: Cecrops Atheniēsibus tradiderūt leges: culti sunt ꝓ diis singuli apud suos. Nā & Iuppiter apd̄ Cretenses nō multo antea: & alius eodē noīe apd̄ Arcades: qa leges suis populis statuissēt uenerationē cōsecuti sūt. Idē de Apolline legim᷒ factitatū. Idē de aeaco. Minoe. Rhadamanthoq̄. q qm̄ iudices seuerissimi fuissent apd̄ inferos dānare sūt dicti reos. At nō multo post Lycurgus apd̄ Lacedaemōios Solon apud Athenienses eas instituere leges quas & Xenophon recitat: & ad nostros traductas intelligimus obrē terrarū hodie moderari. Nam sine hoc iure quod expositum ait Cicero populo: ut obseruet: quis bene uiuat: aut deniq̄ inter homines uiuat. Quamobrem in hunc usq̄ diem assidue iurisperitissimi Bartholi Baldiq̄ similes honorāt nec puo habent in p̄cio. Id cū ab aliis diligēter fuerit: tū a me ipso cui Laelius clarissimus hic iuriscōsultus ē iucūdissim᷒: q cū igenio ē acutissim᷒: tū doctria sapiētissim᷒: tū ēt fide inocētissim᷒. Eū ꝓ tā egregia laude plurimū amo cupioq̄ a uobis caeterisq̄ meis plurimū honorari. Ex Mediolano pridie nonas iunias.

Sinonima legalis laudatoria.

Quae potest ars cum legali comparari.
Nulla facultas in urbe potest cum iuris aequari sanctimonia.
Superat ius ciuile pontificumq̄ facultates quasq̄ reliquas.
A legum perita uinci solet omnis in re publica administranda disciplina.
Si recte ius tenes tuae patriae: potes in ciuitate praeesse.
Prouinciae praesides legalis solet ars efficere.

Tam est legalis facultatis laus:ut nulla sit in urbibus regendis ratio quæ cũ
hac adeat conferri.
Qui uolũt ei necaꝝ sciẽtiæ q̃ plurimũ sit i r̃gẽdo foro necẽaria:uacet legib⁹
Tam est egregia legum peritia:ut præstantior nulla dici possit.
Qui deprimũt legum maiestatem:non sunt homines.
Humanæ societatis fundamentum in recta legum sapientia constat.
Nihil est in aliqua disciplina tam egregiuz:ut a legali facultate nõ superet.
Qui legalis est facultatis peritissim⁹ is uerã nõ simulatam phiam ꝓfitetur.
Hic iurisconsultus Vulpiano est:Cerbitio Belaq; præstantior.

Titulus.lxvii.

Poetalis familiaris.

c Vr uates sint a ueteribus appellati poete:si recte cõsideret. facile in
uẽtu sit:q̃dã fauisse hos quõdã diuinitatis apud oẽs ueneratiõe cõ
spicuos:ut ñ iniuria illd̃ nasõis legat. Sũt ẽt q nos num̃ hr̃e putẽt.Itaq; poe
taꝝ ego pstãtiã nõnũq̃ admiratus Læliũ poetã illustrẽ assidue feci plurimis
cũ eius sim uirtutẽ beniuolẽtia ꝓsecutus:tũ a quo uideri posse qcq̃ imortali
tatis meo q̃dẽ acqrere nomini id ut ego sic institui: sic uobis fratribus meis
dilectissimis obseruandũ esse uelim.Cũ mea.n.salute ur̃a est cõiũcta salus:
a meæ mentis studio:uos natu minores studia quoq; nr̃a debere sequi spe
ro.Ex Mediolano.nonis Iuniis. Poetalis familiarissima.

Oetam scitis o filii:sapientem solere interpraetari:ut certe boni poe
p tæ censendi sũt oium sapiẽtissimi:quos nulla facultas lateat.Acce
dẽtẽ igr̃ istuc Læliũ poetã mihi ꝓ sua icõperabili doctria carissimũ
nõ admiremini solũ:sed legẽtẽ assidue audite:a docẽte sp discite:tũcq; uos
mihi plurimũ gratificaturos existimate:cũ eius hærebitis nocte dieq; lateri
ut nũq̃ nõ doctiores discedatis.Parete preceptis hisce meis.Ex Mediolano
viii.Idus Iunii. Poetalis grauis.

Nte poetas neminẽ inuentũ esse ullius facultatis auctorem testatur
a philon iudeus:q platonis coætaneus fuit.Apud Egyptios ãt primi
fuerũt oium:q sacerdotũ & ꝓphetaꝝ cognomĩto humanaꝝ simul di
uinarũq; reꝝ cognitionẽ tradiderũt.Nã Vulcanũ nili filium:q secreta natu
ræ carmine reserauit:cõstat poetam extitisse uetustissimuz.Cadmũq; Age
noris filium:& linum eius discipulum:a quo didicere poeticam Orpheus
pronorbides:atq; Hercules:At Orpheus primus est apud Græcos.q scri
psisse inueniatur historiam uersibus.Ante Homerum ãt & Hesiodum scri
psere nulli neq; medici:nec iurisconsulti:nec phi:nec ullius facultatis aucto
res:poetarum tantum fuit ingenium:ut ab Homero fateatur Strabo uel hi
storicos uel philosophos:uel legum latores suarum artium usurpasse pri
mordia. Tã ãt ẽ egregia facultas hæc intellecta:ut apollinẽ poetaꝝ deũ eẽ
dixerint:& eius oraculo apud Delon uota tradiderit.Quid quot tãta dein

98

ceps facta carminis celebritas: ut sine carminibus uel ipsa quę sacra in rem nõ sint ptermissa. Q d' & instituit apud suos. Dauid ille rex deo gratissimus sic & i hodiernũ usq diẽ obseruãt oẽs xpiani: qd xpianos ac scõs dixi. oẽs di uersarũ sectarũ atq nationũ cærimoniæ ut psalmis hymnisq ducãt maiorẽ nasci celebritatẽ. Q uid Eulogia: qd triũphãtiũ festa: qd cætera q̃q laude re fertissima q̃ sine carmib⁹ pcedere uideñ neqre. Accedit elegãtia poeticæ fa cultatis i referẽdis iis oibus. q̃ aut natura sũt aut usu referẽda. Accedit digni tas uersuũ. q ut copiosi sint. sic ẽt igeniosi. suiq tenaces: ut nõ cadãt non ha bui serpant. Hæc & multo cognoui iãdudũ in Lælio poeta pstãtissimo plu- ra: culus poemata fuere mihi semper tã iucũda. ut iucũdius nihil esse queat cupio idẽ de hoc tã excellẽti uiro & tibi uideri mi rex humanissime. quẽ ut cognoscas & admireris & nõ sine causa tam mihi gratum existimes. nuper ad te uiscendum misi. Vale ex Mediolano. vii. idus Iunii.

Sinonima poetalium laudatoria.

Poetica est facultas antiquissima.
Poesim uetustatis nobilitate cæteris antecellere sciunt omnes.
Nemo est quem lateat: q̃ sit poetica præstabilior reliquis.
Poetæ ut ingenio sunt acutissimo: ita q hoies magnos redere solẽt æternos.
Audeat ulla scientia cum Homeri contendere facultate.
Nulla tuti est facultas facienda. quæ possit cum poetica comparari.
A poetica facultate sũt exordia nactæ omnes aliæ.
Tanta est laus in hoc poeta: ut in nullo maior.
Potest hic existimari par Nasoni: aut Museo:
Quis est in ullis actibus: qui non cedat poetis.
Poetarum laus instar Aquilæ super alitibus: præcedit reliquos.
Hic uates tantum habet salis: quantum grauitati.
In hoc uno & doctrinam admireris & aptitudinem.
Vt cum ducit temporibus atq rebus: ita quæq describit.
Cogit uisis: quæ assidue dictat: omnes obstupescere.
Diuina sunt potius: q̃ humana: quæ hic fecit poeta.
Huius poetæ similes phœnices rariores in Italia inueniri solent.

Titulus. lxviii.

Philosophalis familiaris.

e T si phiandi sciẽtiã nõnullis necessaria eẽ duco: sine q̃ nec illi aut il li mereãñ appellari suarũ facultatũ titulis: tã ppriã tñ hẽre sedẽ ar bitror (ut Aristoteles ait) ut is sol⁹ mereañ phs appellati: q morib⁹ doctriaq phet. huiusmõi uir nũc apud nos ẽ o filii: q ut ẽ doctrinã plato: sic catonẽ uita refert: quem: ut & audiatis docentem & imitemini uitam instituentem: non iubeo modo: sed si æquum est: rogo. Sic me faciatis uiuere iucũdissime: si illius uos seruare præcepta uidero: & instituta. Qui mihi pro sua incre-

dibili doctrinæ probitateq; tam est carus. Ex Mediolano. vi. idus Iunii.

Philosophalis familiarissima.

I Elium phum & uita: & eruditione cupio plurimũ & uidere & audire & sic totũ amplexari: ut non nihil ex eius me sequatur disciplina Vt enim pistores nequeunt ex pistrino non redire farinacei: sic ego discendi cupidissimus nõ ualebo: nõ ab eo quiq; & ad institutioné uitæ: & ad eruditionis pcepta reportare. Cura igitur: q̃tum potes: ut ad nos ocius eat: nihil apud nos ei cõmoditatis est defuturũ. Ex Mediolano. v. idus Iunii.

Philosophalis Grauis.

p Hilosophandi sciétiã & si solent sibi ppriã poetæ dicerent tũ Mathematici: tũ oratores (ut Cicero docet) hæc sine phia mácha iudicari. Tñ uarios hét apud historicos: suæ laudis iuétores: Atláte Afri adducũt Orphea uel zamolxi Thraces. Linũ Thebãi. Egyptii Vulcanũ. Galli suos Druides & Sõnotheos: alii ãt alios: q phiæ primordia & dederint: & amplificarint. Quæ siue a zoroaster Magorũ principe: siue a psarũ Chaldeorũq; Gymnosophistis origine3 facultas sit tracta: uberes tuos illos diuisa sciendi fontes rationalé moralé. naturaléq; p se fert sciétiã: docetq; nõ solũ hoiem cætera: sed qd sit ét ipse homo. Q uæ sũt rex secretax abditissimæ latebræ quas phia nõ inueniatur. Vbi qcq̃ est hoium obscurum erroribus: qd hu⁹ ductu curaq; non splendeat. Quam potest mens hominum in errores lapsa incurrere ægritudinem: in qua non sanetur philosophiæ gubernaculis: neq; medicaminibus. Recte Stratonicus hanc sanitaté appellat. Hæc argutiis ingenii docet contendendo uerum exquirere: ac inuenire. Hæc uiam bene beatæque uiuendi suis parat præceptis. Hæc facit ut arcana quæque naturæ philosopho referentur. Huius ego clientes plurimu3 amo: imo ueros moribus ac peritia philosophos numinum instar & colo: & ueneror. Audio istic docere philosophiam nescio quem Lelium Græcarum: simul latinarũ quæ peritissimum litterarum: quem qui audiunt: continuo incipiant doctrina: qui imitãtur uero. moribus philosophari. Cura si potes ut ad nos eat nec quicq̃ stipendii recusetur: quod ab me postulat: habebit quæ uolet omnia. Ex Mediolano. iiii. idus Iunii.

Sinonima philosophiæ Laudatoria.

Hic philosophus est omnium peritissimus.
Non minus hic est moribus q̃ doctrina philosophus.
Habet hic pristina philosophia & uitam & doctrinam.
In hoc philosopho habent quem & audiant eruditi. & imitentur boni.
Ab hoc phõ nihil accipi põt. qd aut doctum nõ sit aut cultũ ac innocens.
Philosophia huius est omnis uera: nusq̃ simulata.
Nulla est in hoc labes: omnis laus.
Est hic pħus tã suæ facultatis titulo dignus quã apud priscos ullus alter.

99

Quid hic habet a uirtute ueraq; philoſophia diſiunctum.
Vt hic docet: præſtat eſſe philoſophum: q̃ ſcire philoſophiam.
Nihil huic eſt cum ullo comune uicio: ulla ue imperitia.
Habet hic quæ decent philoſophum omnia.
A philoſopho tantum hic ab errare Poteſt: q̃tum a ſeipſo cælum.
Philoſophia huius non ſimulata: ſed ſuo conueniens eſt nomini.
Quare omnes accuſantur philoſophi: quod parum ſtudent innocentiæ hic nunquam accuſabitur.
Quod in pleriſq; uidetur: qui philoſophos dici uolunt in hoc eſt nulla inanis auiditas gloriæ. Titulus.lxix.

Mathematicalis familiaris.

q Vi curam iis adhibuere facultatibus q̃ ſunt ab actiõe alienæ: ſed ſubtiliſſime certe. nõ ſũt multũ i actione uitæ (ut Cicero docet) laudati ſed admiratione digniſſimi. q res ſecretiſſimas non multũ in uſu uerſatas ſibi & procurauerint. & ſũma indignatione ſint aſſecuti. Nam aſtronomos reliquoſq; Mathematicos & Caldei primũ inuẽtores: & uniuerſa deinceps Græcia q̃ſi nũina quædã in terris coluit. Quãobrẽ conſtitui oĩno his te mi fili uacare facultatibus: ut aliqñ futuro℞ iterpres poſſis fieri ad bene: beateq; uiuendum inſtructior: atq; minus difficilis. Ex Mediolano.iii. Idus Iunii.

Mathematicalis familiariſſima.

i Mprobẽt Mathematica re℞ oĩum bona℞ irriſores iſti mordaces: ut uelim: ego te iis uacare decreui. Quid enim argutius ac uerius ea inuenit ſcientia: quæ pauciſſimis nota res aperit futuras muſicã docet cõſonãtiã metit telluris uel abditiſſima quæq;: ac uno ictu multos accumulat numeros. Hæc ut eſt rarior: ita & mihi iucundior: & uiſa homine nobili dignior. Huic igitur operam omnem adhibe. Ex Mediolano pridie Idus Iunii.

Mathematicalis Grauis.

u Icinſores ſolis ortui primi ab Herodoto. Strabõeq; recitant oĩum Aſtronomiã inueniſſe: zoroaſtrẽq; dicũt alii (Platonẽ ſecuti) deorũ imortaliũ hãc nobis dono cõperiſſe. alii uero inquiſitione diligẽtius iueniſſe. Ptolomeũ aũt admirãtur: qui poſt tot annos tam egregie ſit i illis uerſatus & doctrina & reru℞ experientia quæ uix ii primi attigiſſent. Homerus aũt & aſtro℞ curſus: & menſurationẽ: numeros armonicaſq; deſcribens aliquando cõſonantias uix ſibi credat in ſũma re℞ oĩum difficultate: cũ dicat ſine teſtibus ꝓbatiõi fidẽ adhibẽdã. Ego & uete℞ & noſtro℞ in hiis facultatib⁹ cõſiderãs laudes: uoluntaſq; nõunq̃ mecũ aio: q̃ti fuerint ſintq; aſſidue ꝑcii: qui poſſũt ex iis fũdamẽtũ & ueritatẽ elicere: q ſũt oĩum obſcuriſſimi. & admiror & ueneror: ſi quos itueor eiuſmodi Mathematicos: q̃ uera ſint laude digni. Puto enim hæc aut prouidere aut rimari: nõ tã humanitatis officium eẽ: q̃ poti⁹ diuinitatis. Quãobrẽ cũ iſtic: quo te mi fili diſcẽda℞ miſi bo

narum artium gratia: factus sim certior Mathematicum esse uirum non officiosum minus quam ingeniosum. hoc est & doctissimum: & bonorum amantissimum: ad eum te cum hac epistola conferas continuo uelim: ipsumque meo nomine roges tibi sese nonnunquam disciplinas suas impartiatur: sed ea quidem sollicitudine: qua solet amicos. Nam cum nulla tibi sint iis in artibus principia: est incohandum a carceribus (ut aiunt) ut facilius ad calcem peruenias. Id si tibi commodaturum se promiserit: intelliget propediem non contulisse officium in ingratum. Nam ut meapte sum natura in eos omnis liberalissimus: qui me aliquando donant gratia: ita in huius operam conabor superare meam & naturam & consuetudinem: ne se unquam iactet me uicisse officiis decertantem. Esto tu modo studiosus. Ex Mediolano Idibus Iunii.

Sinonima Mathematecalia.

Doctissimus hic est Aristhmeticus.
Acutissimus est astronomus.
Diligentissimus est Geometer.
Sonorus & suauissimus est musicus.
Huic sunt cæli secreta cognitissima.
Ab hoc possumus futuros accipere rerum euentus.
Hic maximus est & certissimus uates.
Huius facultas ab astris nihil habet disiunctum.
Tam est huius animis in stellarum consideratione compositus: ut uel somnians inter sydera uersetur.
Qui hunc hactenus ignorarunt: sciant posthac astronomorum rarissimorum excellentissimum esse.
Plurimum laudant omnes hunc Mathematicum: at ego prorsus admiror.
Neminem mathematicorum esse cum huius scientia comparandum arbitror.
Est hic ut in reliquis Mathematicis clarissimus: sic in Astrologia solus nostris tempestate Ptolomeus.
Albumazar) cuius hic nititur studiis (ab huius scientia iudiciisque longe ac late seiunctum esse fatetur.
Nullus est Mathematicus in ulla natione hoc tempore huic similis.

Titulus. lxx.

Omnium artium familiaris.

p Rimus omnium Gorgias legit Leontinus ita sensisse ut oratorem se neo auderet profiteri. quin negaret de omnibus quam ab eo quererent respondere. Quod cum plærisque in locis uideat & Tullius affirmare: mirabile certe munus i hominibus esse cælitus duco ut oratoria sit omnium artium & disciplinarum artes complexa unusque orator inter omnis quasi reliquorum artium professores: quasi in propria uersari officina. Quare cum ego i gymnasium istud te Ifarium miserim, ut discas: fac ut omnio te dedas oratoriæ quam scimus omnium artium esse complexam facultates. Ex Mediolano. xix. calendas Iulias.

Omnium artium familiarissima.

c Vm intelligam istic oratorem eē clarissimū: qui sit tam inter omnis sciētias familiarissim⁹ singularis: ut admirari cogat ois eaꝝ pfessores cupio ad eum amādū sequendūq; te accingas: nocte dieq; ab eo non discedas. Nullum ei negato suæ disciplinæ pcium. Nihil si me amas: ptermitto: quo te illo posse gratificari cognoueris. Afficies eo me pacto tanta uoluptate: ut incredibile dictu sit. Ex Mediolano. xviii. calendas Iulias.

Omnium artium Grauis.

q Vāq̄ poetas aliqñ audiui: affirmauiq; oportere omnium artium esse peritissimos: ut omnia recitātes nihil ignorarēt: ut Sinides & Hesiodus docent. nō tamē hoc munus oratoris minus esse duco q̄ poetarum. Nam ut Tullius dixit. Si de medicina defensionē sit orator intercepturus: aut de astronomia: aut de re militari: qbus poterit argumētis eius tueri causas: nisi eas ipsas tenuerit artis. in quibus uersabitur defendendis. Certe nō iniuria concluditur. uix singulis ætatibus singulos tolerabiles oratores extitisse: cū reliquaꝝ facultatum plurimi semper extiterint & pfessores. & peritissimi. Non parum est in persuadendo se unum omnibus exhibere audiendū qui & dicendo auditoꝝ animos in sententia trahat: & suadēdo ac dissuadēdo: in omni re uertat quo malit. Quam asit hoc scire quēlibet deceat: qui sit ullius facultatis honestæ laudem habiturus bene merens: uel ab oi hoīu; facultate cognoscatur Theologis. Medicis: Iuriscōsultis: q nisi hac oratoris ui atq; maiestate annitant: nihil uel pdicando: uel medendo: uel in agendis causis pficiant: Oratorē ego rite fateor ueteres imitatus oium artiū quēda; cōplexorē esse q ut Cicero Demosthenē secutus uoluit cū oratiōe hoies bestiis antecellāt: eadē bona & sapiēti reliqs pstet hoium laudibus sitq; uel homine lōge maior & pstabilior. Huic adhibeas omnē diligētiam & industriā uolo: nec ad ullū te ullius facultatis opificē cōferas poti⁹ q̄ ad urbis isti⁹ oratorem. qui ut clarissimus est: sic etiam nostrum amantissimus. Ex Mediolano. xvii. calendas Quintilis.

Sinonima omnium artium.

In hoc uno est omnium artium excellentia.
Nihil est cunctis est bonis artibus: quod hunc lateat.
Potest hic solus ad omnia cunctarum artium abditissima respondere.
Tam est hic Orator bonarum artium singularum peritissimus: quam ull⁹ apud ueteres extitisse perhibeatur.
Nulla ex arte quicq; est huic incognitum.
Habet omnium hinc facultatum singulos quidē locos perspectissimos.
Sola est oratoria cæterarum omnium disciplinarū & capax & particeps.
Qui sese oratorem uocat: is profiteatur omnes artes.
In oratore nequit eloquentia sine sapientia existimari.
Quæ sapiētia docet oratorē humanarū est & diuinarū scientia rerum.

Ad omnis artium omnium fontes deb et orator respondere.
Nihil eum fugiat:q non immerito sit oratoris gloriam consecutus.
Oratorꝝ laus in oibus ẽ artibus discutiẽdis ĩtelligẽdis tractãdisqꝫ constituta
Tãta ẽ oratoriæ,uis:ut oium debeat artiũ fundaméta ꝓgressuqꝫ tenere.

Titulus.lxxi. Militaris cũ adhibẽda fide familiaris.

m Ilitãdi certe laus:q̃ nõ corpis solũ uirib⁹:sed multo magis ai splẽ dore cõtinet (ut ꝓbat Xenophõ)a ueterib⁹ ẽ sp sũmo existimata i pcio:at ita qdẽ:ut ñ bellũ mõ milites i cãpis gerere scirẽt:sed i urbe pria cõ sulere dignitati ciuiũ:suorũqꝫ idẽnitati. Propterea cũ se iactaret apd philip pũ macedonẽ su⁹ miles:qd fortissim⁹ foret:ibi ꝓfero dixit:Elephãtẽ phũs. Cũ te igit militiæ dederis:fac ut ñ malis bestiaꝝ similis furore:cædib⁹ uio lẽtiaqꝫ cẽseri:q̃ uiroꝝ igenio:cõsilio inocẽtia.pietate. Ex Mediolão. xvi.cal. Quintilis.

Militaris cũ adhibẽda fide familierissima.

q Vi militiæ uacas mi filii:fac ut te ueꝝ ñ simulatũ exhibeas militẽ:q nõ i dimicãdo.uiolãdo.cedẽdoqꝫ cognoscit:sed i uictoria:cõ sulto prudẽterqꝫ cõsequẽda.i deliberãdoqꝫ:q̃ sit modest⁹.q̃ inocens.q̃ pius. Qui b⁹ãt hæc singula gradib⁹ cõseq̃ris a Lælio accipies q hãc meo noie tibi red didit epistolã:cuius adhibe uerbis æq̃ fidẽ:ac si ꝓsens exꝓssissem. Dicet.n.a meipo. Vale ex Medio.xv.cal.qntilis.

Militaris cũ adhibẽda fide grauis.

m Ilitãdi facultatẽ ut ãtiqssimã cẽseo:Militauit Moyses Militauit cad m⁹ Militauit Iuppiter:iter primos ãt historiaꝝ fontes Ninus:Cyr⁹ Xerxes sic & ꝓstãtẽ iter eas:qb⁹ in hac uita nobis ẽ op⁹. Nõ.n.ut eripiat qc q̃ uel uita uel res ẽ inuẽta:ut uiolẽter & ipudice qcq̃ efficiat. S3 ut si qs uelit tyrãn⁹ & uiolent⁹ eẽ:militãdi pitia ei obsistat. Pacis igit custodiã militia ue ra q̃rit:pacis fundamẽtũ ac robur.ut Demosthenes docet. Haud ei tã armis phaleris uaginaqꝫ Eneade gaudet debet bonus miles:q̃ potius eaꝝ peritia facultatũ:qbus uñ uiuit ac beate. Quod si castramentationibus solisqꝫ ex pugnatiõib⁹ hostiũ cõstaret. Militiæ laus:solis quoqꝫ cõstaret corporis bo nis:q̃ lõge sũt illis iferiora:q̃ ad aium attinẽt. At Plato dixit artẽ militarem corpus hẽre ut materiã:aium uero:ut formã:corpus quod exerceret mini sterio aium quo iperaret:corpus cũ beluis cõmunissimũ:aium cũ imortali bus diis. Ad hæc ãt uide:q̃ ꝓfuerint Cyro:Alexãdro.Cæsari:uel ad uicto rias cõsequẽdas multaꝝ sciæ reꝝ. Itaqꝫ cum te tãdẽ Militiæ dicaris cupio & alia nõ ꝓtermittere:q̃ sint ad istã laudẽ sũmope necessaria. Hæc q̃lia uelis eẽ Lælius corã explicabit meis uerbis. Ex Medio.xiiii.calendas Quintilis.

Sinonima militaria cum adhibenda fide.

Clarus miles non animo minus præstanti q̃ forti corpore constat.
Huic adhibe fidem omnem in iis:quæ tibi meo refert nomine.
Hic miles optim⁹ nihil tibi dicet:cui æque nequeas adhibere fidẽ:ac mihi.
Vera militiæ laus ueram sequitur mentis indaginem.

n

101

Non prudentia minus q̄ fortitudo prodest militi.
Nihil est tam ꝓpriū atqꝫ suū militiæ q̄ consiliū ingeniūꝫ atqꝫ fides.
Non different a bestiis milites: si solis constarent mēbroꝝ uiribus.
Nō usum mō roboris q̄rit militaris gloria: sed prudētiæ ui atqꝫ maiestatē.
Maxima militiæ laus ex multaꝝ optiarūqꝫ artiū disciplina solet nasci.
Quid est in fortissimo turpius milite: q̄ si sit furiosus.
Vt abest ab imprudentia bonus: sic abesse debet miles
Potes huic oēm adhibere fidem: q meo nomine docet nōnihil.
Qui miles hic ad te iuit: adhibe huic fidē ꝑ me oēm. Ti.lxxii.

Ad conciliandam gratiam familiaris.

f Vere maiores multoꝝ principū iter se nōnūq̄ inimicissimi: quorū hæredes amicissimi facti sūt: ut cū Lacedemoniis Atheniēsibus nō ꝑuæ quondā extiterūt discordiaꝝ causæ: q̄s tpoꝝ diuturnitas diremit atqꝫ sedauit. Itaqꝫ sit tuis ēt maiorib⁹ fuerūt cū meis inimicitiæ diuertam⁹ nos ab iis odiis: q̄bus nullæ sūt alternæ iniuriaꝝ causæ: sed oīa pacatissima. uni ceqꝫ trāq̄lla. Cōciliemus ꝑ deū imortalē: mētes nr̄as: ꝑpetuaqꝫ deuiciamur fide: quod ut ego me seruatuꝝ pollicebor: sic te recusatuꝝ n̄ spo. Ex Mediolano. xiii. calendas Iulii.

Ad cōciliādā gratiā familiarissima.

p Luribus abs te cōem animoꝝ nr̄oꝝ cōciliatiōnē deposcerē uerbis n̄ censerē ad id te difficilē. Sed cū itelligā: nihil hūanitate facili⁹ tibi fio breuior: rogoqꝫ nolis hāc gratiæ nr̄æ cōciliādæ nouitatē effugere: q̄ sit uetustas diuturnior secutura. Nulla. n. hoc alia de cā q̄rit: nisi ut inuidoruꝫ maliuolorūqꝫ igentis obsistat: paceqꝫ diuti⁹ firmissimeqꝫ uiuat. Ex meodiolano. xii. calēdas Quintilis.

Ad conciliandā gratiā Grauis.

n Equeo n̄ illos sūmis i celū extollere laudib⁹ q nullis maioꝝ hætētes inimicitiis cōciliata sibi alterutra gr̄a: facti sunt amicissimi: ut inter barbaros scim⁹ fecisse Medos cū asyriis: iter græcos Argiuos cū Thebāis iter nr̄os Romanos cū latinis: cū tuscis. cū Sabinis: cū q̄bus nō mō sibi gratiā cōciliarūt sed conubia iunxerūt: & ꝑpinq̄tatē plura genera cōtraxerunt A q̄bus ut adhoruit oīs nolus: sic & simultas oīs semꝑ porro fugit. hinc natæ sunt familiaritates assiduæ: tāqꝫ arctæ contractæ amicitiæ: ut nihil inde dulcius: nihil amicus dici queat. His exēplis duci debēt: q boni sunt: quoꝝ etiā maiorib⁹ qcq̄ fuerit discordiaꝝ. Hac ego ꝑmotus rōne conciliare tecū gratiā curio nec maioribus cœdo meis q maluerint hostili cū tuis more ui uere: nec tuis tibi cædēdū eē reor: q ab hoc odio n̄ cōtinuerint. Vbi. n. fini timis sūt cōciliatæ gr̄æ qd pōt deesse iucūdi. qd felicis. Oīa pacatis pricipū finitimoꝝ aīi ridēt: oīa florent oīa coalescūt. Fac igit (amabo: & tu pariter) malis i hac gr̄æ cōciliādæ rōne ꝑpetuo uersari. cōmuniqꝫ cōqescere amicitia: q̄ aliter sentire: qcq̄ ut te factuꝝ n̄ diffido. Ex Mediolano. xi. cal. q̄ntilis

Sinonima conciliandæ gratiæ.

Nihil pluris facio: q̄ ut gratia inter nos concilietur.
Conciliandam gratiam optat supra modum omnis mea mens.
In nostræ conciliationem gratiæ sunt omnes mei spiritus inclinati.
Tam absum ab ulla inimicitiarum memoria ut conciliare inter nos gratiã plurimum expetam.
Conciliare inter nos gratiam. tam appeto: q̄ quod maxime.
Si uideres: quo sim in te tuosq̧ omnis animo: iamdudum tibi fuisse mecuȝ conciliata gratia.
Quod præ cæteris oibus i primis abs te q̄ro: ē ut iter nos cōciliemus gr̄am.
Fac ut cōciliata inter nos gr̄a: nō solū supioribus maioꝝ nostroruȝ odiis fi nis: sed futuræ beniuolētiæ nostræ principum ꝑpetuū figatur.
Cum nihil uideam tam esse nobis nostrisq̧ ꝓfuturū: q̄ gratiæ inter nos cō liatcilonem: quæro abs te: ut ei studeamus.
Si non neglexeris nostræ conciliationem gratiæ nec inutile tibi fuerit: nec incōmodum mihi. Titulus. lxxiii.

Ad reconciliandam gratiam familiaris.

t Antū esse debet (ut Plato admōuit) beniuolētiæ cōponēdæ uinculū: ut q̄q̄ post conciliatā gratia interuenerint odia recōciliāda n̄ negēt. Id ut i plerisq̧ natiōibus uidimus obseruatū: i romanis tñ i ꝓmis aduersus Carthaginē: q̄ & si fœdifraga fuit ac fidifraga rursus ac iteꝝ impetrauit. Tertiū usq̧ gr̄æ recōciliāde munus. Fuere post cōciliatā inter nos gratiā: uel tua uel nr̄a cā suspitiōes & simultates. Recōciliemus eā te rogo curemusq̧ ne qd in posteꝝ odii possit intercurrere. Ex Mediolano. x. calendas Quintilis.

Ad reconciliandā gr̄am familiarissima.

d Eleamus e nostris si libet mentibus inimicitiarū pristinarū: nouissimorūq̧ causas odioꝝ: & iter nos gr̄am reconciliemꝰ cū minus sit turpe iudicādū: si totiēs beniuolētiæ contraxerimꝰ pacta: q̄ sit maluerimus i iniuriis ꝑtinacius eē diuturni. Inimiciciis. n. iterest dæmon: reconciliādæ gr̄æ deus ipse. Hoc me ꝑpetuo seruaturū ꝓmitto. Te autē spo non negaturū: Ex Mediolano. ix. calendas Quintilis.

Ad reconciliandam gratiam Grauis.

e T si legitur illud historiæ ueteris. Inimico reconciliato non confidas in eternum sic tamen intelligendum Augustinus interpretatur: eum qui reconciliatus est: esse rursus inimicum: qui inimicicias ut falleret: dissimulasset: & gratiæ conciliationeȝ simulasset. At ego diligentius illud Homeri mecum animo uoluens. qd ab inimicis potius amor est quærendus: quam ab amicis odium: nihil magis appetii. q̄ ut perpetuo iungeremur amicitiæ perfectæ uinculo: quod si quando dissolutū est magis: q̄ uel laceratum: uel decisum: uel cuius causa factum sit oēs scimꝰ. Mea certe culpa nihil omissum est: quod ad eternæ beniuolentiæ pietatisq̧ conseruatio

nē ptineret. Haud ignoscāt illis dii boni q delatiōībus falsis: susurratiōib⁹ murmuratiōībusq; finxerūt odiorꝫ iteer nos causas: ut utrosq; suo nutu regerēt atq; gubernēt. Sed de me certe decepti sūt. Nā nūq̄ apud me ualuit tale abiectissimorꝫ seruorꝫ genus: nec tā mihi potuerūt unq̄ i te dicere qcq̄ assperū: ut aut fidē mihi fecerint: aut mentē pturbarint. Tandē acta sūt (ut homines solēt: alii creduli: alii coacti) & trāsacti: plurima. Ea infecta dici non possūt. Si meo es aio: recōciliāda ē nobis gr̄a: tūq; i futura fide firmamēti collocādū: q̄tū si fuisset añ hac: hæ cōtrouersiæ nō itercurrissent. Id uelis: te unice obsecro ego me uelle facturūq;: testor oīs supos. Ex Mediolāo. viiii. calēdas Quintilis.

Sinonima recōciliādæ gratiæ.

Reconcilietur inter nos imortalis gratia.

Post su plus odiū nouissimū hoc recōciliet nos perfecta gratia.

Fiat recōciliatio inter nos gratiæ quæ deleat e mentibus nostris odiū oē.

Subeat nos tāta pietas: ut te cōciliet iter nos gr̄a: nec unq̄ amplius dirimat.

Qui sapiunt: non semel at sæpius reconciliant gratiam.

Cuius fuerint superiorum inimicitiarum causæ: non quæramus: gratiam inter nos æternam reconciliemus.

Absit a nobis omnis furor: gratia sit perēnis recōciliata.

Nihil plus apeto: q̄ inter nos reconciliari gratiam.

Vt est crebrius odiū execrandū: sic assiduæ gr̄æ reconciliatio querenda.

Nemo bonus diffugit unq̄ gr̄æ reconciliandæ conditionem.

Reconciliatio gratiæ bonas indicat mentes:

A reconcilianda gratia non abhorrent: nisi mali.

Fiat in nostra gratia recōnciliandа fœdus omne atq; pactum: quo manifesto cognoscatur ipsam nunq̄ dissolui posse.

Ad se laudandum familiaris

q Vāuis seipsū laudare: nullū decere uideat sitq; illud trito quod uerbo dicit. Laus i ore sordescit pprio: nihil ē tñ tā uniuersale: qđ ñ admittat qcq̄ (ut Aristoteli placuit exceptiōis. Nā q̄ ego fuerim diligēs in studēdo adolescēs: dieq; ac noctu uacauerim bonis artib⁹: hinc pōt itelligi q; nōdū annū qntodecimū fugiēs docebā publicæ. Sobriæ āt uiuebā: inediæ nō cedēs nec algori: nec æstui. Sed i oī labore solertissimus. Idētidē tibi cēseo faciēdū mi filii: ut mei nō desinas eē æmulus. Ex Mediolāo. vii. calēdas Quintilis.

Ad se laudādū familiarissima.

p Oſlez i te corrigēdo admonēdoq; mi discipule: me plurimū laudare docereq; q̄ esse ego laudat⁹ ab oibus hac ætate: q̄ tu uix lrarꝫ attigisti bonarꝫ cunacula. Quo fit: ut ñ tā mei laudādi q̄ tui cōmonēdi gr̄a certo te scit ueli fuisse me iteneris ānis tā studiosū: ut maiori natu ñ fuerit multū deiceps laborādū: qđ ut puer ñ ptermittas: te unice rogo. Ex Mediolāo vi. calendas Quintilis.

Ad se laudandum Grauis.

l Audabat se Chyron apud Achillē ut in Homero legit:& Aristote les apud Alexādrū:nō alia qdē de cā(nec.n.se iactabāt:uera loquebāt(nisi ut discipulos ad similes iflāmarēt laudes:& teneriora ingenia quasi allicerēt ad imitādū.Ego āt q nō tibi min⁹ afficior:q̄ illis illi possū ēt meis exēplis supioris ætatis ad uirtutes iuitare atq; ducere.Nō.n.cū essē eiusdē ætatis fere:cuius tu nūc es ornamētū libidinib⁹ uacabā:nō in lasciuis edu bar:nō uiuebā molliter:sed q̄uis oia forēt apd parentes mihi delicatissima. modestissime tn̄ degebā:nihilq; curabā uæhemētius:q̄ nō eē cū iis eq̄lib⁹: In qb⁹ uel ipudicitiæ qcq̄ uideret uel negligētiæ lrāꝝ aderā cū senib⁹ pceptorib⁹ qdē illis:a qb⁹ & lrās simul:& mores discere possē.Ita fcm̄ ē ñ multo tpis cursu:ut ñ lrīs solū erudit⁹:sed uita nō isulsus aut imodesti⁹ apud oēs ciues meos fact⁹ sim plurimi.His uitæ hac disciplinæ mōis te ueli ambulare. meaq; seq uestigia:qb⁹ uel oē sit iter tibi futuꝝ iucūdissimū:uel nusq̄ iiucūdū.Quid.n.ē:qd tuā magis futurā oblectet senectutē q̄ si scias.ac: sapias. Scire autem:at non sapere:te min⁹ uelī:q̄ si sapias tm̄ at nescias.Accinge te igit:si me amas at teipm his ordinib⁹:teq; mihi gratiorē assidue fore censeto.Ex Mediolano.v.calendas Quintilis.

Sinonima ad se laudandū.

Ego semper bonis artibus uacaui diligentius.
Nusq̄ desii bonis facultatibus operam adhibere.
Fac ut imitere meam adolescentiam:q̄ fuit in discendo solertissima.
Nunq̄ te a bonis distrahas litteris.
Imitare me præceptorem tuum:qui fui sedulus in discendo.
Quotiés ea pges uia:q̄ pgressus ego sum:& lrīs simul pstabis & moribus.
Nihil est tibi laudis defutuꝝ:si mei malueris:q̄ tui adolescentis similem.
Omnis puritia mea bonis est artibus exercitata.
Quid est:cur meam adolescentiam non laudem:quæ semper est in litteris moribusq; exercitatissima.
Decet aliqñ se laudare:ut alii ad idem laudis inflamentur.
Fui puer modestissimus:pariter & litterarum amantissimus.
Abhorrui in teneris annis ab omni scelere.
Nihil fuit mihi puero quidem odiosius ignauia & inertia.
Si q̄ris iuuentis ætatis meæ rōnē:uixi modestissime litteris deditissimis.

Titulus.lxxv. Sui expurgatiua familiaris.

u Ehæmēter a uirtute qdē aberrat:q me dicet uiolēter oppssisse puellā atq; tā grauē icestū cōmisisse.Nō.n.solū nō sū Porchastes aliqs: aut Sysiphus:q eiusmodi scelere delector sed oi sū poti⁹ laude integritatis & pudicitiæ insignis.Nā ab ineūtib⁹ ānis ingrat.ubi uixerim: qd egeri:qd attēptarim nūq̄ me qsq̄ inueniet min⁹ uacasse libidinib⁹:maiorē laudib⁹ operā pbuisse.Quis equaliū meoꝝ in ullo unq̄ uirtutis genere mecū ausus ē cōtendere.Itaq; nō potes me apud queq̄ accusare:cui notus sim:q tuæ mētis

odium non accipiat. Ex Mediolano .iii. calendas Quintilis.

Sui expurgatiua familiarissima.

f Vm tā alien⁹ ab hoc uitio: cui⁹ abs te sū accusat⁹: ut ꝓpingor lōge sim deoꝝ imortaliū: q̄ hūanæ uitæ. Norūt me ñ oēs solū ciues mei apđ quos i me debachat⁹ es: sed uniuersi latini uiꝝ & modestia icredibili: & inocētia singulari: quē meip sū ubi nulla licet alia de cā laudare: tñ expurgādi mei gr̄a licet. Ne posthac igit̄ sis adeo i maledicēdo mihi sollicitus: ne simul & nihil ꝓficias: & tibi plurimū obsis. Ex Medio. iii. calē. Quintilis.

Sui expurgatiua Grauis.

n Vllo uidet̄ cuiq̄ tā licet̄ suas i mediū afferre laudes calu (qđ demosthenes igt (q̄ ubi accusat⁹ ē sceleris alicui⁹: a quo ē alienissim⁹. tūc sitут deculpare sedēt: suāq (qđ iuriscōsulti dicūt inocētiā purgat̄ sic suas ꝓferre laudes illas q̄ꝝ & fiducia sibi ē maxia & certissime uitæ rō accusato sceleri pēit⁹ hostis. Nā si laudāt se plerisq sui sola fiducia: nec i ꝓbat̄ q̄to id magis & eo licet ac decet sui purgādi cāu. tulli⁹. n. sola sui fiducia sic igt. nā philosophādi sciētiā cōcedēs multis: qđ ē oratoris ꝓpriū: ape. distīcte. ornateq dicere uideor meo iur̄ mihi uēdicat̄ accusasti tu me igt æshines maiestatis At qs i patriā piētior unq̄ qs plenior caritatis. qs ciuiū studiosior. Sic mihi nūc i te licet Accusasti tu me inq̄ auaritiæ. Quis āt me uno ñ liberalior mō sed ꝓdigalior. qs min⁹ alieni cupid⁹ æris alieāꝝ reꝝ abstinētior. Sciūt oēs quos habueri mgr̄atus: q̄s sedes diuersis i locis maxias: i qb⁹ poterā: q̄tū uolebā: q̄tūq uix corruptissim⁹ aliqs fuisset ausus cupe neminē latet q̄ illic nū q̄ aliqd reportari: qđ p̄rimoniū meū coaceruarit: at reliq assidue multa: ut splēdidi⁹ ac magnificēti⁹ uiuerē. Vēit ad me nōnūq̄ corruptor aliqs a quo æs grāde nob̄ offerret̄ ut ipetraret̄ aliqd ñ solū ñ admittebat̄ es illđ sed uel ei⁹ attēptator corruptele: si petebat rē turpē cū maxio reiiciebat̄ dedecor̄ i terdūq: qđ tm̄ facin⁹ āhelasset: castigabat̄. Itaq ne teras tp̄s ipie: alio ei nō ē appellād⁹ ille noi e: q famā alienā uult ꝑdere: ne teras igit̄ tp̄s i me accusādo auaritiæ: i quē talis criminis nūq̄ suspitionē cōiicies: faciesq te sp existimari minus bonū: magisq maledicū. Satius eēt teipsum corrigere. supiorē emēdare uitam: me notissimū nō lacessere. Ex Mediolano pridie calendas Quintilis.

Sinonima sua expurgatiua.

Sumitur Homeri sequar illud: ulysses innocentissimus.
Nullum est eiusmodi in me uitium.
Absum ab omni crimine.
Omnis est in me uirtutis laus.
Decet me bonum ostendere: mei causa expurgandi.
Tu me accusas immundiciæ: quem omnes laudant castitatis.
A quo me abest auaritia longissime: falso tu dicis auarum.
Nihil ē mihi cū nullo scelere cōe: cū uirtute aūt omni concta cōmunia.

Quid eē uis adeo bonū. quod ego nō teneā: quē accusas oīum pessimū.
Resipisce prius: quē omnes insanum ducunt: mox me quem sepientē3 uocant: appellabis insanissimum.
Tum me cœpisti uocare malum: cum omnes optimum esse rentur.
Abs te uno uocor imperitus: cum ab aliis omnibus peritissimus.
Afficis tu ea me nota infamiæ: qua sciunt me carere omnes itali.
Nemo ē plane i uniuerso terrarꝫ orbe: q me sciat ineptū. præter te solū.
Dic assidue i me: qcq̄ oēs me sciūt eē aliū: q̄ ipse soleas accusaꝛ. Ti. lxxvi.

Reddendo se notum apud incognitos familiaris.

u T illo utar uirgiliāo. Sū pi⁹ Eneas reptos q̄ ex hoste pēates classe ueho mecū: fama sup æthera not⁹. Est. n. & hoc hōestissimū laudādi sui gen⁹ ut se reddat apd̄ icognitos notū. Ita mihi fas ē hoc loci ac tpis obseruare meas laudes cū uos o galli me minie cognoscatis. Arbitramini: fortasse ñ illū eē: q sū: & hic it: ut nōnihil uel i me: uel de me suspicemini ꝙ ne qdē ausim cogitare. Sū ex insubria Mediolanensis nobilissimo genere nat⁹. Theologusqꝫ nō uulgaris: q de honestate uitæ ac innocētia possim cū quouis cōtendere uiro laudatissimo. Ex Mediolano calendis Quintilibus.

Reddēdo se notum apud incognitos familiarissima.

c Vm nescias: q̄lis sim optie priceps: nec q te reddāt d̄ mea cōditōe certiorē: hic ulli sit op⁹ ē ipe me tibi apiā: & uero i iis laudē: q̄ tueri posse nō dubitē. poeticā ꝓfessus ac oratoriā ñ cædo cuiq̄ hodierdæ tēpestatis uel oratori uel poete. Rē magnā d̄ me assero. Sed testimōia sūt patissima fac d̄ me i hisce piculū facultatib⁹: uidebisqꝫ facillie qd̄ possis deiceps de me sētiꝛ Ex Medio. vi. cal. qntilis.

Reddēdo se notū apud incognitos Grauis.

n On ipite uoluit Isocrates: posse uiros q eēnt icogniti apd̄ exteros si q ꝓstabāt egregia laude: sese reddēdi sui nois cogniti grā laudare. ꝙ ut alios factitasse plerisqꝫ legius i locis: sic homerꝫ apd̄ ulisses iducit a poeta sapiētissimo: cū ad phoeaces aduect⁹ ē naufragio: nud⁹qꝫ audit dicēs se grecorꝫ fuisse cōsulē castrorꝫ ducā uictoriæ auctorē triūphi pricipē uirꝫ & prudētia & fortitudie & pseuerātia clarꝫ qs āt phōrꝫ: ut iqt Cicero: uel i cōtēnēda ut uidet gloriā: ñ ē glorie cupidissim⁹: cūqꝫ uideat laudari nolle nō assidue laudat. Nōne & apostolo id licet Paulo: q Corynthios: a qb⁹ nōdū bñ cognoscebat: admōeat quotꝑ fi d̄ q̄taqꝫ tollerauit: it: si gloriari dicēs oportet gloriabor i ifirmitatib⁹ meis. At Pythagoras i magnā nauigās græciā sese pytagorā noluit noici. & si prim⁹ se cœpit sapiētē ñ uocaꝛ sed amatorē: spie i hoc tñ ipo uocabulo sibi uolēs iuētōis laudes tradi se laudabat ego quoqꝫ sū is un⁹ q & phōphādo & diuina exprimēda scia multa iā triui secula: sūqꝫ apud eas urbes cognitissim⁹ atqꝫ laudatissim⁹: q̄s cōtra: ut uirgili⁹ inqt Sol steterit. Legi. n. i oib⁹ Italie galliecꝫ studiis ānos circit l. fuiqꝫ tā utilis legēdo ac disceptādo: ut neq̄at paucioribꝰ d̄clarari uob. demū uiscēdi latioris orb

mus: ut illud seqr ulyssei: q̄ mores hoīum multorꝝ uidit & urbes: huc sui ñ eiectus domo: ubi nobilissima familia nat⁹ uiuo delicatissime ac opulētissī me: nō qa mihi desit apud Italos qppiā: sed ut doctior illuc redeaꝫ. Cupio igit & tibi optie princeps notior eē: & tuis hisce populis: ut & tu mihi non nihil pcipias: ut me aptius noscas: & hi me nō admirētur. Ex Mediolano. v. Nonas Quintilis.

Sinonima redditiua sui noti apud icognitos

Sum ego: qtem ignoratis: uir phiæ peritissimus.
Quem audiuistis platonem Mediolanensium dici: ille sum.
Me posthac me nesciatis: sum Italorum poetarum apollo.
Nihil est mihi sine doctrina.
Sunt omnia mea cum uirtute coniunctissima.
Qui me actenus hic nō nouit: posthac sciat: poetam esse pclarum.
Inter hodiernos nō mediocrē obtineo laudē Theologos.
Tā ē mihi ois doctrinæ laus familiaris & nota: q̄ ego uobis nūc icognitus.
Si facietis ullū de me i ullo laudis genere piculū: aptius me noueritis.
Si licet quēq̄ apud incognitos laudare: dico me bonaꝝ artiū nō participē solum: sed tenacissimū.
Sum adeo humanitatis studiorum capax: q̄q̄ uobis ignotus: ut possim nec ueteribus plerisq;: si uelim cædere.
Vos me nescitis. At ego sum legū studiosissimus atq; pitissimis.
Quæritis forte: qs sim. q audeā: sum bonaꝝ artiū pceptor accuratus.
Ne me posthac nesciatis: hoc ē pcipuū in me laudi: ut sim elegantissimus.

Titulus. lxxvii. Mercatoria familiaris.

g Enus hoium gnauoꝝ & industrioꝝ dixit eoꝝ eē Theophrastus: q terra mariq; solēt iqetissimi uacare mercaturæ. Hi nūc i oriētē pfe ctī: nūc in occasū ut ait Xenophō nūc ad sarmatas: nūc in Lybiētide uehūt hinc reuehūt: q̄ nos miramur & illi q cū neq; difficultatib⁹ parcūt nec labo rib⁹ qdē ullis: ut honestatē uitæ tueant: se æq̄ uitā suppeditare familiæ pos sint. Cū mihi uos sitis mares q̄tuor. si statueris: aut uestrū alter mercator eē serā id quod æqssima mente Bene ualete. Ex Mediolano. iiii. Nonas Iulii.

Mercatoria familiarissima.

m Odo minutat i nō uēdat: mercatoris & ars & uita laudāda ē: q̄ nisi foret multa deessent ciuitatib⁹ necessaria. Itaq; si tu fili mercatorē te mauis: ut dicis q̄ iuriscōsultū: facis tu qdē fortasse ñ isipide: ut studeas ei fa cultati: q̄ neq; lrās excludit: nec ullū gen⁹ laudis: nec iterdū ea negligit qb⁹ uiuat cōmodius. Probo cōsiliū tuū. Ex Mediolano. iii. noas Quintilis.

Mercatoria Grauis.

c Vm de Mercatoribus Theophrastus loqueretur: quæ Tullius deinceps ad nostros usurpauit Genus uirorum inquit officioso rum: sine quorum industria nō omnino uiueret optime in ciui

tate bñ morata. Ab iis.n.terra mariqꝫ p uarias ptes uehũt ea:qb⁹ & iucũdi
or hois uita fieri:& diuturnior. Q đ & sic discria iis subeũt plurima: sunt tñ
sæpenũero maximã optimãqꝫ cõsecuti laborẽ mercedẽ:ut ditissimi fi:opulẽ
tissimosqꝫ instituãt hæredes. Nã uñ uel Luculi:uel publii crassi diuitiæ ortũ
habuerũt:q̃ a mercatorib⁹. Nã licet mercatorũ ordo mediã tueret̃ sedem:
hoc ẽ æqstrẽ ex q & q uectigalib⁹ emẽdis reddẽdisqꝫ relpu.(ut docet tulli⁹)
pērãt:sic tñ erãt urbis nerui:ut interdũ multis pferẽt̃ senatorib⁹ cũ patriciis
ppingtatis cõtraherẽt inter cõsulares cõuenirẽt. Nã Gai⁹ mẽll⁹ Mercator
nat⁹ senator urbis effect⁹ ẽ:pp & diuitias & innocẽtiã. Nõ.n.cõcludẽdũ est
cũ ab oi uirtute alienũ:q mercaturæ uacet:q cũ nauigat:cũ suos expectat
nauigantes:cũ multa uidet ac diuersa eũ hoc atqꝫ illos uariis in locis audit:
dẽt assidue:ptqꝫ cũ lrĩs:tũ aliis attrib⁹ laude dignis operã adhidet̃. Cõstat.n.
Tyronẽ illũ ephesiũ mercatorẽ. Aratũqꝫ Sicioniũ:qa cũ mercaturã nõ ne-
glexerint:& lrãs & oẽ uirtutis mun⁹:aliqñ meritos eẽ pricipes. Hoc si tu pa
cto mi fili uis uacare mercaturæ.ut nihil admitas ocii frustra:me sũma qdẽ
afficies uuluptate. Ex Medio.pridie nonas qntilis. Sinonima mercatoria.
Hic est is mercator:qui meritus est Iason appellari.
Hui⁹ est plurimũ laudãda mercatura:q̃ qdẽ ois ẽ cũ uirtute cõiũctissima.
Tam est hic mercator:ut ad senatorum accedat splendorem.
Mercatura ne modo cum mendaciis minutatim uendentium mixta fit ni-
hil habet non laude dignum.
Est in mercatura negociatio nõ improba:fidei obseruatio innocentissima.
Sunt in urbe mercatores nerui corporum.
Nisi mercatorum interuenirest labor:deessent urbibus non pauca.
nec ad uiuẽdũ nec ad fruẽdũ necẽaria i citatib⁹ ullis forẽt:si deẽt mercatura
Quæ nõ crescũt in locis:illo deferuntur a mercatoribus.
Mercatorem ut solertia:sic & prudentia:& æquitas & innocentia.
Tã ẽ sp laudata mercatura:ut Romæ sũmo haberetur in pcio:ualeretqꝫ au
ctoritate nõ pua. Titul⁹.lxxviii. Irritatiua in aliquẽ familiaris.

d Elatores:quos Cicero docet:oib⁹ cũctis odio sp extitisse:quo tu pa
cto ñ exerceris:q soles ultiorꝝ eẽ hostis:admirator uehemẽti⁹. Adhi
bes ãt:qđ magis obstupeã illis fidẽ:qđ pricipẽ & grauẽ & bonũ plurimũ de
decet. Scis.n.q̃tas intẽdũ mlto r̃ges i calãitates cõiecerit. Nã ne lõge exẽpla
petam⁹:Neronẽ coegit nihil aliđ turpit̃ itire:q̃ qđ audiebã đlatores.spuriũ
igit̃ delatorẽ faciorosũ nisi castigas:& doleƀ aliqñ sũmope cõsuetudinẽ ei⁹
& mẽineris meæ fidei. Ex Medio.nõis qntilis. Irritatiua in aliquẽ familia.

f I recte mi frat̃ aiaduerteres:q̃ & ad famã:& ad uitã obeẽ tibi possit an
tonii familiaritas:ab eo nõ secus:ac a pniciosa peste abhorreres. Est
hõ ut mal⁹ & oi uitio maculat⁹:sic tu⁹ inimicissim⁹:dissimulatorqꝫ sui erga te
odii.q̃rit qcqd uel igenio põt uel idustria:ut tibi ñ obsit solũ:sed ætnã calãi

tatem patiat. Si sapis:ut sapis certo scio:execrare hoc monstrum : ac abs te pelle Ex Mediolano. viii. Idus quintilis.

Irritatiua in aliquē grauis.

c T si oē maloꝝ hōium genus uæhemētius ē detestādū:multo'dete-stabili⁹ tñ illoꝝ:q oēm opā uitiis adhibētes:& uideri uolūt boni:& bonos ꝗ diligētissime psecunt̄:afficiūtq; ꝑ sua uirili oi cōtumelia:cōuicio ꝑ-bris atq; icōmodo. Vt.n.earūdē sūt simulatores rerū : sic falsos hippocritas imitati:ac ꝑpseudo fratrum:quos Apostolus iꝓbat:ꝑgressi uestigia:nihil die noctuq; cogitāt ꝗ ut se foueāt suiq; simillimos:inocētes āt graues: eruditos.scimoniæ uacātes sui dissimillimos insectet̄:pdāt.e medio tollant. Inter quos affero ad uos unū o pr̄es optimi platiq; sapiētissimi:quē fortasse'uobi incognitū ut cognoueritis:ne dū ex uestro ꝑpellatis cœtu:ueꝝ ēt in obscurissimas tenebras & artissima cōiiciatis uincula:ut & ipse desinat eē malefic⁹ & eiusmōi cætera mōstra huius exēplo deterrita nō uersent̄ in hoium luce religionisq; corona. Vir hic igit̄ Lælius au⁹ potius bellua(nihil.n.hēt uiri-le:ꝑter faciē: & eā certe indicantem scelestæ mentis indaginē)ꝗ si ad felicitatē illā Peripateticoꝝ aptus ꝗ ad religionis:ueræq; sanctitatis beatitudinē natus audite:ac qd deceat de hoc iudicare ꝑ uestra cognoscite sapiētia. Cū soleāt ueteres a nobilitate generis primas accipere nobilitatis partes: dicātur q; generosa seia i hortis crescere suis ut inqt Seneca:uidere ꝗ hic sit generosus:q & abiecta familia hūiliq; loco natus ē obscurissimus:ex iis inꝗ de q bus iqt Maro. Multi ꝑterea:quos fama obscura recōdit:& ex eo ipo abiecto genere spurius natus est:dānato illo humano diuinoq; iure coitu ex'quo cū abiectiōe familiæ simul & ortus dānatione nihil nō habeat mali plenū.'Ex asino.n.cretus ad nihil ꝑducendū fructus non educatus ē solū:sed sic institutus:ut quas fingunt poetæ:cum nasceretur Eumenidas interfuisse ducaꝫ & bubonem in taxo malū omen cecinisse:& paulatim hunc in stygia lotuꝫ unda factum ad omne facinus malū sp exastitissimum. Huius ut supiora discurram tempora:sædulo.n.fuit flagitiosissim⁹: ut nihil de adolescētia ipu dicissima qdem:iuuētutæq; turpissima tāgam.modestiæ meæ consulēs:ꝗ sine linguæ petulantia ꝑferri nequirēt:huc peruecta ætatē ītuemur:ut quo magis crescūt anni:eo etiam augeant̄ uitia:quo plus fit annosus: eo magis ad uirtutem debilis:quo magis æuo cōsenescit:eo magis uitioꝝ omni genere iuuenescit:ut de seniore solebat apud Athenienses dici Demade. nō eni sese in ordinem contulit nostrum Diui professus p̄ris nostri leges & instituta:ut uel hoc tueret̄.uel obseruaret quoꝝ cū pata sit nōnunꝗ laudator: clāculū ē inobseruātissimus.sed ut cōmodius posset ꝗ plurimos fallere : suaq; imundicia.impudicitia.icestitate.ac oi turpitudine fœdare nostri ordinis inumerabiles. Id ut assequeret̄:adinuenit modū ac uiam ad cætera paratiorem'. Nam & si genere ignobilis est : natura notus at diuitias sibi fortunæ

munera ſubtili procurauit ingenio. Vt enim ſacrario ſua illa demiſſa quan
doq̧ fronte præſciſci meritus eſt: ſic ſubtrahens monaſterio multa: in pro-
priumq̧ non fur modo: ſed ſacrilegus ſolertiſſimus conuertens uſum uenũ
dedit: in pecuniam commutauit: factus eſt aliquãdo improuiſo inſperatoq̧
nummoſus. Continuo non ad exercendã uirtutẽ: pecuniã traduxit: ne illo
Iuuenalis laboraret: Haud facile emergunt: quorum uirtutib⁹ obſtat res an
guſta domi. Sed illud audiens Horatianæ irriſionis munus. O ciues: ciues
quærenda pecunia primum: memoriæ Satyricum aliud demandauit. Vn
de habeas quærit nemo: ſed oportet habere. Vbi non nihil aureorum cu-
mulauit: eo modo inſtitutionis diui patris noſtri: paupertatem cuſtodiens:
in illud Ciceronis incidit: ut non ſint ea bona dicenda: quã bonus efficiunt
malos: at malos longe peiores: in illudq̧ Auguſtini: ut non ſit malum aurũ
& argentum: quæ creauit deus: ſed malus homo: qui dimiſſo creatore con-
uerſus eſt ad creaturam: in illud pſalmiſtæ Simulacra gentium aurũ & ar
gentum. Statim enim hiſce opibus latrocinio ſurreptis: fideq̧ ſæpius mul-
tis fracta: factus eſt arrogantior: ſuperbior capitoſior: pertinatior: neq̧ ho-
mines ueritus: nec deũ. Qua potuit calliditate: aſtutiſſime perquiſiuit: præ
eſſe Mediolanenſi (ut non neſcitis) monaſterio: pecuniaq̧ primũ corrũ
pere prælatorum animos: attemptauit: Vbi nihil ullo uſq̧ profecit: cum tã
tum in iis eſſet ſapientiæ innocentiæ: perſeuerantiæ ut neqrent eorum inte
gerrimæ ac ſanctæ mente frangi. debilitari. moueri loco: ad aliud decurrit.
Aucupii genus: ut obſeruantibus daret Mediolani monaſterium: ea tamẽ
ſimulans id ſententia: ut cum inde conuentuales digrederentur ipſe pedetẽ
tim inſinuatione facta ſuam redigeret conuentum manum. id cum non eſt
factum: quod eius temeritati multorum obſtiterit conſilium eius calliditatĩ
uulpinæq̧ ſagacitati uirorum prudentia: quod Dauus apud Terentiũ ait.
hac non ſucceſſit: alia progrediemur uia: nixus eſt: Perquiſiuit enim ut ob-
ſeruantiæ ſeueritate quaſi propoſita: qui nequirent id pati difficultatis eiice
rentur: ſibi uero quodam modo ſemper obſeruaturo quibuſdam quæ ſuis
commilitonibus. compotoribus: cõmeſtorib⁹: detractoribus: ſurronibus:
uoluptatiſq̧ miniſtris Mediolanenſe monaſterium relinqueretur commen
datum. O ſi id ſceleris per ignauiam: ſecordiam. ineptitudinemq̧ cuiuſquã
admitteretur: ouem inq̃ lupo commendatam. O templi deæ bonæ ſimili-
mum: quod cum Romæ non liceret: niſi fœminis ingredi. tandem bono
rum incuria. malorumq̧ ſollicitudine illo uentum eſt. ut ſoli mares in eo ſu
as exercentes turpitudines. orgia bacchanalia celebrarent: aduenientibus q̃
ſanctiſſimis mulieribus dicerent proculo procul eſte prophane. Quam enĩ
illud nihil eſt: quod de templo quidem illo dixit Iuuenalis. Talia ſecreta co-
luerunt Orgia Tæda: cum ea uideri poſſent: rectariq̧: quibus noſtrum il-
lud fœdaretur: ſorderet. putreretq̧ monaſterium: ſi eius humeris: cuſtodiæ

106

curæ:uigiliisq demandaret. Vt.n.assidue is:cũ per solitudinẽ ac socios po
test.in crapula.ebrietate.libidinibusq uersat:ut est uanissimus insulsissim⁹
ineptissimus:auarissimus.pessimus:sic omnia instituta diuerteret in incõti
nentiã.temeritatẽ atq sordes.qd.n.cogitat is assidue:nisi ꝓlaturas:ut mult
impet:nulli fuiat.Nõne iã ẽ ausus uel q̃drigẽtos aureos polliceri sollicitato
rib⁹ romæ:ut Epopatũ nãcisceret:Nõne stolã:argẽtea uasa: mytrãq & pa
storale iã apparaurat⁹põtificatus cura sibi defuturã. Pellite h mõstri oĩum
turpissimũ:in uincla cõiicite.castigate pres:ne feratis urm dec⁹ deturpare.
Nõ odio(ita me dii adiuuẽt)i hoiem:sed pietate in nram moueor religio-
nẽ:& in uos obseruantia singulari. Ex Mediolano.vii.Idus Quintilis.

Sinonima in aliquem irritatiua.

Hic ut est pessimus sic abs te reiiciendus.
Euitanda est tibi penitus huius amicitia:qui ab omni abhorret laude.
Vt nihil huic est cum uirtute coniunctum:sic abs te sit disiunctissimus.
Adhibe oẽm opam:ut nullũ huic immundissimo sit tecũ contubernium.
Fac ut hunc nebulonem æque.ac teterrimam effugias pestem.
Tãta hic ẽ sorde:ut i quã domũ cõuenerit:eã sordidissimã effici posse putẽ.
Hic non modo malus est sed inimicissimus tibi.
Ab huius tibi familiaritate cauendum iccirco plurimum duco:quia & scelẽ
ratissimus est:& tibi futurus perniciosissimus.
Nulli cũ hoc cõmertiũ fuit:quẽ nõ deceperit:Nõ fefellerit:nõ fraudarit.
Cui⁹ hic familiaritate fuct⁹ ẽ:quẽ nõ cõfecerit demũ icõmodis plurimis.
Oẽs q huius sũt usi cõsuetudine:tãdẽ in incredibiles molestias inciderunt.
Tam est hic domi forisq uitandus:q̃ lues quedam exitiosas.
Vt in bono uiro ꝑiculosum est nihil:ita in hoc mihi sine summo discrimie.
Tam hunc detestandũ esse reor:q̃ quod monstrum omnibus est terribile.

Titulus.lxxix.

Inuitatoria ad communem lætitiam familiaris.

c Vm meditatiões hic assidue fiãt militares:hastisq ludãt:saltet:ca-
nat.cupim⁹maximope:ut & tu adsis cũ amicoꝝ(ut iqt plato)debeãt eẽ cũ
cta coia.Inuitam⁹te igr ad hãc nuptiaꝝ lætitiã. Ducturi.n.uxorẽ caleñdis
Aprilib⁹ ea pam⁹oia:q̃ lætitiã nuptialẽ exprimãt. Q dq antehac raro cõti
git cuiq̃:oratorẽ hẽmus tã diftũ.ut nõ iã laudare hũc meritis possim⁹ uer-
bis:q̃ admirari Est hõ rar⁹:imo qdẽ hodie solus. Hoc quoq te lætiorẽ effici
et.atq iucũdiorẽ quẽ scio tali uiro plurimũ delectari posse. Quamobrẽ fac
ut q̃primu ad nos eas:hui⁹ lætitiæ cõis cã. Ex Mediolão.vi.Idus qntilis.

Inuitatoria ad cõem lætitiam familiarissima.

c Vm postridie hui⁹ diei natale meũ celebri sim lætici celebraturus:
existimo iure mihi diẽ multo iucũdiorẽ:si ꝑsẽtẽ & te uidero.qd eni mihi si-
ne te fuit unq̃ iucũdissimũ q̃uis eẽt oi exultatiõe cumulatũ: T.u.n.es aiæ ps

mææ:corculũ meũ:uita mea. Itaq; te facio ad hãc cõẽ lætitiá iuitatũ: cupio q; ut ubi primũ hãc plegeris epistolá:continuo te huc tráſſeras: ubi & letabimur:& de multis cõmentabimur. Ex Mediolano. v. Idus Quintilis.

Inuitatoria ad cõem lætitiá Grauis.

r Egũ pſarꝫ iſtitutũ fuiſſe phibet xẽophõ ſocratic⁹ illeꝫ:ut ad cõeꝫ letitiá p epiſtolas amicos iuitarẽt. ñ mos ad græcos i europá traduct⁹ ẽ ut olim piadib⁹ ludis:& Megaleſiis:& Apolliarib⁹ q ad cõem lætitiá fuerãt iuẽti ſinguli:ex oĩ Græcia iuitarẽt:alii ad currẽdũ ad Stadiũ:alii ad ſaltãdũ:alii ad luctãdũ:alii ad uidẽdũ:lætitiæq; fuiẽdũ. Per eá ĩtitationẽ doluit Minos androgeũ ſibi filiũ iterẽptũ. Idẽ mos ad primos urbis Romãæ cõditores ſtatí relat⁹ ẽ:ſi recte cõſyderet:qua uia & oportunitate raptæ ſint Sabinæ: nõ qa nõ putẽ maximũ pſidie gen⁹:ſibi fidẽtẽ pdere queq;. Sed qa ſic pbẽt ad cõmunẽ lætitiá ſp eos inuitatos eẽ:q ſũt letãtib⁹ iuitãtibuſq; ullo cõſicti ppinquitatis genere. Eo fret⁹ reꝫ exẽplo:nec turpe cẽſens illoꝫ imitari ueſtigia quos oĩs ẽ ætas ſp admirata:nũc te ad cõem iuito lætitiá. q̃ ego celebrẽ icirco facio:qm̃ q pricipes nobis ualitudinari⁹ diuti⁹ fuerat hic optiẽ nũc hẽt Ad hæc aũt:q pẽrat Mediolanẽſi nr̃oꝫ religioſorũ mõaſterio uir oĩ ſcelere cumulatus:is eiectus ẽ a principe:miſuſq; tenebras exteriores: ut illo utar Euãgelico. Ná ubi diuti⁹ ſuæ latuerũt fraudes tãdẽ detectæ ſũt pœnaſq; p cribus luit:ut nõ mõ fama paciat. ſꝫ ære oiq; fortũaꝫ q̃ idignæ ac iniq; occupabat:priuat⁹ i uicla cõiect⁹ nũq̃ ſit liberãd⁹. Hæc ut cũctis dẽt eẽ nr̃is cõis lætitia:tũ pcipue nob qb⁹ fuit is acerbiſſim⁹ aduerſari⁹:quoſq; oĩ ẽ ſp odio iſectat⁹. quã aũt obfuirit ordini religiõiq; uniuerſe:qs ẽ:q neſciat. At i eũ id tãdẽ cognitũ ẽ:qd ualeri⁹ ẽ cõplex⁹. Lẽto. n. gradu ad uidictã ſui diuia pcedit ira:tarditatẽq; ſupplicii grauitate cõpẽſat: Veꝫ d pricipis bõa ualitudine cur nõ magis magiſq; lætemur q Aſylũ ẽ bonoꝫ oium hui⁹ tãta ẽ uirt⁹ hũanitas. pbitas. ſapiẽtia ut q hũc ñ amet. ñ colat:nõ uenereť fære ſit poti⁹ q̃ hoĩs ſimilis Publica erãt oium p hui⁹ ualitudie uota:ſupplicatiões:ſacrificia. Priuate ãt ubiq; pceps:ut cõualeſceťt. Tãdẽ ñ audiuit uos ſolũ de⁹ optim⁹. maxim⁹. ſed exaudiuit:ut ñ orauerim⁹ mõ: ſꝫ a ſupis hui⁹ ualitudinẽ exorauerim⁹. lætitia hic publica celebrať cui cũ te itereẽ plurimũ cupiam⁹ uolum⁹ te hiſce lr̃is iuitatũ ut calẽ. hic ſis Maiis. ex Medio. iiii. Id⁹ q̃ntilis.

Sinonima inuitatoria ad cõem lætitiam.

Accede huc interfuturus lætitiæ communi.
Fiunt hic publica lætitiæ communis gratia uota: quibus nt interſis cupio.
Ego te ad hanc noſtram inuito communem lætitiam.
Cũ nõ neſciá:eſſe tibi cõem: hãc nr̃am lætitiá cognitá in hãc te inuito.
Velim te inuitatum eẽ in hanc noſtræ cõis lætitiæ celebritatem.
Cũ ſcim⁹ p nr̃o natali cõem celebraturi lætitiá: iuitam⁹ te piter: ut huc eas.
Fac ut ad pxias calẽdas i hac urbe ſis nobiſcũ:ut cõi lætitiæ nr̃æ ſeruiam⁹.

107

Nisi te q̃primū in hanc nostram communem lætitiam conferas:non arbi-
tramur res nostræ iucundas easdem tibi fieri.
Veni continuo in hanc communem lætitiam inuitatus.
Ne differas tuum in hanc communem lætitiam:ad nos aduentum.
Si communis es lætitiæ nostræ particeps inuitatus accede ad nos propere.
Nihil sit moræ:quo minus hūc statim ꝓficiscare communi' lætitiæ nostræ
ꝙ interfuturus iucunditati. Titulus.lxxx.

Moralis uoluptatū dānatiua familiaris.

i Vre Sirenes poetæ fingūt solitas ī pelago tā amœne cātare:ut au
diētes nihilꝙ curantes aliud facillime mergerent. Nā eæ sūt illece
bræ sensuūꝙ uoluptates:q̄bus seducti uiri uirtutis relinquūt ꝓmia. Nā & tu
uir oī laude cumalatus antehac studiis bonaꝝ artiū dicatiss'im⁹ nunc in eaꝫ
cōdidisti uoluptatum sordē:ut merito in Sirenū incidisse fabulādi quæas.
Quare si me aperis:& si te non odisti penitus execrare luē istā:ac ueluti pe-
stilentē morbum:effuge titulantis sensus cupiditatem atꝙ pruritum:ne de
serta uirtutis maiestate deniꝙ acerbissime lugeas. Ex Medio.iii.id⁹ q̄ntilis.

Moralis uoluptatum damnatiua familiarissima.

i Am diu lugebis atꝙ macerabere q̄diu iter istas luxuriæ uersabere sor
des. Quid.n.fœdi⁹.aut ægri⁹:q̄ turpissimis fuif dn̄is:uoluptatibus
inq̄ ipsis:ac aīi ꝑturbationib⁹. Id ut ē turpissimū ad famā:sic ad uitā eēm pi
culosissimū. Nā & ualitudines malæ singulæ nascunt ex incontinentia:& q
ad fœlicitatē callis ducit hui:ꝑdit ꝑuaricatiōe:cui quotiēs te negaueris:to-
tiens tuæ uitæ consules atꝙ famæ. Ex Mediolano pridie idus Quintilis.

Moralis uoluptatum damnatiua grauis.

u T iuitaret ad cōeꝫ lætitiā finitimi cuncti:fuit uetustissimū lacedæ-
monioꝝ istitutū a lycurgo:q cū uideret urbē:ꝑ dolore pestis: pluri
mū mœstā,iq̄t:ego diis imortalib⁹ hēdas existio gr̄as:q nr̄æ acccepit curā
ciuitatis:nosꝙ redegerit ciues ī cælū:iuitādosꝙ ad hāc lætitiā finitimos ar-
bitror ut cū supplicatiōib⁹ itersint:tū ludis.ī quos ex'oi gn̄e cōueniāt Euro-
pæ Asyæꝙ icolæ:uel ꝓmia suaꝝ laudū accepturi : factū ē āt ut assidue dies
sexdecim cōis celebraret lætitia ī foris.plateis.& cōpitis ubi pæana canen-
tes:ingeminabāt Ohe cū plausu i maxia populi corōa. Cōmodi⁹ certe nr̄i
morē hūc eē tūc obseruādū existimarūt:cū n̄ extinguēdi luct⁹ cā:sed exag
gerādæ uoluptatis interuenisset gr̄a.ut si qd uel reip.cōtigisset: uel priuato
cuiq̄ qđ cōem plurimis lætitiā diceret. Id q p̄nt:uel in hūc usꝙ diē imitāt: si
mō sūt aut uetustatis æmuli:aut uiri bonaꝝ artiū nō ignari. Nā rudes:& an
tiq̄tatis imperiti sūt ab eiusmōi ritu sanctissimo penit⁹ alieni. Nos igitur in
rebus fœlicissimis uæhementissime læti:nisi ad cōem hanc lætitiam ea pa-
riter traducamus:quæ sunt uoluptatum damnatiua:nihil nos summe duci
mus exulationis accepisse : negestiatur:ne excurratur in insolentias, ne in

turpitudines incidatur. Illi enim in iis festiuitatū choris crapulæ ac ebrietatibus uacabāt: Baccho iterdū Venerię seruiētes. Nos eiusmōi detestati uoluptates omnem iucunditatem nostram carere cupimus turpitudine. Moribus ergo seruatis Apollinis atq; Dianæ: in oi lætitia meminerimus rationis: laudis atq; uirtutis: quib⁹ possumus beati fieri. Nā turpitudo nulla nos beatos efficit. Assequi nos omni opera decet. Solonis illud: ut uiuēdo simillimi simus deorū. At Pithacus sapienter inqt. Qui deoꝝ non sequitur uitā eorum non attingit sedes. Omnis immunditia & incestitas dānat famā ac perdit hominē. Quid āt cuiq̄ superest ut Thales ait ubi neq; famæ satis est nec animæ. Si mercatura tāq̄ aut nauigatio est hæc uita nostra tā debemus (ut Pericles admonit) abesse a turpitudine q̄ cupimus meliorem rem nostrā uendere. Nihil est igitur tam mortale (quod docuit Plato) q̄ execrari uoluptates ac dtestari malos animoꝝ sens⁹. Id ut oēs decere duco multo nos magis quibus est principatuū regendorū cōmissa cura. Itaq; te fili plurimū ad bonos hortor mores ut uoluptates detesteris. Ex Mediolāo idib⁹ qntilibus

Sinonima mortalia uoluptatum damnatiua.

Præstat cum laude mori: q̄ inter illecebras uiuere.
Nihil est uirtute præstabilius. nihil uitio detestabilius.
Vt sola probitate uiuunt nostræ laudes: sic solo scelere intereunt.
Nulla res est qua diutius uiuāt hoies: q̄ pietate ac fide: cū oi uitiorum odio.
Qui malos execratur mores omnium est moralissimus.
Boni mores atq; mali (ut Augustinus inquit) bonos ac malos discernunt, ad diuersasq; perducunt: uelut paleam: ac Triticum.
Omnia benefacit improbitas omnia nutrit probitas.
Vt hominis uita: famæq; diuturnitati conducit plurimum uirtus sic omnia delet atq; inficit uitium.
Tam absunt a bonis moribus mali: q̄ ab inferis superi.
Nihil est uirtuti cuiq; commune cum uitiis.
Splendent singula uirtutum ornamenta sordent omnia scelera.
Squallor ac rubigo semper en malorum: bonoꝝ aūt nitor atq; decus.
Ornamento pietatis nihil addi potest candidius.
Impietatis sordi fœdius esse nihil ualet.
Mores complexi bonos uoluptates corporis execrantur.
Moralis disciplina continentiæ tutrix est: incontinue grauis hostis.

FINIS.

Epistole Marii Pphilelphi sūmope emēdate: ac Venetie magna diligētia atq; anxietate p me Ioannē de Cereto: alias Tacuinū de Tridino Regnante inclito duce Augustin⁹ Barbadico āno dñi. Mccccxcii. die. xx. octobris.

Laus Deo Omnipotenti.

a b c d e f g h i k l m n omnes sunt quaderni.

